

JURGAIVANAUSKAITĖ

Mėnulio vaikai

JURGA IVANAUSKAITĖ

Mėnulio vaikai

ROMANAS

VILNIUS

UDK 888.2-34
Iv-12

Viršelyje panaudotas
autorės
tapybos darbas

ISBN 9986-16-342-0

© Jurga Ivanauskaitė, 2004
© Ilona Kukenytė, viršelio
dizainas, 2004
© „Tyto alba“, 2004

Pirma dalis

Dar niekuomet pasaulis neatrodė toks svetimas ir priešiškas. It procesija pro šalį visu savo puošnumu praplaukė vasara - rytais, prapliumpančiais pašėlusiu paukščių čiulbesiu, žemuogėmis kvepiančiais vidudieniais, šiltomis liūtėmis, popietiniu čiobrelių snauduliu, purpuriniais saulėlydžių ežerais, prieblando švytinčiom lelijom, amalu, sidabriniam rūke prunkščiančiais arkliais, rasomis pažirusia mėnesiena, jonvabaliais... Nesugebėjau, neįstengiau prie viso to prisidėti. Rugsėjo neprisimenu. Spalis, lapkritis pasitaikė kaip niekad šilti, saulėti. Medžiai gelto, raudo palengva ir priminė amžinosios ugnies liepsnas. Tas užsitęsęs, ryškus, žaižaruojantis, visiems tiek džiaugsmo suteikęs ruduo mane erzino lyg pamiršta išjungti šviesa, kai būnu baisiai pavargęs ir norisi miego. Jis man kėlė dirglų nerimą ir visai sutrikdė laiko pojūtį: praeitis išnyko, dabarties vietoj žiojėjo tuštuma, ateities - neįsivaizdavau. Galiausiai ir pati gamta neteko jėgų. Buvo gruodis - nesibaigiantis ruduo, neprasidedanti žiema. Nei lietaus, nei sniego, tik kiaurai smelkianti šlapdriba; vėjas, nuobodulys, neviltis, nusitrynusios „Bitlų“ plokštelės, saulė, trumpais spjūviais ap-

tėškianti raupsuotus, pūvančiais lapais, vandeningais blyškių uogų šašais aptekusius medžius, skenduolio spalvos žolę ir balas, balas, kuriose plūduriavo purvino dangaus draiskanos. Gruodžio aštuntoji...

Tau keista, kad, nusprendus daugiau nebegyvent, nuslinkau į Šešėlio iškeltas videomagnetofono krikštynas? Taip, aš norėjau, kad visiems tai atrodytų keista! Apgalvojau kiekvieną paskutinės paros mirksnį, žodį, nutylėjimą, gestą, poelgį, nes žinojau: jie bus analizuojami ištisas dienas, savaites, net mėnesius - nelygu, kas greičiau mane užmirš. Krėtė saldus drebulys, regint persimainiusius bičiulių veidus virš vonios, kur drungname rausvame skystyje plūduriuos baltas, tobulas, negyvas mano kūnas. Vakare paskambinsiu draugams, kad iš ryto užsuktų - šiaip sau, paplepėti! Jie klusniai ateis, spaus skambučio mygtuką, irzliai paklebens rankeną, neužrakintos durys atsivers... Jie slampinės po butą šūkčiodami, juokaudami, keikdamiesi, kuris nors net išdrįs įsibraut į žolelėmis, prieskoniais, naftalinu ir senais drabužiais kvepiantį mano močiutės kambarį... Galų gale dirstelės vonion: jei tai bus Akvilė - ji tik tyliai aiktelėjus teatrališka poza susmuks ant grindų; Nikė puls vaikiškon isterijon, sukvies kaimynus, skambins pažįstamiems nepažįstamiems, springdama aiškins, kas gi jai (ne man!) nutiko; Šešėlis švilpaudamas mėgins ištraukt neįtikėtinai pasunkėjusį ir šaltą mano kūną iš vandens, o jo šuniškose akyse juodos siaubas; Sigis, laidydamas nešvankybes, kvies miliciją, greitąją... Kieno nors pažadinta ar - instinktyviai pajutus namuose mirtį, vilkdama ištinusias kojas atšliauš vienmarškinė močiutė. Jos susiraukšlėjusiame indėniškame, kurtumo gaubtu apvožtame veide nebus galima įskaityti nei išgąščio, nei nuostabos, nei pa-

sipiktinimo. Močiutė greičiausiai tylės, tampydama savo ilgą, ploną kaip virvagaly kasele, čepsės bedante burna, o gal, nenormaliai garsiai žerdama švilpiančius žodžius, rypuos - kokia aš durna ir besarmatė merga, o gal svies į vandenį žiupsnį aitriai kvepiančių žolynų... Bet pirmiausia kiekvienam, kad ir kas jis būtų, užgniauš žadą. Nežinia, kada pirmąsyk pagalvojau apie savižudybę, nors iš vaikystės jau pamenu porą savižudžių (kaimynė iššoko iš penkto aukšto, bet neužsimušė, o mamos bendradarbis - pasikorė). Keista, kad iš visų mano vaikystę lydėjusių mirčių prisimenu tik šias dvi, nors pati savižudybė, rodos, nepadarė jokio įspūdžio. Bet jau daug metų leisdamasi mieguosna, patiriu tą palaimingą nenusakomą jausmą, kuris užplūs grimztant nebūtin, o ir pabudus galvoju apie mirtį. Būtent - savižudybę. Dabar, kai net pati gamta merdėjo, beviltiškas nuovargis, nuobodulys buvo vienodai stiprūs ir rytą, ir dieną, ir vakare, ir pabudus vidurnaktį, o nuojauda, kad dar kas nors gali keistis, nebeapimdavo. Beprasmybė smigte smigo į mane, giliau, giliau, giliau, jaučiau, kaip skylu...

Jau septintą valandą iš eilės veik nemirksėdami klūpojom ant vynu sulieto kilimo prieš abejingą stabą - televizorių, kuriame konvejeriu lėkė videoįrašai - „Kazanova“, „Paskutinis tango Paryžiuje“, „Kaligula“... Kai buvau maža, sykį sugedo karuselė - nebegalėjo jos sustabdyti. Kai pažadėtuuju penktuoju ratu kelionė nesibaigė, skridau krykšdama iš džiaugsmo, bet veikiai iš paširdžių ėmė kilti baimė ir šleikštulys, klykiau, žiaukčiodama ir springdama ašarom. Karuselei galų gale sustojus, mane vos atplėšė nuo kresno liūdno elnio - taip mėšlungiškai buvau įsikirtus į jo apsilupinėjusius ragus. Žemė siūbavo po kojom, pasaulis tebelėkė ra-

tu liedamasis į vientisą šlykščią masę ir atrodė tarsi mano pačios išventas. Dabar jaučiausi lygiai taip pat - videomeilės, videolaimės, videobaimės, videokančios, videomirtys sukosi uždaru, absurdišku, pasišlykštėjimą keliančiu ratu.

Staiga pasigirdo skardus nepertraukiamas telefono signalas - skambino, matyt, iš užmiesčio. Išjungęs televizoriaus garsą, Šešėlis kažką ilgai nervingai šaukė į telefono ragelį. Ekrane lyg iš akvariumo ištrauktos brangios žuvys žiopčiojo, tampėsi pankai, spazmiškai purtydami tylinčias gitaras. Vienas buvo apsvyniojęs riešus raudona blizgančia oda. Prisiminiau, kad šįvakar aš skutimosi peiliuku perrėšiu kelias chiromantų įžiūrėtas sėkmės linijas. Šešėlis grįžo kambarin ir kažką burbtelėjęs išjungė televizorių. Stojó visiška tylá. Negalėdama suprast, ko gi visi smulkso, it vandens burnon prisisėmę, leptelėjau:

- Kodėl gi karuselė sustojó? Važiuojam toliau! O gal Šešėlis nusprendė pasipelnýt? Kurgi matyta - aštuonias videovalandas už dyką?

Visi į mane sužiuro taip, lyg staiga būčiau virtus rupūžė ar dar šlykštesniu padaru. Supratau, kad, plūduriuodama savo tobulu, baltu, negyvu kūnu kraujo vonioje, praleidau kažką svarbaus.

- Žmogus mirė, o tu... - iškošė Šešėlis, -...egoistė amžina...

O aš? Mane išpylė karštis. Nejau aš pati nepastebėjau, kaip numiriau? Nejau nepajutus peržengiau ribą tarp tų kaip rožinis kasvakar kartojamų minčių apie mirtį ir pačios mirties? Dabar stebiu tą išsvajotą reakciją į savo mirtį? Viskas vyksta taip, kaip ir tikėjas: varginanti tylá, nuostaba, įtampa, neprisipažįstamas pavydas! Bet kam gi tada Šešėlis bloškė savo priekaištą?

- Blokas mirė, - pasakė Ina, žvelgdama į mane taip, lyg būčiau kalčiausia dėl Tavo mirties. Blokas?! Atleisk, bet aš ničnieko nesupratau!

- Blokas seniai mirė, - pareiškiau, - pusė amžiaus jau tikrai praėjo...

-Tavo juokeliai, Anita, visai ne vietoj, - Šešėlis iš pykčio taip gūžtelėjo pečiais, kad net visi sąnariai sutraškėjo.

Man nė į galvą neatėjo iš ko nors šaipytis - niekad nemėgau ir nemokėjau juokauti. Aš dažnai pasijuntu užvožta kažkokiu milžinišku, garso nepraleidžiančiu, vaizdus iškraipiančiu stiklainiu. Tai atsitinka kaip tik tuomet, kai būtinai reikia reaguoti į aplinką: nusijuokt klausantis anekdotų, šyptelėt išgirdus komplimentą, aikčiot dėl pašnekovo ligos, pasisveikint su kadaise mane mylėjusiu žmogum, pamojuot draugės vaikui ir deramai piktintis, kai ji tauškia apie kivirčus su vyru ar anyta. Tuomet jaučiuos lyg iškritus iš laiko tėkmės ir atrodo, kad visas mano gyvenimas eina su periodiškai pasikartojančiom tuštumom...

- Na, tu gal jo ir nepažįsti, - galiausiai teikė paaiškinti Šešėlis, - toks Gedas, Gediminas. Buvo žiauriai panašus į Aleksandrą Bloką, užtat jį taip ir vadino. Su viena filmavimo grupe nusitrenkė į Kaukazą, ten atseit įsidarbino kažkokioje meteorologijos stoty. O dabar paskambino toks bičas ir pasakė, kad Blokas žuvo. Užsimušė tuose sušiktuose kalnuose. Tris mėnesius buvo laikomas „dingusiu be žinios“ ar - „nežinia kur esančiu“, o dabar atseit - terminui praslinkus - mirusiu.

Spengiant mirtinai tylai, Šešėlis rausė savo stalčiuose, ištraukė kelias dėžes su skaidrėmis, amžinybę jose kažko ieškojo, surado, pakabino ant sienos sulamdytą paklodę, užgesino šviesą. Ėmė zirzti diaprojektorius. Neryškus švie-

sos keturkampis suspurdėjo ant lubų, trūkčiodamas nusi-
leido ant sienos, nusliugė suglumusiais veidais ir ėmė
krūpčiot ant paklodės. Aš užsimerkiau. O atsimerkus
išvydau Tavo veidą - blausų, neryškų, gal skaidrė buvo
blogos kokybės, gal trukdė Tau uždegtos žvakutės liepsnelė,
gal todėl, kad viską mačiau pro ašaras. Tavo veidas man
pasirodė nuostabiai gerai pažįstamas. Anaipol ne todėl,
kad tikrai pasirodei neįtikėtinai panašus į jauną
Aleksandrą Bloką. Staiga supratau, kad Tave *myliu*.
Brakštelėjimas - sekundė tamsos - vėl brakštelėjimas - Tu
stovi kalnų fone pusnuogis, tik su nutrintais ligi baltumo
džinsais, basas, šypsa. Šalimais tupi maža mergytė
raudona taškuota suknele ir laiko puodynę. Aš visada Tave
mylėjau. Brakštelėjimas, sekundė tamsos, brakštelėjimas -
Tavo melancholiškas veidas susiraukšlėjusioj paklodėj. Aš
visada Tave *mylėsiu*. Šešėlis užpūtė žvakę. Tavo veidas
truputį paryškėjo toj tvankioj tamsoj su keistu ornamentu
išsidėsčiusiais cigarečių žiburėliais. Staiga kažkas pokštelėjo,
kambarį užliejo juoduma ir aitrus svylančios gumos kvapas.

- Velniava, tas prakeiktas aparatas perdegė! Kad jį kur
peklon, - sumurmėjo Šešėlis, vėl degdamas žvakę, kurios
liepsna ėmė plaktis kaip drugelis į stiklą.

Aš pašokau. Iš visų jėgų delnais spausdama smilkinius, it
taip būtų įmanoma galvoj išsaugot Tavo atvaizdą, pasileidau
durų link. Nežinau, kaip atsidūriau gatvėj. Tai geriau
pamena mano pėdos: ant grindų susiraitę draugų kūnai,
kažkokios šukės, peleninė, puodeliai, lipnaus skysčio balutė,
gauruotas kilimas, parketas, linoleumas, dygus tartum
inkvizicijos išrastas įrenginys kojoms valytis, ledinis cementas,
laiptai - viena, dvi, trys, keturios, penkios, šešios, sep-

tynios pakopos, barškančios geležinės grotelės, vėl laiptai - vienas, du, trys ir - šaltas svilnantis sniegas! Taip - sniegas! Merdėjimas baigės! Aš pasileidau strimgalviais garsiai kartodama Tavo vardą: Gedai, Gedaaai, Gediminai, Gediimiinaaii! Aplink mane kaip dideli balti uodai grūdo čiulkinį snaigės. O, paskiau aš parklupau apimta siaubingo džiaugsmo, gal - džiugaus siaubo, kad *myliu, myliu, MYLIU* Tave! Merdėjimas baigėsi. Mane pasivijo Šešėlis. Nori, paklausk, kaip jis visa tai pasakotų:

- Tai va, chebra, šakės! Toji paklaikėlė Nita basutėlė ištrūko laukan. Na, argi tai kojinės - toks juodas tinklas kaip Lotreko kabaretinių mergų?! Liuoksėjo rankom suspaudus galvą, žliumbdama, šaukdama Gedo vardą. Nors nusišauk - nebūčiau patikėjęs, kad ji gali tiek draskytis ar - darkytis dėl kažkokio sumauto Gedo! Žinokit, didesnės egoistės visam pasauly nerasi! Šakės! Tik spokso kaip sfinksas ir kaifuoja pati nuo savęs! Ai, tiesa! Kažkur skaičiau ir, žinokit, šventai tikiu, kad nėra egoistiškesnio akto už žliumbimą kam nors mirus. Taip, chebra, tada gailimasi tik savęs! Tai va, Nita, plevėsuodama žydra suknele ir peroksidinėm garbanom, skuodė į aidinčią nuo kylančio šalčio naktį - ak!! Šakės! Tiesiog — kadras iš lietuviško filmo.

Staiga ji sustojo ir taip lėtai lėtai ėmė smukt ant apsnigto šaligatvio. Tada pribėgau aš ir, pagal scenarijų, stvėriau ją į glėbį. Maniau, kad Nita iki galo tęs savo patetišką isteriją. Kandžiosis, draskysis, šauks. Bet ji tik suinkštė, apkabino man kaklą ir aprimo. Šakės, chebra! Nunešiau Nitą atgal, lydimas iš kažkur išdygusių patologiškų smalsuolių minios. Prie laukųjų durų jau spietėsi apgirtus nuo stiprių išpūdžių mano chebra. „Nešdinkitės visi peklon, - suriaumojau, -

medžiagos apmąstymams ir pliurpalams užteks mėnesiui. Gedka užsimušė! Ne bet kur - kalnuose! Romantika!! Nita iš to skausmo pusnuogė vaitodama voliojos po sniegą!!! Kaifas pasukt smegenis, kas gi, po šimts, tarp jūdviejų buvo?!“ Niekas, aišku, nė nemanė skirstytis. Visi - ir maniškiai mankurtai, ir tie debilai iš gatvės - spietėsi aplinkui nutaisę idiotiškiausius snukius. Kretinai neraliuoti, mat jautruoliais apsimeta! Nors, aišku, nė nutaisyt tų idiotiškų snukių nereikėjo. Ypatingose situacijose, sako išminčiai, tikroji žmogaus prigimtis išlenda kaip yla iš maišo. Taip taip! Na, ir jei ta situacijėlė ramiam mūsų gyvenimo užuteky buvo ypatinga, tai - pirm - ir išlenda stulbinantis visų idiotiškumas! Šakės!

Nusispjovęs į visus ir viską nutempiau Nitą vonios kambarin. Ją pasodinau prie radiatoriaus ir pradėjau leist į vonią karštą vandenį. Nita kiurksojo užsimerkus ir neva skausmingai šypsojo! Viskas pagal scenarijų! Puoliau nurenginėti suknelę, kuri, irgi pagal scenarijų, perplyšo. O Nita ėmė šiurpiai kalent dantimis. Apatinius drabužėlius nusimetė pati. Stovėjo nuoga, barškėdama dantimis ir baisiausiai susikaupus, lėtai nusiseginėjo karolius, karoliukus, grandinėles, movėsi begalybę apyrankių ir žiedų. Dėbtelejo į mane laukinės katės žvilgsniu - šakės, chebra, šitą ji moka! Pliumptelėjo į karštą vonią ir kaipmat atkuto. „Tik nemėgink nusirenginėti ir maudytis su manim kartu, - prakošė užkimusiu balsu, - apskritai - eik iš čia. Girdi - eik velniop!“ Aš nė nemiau eit velniop, o atsisėdęs ant vonios krašto užsirūčiau. Ji liovėsi kalent dantim, drebėti, šypsoti ir net kūkčiot. Stebėjo, taip taip, chebra, įsidėmėkit - ne žiūrėjo, o stebėjo mane kaip visuomet įdėmiai, pašaipiai, iš aukšto. Atseit lyg būtų įkirtus kokią niekam neprieinamą pa-

slaptį, burtažodį ar šiaip turėtų iš eilinių mirtingųjų skiriančią galią. Šakės!

Žinokit, ji buvo pritrenkiamai graži. Taip taip! Ir dar turėjo talentą naudotis savo išvaizda. Su savo plaukais, oda, antakiais, akimis, lūpom, kojom, rankom, nagais ji elgėsi kaip genialus menininkas! Taip, nežvenkit! Bet jos žvilgsny nebuvo gražiųjų pranašumo prieš vidutiniuosius ar negražiuosius. Nė išmintingųjų paniekos kvailiams. Tose plačiai atvertose lėlės akyse glūdėjo kur kas daugiau. Atrodė, lyg Nita būtų prisilietusi prie absoliuto - va kur šuo pakastas! Nė velnio aš neskiedžiu! Nors visa kita joje bylojo, kad jokio absoliuto ji nėra nė uosčius, vargu ar žino ji egzistuojant, jei išvis, cha cha, jis yra! Bet, chebra, toks spoksojimas erzina; velniai griebtų, kaip erzina! „Na, klok, - pasakiau, matydamas, kad ji jau visai atsipeikėjo, - kas gi buvo tarp tavęs ir amžiną jam atilsį Gedimino Bloko? Kiek sykių judu pergulėjot? Tokią isteriją sukėlei, lyg šimtus metų būtumėt gyvenę meilėj ir sandorėj!“ — „Kvaily, — atšovė ji, — eik velniop iš čia! Berniukams nederą spoksot į nuogas besimaudančias mergaites. Negražu! Nepadoru! Fui, kaka! Gėda pelėda!“ Ji jau porą metų pozavo aktus mūsų institute. Per tiek laiko jos nuogą kūną pažinojau kur kas geriau nei savąjį. „Būk džentelmenas, - pridūrė, šlapia ranka plekštelėdama man per skruostą, - atitempk arbatytės su konjakėliu. Noriu sušilt, Šešėliuk!“ Oi, chebra, tą sušiktą pravarde - Šešėlis - irgi per ją prisegė! Esu atseit jos šešėlis - nors mirk iš juoko...

Šešėlis išslinko atnešt arbatos. Negalėjau atsikratyti jausmo, kad taip syki jau vyko: nuoga visu savo ilgu kūnu tysojau vonioj, tik aš buvau mirus, o vanduo - kraujo spalvos.

Dabar aš troškau tik vieno - gyvent! *Mylėt, mylėt, mylėt* Tave! Tūkstančiais raudonų kaspinų Tu pririšai mane prie visų šio pasaulio medžių, ir nieks nepajėgs jų perkirpt. Šito stebuklo aš laukiau ištisus dvidešimt šešerius metus, tik mudu truputį prasilenkėm - numirei Tu, nors mirt turėjau aš. O gal numirt turėjom abu?!

Grįžo Šešėlis. Drebančioj rankoj laikė baisiai dailų puodelį. Jo šuniškai atsidavusios akys ir provokuojamai nederantys rausvam veidui Salvadoro Dali ūsai kėlė nenumaldomą norą tą puodelį sukult. Siurbtelėjau gurkšnelį arbatos - ji pasirodė persaldyta - ir išpyliau vonion.

- Pagailėjai konjako, - pasakiau ir pradėjau rengtis.

- Sausas įstatymas, - numykė Šešėlis, glausdamasis prie manęs atgrasiu baramo šuns judesiu ir mėgindamas apkabinti.

Nuėjau kambarin. Briusas Springstinas dainavo apie Pažadėtąją žemę, o visi kalbėjo apie Tave. Staiga vienas man visiškai nepažįstamas vaikinukas, rodos, vardu Saulius, išjungė pafą, paseilinęs pirštą užspaudė žvakės liepsną ir, kai kambarį apsėmė perregima tamsa, ėmė pasakoti.

- Netikiu, kad jis mirė. Netikiu, kad jis užsimušė. Dingo be žinios - taip! Aš net mačiau, kaip jis dingo! Net dieną galiu pasakyti - rugpjūčio dvidešimt ketvirta. Tada kaip tik buvau Kaukaze pas vieną savo draugelį, išmanantį visus mokymus, kokius tik davė pasauliui Indija: jogą, svarą, tantrizmą, budizmą, hinduizmą ir taip toliau. Tas Pavlikas priklausė kažkokiai oficialiai Ryšių su Indija draugijai, grojo klasikinės indų muzikos ansamblyje, ir visokie neregėti instrumentai jam pylėsi kaip iš gausybės rago. Dėl tų instrumentų, o būtent - sitaro, kurių Pavlikas jau turė-

jo tris, ir vieną aš tikėjau iškaulyti (už pinigus, suprantama), trunkiausi į Kaukazą. Pavlikas pasistatė sau trobelytę kažkokio kaimeliūkščio pašonėj, uždariaudavo tai budėdamas gaisrinės bokšte, tai remontuodamas kelius, tai ganydamas gyvulėlius. Visą likusį laiką jis fanatiškai grojo visomis savo vinomis, tampūromis, sitarais, tablomis ir mrindangomis, atkeliavusiomis tiesiai iš Bombėjaus, Kalkutos ar Varanasio. Tą vargšą Pavliką visi kažkodėl vadino Sizifu, nors jis, suprantama, baisiai siuto ir dar sakėsi esąs Vagifas. Tai va! Turėkit kantrybės, palengva prieisim ir prie Bloko; kaip klasikiniam detektyve arba gerai surežisuotam koncerte - žvaigždės pabaigai, kad publika neišsisklaidytų. Turėkit kantrybės, ponios ir ponai, visos šios detalės yra labai svarbios Bloko dingimo bylai! Sizifo trobelytė, patys suprantat, darė pritrenkiantį įspūdį. Įsivaizduokit, toks mažytis, prilipdytas prie skardžio it kregždžių lizdas, suklypęs nameliukas, apaugęs kažkokiais secesiniais vijokliais geltonais, lėkštės didumo žiedais. Išlinkęs vidun, galva remdamas lubas, patenki į vieną vienintelį kambariūkštį, verste užverstą instrumentais ir visokia kitokia egzotika; tikri svetimkūniai čia atrodė patefonas, magnetofonas ir televizorius „Šilelis“. Pro mažytį langelį, užgožtą tų kraupiai geltonų žiedų, matėsi gilia įloma tekantis upeliukas. Įsidėmėkit kiekvieną detalę, ponios ir ponai! Per trejus mudviejų nesimatymo metus Sizifas buvo gerokai pasikeitęs, juokingai suindėjęs, įdegęs, sulysęs, užsiželdinęs ūsus, barzdą, o šviesūs plaukai ir mėlynos arti viena kitos susodintos akys taip pat atrodė svetimkūniai.

Brangieji, aš puikiausiai žinau, kad mes kalbame apie Bloką, o ne apie Sizifą; taigi nereikia kas minutę man šito pri-

mint. Tai va... Ar žinot, koki testą duoda Oksforde stojantiems įteisę? Ponios ir ponai, įsidėmėkit kiekvieną detalę: XVIII a. pabaiga, Anglija, ruduo, lietinga naktis. Keliu iš Londono į Birmingamą važiuoja karieta, ji sustoja nakvynės namuose. Iš karios išlipa moteris su juodu vualiu ir vyras. Portjė juos apgyvendina antrame aukšte - vyrą koridoriaus pradžioje, moterį - gale, taigi - skirtinguose kambariuose. Apie trečią valandą pasigirsta siaubingas riksmas moters kambaryje ir greitai žingsniai per visą koridorių. Po kiek laiko portjė, užlipęs į antrą aukštą, abu kambarius randa tuščius. Vyras ir moteris dingo. Ry tą iš Londono atskubėjusiai policijai nieko nepavyksta nustatyti! Tai va, brangieji, kas gi atsitiko? Jei per penkias minutes, užduodamas klausimus, į kuriuos atsakoma tik „taip“ arba „ne“, neišaiškinsi, matysi Oksfordo teisės fakultetą kaip savo ausis. Baisiai įdomus žaidimas, aš kelis syk su visa kompanija kiauras naktis prasėdėjau spėliodamas...

Na gerai jau, gerai, nė velnio aš neužsimirštu. Dar truputį kantrybės ir pasirodys Blokas! Tai va!.. Atvirai sakant, tas Sizifas man nepatiko. Aš labai greitai įsitikinau, kad ne tik patefonas, magnetofonas, telikas, šviesūs plaukai, akys, bet ir jis pats yra svetimkūnis toje atmosferoje, kurioje plūduriavo. Jis buvo dirglus, irzlus, piktas, rodės, gyvena ne kalnuose, tyloje, erdvėje, susikaupęs, ramus, o didmiestyje, virš metro, šalia geležinkelio, lėktuvų kilimo ir nusileidimo zonoje, komunaliniam bute su nuolat pankroką klausančiais kaimynais. Jei Sizifui grojant kambarin įslinkdavo katinas Sidharta ir imdavo meiliai trintis savo šeimininkui aplink kojas, tas stulbinama jėga spirdavo vargšą žvėriūkštį laukan. O jei grojimą, neduok Dieve, pertraukdavo aršus

aviganio Kšatrijo amsėjimas, Sizifas keikdamasis puldavo laukan ir mesdavo į nustebusį šunėką akmenį ar šiaip kas po ranka papuola. Aš jau nekalbu apie tai, kaip jis melždavo savo ožką Avidją...

Na gerai jau, gerai, matau, jūs tuoj mane į gabalėlius suplėšysit! Taigi Blokas: jis dirbo kažkokioje meteorologijos stoty, atleiskite, nesiaiškinau, kokias pareigas jis ten ėjo. Su Sizifu juodu buvo kaimynai, teskiriama kokių dviejų trijų kilometrų. Blokas retkarčiais atslinkdavo pas Sizifą pasiklausyt muzikėlės ir pats pagrot, neprastai pūtė išilginę fleitą, visai pakenčiamai mušė tablą, bet didžiausią įspūdį man padarė, kaip jis dainuoja. Žinot ką - ogi lietuvių liaudies dainas! Blokas mokėjo nežmoniškai daug dainų tekstų ir dainavo visas pagal vieną ir tą pačią tęsiamą, graudžią monotonišką melodiją arba pritariant Diukui Elingtonui, Raviui Šanharui ar Davidui Oistrachui. Nesijuokit, tai jam išeidavo puikiai, nes Blokas kažkaip ypatingai jautė dainų dvasią, netgi, sakyčiau, - tautos dvasią. Kartais jo klausantis man toptelėdavo, kad visi tie sitarai, rytietiška ir vakarietiška egzotika, svetimos tiesos, aibė svetimų dalykų, kuriais mes žavimės, tėra aplinkinis kelias... aplinkinis kelias į... velnias žino, į absoliutą ar ką... Suprantat? Tiesiog dabar man akyse stovi Gedas, graudžiai traukiantis, pritariant vakarinei ragai:

*...Ant tos šakelės strazdo kojos prišalo.
Tekėk, saulele, per žalią girią,
Tirpink strazdo kojeles.
Nuo strazdo kojų ledai lūžinėjo,
Vandenėliai tekėjo...*

Iš viso, stebint tą jūsų Bloką, man galvoje visą laiką sukosi viena mintis: „Jaučiasi kaip žuvis vandeny...“ Suprantat? Jis tikrai buvo toks, jautėsi Sizifo trobelytėje (ir visur kitur) lyg savo namuose, buvo kažkoks vientisas, neatsiejamas nuo kalnų, nuo dangaus, nuo muzikos. Visa, ką Gedas darė, nesvarbu, ar kuto Sidhartai pakaklę, ar grojo fleita, ar skaldė malkas, ar kalbėjo apie naujausius Amir Khano įrašus, ar maukė siaubingo skonio naminę, ar sėdėjo medituodamas - visa atrodė vienintelė ir tik jam tinkama veikla. Tai va... Prašom paploti katučių, nes tuoj prasidės pats įdomumas.

Vieną naktį, pilnaties proga, mes nusprendėme pasidaryti sau šventę, ligi soties pasiklausyti įrašų ir Sizifo grojimo (pastaroji priemonė nebuvo jau tokia maloni). Mudu su Bloku dar ir gėrėme kažkokius saldžius vietinės gamybos antpilus, o Sizifas jau antrą mėnesį vegetavo - mito vien vaisiais, riešutais bei vandeni su medumi. Tai va... Blokas, rodos, buvo truputį įsimylėjęs, žinot ką - ogi mėnulį! Kiūtojome prie mažojo langelio, o mėnulis, milžiniškas, rausvas, hipnotizuojantis, spoksojo į mus. „Šiurpus padaras, ar ne, - mirktelėjo Gedas mėnulio pusėn, - įsivaizduoji, kai kuriose kalbose tai ne „jis“, o „ji“. Košmaras, a? Vos galo negavau skaitydamas Oskaro Vaildo „Salome“, - ir jis ėmė cituoti, keisdamas balso tembrą ir intonacijas. Tos rafinuotos, klaikios, erotiškios frazės padarė man pritrenkiantį įspūdį, negalėjau atsikratyti minties, kad jos kaip kokie užkalbėjimai prisidėjo prie Gedo paslaptingo dingimo. Tik pamanykit - „mėnulis - kaip mirusios moters ranka, siekianti prisidengti įkapėmis“, „mėnulis - kaip beprotė nuoga moteris, visur ieškanti meilužių“, „mėnulis - nekalta mergelė,

nesutepta, nè sykio neatsidavus jokiam vyrui...“ Gedas kaifavo nuo kiekvieno žodžio, mėgavosi tuo, kad jie ir mane taip stipriai tarsi narkotikai veikia. Staiga jis nusikvatojo, skambiai, vaikiškai, ir pareiškė: „Genialus tipas tas Oskaras Vaildas, ar ne? Pasiutusiai genialus, iškart jam atsidočiau...“ Čia jį sudraudė Sizifas: „Blokai, jei kalbėsi tokias šlykštybes - teks išeiti. Mano namuose taip nesieliama. Ir tai jau leidžiu jums gerti, o jei norit aptarinėti visokias patologijas - susiraskit kitą vietą. Mes juk susitarėm klausytis muzikos...“ Gedas triskart galva suduodamas į žemę sucypė plonu balsu: „Namu Amida Butsu, ar kaip ten kartoja tos Selindžerio mergaitės... Atleisk man, neišmanėliui žemės kirminui, drįsusiam įsilaužti į šią muzikos šventovę, - balsas tapo tiesiog spiegiantis, mėgdžiojantis pratisą kūkčiojimą, bet staiga jis labai dalykiškai užbaigė: - Na, važiuojam!“

Sizifas įjungė magnetofoną, kai pasigirdo pirmieji ragos, garbinančios pilnatį, garsai, susirišo ilgus riebaluotus plaukus į uodegėlę, pasiėmė sitarą, susiraitė ant pagalvėlių ir ėmė groti, nè sekunde neatsilikdamas nuo Ravio Šanharo (esą taip užvis geriausia mokytis). Tai va... Muzika pripildė visą mažojo kambarėlio erdvę, atrodė - ji griaua namo sienas, drasko geltonuosius vijoklius, it nevaldoma lavina plečiasi, plūsta, nušluodama, panardindama, paskandindama viską aplinkui. Šį sykį, kad ir kaip keista, ir Sizifas grojo puikiai, jis atsipalaidavo, atsidavė garsų srautui, pats tapo muzika. Aš jaučiau kažkokius keistus gūsius, lyg ir požeminius smūgius, man net dingtelėjo, kad prasideda žemės drebėjimas ar dar kokia velniava. Suprantat? Blokas sėdėjo užsimerkęs, atlošęs galvą, truputį pravėręs lūpas ir kartkar-

čiais krūpčiojo, it jį kas stumdytų. Muzika tirštėjo, tvenkėsi į vieną veik materialų kūną, rodos, ėgavo daugybės atmosferų slėgimą, tapo kieta koncentruota energija. Dabar ji nebebuvo visur esanti ir visa apimanti. Muzika lakiojo po kambarį it kamuolinis žaibas, beveik galėjai ją sekti akimis. Tai va... Man ėmė darytis kažkaip nejauku, stojausi išeiti laukan savo reikalui, ir staiga ta skambanti kondensuota muzikos substancija praužė pro mane. Aš vos išsilaikiau ant kojų; mane perliejo lyg stipria elektros srove, užgniaužė kvapą, ėmė mausti paširdžiuose; pažvelgiau į Sizifą ir kaip tik tuo momentu jis dingo. Taip, dingo! Suprantat, štai taip, lyg sprigtu kas degtukų dėžutę būtų nusviedęs nuo stalo - net garsas panašus! Buvo Sizifas - sprigt - ir nebėr, tik sitaras liko!

Na, bet jus, gerbiamieji, žinoma, domina Blokas. Prisipažinsiu, taip netikėtai dingus Sizifui, aš strimgalviais neriau lauk, lėkiau kaip akis išdegęs, lydimas isteriško viso kaimo šunų skalijimo. O dar tas mėnulis - klaidus, milžiniškas, raudonas, niekur nuo jo nepasislėpsi, suprantat - niekur! Galiausiai aš kritau į šaltą žolę ir užsirūkiau. Sudūmijau veik visą pakelį. Darėsi pragariškai šalta, aplinkui plakėsi nenusakomo dydžio naktiniai drugiai, uodai ir šikšnosparniai, lyg pasprukę iš kokio siaubo filmo. Mėginau susisukti po koku krūmu ir užmigti, bet... na, tiek to, nepasakosiu jums visų savo kančių... Jus gi domina tik Blokas! Tai va, apie šeštą valandą ryto aš parsivilkau Sizifo trobelę - ji buvo tuščia. Tikriausiai visi daiktai, nors truputėlį ir išvartyti, buvo savo vietose, tačiau nei Sizifo, nei Bloko - nė kvapo! Tada aš tekinas nukūriau į Gedo metereolo... tpfu, koks sunkus žodis, meteorologijos stotį. Ten jo laukė mergytė su pieno puodyne, ta pati, kurią matėt skaidrėje, ir dar kažkokie ti-

pai... Nei Blokas, nei Sizifas neatsirado nei tą, nei kitą dieną. Tada aš pranešiau milicijai. Atlėkė įniršus gelbėjimo ekspedicija, malėsi po kalnus visą savaitę, bet, suprantama, nieko nepesė. Tai va... Aš jiems mėginau aiškinti apie muziką, kaip ji susitelkė į kažkokį pragaro ar dangaus, kad ji kur šimts, gniužulą, kuris davėsi po kambarį iš pradžių nusviesdamas Sizifą, o paskui - Bloką... Man buvo atkirsta, kad reikia mažiau gerti, o jei jau geri, tai nesitrunkyti nusipylus naktimis po kalnus. Buvo nuspręsta, kad Pavlikas su Gediminu girtutėliai kur nors nuklydo, paskiau atsirado prielaida, kad - ne tik nuklydo, bet ir nugarmėjo į kokią prarają. Na, ir kaip matot, po trijų mėnesių ši prielaida tapo neginčijamu faktu, „dingę be žinios“ tapo mirusiais. Aš savom akim mačiau, kaip dingo Sizifas, ir galiu galvą guldyti, kad Gedui nutiko lygiai tas pats! Toji muzika raudonoje mėnesienoje... Kur ji juos nusviedė, ar jie gyvi, ar TEN egzistuoja sąvoka „gyvi“, ar TEN iš viso kas nors egzistuoja... Nežinau. Bet kad savo dingimo naktį į jokių kalnus Blokas nėjo, galiu prisiekti!

Sauliui baigus, kambary pasidarė tylu kaip akvariume. Mane vėl ėmė krėst drebulys. Nuėjau į vonią, nes norėjau pabūti viena, tik su Tavim. Bet iš paskos, žinoma, atiturseno Šešėlis ir, nespėjus man užkabinti durų, išlanko vonion.

- Neklausyk tu to Sauliaus, - pareiškė jis, paleisdamas šaltą vandenį ir puldamas riešukučiom gerti, - taip taip! Mala žmogėnas kažkokius niekus, tauzija velniasžin ką, o jūs visi tupit išsižioję, ausis pastatę - šakės! - Nuo vandens jo ūsai nukabo kaip sulytų žvėriūkščių uodegos, o vaikiškas veidas dar labiau paraudo. Jis sučepsėjo, apsilaižė, purkštelėjo - vėl visai kaip šuo.

- O ką apie jį galėtum papasakot tu? - paklausiau, vos tverdamas pykčiu. (Negaliu pakeisti, kai kas per jėgą braunasi į mano vienatvę.) - Judu, rodos, buvot geri draugai...

- Atseit! Na, Vilniuj - visi pažįstami, kokie jau ten draugai... Važiavau pas vieną bičą į tą meteorologijos stotį. Jis, pasirodo, paspruko, nes nervukai vienatvės neišlaikė. Vietoj jo radau Gedą. Trenkiaus tokią tolybę, kad pagyvenčiau palaimingoj kalnų tylumoj, ramybėj, patapyčiau vienatvėj... Bet kur jau ten! - Šešėlis beviltiškai mostelėjo rankom, - į tą meteorologijos stotį šniūrais traukė visi iš visur... Apylinkė kelių kilometrų spinduliu buvo nutūpta įvairaus plauko Gedo bičų. Šakės! Žinoma, aš negalėjau reikšt didelių pretenzijų dėl nepakenčiamo svečių gausumo. Pats buvau vienas iš tokių — atsitiktinai išplėšusių ploto kalnuose adresiuką. Su savim dar savo kursiokę pasiėmiau. Vilę - žinai?! Atskridom lėktuvu. Bet vos pamatę Gedą nutrintais sulopytais džinsais, juostele perrištu kaltūnu - tokį paskutinį hipių mohikaną, sumetėm, kad apie lėktuvą nė užsimint negalima - mikliai išgrūs lauk. Jų sluoksniuose kelionė tranzu yra būtinas išventinimo laipsnis, kaip ir pagulėjimas durnyne ar kokio kaifo švirkštimasis. Pareiškėm neva atvarę autostopu. Gedas nužvelgė Vilę nuo galvos iki kojų ir paklausė, kiek sykių ji mokėjo „natūra“, kas ir kur ją prievertavo, kaip visa tai patikę man. Mane jis žiauriai erzino. Esu šventai įsitikinęs, kad tokie žmonės - atseit gražuoliai - yra visiškai durniai ir savimylūs. Apskritai jis atrodė išlepintas, irzlus, grubus, ciniškas... Taip taip! Kas antras žodis kaišiojo visokias nešvankybes ir keiksmazodžius. Tai kalnuose, brangute, skambėjo šventvagiškai. Negana to, jis ėmė pabrėžtinai daug dėmesio skirti Vilei, kol, visos chebros džiaugs-

mui, ją nuo manęs atmušė. - Šešėlis užsirūkė ir sukikeno: - Na na, bet aš niekad nebuvo pavydus. Atvirai sakant - nieko nepraradau. O Vilė, žinok, įklimpo kaip reikiant. Šakės! - Jis vėl sukikeno, prisipylė dailųjį puodelį vandens ir vienu mauku išgėrė. - Atvirai sakant, Gedas mane pritrenkė dviem dalykais. Savo „blokiška“ išvaizda ir aistra lietuvių liaudies dainoms. Aš nesakau, kad žmogėnas, taip mirtinai panašus į Aleksandrą Bloką, privalo domėtis rusų folkloru... velnias, nusišneku, - Šešėlis pliaukštelėjo ranka sau per kaktą: - Na, suprask, kai tas į Bloką panašus, niekad iš džinsų neišlendantis, aiškiai kosmopolitiško kirpimo tipelis, savo kalbą turtinantis tokiom grožybėm, kaip *hitas*, *kaifas*, *bajeris*, *hipsteris*, *seliavucha*, *bendas*, *hičhaikeris*, *bitlovkė* ir taip toliau, staiga užtraukdavo už širdies griebiančiu balsu: „Tekėjo mano juodas kraujelis, kaip lelijos žiedelis... Kukuoja kukuoja trys gegužėlės prie pat mano šalelės“, - kaip sugedus plokštelė nudainavo Šešėlis, - kai jis taip užtraukdavo, net mane, kuriam dramblys ausį numynė, imdavo krėst šiurpas. Sykį jis mane net visai sumovė su tais tekstais. Šakės! Pati žinai, šiais kosmopolitiškais, Rytų ir Vakarų nostalgijos laikais ne visi skaito Juškos surinktas dainas. Man irgi neteko. Sykį girdžiu, Gedas gieda, - Šešėlis ėmė deklamuot:

*Bėginėjo povelė po dvarą,
Jos kojeks šilkeliais pančiotos,
Jos kojėlės šilkeliais pančiotos,
Jos galvelė aukseliu apUeta,
Jos galvelė aukseliu aplieta,
Jos peteliai perlais barstyti...*

- Matai, kaip atsimenu! Aš jo ir klausiu - kieno čia eilėraštis? O jis klastingai išsiviepi ir sako: „Spėk!“ Aš kaip paskutinis kvailys pradėjau spėlioti: Tagorė? Šen Džon Persas? na, Sigitas Geda? Kai Blokas piktdžiugiškai kikendamas pareiškė, kad tai lietuvių liaudies daina, pasijutau visišku kretinu. Taip, šakės...

Aš ėmiau juoktis, o Šešėlis niūriai į mane dėbtelejęs šveitė tą nuostabų perlamutrinį puodelį vonion. Jis suskilo į dvi šiltų jūrų kriaukles primenančias puses. Vieną Šešėlis paėmė sau, kitą - padavė man.

- Šukės laimę neša... Laimę kam? - jo balsas pasidarė nusilpęs, subliūškęs.

Šešėlis atsistojo. Nuobodžiai rūpestingai šukavo ir raitė prieš veidrodį ūsus. Jų idiotiškas šaunumas tik dar labiau pabrėžė beviltišką akių išraišką. Šešėlis užkabino durų kabliuką ir atsisėdęs ant unitazo tęsė:

- Apie mirusius - tik gerai arba - nieko. Keistas tipas buvo. Prie savo guolio turėjo pasikabinęs Čiurlionio portretą, kuris nei šiaip, nei taip atrodė tarp visokių pacifistinių demonstracijų, Vudstoko festivalių, hepeningų ir popžvaigždžių... Čiurlionis atrodė truputį išsigandęs... Šakės! Žinai, atvirai sakant, tas Gedas buvo šizikas. Taip taip! Tarp mūsų, aišku, tai komplimentas. Tik pamanyk - visiems sau ramiai kuičiantis, plepant, geriant, lošiant kortomis, staiga kad užtrimituos: „Ar girdit, kaip važiuoja, važiuoja, važiuoja begaliniai ešelonai į Osvencimą, Buchenwaldą, Dachau, girdit, kaip aimanuoja išsekusios moterys, klykia skeletėliais virtę vaikai, švokščia rietuvėmis suguldyti seniai...“ Ir taip toliau! Šakės! Rodos, jis atmintinai mokėjo ne tik visus Juškos tomus, Oskaro Vaildo „Salome“, bet ir Niurnbergo pro-

cesą. Atmintį žmogėnas turėjo absoliučią, bet naudojo ją keistokiems tikslams. Sakytum visa jo giminė būtų išskersta karo metais, o dar likę artimieji permanentiškai žudomi karščiausiuose planetos taškuose. Šakės! Kaip iš pypkės žieb-davo apie Hirosimą, Vietnamą, Palestiną, Olsterį, Libaną... „Tarptautinės panoramos“ komentatoriai tai išgirdę dvėstų iš pavydo! Šakės, sakau tau! Net nežinau, kuo paaiškinti tą jo karštį? Paniška karo baimė? Po velnių, tegu būna tas karas, jei jis toks neišvengiamas pagal visas moderniausias ni-hilistines teorijas. Bet kurių velnių nuodyt gyvenimą sau ir kitiems nuolatos apie tai primenant?! Ir dar šitaip! Sakau, kaip per „Tarptautinę panoramą“. Kitas ir už pinigus taip nesiplėšo! Reikėjo jam stot į Dailės institutą ir kept politi-nius plakatus. Tiesiog taip - niekieno neraginamam, iš švento įsitikinimo! Pats buvo kaip vaikščiojantis plakatas. Gražutis, įsitempęs kaip membrana, viso pasaulio skausmą sugėręs... Ai, velniop! Nusibodo! Keičiam plokštelę! - Šešėlis karščiuodamasis skėsčiojo rankom, spragsėjo kaulėtais, nebenuplaunamai aliejiniiais dažais išteptais pirštais.

- Na, dar ką nors pasakyk, labai tavęs prašau!

- Dar dar dar - kiekgi galima? - reikšdamas begalinį nepasitenkinimą jis pliaukštelėjo rankom per kelius. - Jau sakiau - šizikas, ir tiek! Kartais darkydavosi kaip prastas aktorius sušiktoį pjesėj. Iš to savo bičo, Povilo Aršausko, tur-būt mokėsi. Aršauskas pasiutiškai talentingas, nieko prieš jį neturiu! Galvą lenkiu prieš genijus! O Gedas prie jo lipo kaip šlapias lapas. Šakės! Sako, vienu metu abu slankiojo nesiskirdami. Visam miestui buvo smagus galvosūkis - kas gi juos sieja? Tik pagalvok, abu gražūs, abu šaunūs, abu bobų numylėti... Tikrai, reiktų tam Aršauskui pranešt, kad

kraujo ir sielos brolis iškeliaavo į amžinosios medžioklės lankas, - ir jis, prispaudęs prie širdies delnus, nusilenkė.

- Aš pranešiu, - pasakiau, - papasakok dar apie Gedą.

- Na, žinoma, tu praneši! Na, kur jau praleisi progą prislakt prie dramatiškos įžymybės! Aš tau sakau, kad tas Aršauskas su Gedu atrodė daug laimingesnis negu su tokiom blizgėm kaip tu. Taip taip! Apskritai tai Gedas buvo tikra Povilo Aršausko parodija savo paties susikurtuose pseudo-romantiškuose, pseudomistiškuose spektakliuose, - Šešėlis pakėlė nuo grindų sutryptą cigaretės nuorūką, pasuko tarp pirštų ir prisidegė, - šakės! Zinai, vieną popietę Gedas prislinko prie manęs, kaip savo daiktą apkabino Vilę ir pareiškė: „Ar nenori pasivaikščiot? Visą gyvenimą gailėsies!“ - „Ko gailėsiuos, kad vilkaus su tavim ar - atvirkščiai?“ Jis mįslingai išsiviepė, gūžtelėjo pečiais ir sušnibždėjo: „Pamatysi“. Paskui pirštu parodė į violetinę uolą, prilipusią prie pilko kalnų masyvo - iki jos galėjo būt daugiausia valanda kelio. Truputį dvejėjau, bet nusprendęs, kad mano kompanija bus tikrai nemaloni prie Gedo besiglaustančiai Vilei, ryžaus eit. Kelionės pradžioj Gedas atkakliai tylėjo. Lėkė sau vienas prieky, jokio dėmesio nekreipdamas į mano pastangas užmegzt kalbą. Net Vilė, kuri plakės prie jo kaip morčiaus katė, Gedui buvo nė motais. Galiausiai jis ėmė dainuot, taip mėgindamas susikurt sau apsauginį lauką:

*Kai saulelė tekėjo, tai brolių nušovė,
O kai leidos - pakavojo!
Sviesi šaudyklėlė - tai mano seselė,
O kardelis - tai brolelis!
Duobelė mano - tėviškėlė mano!
O grabelis - palocėlis!*

Šakės, kaip gerai tuos žodžius atsimenu! Žinok, esu tiesiog savimi sužavėtas! Paskui Gedas nutilo ir vėl skuodė kaip uodegon įkirptas; vos spėjom iš paskos. Vilė, norėdama pademonstruoti savo moterišką galią, jį pasivijo, apsikabino ir kažką sušnibždėjo į ausį. Bet jis šiurkščiai stumtelėjo vargšėlę šalin, sustojo, o man priešus, sušnibždėjo dramatiška Povilo Aršausko intonacija: „Kalnuose žodžiai tampa beprasemiai, absurdiški ir šlykštūs“. Net akis kaip ir jis užvertė. Šakės, ar ne? Ilgai ėjom tylėdami, o ta pasiutus violetinė uola neartėjo nė per žingsnį. Netikėtai sutemo. „Naktis nukrito staiga, lyg milžiniškas negyvas paukštis, prislėgdama visa aplinkui...“ - padeklamavo Vilė, matyt, jau sumetus, kokiais triukais galima paveikt Gedą. Jis, žinok, iškart ją apsikabino. „Tokios didelės žvaigždės ir visas dangus - kaip planetariume. Šakės, kaip faina!“ - toliau suokė Vilė, darydama baisiausias klaidas - net aš pastebėjau. Gedas taip susierzino, kad nuėmė savo rankelę nuo jos peties. Šakės! „Na ir suskiedei - dangus kaip planetariume... kaip planetariume... - jam, rodos, trūko žodžių savo nusivylimui ir pasipiktinimui išsakyti, - „šakės, kaip faina“... taip galima sakyt apie kokią nusivalkiojusią San Rėmo žvaigždę...“ Taisydama padėtį Vilė skubiai išpylė: „Oi, kaip gražu!“ Bet vėl prašovė pro šalį. Gedas buvo nepermaldaujamas. „Gražu?.. Ne jau!“ - padeklamavo jis įžymiuoju ramiu, sklidinu pasaulinio sielvarto Povilo Aršausko tonu, įsivaizduoji ar ne? - „Argi kalnai - gražūs? Jūra - graži? Dangus - gražus? *Gražu* - visai ne tas žodis. Kartą, gegužy, per patį sodų žydėjimą baisiai prisnigo. Medžiai linko, lūžo, virto neišlaikę dvigubos - žiedų ir snaigių - naštos. Visi slankiojo aikčiodami: ai kaip gražu, ak kaip gražu, oi kaip gražu! Bet tai nebuvo gražu. Tai -

kažkas šiurpaus, fatališko, sukrečiamo... Supranti? Kalnai nėra gražūs... Jie..." Čia trubadūras pritrūko žodžių ir ėmė bučiuot Vilę tokiu aistringai, užsitęsusi bučiniu. Jie tikriausiai buvo įsitikinę, kad su savim pasiėmiau kino kamerą ir nufilmuotą medžiagą siųsiu tiesiai į Holivudą! Šakės. Visą likusį kelią jie šnekėjo tokiomis pompastiškom frazėmis ir glėbesčiavosi. Stebėjau juos, žinok, kaip kokį sušiktą filmą ir tai trumpino kelią iki tos prakeiktos uolos. O ji, mano nuostabai, vis dėlto šiek tiek artėjo. Galų gale mes ją net priėjom. Paaiškėjo, kad tai - didžiojo kalnų masyvo iškyšulys. Uloje žiojėjo kiaurymė. „Eime vidun, - sušnypštė Gedas, - ten yra toks tarpeklys - keistas labai..." Jis padėjo įsikabarot Vilei. Niurktelėjau ir aš į aklina, pelėsiais (anot Vilės - tušu) atsiduodančią tamsą. Po kelių minučių išlindom į tarpeklį. Išsyk pasirodė, kad jame šviesu kaip dieną, net užsimerkiau. Tačiau akys greit apsiprato su ryškia obuolio didumo žvaigždžių šviesa. Delčia buvo geltona kaip kanarėlė. Šakės! Tik nemanyk, kad tai mano leksikonas. Juodu šnekėjo kaip per atvirą literatų būrelį susirinkimą. Taip taip! Vilė ir Gedas, sulipę kaip Siamo dvyniai, pritūpė ant kažkokio iškyšulio. Gedas timptelėjo mane už rankos taip, kad išnarino, ir pasitupdė šalia. Na va, dabar prasidės pats gražumas! „Čia kažkas yra!" - staiga cypelėjo Vilė, bet Gedas, kaip sakoma, bučiniu užčiaupė jos lūpas. Toliau viskas ėjo kaip sensacingam pseudopolitiniam supergigante. Šitų trijų gremėzdiškų žodžių samplaika kaip tik laiku. Įsivaizduok tokį plačiaekranį spalvotą filmuką, sukonstruotą butterbrodo principu: seksas, užteptas politikavimu, o ant viršaus - sensacija. Šakės! - Šešėlis sviedė savo šukę vonion ir ta subyrėjo smulkiausioms duženoms. Nutilo, bet jau-

čiau, kad neraginas kalbės toliau. - Taigi seksas, žinoma, buvo lietuviškas. Ko ir norėt tokiam šalty ant kietos uolos... Išradingesnis scenaristas, aišku, būtų ką nors sugalvojęs, bet Gedas pasitenkino bučiniiais. Aš sėdėjau šalia, atseit kaisdamas iš vidaus ir šaldamas iš išorės. Galiausiai Vilė kimiai pralemeno: „Kažkas į mane žiūri. Toks keistas jausmas. Nenusakomas, neapčiuopiamas, elektrizuojantis. Jauti, tai kažkokios milžiniškos neaprepiamos būtybės žvilgsnis. Jis tvilko, krečia, veria, skverbiasi vidun, gniaužia, slegia prie žemės. Jauti - visą kūną išpila šaltu prakaitu, pagaugais nueina ir sprogdina iš vidaus“. Šakės! Gedas dar sykį pabučiavo Vilę, kad monologai žiūrovui per daug neprailgtų, ir prabilo: „Tu pažiūrėk, pažiūrėk geriau! Ten, danguj, nebėr žvaigždžių, o - daugybė akių, nesuskaičiuojama daugybė akių. Netolstančių, nemažėjančių, nemirksinčių. Erdvės nebėr. Tik akys, akys, akys elektrizuojančiais, veriančiais, svilinančiais žvilgsniais...“ Tai buvo romantiška įžanga, palydėta ilgo bučinio, po kurio ėjo aktualioji dalis. Gedas deklamavo gerai išmoktom, kruopščiai apskaičiuotom, net - jaudinančiom Aršausko intonacijom: „Tai mažosios Anos Frank akys, tai ausys visų, nukankintų kalėjimuos, koncentracijos stovyklose, žuvusių mūšių laukuos, hirošimose, nagasakiuose, čilėse, saigonuose, belfastuose, nušautų, papjautų, pakartų niujorkų vidudieniais ar tvankiom singapūrų naktim...“ Jis nutilo, bet pauzė buvo tauri ir rimta - tiesiog tylos minutė. Taip taip! „Pirmąsyk tas akis pamačiau Michailo Romo filme „Paprastas fašizmas“. Prisimeni, ten rodo konclagerių kalinių fotografijas? Jų akis. Išdidintas, milžiniškas, išsiliejusias per visą ekraną. Dieve, kokie tai žvilgsniai! Prisimeni? Tie žvilgsniai sklidini neapsa-

komos kančios, didybės ir gėrio. Taip, gėrio, vilties, tikėjimo, kažkokio nenusakomo atlaidumo, o ne pykčio, ne baimės, ne praradimo. Tokias akis gali pamatyti kasdien - kiekvienoje kino kronikoje, kur žmonės žudomi ir kankinami. Jau seniai TAI, - ak, kaip jis pabrėžė tą nieko nesakantį žodį, - neapleidžia manęs nė akimirkai.“ Šakės! Na, pasakyk tu man, ar normaliam žmogui kas nors panašaus gali šaut į galvą? Šnekėt tokius dalykus bučiuojant mergą?! Sakau, imtų žmogėnas ir padarytų plakatą: prisikarpytų iš nuotraukų tų akių, suklijuotų ant juodo fono, užrašytų kokią šūkį. Šakės būtų! Garantuota premija! O šiaip - kur tai matyta - neskirt plakato nuo realybės! Kam šnekėti dalykus, kurie niekam nerūpi? Man, pavyzdžiui, nerūpi! Tau, lažinuos, taip pat. Negūžčiok pečiais! Tu, prasidėjus kokiai politinei laidai, tuoj pat išjungi teliką. Taip taip! O jis pliurpė kaip papirktas. Atseit - šventai įsitikinęs, įkvėptai, jausmingai. Įtikinamai! Vilė oi kaip patikėjo. Iki šiol visiems gyvent neduoda, apie tą tarpekį skiedžia. Kodėl jai neatėjo į galvą, kad tai tik gudrus triukas,ėjimas žirgu, kad išsiskirtų iš kitų? Kaip dabar prisimenu - vis tuo sielvartingu artistišku balsu: „Tie žvilgsniai supa mūsų žemę kaip kokia atmosfera. Seka mus kas akimirka. Bet mūsų akys apsitraukia šlykščia smulkių nemalonumų ir malonumų valktimi, mūsų vangūs kūnai apsišarvuoja nepramušamu abejingo egoizmo luobu, mes tingiai, saugiai, nesidairydami ropojam vietoj. Mūsų abejingumas kaip sieros garų debesis susitvenkia virš mūsų pačių galvų. Mes nebežinom, kaip iš tikrųjų atrodo dangus, saulė, mėnulis, žvaigždės. Mes apsaugoti nuo tų amžinai gyvų, atsakymo laukiančių žvilgsnių. Pasislėpę ne tik nuo jų, bet ir patys nuo savęs; griaujam, kankinam, prie-

vartaujam, žudom. Tačiau toj dvokiančioj migloj yra prošvaisčių, kur dangus ir žvaigždės - tikri, o ne „kaip planetariume“. Kur kriokliais plūsta mus mylinčių mirusiųjų žvilgsniai...“ Šakės, ar ne? Vien paskutinė frazė ko verta?! Ir svarbiausia - jokio žargono, blevyzgų, keiksmazodžių! Įdomu, kada ir kiek jis repetuodavo? Superherojus atsirado! Tikriausiai pasiėmė iš savo artisto kokią sumautą pjesiūkštę, iškalė atmintinai, kad mergužėlėms galėtų pudruot smegenis. Pats gi nesugalvotų: „Pasaulis - tai du indai. Gėrio ir Blogio. Blogio indas teliūškuoja per kraštus, o Gėrio - senka. Jį sekina ne tik atnašaujantieji Blogiui, bet ir abejingieji, ir aš, ir tu...“ - Šešėlis bakstelėjo į mane pirštu. - Tai, aišku, darė šioki tokį įspūdį. Vilei Gedas tapo stabu, negailestingai nustumusiu visus ligi tol buvusius. Šakės! - Šešėlis atsistojo, nusižiovavo, pasiražė, išspaudė dar kažkokį šunišką garsą ir atidarė duris, tuo parodydamas, kad pasakojimas baigtas.

- Neišeik, būk geras, labai prašau, pasakyk man dar ką nors! - stvėriau jį už skverno.

- Ką tu čia, po velnių, kaip kokios išmaldos kauliji?! - riktelėjo Šešėlis ir, staiga pajutęs malonumą kankint savo kankintoją, prapliupo: - Išklausinėk visas jo mergas! Pusę Vilniaus yra išdulkinęs! O kiek dar kituose miestuose - šakės!

- Aš ir apklausinėsiu...

- *Bravo! Bravissimo.* Galėsi užrašinėti ir paskui prakalt kaip Kazanovos Nr. 2 nuotykėlius, - Šešėlis suplojo rankomis ir pamėgino išspausť kažką panašaus į juoką, bet išėjo tik kimus šnypštimas, - nors greičiausiai tau ir gyvenimo neužteks išstardyt visoms, kurias jis dul-ki-no...

- Idiotas, - riktelėjau ir pliaukštelėjau jam per rausvą skruostą - nemaloniai, bejėgiškai, kaip sapne. Šešėlis stvėrė mano ranką ir prakošė:

- Klausyk, brangute, liaukis ardytis. Išsimiegok, išsiblaivyk, atsipeikėk ir tada pasišnekėsim. Rytoj, lažinuos, visos šitos isterijos ir pats A. A., - jis sudėjo smilius kryžium, -A. A. Gediminas Blokas išdulkės tau iš galvos. Taip taip...

Apsirengiau ir, nė neatsisveikinus su vėl prie vaizdo grotuvo prilipusia kompanija, išėjau. Laiptuose mane pasivijo Šešėlis ir padavė dvi skaidres - jose buvai Tu! Lauke kvepėjo žiema. Dangus buvo aukštas, giedras, tamsiai žalias, o mėnulis priminė pradėjusį pūti vaisių. Gedimino aikštėj sniego danga buvo veik perregima, stengiaus eit dar neištryptom vietom. Atsisukus pažvelgiau į savo pėdas - lyg juodas šlapiuojančias žaizdas baltutėlį odą. Bokšto laikrodis ėmė mušt dešimtą, bet prospekte buvo tuščia kaip vidunaktį. Eidama pro teatrą pagalvojau, kad dar nevėlu pasikalbėt su Tavo draugu. Užvertus galvą pažvelgiau į tris bronzines moteris, žaliai dangų švytinčiais mėnesienos spalvos veidais. Teatro fojė užsidegė šviesos, iš salės pasipylė žiūrovai. Jau norėjau žengt vidun, bet, reklaminėse fotografijose pamačius ironišką, įkvėptą, liūdną Povilo Aršausko veidą, - išsigandau. Išsigandau kaip vaikystėj, kai Palangos parke mama liepdavo nešt gėlių pučiamųjų orkestro dirigentui ar prie eglės deklamuot eilėraščių Seneliui Šalčiui. Iš cigarečių pakelio išsitraukiau sidabrinį popierėlį ir antakių pieštuku parašiau norinti, privalanti jį matyti. Storulė, rauplių išėstu veidu budėtoja atsainiai priėmė mano raštelį. Šveitė jį ant stalo šalia kažkokių vokų ir pareiškė: „Šįvakar jau trečias laiškėlis mūsų Povilėliui“, - atimdama man bet kokią viltį pamatyti Tavo draugą.

Grįžus namo niekaip negalėjau rast sau vietos. Mėginau skaityti, bet - neišgelbėjo nė viena knyga. Įsijungiau pafą. Visų rūšių muzika - Maleris, Paganinis, Elingtonas, Marlis, Nina Hagen nutekėdavo nuo manęs lyg vanduo nuo kieto apvalaus daikto. Išsiviriau arbatos. Išėjau į balkoną, užsirūkiau. Sniegas jau tirpo. Iš mano dešimtojo aukšto miestas atrodė kaip išsikėtojęs, šlapias, varvantis - cak cak cak - gyvis. Lygiai taip, tirpdama, nuo manęs lašėjo muzika, kuri anksčiau gelbėdavo. Ėmiau burtis iš apačioj stovinčių mašinų: myli - nemyli, myli - nemyli, štai atvažiuoja dar viena, raudona - myli! Viešpatie, kas myli, ką myli?! Taip, aš Tave *myliu*... Grįžau kambarin, atsiverčiau A. Bloko eilėraščių tomelį. Dar vienas burtas:

*Устал я шататься,
Промозглым туманом дышать.*

Nuo šitos frazės, it botagu pliaukštelėjus, liūdesys stojo piestu. Paverkiau vos kelias minutes. Įslinkau į močiutės kambarį. Ant sienų, tarp senų nuotraukų, šventųjų paveikslų, Gagarino, Sabonio ir Mironaitės fotografijų kabojo šluotelėmis surištos medetkos, jonažolės, melisa, šaltnėtės, raudonėliai, juozažolės. Stalas, bufetas, spintelė - visos horizontalios plokštumos kraute nukrautos maišeliais su kmynais, aguonomis, pipirais, gvazdikėliais, pupelėm, riešutais, apyniais, tuščiais ir pilnais vaistų buteliukais, saldainių dėžutėm, prikimštom adatų, siūlų, sagų, margų medžiagos skiaučių, suplyšusių, iširusių nėrinių, stiklo karoliukų, subyrėjusių, sudužusių papuošalų, dulkinais, begalviais, beuodegiais, bekojais porceliano šunimis, drambliais, stirnom.

Ant stirtom sukrautų „Mokslo ir gyvenimo“, „Kino“ komplektų kaip išnaros voliojosi skaros, megztiniai, suknelės, kojinės. Žinau, kad nei Tau, nei kam kitam nerūpi šitie daiktai... Ir jų vardijimas atrodo beprasmiškas. Bet aš manau, kad šiam pasauliui net mažiausias daiktelytis turi prasmę ir įtaką viskam, kas vyksta, arba... apskritai niekas neturi jokios prasmės. Ant palangės, tarp kaktusų, alijošių, jeronimų, amarilių, pelargonijų smulkiais violetiniais žiedais, švytėjo Kalėdų Karalienė. Šalia, stiklinėje, kaip koks džunglių augalas puikavosi močiutės dantų protezas. Grįžau į savo kambarį. Vėl bandžiau skaityti, klausytis muzikos, gert arbatą, rūkyti. Net paskambinau „Paguodos“ telefonu, bet išgirdus saldų moterišką „Alio“ padėjau ragelį. Pradėjo krėst šiuurpas, susiraičiau prie radiatoriaus. Praričiau migdomuosius, pradžioje - tik dvi tabletes. Įjungiau pankroką - patį trankiausią, šlykščiausią, desperatiškiausią, besikandžiojantį, besidraskantį, besispjaudantį, trykštantį netikrais kraujais, besidedantį apokaliptiniu... Bet jis ir vėl lašėjo nuo manęs kaip tirpstantis sniegas: *Gott iš tot, gott iš tot... tot... ot... ot*. Baisiai norėjos kam nors paskambinti. Atsinešiau telefoną, nenusirengus atsiguliuoti į lovą. Užmigau liūliuojama Ninos Hagen žiaukčiojimo: *Gote iš tot... t... t...* Ryto mane pažadino telefono skambutis. Iškart pažinau Povilo Aršausko balsą: „Kuo galiu tau padėti?“ Susitarėm susitikti tą pačią dieną, lygiai dvyliką, prie teatro.

Sniego nebuvo nė ženklo. O pats drėgnas, tvankus, drungnas oras atsidavė prakaitui. Povilą pastebėjau iš tolo. Jis vaikščiojo prie įėjimo - pirmyn atgal - ir rūkė. Buvo tik su džinsais ir languotais marškiniais. Man priėjus, sviedė šalin cigaretę ir atkišo ranką, vėsią ir vilgšną. Mano delnai irgi

visada tokie. Prieš susitikdama su įžymybe, užlėkiau į viešąjį tualetą, ilgai laikiau rankas po šalto vandens srove, džiovinau „Vėjeliu“, kol jos tapo nepriekaištingai sausos ir šiltos. Povilas įsivedė mane į kilimais išklotą didelio pastato prieblandą. Jis lėkė greitais energingais žingsniais, vos spėjau iš paskos, kojose ir paširdžiuose jausdama mažvaikišką baimę. Užlipom raudonu kilimu nutiestais laiptais, žingsniavom daugybe veidrodžių žybčiojančiais koridoriais, kai kur pro praviras duris matėsi erdvūs kambariai, prikabinoti įmantrių, margaspalvių, lyg bažnytinės vėliavos skersvėjyje plasnojančių drabužių. (Teatras kažkada buvo didžiausia mano svajonė, kaip ir visos kitos, galiausiai virtusi akmeniu, tempiančiu dugnan, kurio, pasirodo, nėra, galima krist ir krist žemyn be galo...)

Vieno koridoriaus gale, kojos spyriu atidaręs duris, Povilas įsivedė mane į nedidelį šviesų kambariuką. Priešingose sienose įtaisyti veidrodžiai plėtė jo ankštą erdvę iki absurdiškos begalybės. Vienoj kertėj buvo išrikiuota eilė suklaipytų vyriškų batų, kitoj - nusviestas nežinia kokiais epochai priklausęs juodas drabužis. Ant palangės kažką murmėjo radijas, apmūsojusioj stiklinėj stirksojo panašus į vabzdį, į nesuprantamą hieroglifą sudžiūvęs narcizas. Pro gazinę cigaretėm pradegintą užuolaidą matėsi aklina geltonų plytų siena ir sidabrinis dangus.

Nusimečiau palatą. Povilas akiplėšiškai nužvelgė mane nuo galvos iki kojų - čia jo žvilgsnis kiek sustojo, paskui vertindamas išispoksojo man į veidą. Pasijutau lyg nuogai išrenginėjama. Liepęs man sėst į raudoną krėslą, Povilas išėjo atnešt kavos. Netrukus grįžo, koja paskui save užtrenkė duris. Kava šliūkštelėjo ant vyšninio aptrinto kilimo.

Tave vėl erzina bereikalingos detalės? O, aš tų atsitiktinių daiktų griebiuos kaip skęstantis šiaudo. Tai, kad juos regiu, man yra mano pačios egzistavimo įrodymas - nesijuok. Kartais aš mėgaujuos jais. Net jei tai būna ant šaligatvio numestas skardinis limonado dangtelis dantytais krašteliais ar keiksmazodžiais išraižyta troleibuso sėdynė. Nuostabu, kai galima gelbėtis, įtikinėt save buvimu, pasaulio realumu, žvilgsniu griebiantis gražių daiktų ar juos liečiant pirštų galiukais.

Tačiau tame kambary nebuvo nieko gražaus. Išskyrus Povilo veidą. Bet jis gi negražus, nors akių nuo jo atplėšt neįmanoma?! Užsirūčiau, nepajėgdama nugalėt įtampos ir vidinio virpulio. Povilas atsisėdo priešais, sukamojoje kėdėje. Užsimetė koją ant kojos, užsirūkė, kreivai šyptelėjo ir visiškai bereikšmiu žvilgsniu išispoksojo man į akis. Galų gale pajutęs, kad nebeištversiu užsitiesusios tylos, kažkaip klasingai paklausė:

- Na, vaikelį, tai kuo galiu tau padėti?

Atleisk, jei ką parašysiu ne taip. Žinau, kad jis - geras Tavo draugas. Puikus aktorius. Bet dabar, kai regėjau jį be jokio grimo, čia pat, priešais save, Povilas Aršauskas man pasirodė panašus į velnią. Ne vaikystės pasakų velnią, o tokį, kuris apsireiškė paauglystėj, pačiu romantiškiausiu gyvenimo laikotarpiu, paskui jį atpažinau skaitydama Tomą Maną, Dostojevskį, Hofmaną... Velnią įsivaizdavau būtent tokį: ežiuku kirptais plytų spalvos plaukais, aukštakaktį, išblyškusį, milžiniškom šaltai mėlynom sustingusio žvilgsnio akim, liesą, net perkarusį, lankstų, gražiom rankom, pašaipų, liūdną, išpaikintą, pavargusį, žavų, pasileidusį, nervingą, irzlų, išmintingą, besigailintį savęs... Pastebėjai, kad jo

veide melancholija - akiplėšiška, skausmas - agresyvus, susimąstymas - piktas, liūdesys - plėšrus? Na, tiek to. Aš tik noriu, kad Tu suprastum, kaip nejaukiai jaučiausi susidūrus su juo akis į akį ir dar - pasiryžus kalbėt apie Tavo mirtį.

- Gediminas mirė, - pasakiau ir papasakojau viską, ką žinojau apie Tavo dingimą.

Povilas akimirką sustingo spoksodamas į mane iš padilbų taip, lyg ruošųsi puolimo šuoliui. Paskiau užsidengė veidą glebia plaštaka, išpuoselėti ploni pirštai smarkiai virpėjo. Staigiu judesiu, it nusiplėšdamas kaukę, atmetė ranką ir, kramtydamas lūpas, nematydamas manęs, o tik savo atspindį priešais esančiame veidrodyje, pasakė:

- Aš taip ir žinojau... Taip ir žinojau... O tas vargšas vaikas tikėjosi pabėgti nuo savo lemties, - Povilas pirštais nubrėžė ore kažkokį vingiuotą (gal jo išivaizduojamos lemties?) kontūrą ir sunėrė rankas patvirtindamas. - O aš jam sakiau, kad tai - neįmanoma. Gediminas jautė stulbinantį potraukį viskam, kas susiję su mirtimi, - Povilas išskėtė rankas ir palingavo į viršų pasuktais delnais tarsi ką sviesdamas, - kapinėms, baltoms gėlėms, žvakėms, juodai spalvai, - jis vardijo lenkdamas kairės rankos pirštus ir išpėjamai iškeldamas smilių. - Viskam, kas artima mirčiai: mėnuliui, nakčiai, rudeniiui, sapnams... - Povilas akimirką pasėdėjo iškėlęs abiejų rankų smilius ir staiga plačiai, tarsi praskleisdamas uždangą, mostelėjo rankomis. - Man! - Jis kilstelėjo antakius ir nusiviepe kartėliu atmiešta šypsena, kuri bliūško kaip pradurtas balionas, tapdama nustebusio, verkiančio vaiko grimasa. - Na, tai kuo galiu tau padėti? - netikėtai paklausė visai kitokiu, žvaliu balsu ir spragtelėjo pirštais.

- Aš noriu viską apie jį žinot. Jūs buvot geras jo draugas. Man sakė, kad jūs...

- Tu nori viską žinot apie Gediminą?! Bet tai neįmanoma! - Povilas atsisuko į veidrodį, nužvelgė savo atspindį ir laukdamas pritrimo ir, pats sau sąmoksliškai mirkstelėjęs, tęsė: - Sužinot viską apie kitą žmogų - beprotiškas, pamišėliškas noras. Sizifo darbas! Juk žmogus - visada, visur ir visiems kitoks. Į tą pačią upę negalima du kartus įžengti. Žmogus kaip upė - teka, srūva, kinta... - Povilas pajudino pirštus, imituodamas tą srūvantį kitimą, daugybė atspindžių veidrodžiuose sujudėjo, subangavo, suraibuliavo. - Ar galima vienasyk įbridus upėn pasakyti, kokie yra jos vandenys pavasarį, vasarą, rudenį, žiemą, švintant, saulei leidžiantis, mėnesienoje; kokie jie plukdydami išą, purvus po smarkių liūčių ar kieno nors negyvą kūną?.. Ar galima ką nors pasakyt apie aktorį, mačius jį tik kartą, epizodiniam vaidmeny? - Povilas vienu mauku išgėrė kavą, visas suglebo savo kėdėje, pasidarė panašus į tą juodą kampe besivoliojantį drabužį, veidas virto kauke stikliniais akių protezais, judėjo tik liaunos rankos, tarsi visa gyvybė būtų suplūdusi į jas. - Taip! Apytikriai galima nuspėti talentą. Ne aktoriaus - žmogaus. Talentą gyventi, mylėti, džiaugtis, kentėti, neapkęsti. Nuspėti toną, spalvą, melodiją, kuriais tas žmogus gyvena. Bet ne daugiau.

Povilas nutilo ir dabar jau įsistebeilijo tiesiai į mane, žvilgsniu prismeigdamas prie išblukusio fotelio pačia nepatogiausia poza. Sustingau, vienoj rankoj laikydama puodelį, kitoj - cigaretę, springdama ataušusia kava, dūmais, nepraeinančia baime. Ėmiau žert, kaip Tave myliu, kad išgelbėjai mane nuo mirties; kokia neeilinė, nekasdieniš-

ka, ypatinga mano meilė; kaip viskas nebanalu ir dramatiška, štai kodėl privalau žinot apie Tave visa, kas tik įmanoma. Kalbėjau jaudindamasi, žavėdamasi savimi, gailėdama savęs, jausdama akyse ašaras, be paliovos kartodama: „Drumsčiu vandenį ne tam, kad gilesnė atrodyčiau...“ Bet staiga, pastebėjusi, kaip blyškiam Povilo veide skleidžiasi išpaikinto, nuobodžios pasakaitės iškankinto princo išraiška, nutilau. Kažkur ėmė mušt pirmą valandą. Povilas pašoko, išjungė radiją, bet laikrodį - tikriausiai Katedros bokšto - tebemušė, nedviprasmiškai skelbdamas, kad įžymybės man skirtas laikas eina...

- Na tiek to, - pasakė jis šyptelėdamas, - tiek to! Suprantu tave. Kiekvienas gelbėjasi kaip išmano. O kančia - geriausias gelbėjimosi nuo beprasmybės būdas. Nuostabi situacija - mylėti mirusįjį. Tavo metų (jis tik keleriais metais už mane vyresnis!) ir aš kažką panašaus išdarinėjau... Rink, vaikelį, tuos pasakojimus apie Gediminą. Verk ant siūliuko kaip smulkius margus karolėlius. Vieną prie kito, vieną prie kito... Gausi gražų vėrinuką - žaislą savo kančiai. Gal ji kiek aprims užsižaidus, bet veikiausiai įsigeis ko nors daugiau, - jis šelmiškai mirktelejo, užsirūkė ir kažkaip skubėdamas paklausė: - Kodėl nepasidarei vaiko? Bus vaikas, ir viskas susitvarkys! - tada man dingtelėjo mintis imt ir „pasidaryt“ tą vaiką nuo jo... Povilas, lyg perskaitęs mano mintis, patenkintas šyptelėjo ir tęsė toliau visai kitu tonu: - Gediminas buvo savotiškas, labai savotiškas. Įdomus. Pažymėtas lemties ženklų. Puikiausiai tai žinodamas, vis dėlto bijojo prisipažint. Visas jo gyvenimas buvo nudažytas juoda raudona spalva. Gediminas stengėsi, kad niekas nepastebėtų tos lemties spalvos. Krėtė visokias paikystes, išsidirbi-

nėjo, dėvėjo daugybę kaukių, bet, laimė, nė viena nepriau-
go jam prie veido. Plakėsi prie hipių, pankų, metalistų, ro-
kerių - visų tų grupių, grupuočių, grupelių, kurios neretai
tik pačios nežino ar prasimano, kuo skiriasi nuo kitų.
Blaškėsi keliaklupsčiaudamas tai prieš Rytus, tai prieš Va-
karus. Baisiai ilgėjosi žemės, tikrumo, pastovumo, troško
būti vientisas, nes jautėsi civilizacijos griūties ištaškytas į
gabalus. Pats savęs bijojo, nuo savęs slapstėsi, bet aš išsyk jį
perpratau! - Povilas ištraukė iš stiklinės sudžiūvusį narcizą,
pavertė rankose ir įstatė atgal, nuo gėlės jo pirštų link nusi-
driekė voratinklis. - Susipažinom po „Mėnulis likimo po-
sūniam“. Gediminas lūkuriavo manęs prie tarnybinio įėjimo.
Pripuolė dusdamas, sakytum tai gyvybės ar mirties klaui-
simas, ir ėmė prašyti... Vaikeli, kaip tu manai, ko? - Povilas
atsilošė, nutraukė jį ir narcizą siejusią virpančią giją, pašaipiai
į mane dėbelėjęs ir, išlaikęs puikią pauzę, tęsė: - Ogi -
mėnulio! Mėnulio savo „Mėnesienų kolekcijai“. Bet ne tai
man pasirodė įdomu. Man neįdomu, ką tu čia mėgauda-
masi šnekėjai apie meilės mirusiajam ypatingumą... Tavo
meilė, kaip ir mėnulio troškimas, yra ženklas kai ko dides-
nio, kas būtent mane ir traukia žmoguje. Gediminas man
padovanojo tą kolekciją. Atrodo neišvaizdžiai, - Povilas pa-
sisuko su visa kėde ir ėmė atidarinėti stalo stalčius. Iš vieno
ištraukė saldainį „Raudonkepuraite“, perrištą rožiniu kas-
pinu, mestelėjo man ir nusikeikęs ieškojo toliau, rankomis
naršydamas po stalčius, o akių nenuleisdamas nuo savo at-
spindžio. Galiausiai ištraukė aplamdytą sąsiuvinį juodos kli-
juotės viršeliais, mestelėjo į viršų, pagavo, pasisuko į mane ir
nutaisęs fokusininko grimasą tarė: - Štai! Kaip kokio bu-
halterio sąmatos ar kulinarijos receptai. Geriausiu atveju -

gimnazistės dienoraštukas, - jis ėmė verst puslapį po puslapio: - Mėnesiena, mėnesiena, mėnesiena. Keista kolekcija. Nepalyginsi nei su kriauklių, nei peteliškių, nei vėduoklių rinkiniais.

- Parodykit ir man, - paprašiau.

- Na ką tu, vaikeli, - atšovė, - Gediminas man liepė niekam nerodyti, - Povilas sukikeno kaip vaikiščias, o man akyse ėmė tvenktis ašaros ir virpėt apatinė lūpa. - Tikrai įdomūs dalykai. Mėnulis... Tai zoomorfiniu buivolo pavidalu įkūnijantis vyriškąjį pradą, tai tampantis pasyviuoju, tamsiuoju, šaltuoju moteriškuoju „in“ pradą, simbolizuojančiu blogį, vandenį, nelyginius skaičius... Štai jis virsta dievu Soma - tarpininku tarp dangaus ir žemės, Šiaurės Rytų globėju, augalų puoselėtoju, dovanojančiu vandenį, rasą, drėgmę... Mėnuo - planetų, žvaigždžių, žynių, aukojimų valdovas... Štai romėnų dievaitė Luna, su jos vardu siejamos astrologijos ir demonologijos teorijos... Mėnulis — mitinis simbolis, vartojamas užkalbėjimams, būrimams, magiškiems ritualams; garbinamas romantikų, simbolistų, Aleksandro Bloko: *Выйдет месяц небесный Пьеро, встанет красный паяц на юру...* - padeklamavo Povilas užsimerkęs ir atlošęs galvą. - Mėnulis - aukštesniųjų jėgų mums palikta knyga, nes kažkada suprastų fazių simbolika mokė žmones tiesos. Štai Mėnuo slapstos nuo Saulės, kuri savo spindulių peiliais taip jį subadė, kad liko tik nugarkaulis... O štai Saulė, dabar jau nuotakos pavidalu, kovodama su piktuoju moterišku pradą Hosedema, perplėšia geidžiamą jaunikį Mėnulį pusiau. Hosedemai liko bedvasė dalis ir ji veltui mėgino Mėnulį atgaivinti, į jo širdį dėdama gyvus paukščius... Pasirodo, jaunaties metu Mė-

nuo būna mirusiųjų karalystėj ir baudžia nusikaltėlius... O dabar jis - kosminės būtybės kairioji akis ir dar - pusiau sudegęs dievas, paaukojęs save liepsnai, kad taptų šviesuliu... - Povilas lėtai vertė puslapius, kai kuriuos paskaitydamas pašnabždom, kilnodamas antakius, šypsodamas viena lūpų puse, kiekvieną žodį palydėdamas rankos judesiu, - ...štai Jeitso Didieji Mėnulio Fazių Ratai ir visa Mėnulio fazių teorija. Oskaro Vaildo „Salome“, Akselis Miuntė: „Pilnatis - tai sudžiūvusi senmergė, klastingomis akimis stebinti iš aukštybių mirtingos meilės nemirtingą tragediją“, - Povilas kaip gurmanas ėmė mėgautis kiekvienu žodžiu. - O... Bodleras: „...grėsminga Deive... nuodais girdanti visus lunatikus...“ O čia Traklis. Dievinu Traklį... „Tyliai ritos nugeltę mėnuliai virš jaunuolio karštligės patalo...“ Hesė, Basio, visokie japonai, kinai... Bertranas, Alberas Žiro, Sigitas Geda, A. A. Jonynas... — jis užsidengė ranka akis, — Kamiu „Kaligula“ - „Jeigu aš būčiau turėjęs mėnulį, jeigu būtų užtekę meilės, viskas būtų pasikeitę“... - jis vertė toliau, - Gogolis, „Pamišėlio užrašai“ - „...mes negalim matyt savo nosių, nes jos visos gyvena mėnuly...“ - cha, Masalskio repertuaras.

Vaikeli, žinai, aš norėčiau padaryt tokį vakarą. Perskaityt visa tai... Būtų puiku... - staiga Povilas pašoko: - Tu nieko prieš, jei aš išsitrinksiu galvą? Už valandos man filmavimas, - ir nė nelaukęs mano atsakymo nuėjo į šalia esantį vonios kambarį. Su savim nusinešė ir juodąją sąsiuvinį, dėbtelėjęs į mane tiumfuojančiu žiauraus berniūkščio žvilgsniu, bet atsiprašomai skėstelėjo rankomis.

Sėdėjau visai apdujus. Rūčiau cigaretę po cigaretės. Buvo baisiai liūdna. Grįžo Povilas. Pasitrynė šlapia galvą juo-

duoju drabužiu. Nuo drėgmės jo ugniniai plaukai buvo patamsėję. Povilas atsisėdo į kėdę, užsirūkė ir, lyg nebūtų jokios pauzės, tęsė barbendamas pirštais į kėdės ranktūrį:

- Bet ne mėnulio jam reikėjo, - Povilas pakraipė galvą ir nutaisė išraišką, lyg būtų ką nutvėręs meluojant, - o manęs. Jis suvokė, kad tik aš galiu suprast ir pateisint kančią, kurios jis gėdijasi kaip kupros. Jis tikėjosi išgaut iš manęs žmogaus, sukurtą kančiais, žaidimo taisykles. Katekizmą. Pradžioj bandė įrodinėti, kad negali pakeist mėgavimosi kančia, mazochizmo ir panašiai. Aš jam pasakiau, kad galima nekęsti, bet neįmanoma išvengti to, kas tau skirta. - Jis dūrė pirštu į mane, bet žiūrėjo į savo atspindį. - Mes truputį pabendravom ir staiga jame įvyko sprogitimas. Baisus, sunaikinantis, kraujais aptaškantis, su šaknimis išraunantis visa, kas buvo ligi tol. Visoki prisitaikėliškumą, širdies apsnūdimą, apgaules, melą... - Povilas energingai mostelėjo ranka, tarsi pastatydamas užtvanką nesibaigiančiam žodžių potvyniui, bet tęsė: - Gedui pasidarė baisu, įsisąmoninus, kad jo esmė yra šiurpūs, juodi ar kraujo spalvos dalykai. Baisu, kai tavo esmė, šerdis, ašis, aplink kurią sukasi tavo pasaulis, yra kančia. Vargšas vaikas šito klaikiai išsigando. Nebuvo dar pasiruošęs tokiai akistatai, nors jau anksčiau jo gyvenime nutiko daugybė dėsningų tokių likimą liudijančių įvykių. Gediminas manė, kad tai - atsitiktinumai. Norėjo tikėti, kad tai atsitiktinumai, nes bijojo išsiskirti iš kitų kaip kanikyns. - Povilas išskėtė rankas, nunarino galvą kaip nukryžiuotasis ir ilgokai grožėjosi savo atspindžiais. Paskiau tęsė pašnabždomis: - Juk mūsų pasauly kančia, kaip ir vienetvė, tapatinama su luošumu. Sielos luošumu. Žmonės bijo turėti per daug sielos, - Povilas tai iškošė kaip kaltinimą

man pačiai. Krūptelėjau. Cigaretės pelenai pabiro ant violetinės suknelės, nubraukiau juos ranka, palikdama pilką dryžį. - Jie suakmenėja iš siaubo pastebėję savy tą kunkuliuojantį perteklių. Kremtasi. Nemiega naktimis. Lyg sirgtų vėžiu. O sieloj nepaaiškinamu greičiu auga, plečiasi, dauginasi kažkokios dalelytės, virsdamos augliu. Sielos augliu. Tik nė vienas nenori jaustis pasmerktas. Juk žmogus privalo būti gražus. Gražus kūnu ir siela. Be jokių auglių! Harmoningas, mylintis, laimingas... Neūžaugos ir bekojai užmiršta savo luošumą. Laimei ir kančiai skirtieji retkarčiais užsimiršta. Gediminas dar tikėjosi sau ir kitiems įrodyti, kad skrieja per gyvenimą lengvu šokio žingsniu, švilpaudamas ir dainuodamas, jaučiasi šiam pasauly kaip žuvis vandeny...

- Man kaip tik taip jį apibūdino...

- Daugelis juo patikėdavo. O jis pačią kančią mėgino aiškinti kaip likimo statomas kliūtis šviesiame jo gyvenimo kely. Gediminas jas grakščiai aplenkias ir švilpaudamas skrieja toliau per rožinę dabartį į šviesią ateitį. Jis manė, kad priežastis eina pirm kančios. O yra atvirkščiai... Žinoma, jei esi sukurtas kančiai, kaip nors turi ją pateisinti. Gediminas tokių priežasčių visada turėjo. Labai pateisinamų, net - įtikinamų. Visada nervingai ir įkvėptai jas dėstė, kaip nusi-kaltėlis alibi. Bet jei jis būtų buvęs sukurtas abejingumui arba linksmybei, nekreiptų į tas pačias priežastis dėmesio arba jas tuoj pat užmirštų. Matytų tik tai, kas nesukelia jokių jausmų arba linksmina. Taip ir meilė yra ankstesnė negu priežastis, negu jos objektas. Meilė atsiranda anksčiau už ją sukėlusį žmogų. - (Pamaniau, kad gal būčiau laimingesnė, jei mano meilės „alibi“ būtų tapęs Povilas, o ne Tu. Bet žiūrėdama į jo blyškų, keistai švytintį, tarsi kasdien

kančia ir liūdesiu prausiamą veidą, supratau, kad man jis - labiau miręs negu Tu.) - Kiekvienas žmogus - tai uždara meilės arba nevilties, arba kvailumo, arba džiaugsmo, arba kančios sistema. Upė, plukdanti tik savo vandenį - skaidrius, drumstus, seklius ar kunkuliuojančius. Uždara sistema. Joje būna savi atoslūgiai, bet viskas nudažyta viena spalva. Žmogaus gyvenimas - tai vienspalvė viso pasaulio vaizdinių, jausmų, įvykių, minčių reprodukcija. Žydra - jei žmogus sukurtas liūdesiui, žalia - jei vilčiai, pilka - nuolankumui, juoda raudona - kančiai. Žaliuose upės vandenyse pasaulis atspindi žalias, geltonuose - gelsvas, drumstuose - drumstas... Tavo spalva, - Povilas padarė pauzę ir nusišypsojo kreivai, kandžiai, lyg ruošdamasis sakyt nešvankybę, - violetinę. Ilgesio ir vienatvės spalva. Štai kodėl tu sugalvojai meilę mirusiam. Gudriai sugalvojai. Visi patikės. Nes kitaip tai atrodo akiplėšiška: tokia graži mergaitė ir staiga - vieniša. Nuodėmė, kai toks gražus kūnas pasmerktas būti vienas, - aš per jėgą atsiplėšiau nuo jo isteriškai mėlynų akių ir pamačiau save pačią, veidrodyje subyrančią į nesurenkamą daugybę nutolstančių atspindžių. O Povilas pridūrė: - Apie kitą žmogų neįmanoma papasakoti dar ir todėl, kad svetimą gyvenimą kiekvienas mato savo spalva.

- Vadinasi, ir Gedimino gyvenimą jūs nudažėt savo juoda raudona spalva?

- Vaikeli, aš - visai kas kita. Aš aktorius. Jei visus herojus dažyčiau savo spalva, aš visiškai vienodai suvaidinčiau Hamletą, Estragoną ir Vladimirą, Don Žuaną, Jozefą K. „Procese“, Orfėją, Raskolnikovą, - kiekvieną personažą jis apibūdino gestu, nors man atrodė, kad keičiasi ne judesiai, o pačios rankos. - Aš - visai kas kita. Manęs lyg ir nėra, -

Povilas sukikeno, o mane pagavo labai primityvi, sakyčiau, operetinė baimė, nes pasirodė, kad jo - tikro, vientiso - ištis nėra, jo veidas visą laiką neatpažįstamai kaitaliojasi - kaip velnio. (Atleisk.) - Užtat gali manim tikėti. Mano pasakojimas visai objektyvus. O gal tareisi išgirst visai ką kita ir nusivylei? - jis pačiupo ir sutrynė tarp pirštų sudžiūvusį narcizo žiedą.

- Ne, aš tikėjau išgirst kaip tik tai, - atsakiau, ir tai buvo tiesa. Aš iš pat pradžių žinojau, kad buvai sukurtas kančiai.

- Kartais galvoju, kiek žmogaus gyvenime reiškia jo išvaizda? Pavyzdžiui, aš galiu suvaidinti viską, pradedant herojum, baigiant žmogžudžiu. Viską - nuo Dievo iki šetono! O Gediminas buvo labai panašus į Aleksandrą Bloką. Kiek kančios buvo jo gyvenime... Taip... yra kažkoks ryšys... - pauzės tarp Povilo žodžių didėjo, didėjo, galiausiai jis nutilo. Gerokai patylėjęs, tęsė: - Gediminas per gyvenimą ėjo kaip per ašmenis. Ir tas gyvenimas savo ašmenimis smigo vis giliau į jo pėdas, kūną, grasindamas perpjaut pusiau. Supratau, kad reikia gelbėti tą vaiką. Kažkokioj pjesėj buvo graži replika apie žemės susitaikymą su tuo, kad ji mindoma. Man pačiam ta mintis labai patinka. Žemė ne tik mindoma. Ji prievartaujama, pjaustoma, žudoma kasdien, kas akimirką. Ji irgi skirta kančiai. Ji ne tik susitaiko su tuo, bet ji žydi, duoda vaisių, gimdo. Kas akimirką gimdo žudoma. Štai čia ir yra atsakymas! - Povilas iškėlė smilių ir aš supratau, kad jis nemelavo, pareiškęs galįs vaidinti dievus. - Reikia priverst kančią tapti savo paties priešybe. Kaip kad auštant bespalvis dangus apsiverčia žaižaruojančia puse... - jis staiga atsistojo: - Ką dar tau pasiūlyt -kavos, arbatos, vandens?! - jis nekantriai spragtelėjo pirš-

tais, o aš sutrikus netariau nė žodžio. - Na, jei esi viskuo patenkinta, gal - eikim?

Aš jaučiaus visai netekus jėgų. O Povilą, rodos, kaip tik apėmė energijos antplūdis. Nebeleisdamas man pratart nė žodžio, jis išbėrė pro langą nuorūkas, igrūdo į stalčių neplautus puodelius, užsimetė juodą liutpaltį, aprenė mane paltu. Einant koridorium, jis staiga pasakė:

- Yra du keliai: į meilę arba į savižudybę. Tas, kurį pasirinkai tu, - į savižudybę.

Aš sustojau, atsirėmiau į sieną ir nė nebesistengiau sulai-kyt ašarų, nors blakstienų tušas bjauriai ėdė akis. Pro šalį pradefiliavusios mergužėlės baisiai pašaipiai mane nužvelgė.

- Mesk iš galvos šituos dalykus, - pasakė jis, pamatęs mano apgailėtiną būseną, ir pridūrė: - Jau sakiau, vaiką pasidaryk, ar ką... Na, tokia graži mergaitė, net gaila...

Vėl ėjau Povilui iš paskos, jausdamasi kaip prisukamas žaisliukas, kurio judesiai - pradžioj greiti ir tikslūs - lėtėja, lėtėja, kol prapuola kokioj šlykščioj, neįmanomoj pozoj. Įėjom į liftą. Povilas atrodė pavargęs, gal nuo manęs, gal nuo vaidmens, kurį turėjo man suvaidint. Jis išsišiepė pusiau gatvės padaužos, pusiau kankinio šypsena ir pareiškė:

- Liftas - kaip tik lavonams vežioti, - ir sunėrė ant krūtinės rankas.

Liftas buvo siauras, ilgas, tvankus, su apsiblaususiu veidrodžiu ir numirėliška melsva šviesa.

Išėjus gatvėn, nepaisant prislėgtos ir apdujusios būsenos, apėmė kvailiausias džiaugsmas, kad visi mane matys su Povilu Aršausku. Bet jis užsitraukė didelį juodą gobtuvą, veido beveik nebesimatė. Palydėjęs mane iki troleibuso, pasakė, galantiškai pabučiuodamas man ranką:

- Labai malonu buvo susipažinti, - intonacija reiškė, kad daugiau nebesusitiksime. - Beje, jei tavo vėrinėliui reikia dar vieno karoliuko, užsirašyk telefoną, - jis laukė, kol aš karštingiškai knisais rankinėje, ieškodama popieriaus skiautės, paskiau neištvėręs ištraukė degtukų dėžutę ir seilindamas degtuko galvutę užrašė telefoną, - manau, susikalbėsit. Labai šauni moteriškaitė, jos vardas - Raimonda.

Ir jis išoko į troleibusą. Net - pamosavo man. Man pasirodė, kad jo ranka staiga atitrūks ir nuskris. Jam nuvažiavus, pasijutau kažką negrižtamai praradus. Keista... Nejaugi jį? Kam jis man, kai aš *myliu* tik Tave! „BUTIES TARNYBA - JŪSŲ PASLAUGOMS!“ - skelbė degtukų dėžutė.

Troleibuse šalia manęs atsisėdo juodai apsitaissiusi senelytė. Jos akiniai buvo storiausio stiklo, nosis karikatūriškai nulinkus, o smakras užsiritęs, nes burna, aišku, bedantė. Nuo jos dvelkė naftalinu, drėgnu rūsiu ir katėmis. Ji taip klaikiai kretėjo, atrodė, kad joje spurda visas spiečius besiveržiančių ištrūkt padarų. Staiga senelytė ėmė glostyt man petį tokia žalsva, raukšlėta, į šikšnosparnį panašia ranka ir vapėti:

- Panelyt, panelyt, ko gi velki, ko gi velki, - žodžiai jos burnoj vėlėsi gniutūlais.

Man pasidarė nejauku, nes iš paskutiniųjų valdžiaus, kad nepravirkčiau. Dažnai jaučiuos verkianti, nors juokiuos, nors visiems aplinkui atrodo, kad juokiuos ar abejingai spoksau. Dabar lyg ir buvo atvirkščiai... Bet tuoj supratau, kad pasikūkčiodamas žliumbia ant vaikų sėdynės tupintis bamblys, o sena, spinta ir pelėsiais tvoskianti moterytė ėmė guost mane. Visi kaipmat sužiuro į mudvi. Tos senutės kretėjimas, rodos, buvo nepakeliamas visiems, išskyrus ją pačią.

Žmonės nutilo, nuščiuvo, lyg stebėtų agoniją. O troleibusas šliaužė kaip tyčia lėtai, stoviniavo prie kiekvieno šviesoforo ir perėjos, užtęsdamas tą į merdėjimą panašų kretėjimą. Iššokau iš troleibuso ir pasijutau tarsi ištrūkus iš žabangų. Ne ne, aš neteikiu reikšmės tokiems įvykiams! O kam aš teikiu reikšmę? Aš *myliu* Tave!

Kai vakare pažvelgiau pro langą, drignės apsuptas mėnulis violetiniam dangui priminė sumuštą veidą. Ant mano lovos gulėjo keisčiausiai su Tavim susiję daiktai: perlamutrinė puodelio šukė, dvi skaidrės, „Raudonkepuraitė“, perrišta rožiniu kaspinėliu, degtukų dėžutė su Raimondos telefonu ir aplamdytas sąsiuvinis juodos klijuotės viršeliais. Taip - „Mėnesienų kolekcija“! Aš ją paėmiau - ne, nepavogiau; paėmiau, kai Povilas bėrė nuorūkas pro langą. Aš kitaip negalėjau, Gediminai, nes *myliu* Tave! Kol kas bijau tą sąsiuvinį skaityt.

Paskambinau Raimondai. Kažkoks vaikas pranešė, kad ji su filmavimo grupe išvykus į Feodosiją ir grįš po Naujųjų metų. Man tai pasirodė baisi nesėkmė. Nusprendžiau pasiburt iš „Mėnesienų kolekcijos“ - „Purpuriniai debesys galvą jo apsiutė, ir tylėdamas jis mėnesienos nušviestu veidu sukniubo ant savo kraujo ir savo atvaizdo“, - Georgas Traklis. Aš vėl klaikiai bijojau nemiegot!

Žiema taip ir neprasidėjo. Keista, gyvenu tik ta viltim, kad už poros savaičių grįš kažkokia Raimonda ir gal šį tą apie Tave papasakos. O dabar - vėl pauzė. Ne, tai panašu į šlykštų sapną, kai pasiutusiai skubi į kokį Nojaus laivą, bet iškyla nesuvokiamos, nepermaldaujamos, neįveikiamos, net neregimos kliūtys; bėgi vietoj, susinarplioji, sustingsti klam-

piose erdvėse, o delsti negalima, negalima, negalima nė aki-
mirkos, reikia skubėt! Reikia skubėt, tik aš sėdžiu bespalvėje
žolėje bespalvės Vilnelės pakrantėje. Aplink lėtai sklando,
sūkuriuoja lapai - pilki, rudi, pajuodę, tokie plokšti, tarsi
dešimtmečiais laikyti storiausioj knygoj. Šit vienas nutupia
man ant rankos. Veik perregimas, išmargintas plonytėm
linijom — gysliukėm; visai kitokios vagoja mano kairįjį
delną, lemdamos mano likimą. Apsnūdusios antys protar-
pia, lyg staiga užpultos, ima pamišėliškai kleketuoti. Tada,
žvangindamas grandinę, priekinėm kojom draskydamas orą
aršiai suloja šuo, saugantis mašinų stovėjimo aikštelę.
Noriu Tau parašyt apie save, bet tas noras krinta kaip ak-
muo į vandenį, ir mano mintys vis didėjančiais ratilais tolsta,
tolsta, tolsta... Kurgi Tu dabar esi - Geltonose Amžinybės
Pievose, augale, paukšty, žvėryje, kūdikiyje, kur nors Indijoje,
Norvegijoje, o gal visai čia pat? Arba muzikos nublokštas į
giedančias, skambančias, o gal į kurtinamai tylinčias
erdvumas? Kartais mane užplūsta nuojauta - ne kokia duktė,
neapčiuopiama, o aštri, verianti, - kad Tu esi netoli, nors,
nedrįstu viltis, kad Tu - gyvas.

Ką gi Tau papasakot apie tą ištis dvidešimt šešerius me-
tus užsitęsusią, vienatvę, Tavęs belaukiant? Vaikystėj aš labai
daug sirgdavau ir atprasdavau, nebemokėdavau žaisti,
bendrauti su kitais vaikais. Be to, tariausi esanti siaubingai
negraži. Man atrodė, kad visi kuo puikiausiai mato neįtikė-
tiną, išskirtinį mano bjaurumą ir tik iš gailesčio
neišsiduoda. Turėjau aibę kompleksų, ir tie kompleksai
liko visam gyvenimui, nors priežastys, juos sukėlusios, lyg ir
dingo. Net ir dabar, būdama tarp žmonių, bendraudama su
jais, aš turiu dėt milžiniškas pastangas, kad išsiveržčiau iš
savo ne-

permalduojamos vienatvės skafandro. O žmonėms tos pastangos, ko gero, atrodo negražiai, gąsdina, atstumia, ir jie nepriima manęs į savo bendravimo apeigas. Aš lieku nuošaly. Man patinka juos stebėti iš šalies, nes aš jų nemyliu. Tarp jų man būtų neįdomu!

Kad ilgios Tave, pirmąsyk nepaprastai skaudžiai pajutau berods penktoje klasėje. Ligi tol aš, tarsi kieno pastumtas kamuolys, riedėjau iš inercijos, bet ėmė rasti kliūtys, į kurias atsitrenkdama pradėjau suprast, kad ne šiaip sau rituosi, o - gyvenu. Aš pradėjau mylėti. Tikriausiai kažkas panašaus vyko ir anksčiau, bet dar nemokėjau pavadinimų siet su įvykiais bei veiksmiais. Pamenu, kaip sykį mane rado mama su kažkokiu Martynuku savo dvigulėj lovoj... Mes buvom nuogut nuogutėliai ir stebėjom, kaip slyvoje rangosi pusiau perkąstas kirminas. Turėjom po ketverius metus... Tai atsitiko Palangoj; kambarys buvo pilnas saulės, mane rengdama mama baisiai barėsi, žnaibėsi, o šukuodama taip rovė plaukus, kad apsižliumbiau... Nevertėjo šito Tau pasakoti! Kaip kvaila. Ir dar prisiminiau, kaip aš - jau pirmokė, - įsikibus kažkokiam berniūkščiui į parankę, vaikščiojau po mokyklos kiemą, kvepiantį rudeniniais laužais, o visi kurtinamai šaukė: „Kavaliarius su pana, virė košę su smala!!!“ Neprisimenu nei to kavaliariaus veido, nei vardo, tik kad buvo gerokai už mane mažesnis... O vartydama pirmos, antros, trečios klasės „Atminimų“ sąsiuvinį, tarp kiškių, katinų ir paseilintais pieštukais nupieštų rožių randu užlenktus puslapių kampelius su magiškais žodžiais: „PASLAPTIS“. O ten parašyta: „Anita myli Saulių“, „Anita + Artūras = KM“, „Karolis myli Anitą“. Kad Tu žinotum, kokios tai man dabar paslaptys! Kas jie - Saulius, Artūras,

Karolis? Kur jie? Penktoji klasė kažkodėl yra kaip tik riba, kai pradedu atsiminti tuos, kuriuos „mylėjau“. Pirmiausia - Augį, tokią trapią, į amūrą panašią būtybę, jo neįtikėtinai smulkias rankutes kreiduotais pirščiukais, kažką braižančias ant mano - pirmojo - suolo; prisimenu, kaip po prikyšte slepiu savašias - dideles, prakaituotas, nugrauztais nagais. Mylėjau Oceolą - graudžiai raudodavau įsikniaubus jam į krūtinę, kai mudu skriedavom ant juodo mustango per bekraštę preriją. Paskiau - Regį, vienuoliktoką, kurį mylėjo vos ne visos mokyklos mergaitės; neatsispyriau ir aš... Nesigilindama, ką, kodėl, kaip jam jaučiu, brukdavau jo žalio palto kišenėn suglamžytus meilės laiškelius, skambindavau telefonu keliasdešimt sykių per dieną, kad išgirsčiau nekantrų „Alio!“ Mylėjau muškietininką Atą, buvau jo žmona ir, bekovodama už teisybę, padėjau savo išdidžią galvą ant ešafoto. Mylėjau grafą Montekristą, nepamenu, kodėl su juo skėsdavau siautėjančioj, ledinėj mėnesienos nutviektoj jūroj... Mylėjau Edį, savo klasioką, trenkiantį prakaitu, nešvariom kojine, tabaku, amžinai klimpstantį į visokias skandalingas istorijas, iš kurių svajonėse jį gelbėdavau, kol galų gale jis atsidūrė kolonijoj. Žinoma, atėjo laikas ir kino žvaigždėms - mylėjau Žaną Marė, Aleną Deloną, Regimantą Adomaitį... ir - Štirlicą... Manęs visą tą laiką nemylėjo niekas. Klasėje manęs nemėgo, nes labai gerai mokiausi, buvau aukšta, liesa, negraži, tylenė. Devintoje klasėje mano figūra visai susiformavo; degdavau iš gėdos per medicinos patikrinimus ir fizikultūros pamokas, visiems matant, kad - dėviu liemenėlę. Taigi įsivaizduok mane su tokia ilga, nutįsusia, kaip ant karties kabančia uniforma, kietai supintomis kasomis, beviltiškomis kaip veršelio akimis ir vešliais

antakiais, kuriuos atkakliai, springdama ašaromis, pešiojau žnypliukėmis. Bet kažkuris vienuoliktokas, sumetęs, kad mano ilgas kūnas ne toks jau bjaurus, prisegė pravardę *Long Tall Sally*. Maniškiai devintokai džiūgaudami ją pasigavo, bet, sužinoję, kad tokią dainelę dainuoja ir Litl Ričardas, ir Čakas Beris, ir net „Bitlai“, springdami iš pasitenkinimo, traukia „very pretty girl“, nusprendė, kad šios garbės esu neverta. Iš *Long Tall Sally* pasidarė Ilgoji Seilė, o paskiau - Seilė, ir tiek. Vargšė, besigūžianti, besikūprinanti, zubryla Seilė, paraudusia nuo antakių pešiojimo kakta, kiauras paras be jokios atrankos ryjanti romanus. Nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų ne gyvenau, o skaičiau. Kai visi klasiokai buvo ligi ausų paskendę pirmosiose meilėse, bučiniuose, „plotuose“ (kurių adresais buvo išmarginta visa priešais „Vaivos“ kavinę esančios tarpuvartės siena), aš lupau iki kaktumo atsipykusius penketus, skaičiau Nekrasovą, manydama, kad tai tas rusų rašytojas, kuriam lygių nebuvo, nėra, nebus ir nuo kurio visi kaifuoja (tai yra — Dostojevskis), svajinga ir vieniša slankiojau po naktinį Paryžių, dainavau Džono Lenono ansambly ir filmavaus pas Bergmaną...

Mokyklos nekenčiau. Atsimenu save, besigūžiančią šlykščiai žaliai suole tarp šlykščiai žalių sienų ar dvokiančia žalia kempine valančią žalią lentą... Taip, atsimenu kvapus: valerijonų tvaiką iš rėkiančių mokytojų burnų, šutinamų kopūstų smarsą koridoriuos, chlorkalkių - valgykloj ir tualetuose, karbido (su kuriuo amžinai kažką išdarinėdavo pirmokai) dvoką kieme, prakaito šutą sporto salėj, salsvą frezijų aromatą per paskutinį skambutį, pirmųjų cigarečių gerklę graužiančius dūmus palėpėj. Ta palėpė buvo užversta

sulūžusiais stalais, suolais, kabyklomis ir joje gyveno tūkstančiai balandžių. Čia vakarais rinkdavosi mergaitės ir, sutūpusios ant storu paukščių išmatų, plunksnų, dulkių luobu aptrauktų grindų, darydavo spiritizmo seansus. Kažkodėl kviesdavomės Musolinį arba Grišą Rasputiną, o jie mums daug žadėdami kalbėdavo apie meilę.

Paskiau visi pradėjo hipiuoti: augintis plaukus, siuvinėti drabužius, vertis karolius, iš šikšnelių narpliot apyrankes, keliaut „tranzu“, bėgioti iš namų, važiuoti į „seišinus“, rinktis „komunariumuose“, gilintis į laisvos meilės teorijas, kurti popgrupes, pirkti kosminius pinigus kainuojančius „Rolling Ston'ų“, Džimio Hendrikso, „Yes“ diskus, sodų nameliuos statyt pagrindines rokoperas - „Jesus Christ Superstar“ ar „Hair“. Aš, žinoma, buvau nuošaly. Jaučiaus tarp jų kaip svetimkūnis, vagis, priešas. Visai ne laiku nusikirpau plaukus. Klausydavausi Robertino Lorečio „Santa Liucijos“, o daugių daugiausia - Rafaelio.

Be knygų, dar turėjau sapnus. Dienas stumdavau ilgėdamasi nakties, to palaimingo momento, kai atsigulsiu ir, pradėjus sapnuoti, pateksiu į kitą realybę. Juk pusę gyvenimo praleidžiam sapnuose, ir kas gali pasakyti, kuri realybė yra tikroji? Gal, žiūrint iš anapus, iš sapnų, visa, kas vyksta čia, irgi atrodo tik blausus, neįdomus, beprasmis prasimanymas, kuriame negalima skraidyti, vaikščioti po vandeniu, būti su tais, kuriuos labiausiai myli... Kartais aš pradėdavau savęs nekęst už tą prakeiktą gyvenimą sapnuose ir sapnuojant, svajojant; laukime, ilgėjimesi, be realybės pojūčio, ne ČIA, ne DABAR. Nemokėjau ir nemoku įsisąmoninti, pasidžiaugt, pasimėgaut dalykais, kuriems paprastai yra klijuojamos etiketės „svajonių išsipildymas“ arba „kaip sapne“.

Galiu Tau papasakot kad ir tokį epizodėlį. Buvau dešimtoje klasėje įsimylėjusi Van Gogą. Sėdėjau su drauge „Neringoj“. Siurbčiojom kavą, draugė kažką postringavo, o aš lėčiau apsupta krankiančio varnų debesies raudonai žydinčia lanka paskui Vincentą (Van Gogą) tikėdamasi sutrukdyti jo savižudybę.

- Ko tas diedas taip į tave spokso? - paklausė draugė. Tikrai, prie gretimo stalo sėdintis vyriškas prakauliu Nepomuko veidu įdėmiai - net akiplėšiškai - mane nužiūrinėjo. Mudviejų žvilgsniams susitikus, jis nusišypsojo, sudėjo pirštus keturkampiu rėmeliu, pro kurį stebėjo, kaip mane pila lipnus raudonis... Nežinau, kam pradėjau visa tai pasakot. Tokius bereikšmius, beprasmius dalykus... Atleisk... Tačiau jei jau pradėjau, tai ir baigsiu. Viešpatie, kokia banalybė - išsipildžiusi svajonė! Gatvėje mus pasivijo tas pats vyriškas ir, padėjęs ranką man ant peties, paklausė:

- Panele, ar nenorėtumėt filmuotis?

Ak - klausimas, apie kurį svajoja viso pasaulio merginos! Tūkstančius kartų ištartas mano rožinėse svajonėse, kas akimirka vis tuo pat juokaujamu tonu, tik kitom kalbom užduodamas įvairių žemės kampelių pelenėms. Ėmiau kvatotis, žinodama, kad tas dirglus isteriškas juokas kiekvienu momentu gali virst ašarom.

- Taip, žinoma, taip, - atsakiau.

Kitą rytą nubidzenau kino studijon. Mane grimavo ne-gailestingoj šviesoj, priešais milžinišką veidrodį. Bijoju atsimerkt, kad išvydus savo atvaizdą nepasprukčiau degdama iš gėdos. Visada laikiaus šitos stručio taktikos: nežiūrėjau į veidrodžius, vitrinas, langus, stiklą, net į atsitiktines savo fotografijas. Kokią valandą man dažė vokus, vėlė plau-

kus. Apvilko trumputėlę juoda suknele plonytėm petnešėlėm - kad visi pamatytų, koks ilgas mano kaklas, kaulėti pečiai, o rankos ir kojos - kaip spagečiai. Negana to, mane dar apavė juodais bateliais sieksniniais kulnais - tikriausiai, kad suvelta galva remčiau lubas. Kai keliom minutėm grimo kambary likau viena, ryžaus atsimerkt. Iš veidrodžio į mane spoksojo gražuolė, kokiomis mirgėte mirga madų žurnalai, kino biuleteniai, aktorių nuotraukų kolekcijos, reklamos, kojinių, muilų, šampūnų pakuotės... Aš, Ilgoji Seilė, tokias niekinau! Juodu kontūru apvestos akys po sidabriniais vokais ir priklijuotom blakstienom pasidarė gašlios, tamsiai nupudruoti skruostikauliai atrodė išsišovę kaip kokios Soft Loren; visų šitų grožybių fone nosis tapo miniatiūrinė, o lūpos blizgėjo kaip rubinai - va! Dabar belieka pridurt dar vieną banalybę - vos pajėgiau save atpažinti. Ilgainiui ši frazė tapo kasdienė, tiesiog vien ją galiu save apibūdinti: „Aš vos pajėgiu save atpažinti!“ Nes Tu dar nežinai, ką apskritai aš veikiu. O! Šešėlis jau užsiminė, kad pozuoju aktus Dailės institute. Kartais - Dailininkų sąjungoj; ten - kompanija įdomesnė ir daugiau moka... Aš neatpažįstu savęs jų piešiniuose, litografijose, ofortuose, drobėse, skulptūrose, bet tai - niekis! Blogiau, kad pozuodama aš tarsi susidvejinu, atitrukstu nuo realybės ir žvelgiu pati į save iš šalies, negalėdama atpažinti savo tobulo kūno, tysančio tai ant dryžuoto čiužinio, tai ant purvinos paklodės ar geltono šilko drapiruotės, sėdinčios ryškioje šviesoje tarp reflektorių ir šildytuvų. Kartais pasidaro baisu. Aš dar ir manekenė, bet negaliu atpažinti savęs madų žurnaluose. Ne todėl, kad ryškus makiažas ir prašmatnūs drabužiai mane ypač keistų! Mano kūnas tapo man

visai svetimas, priešiškas, nepakenčiamas jau tada, kai tariaus jį esant bjaurų. Paskiau nebepajėgiau jo prisijaukint. Todėl elgiuos su juo laisvai, negailestingai, drąsiai, kaip su svetimu daiktu. Kartais man atrodo labai neteisinga, kad mūsų gyvenime tiek daug lemia išorė... Vienu metu šokau naktiniam bare - padorių padoriausią kankaną su absoliučiai visais drabužėliais... Sykį išgirdau, kaip draugei motina pasakė: „Kam bendrauji su Anita, juk ji užsiima visomis laisviausiomis profesijomis...“

Na tiek to, baigsiu Tau pasakot apie savo artistinę karjerą. Tu tikriausiai įsivaizduoji, ką turėjau vaidint su tokiu grimu ir apranga? Žinoma, laisvo elgesio merginą, ir ne bet kokią - paryžietę. (Herojus trumpai nuvyko Paryžiun, pamatė mane, o grįžęs nebegalėjo pamiršt... Mano veidas primerktom akim ir pravira burna stambiu planu nuolat iškildavo netikėčiausiom jo gyvenimo akimirkom... Herojus buvo žurnalistas, puikus žmogus ir vis svajojo, kaip būtų mane atvedęs į doros kelią...) Man teko net visai solidus pusantros minutės epizodas, bet aš idiotiškiausiai susikompromitavau jau pačią pirmą filmavimo dieną. Paklausk: Neries, vaidinančios Seną, pakrantėje aš ir mano herojus turėjome pasibučiuoti. Stovėjau virve aptverto rato vidury, aplinkui grūdosi begalė žioplių, zujo apšvietėjai, grimootojos, asistentės, dailininkai ir taip toliau. Pasigirdus komandai - „Motoras“, herojus priėjo prie manęs, apkabino, atlošė mano galvą, pajutau jo alsavimą, jo lūpas visai šalia savųjų ir man pasidarė baisu! Herojus staiga mane paleido ir aš išgirdau, kaip iš kažkur labai toli atsklinda jo balsas.

- Cha cha cha, juk šita mažytė nemoka bučiuotis, - tai nebuvo scenarijuje numatyta frazė.

Aš supratau, kad tai apie mane. Atūžė juoko banga. Aš puoliau į šalį, pralindau po virve, kūkčiodama broviausi per kikenančių žiopių minią, visai nebesutramdydama ašarų, nuskuodžiau krantine. Tada man buvo septyniolika metų; nepatikėsi, bet aš tikrai nemokėjau bučiuotis... Tą patį vakarą pas mane atvažiavo režisierius ir padovanojo tokį su-trintą, tūkstantis pirmą kartą atšviestą, veik neįskaitomą Kamasutros egzempliorių. Pareiškė, kad meilės meno, o ypač tokiai gražiai mergaitei kaip aš, reikia mokytis iš pačių geriausių šaltinių. Jam išvažiavus, pradėjau skaityti tą rytietišką išmintį, bet ūmai mane pagavo baimė, tūkstantįsyk stipresnė nei filmavimo aikštelėje, sumišusi su pasišlykštėjimu, ir aš, nelabai tesusigaudydama ką darau, suplėšius Kamasutrą į smulkiausius gabalėlius, išmečiau šiukšlių dėžėn. Nepyk, kad visa tai Tau kalbu. Pasidaviau absurdiškam įsitikinimui, kad, pasakojant apie save, reikia suminėt štai tokias, pikantiškomis vadinamas, situacijas.

Aš visuomet jaučiaus tarsi aktorius ir žiūrovas vienam asmeny. Žiūrovas ir buvo tikroji, sąmoningoji, mano dalis, o kita, svetimoji, kažką veikė, blaškėsi, stengėsi, siekė... Žinai, aš augau kaip medis - pradžioje buvo vienas stiebas, kuris vėliau išsišakojo į dvi puses, o tos išleido dar naujas ataugas. Aš nebepajėgiau sustabdyti to šakojimosi, pati buvau kažkur apačioje, gal centre - šerdyje - ir jaučiau, kaip skyļu, dalijuosi į begalę šakų, atšakų, ataugų, lapų, pumpurų, nebesugebėdama suvaldyti, kontroliuoti, išmaitinti visos tos gausybės. Aš jau nebežinau ir negaliu būti atsakinga už tai, kas darosi mano viršūnėje, kaip žydi ir ką mezga pačios tolimiausios šakos šiaurėje, pietuose, rytuose ir vakaruose, kokios formos naujai besiskleidžiantys lapai... Aš nebeturiu

jėgų! Man darosi sunku ir baisu, nes pati nebežinau - kas aš, kasdien žaliuojanti vis nauja šakele, prasiskleidžianti jaunais lapais, išsprogstanti neregėtais žiedais. Aš neįsivaizduoju, kaip visa tai išmaitinti, išpuoselėti, išsaugoti! O gal visa ta kasdien many užsimezganti, išsprogstanti gausa yra augliai, kerplėšos, dygios samanos, nuodingos uogos... Susipainiojau tose metaforose. Jau skubu. Jau reikia eit pozuoti - ir taip praleidau kelias dienas.

Labai skubėdama dar pridursiu tai, ką privalau: aš buvau ištekęs. Tas vyras buvo dvidešimčia metų už mane vyresnis, fotografas. Susitikau jį mokyklos išleistuvių vakarą rūko pritvinkusiame Kalnų parke. Jo nemylėjau, bet pasiutusiai troškau tapt savarankiška, išsilaisvint nuo savo namiškių, kurie visi ligi vieno buvo diktatoriai. Mano motina, tėvas, vyresnysis brolis, senelė neįsivaizdavo, kad galima gyvent neprimetant kitam savo valios. Tai tiesiog buvo užprogramuota jų genuose. Net jei jie nieko nedarė, nekalbėjo, vien nuo jų buvimo sklido kažkas įsakmaus, liepiamo, prievartaujamo, ginčijamo. Kiekvienas iš jų turėjo savą, priešingą kitoms diktatūroms sistemą, ir visos šventės: Naujieji metai, gimtadieniai, iškilmingi pietūs ar kitokie suėjimai krūvon virsdavo susirėmimu, riaušėmis, pragaru. Aš buvau jauniausia, todėl visi jautė pareigą mane kontroliuoti, stumt, traukt, ragint, stabdyt, įsakinėt, verst... Kartais mane apimdavo grynai fizinis dusulys nuo tokio puolamo jų buvimo šalia. Tau gali pasirodyt, kad jų visai nemyliu. Man pačiai tokia mintis yra užvis baisiausia. Aš myliu juos, bet per tuos nelemtus rietynėmis virtusius šeimos suėjimus savižudybė man atrodydavo vienintelė išeitis. Toks pačių artimiausių būtybių nesugebėjimas būti kartu, suprast vienas kitą man

tapdavo akivaizdžiu neišvengiamo žmogaus vienišumo įrodymu. Žinoma, mes visi vienas kitą mylėjom, bet užsimiršdavom ir dėl niekingiausių smulkmenų kariaudavom iki išsekimo, iki nevilties. Motinai pradėjus ant manęs šaukti dėl neišnešto šiukšlių kibiro, neišskalbtos suknelės ar kojines nubėgusios akies kaip tik tuomet, kai norėdavau tyliai pasėdėt ar pasakyt jai, kad man liūdna, rūpestingai slepiama gyvenimo beprasmybė ištrykšdavo fontanu. „Tu mane privesi prie savižudybės, tu tu tu!“ - tėkšdavau motinai, dusdama iš nevilties, kad galiu jai taip šaukti, o ji nieko neatsako arba sausai iškošia: „Demagogė“. Man būdavo beviltiškai savęs gaila, o motina atrodydavo svetima, stipri, saugiai - vyru, dviem vaikais, butu, mašina, mėgstamu darbu, karjera - pririšta prie gyvenimo. Po to ateidavo atgailavimo naktis. Suprask, aš norėjau pabėgt iš to užburto rato, kur meilė sproginėjo irzlumo, pykčio, desperacijos skeveldrom, kurios suirdavo, nusėsdavo nedrąsaus švelnumo dul-kelytėm, lemiančiom trumpą ramybę...

Taigi aš ištekJau. Vietoj dviejų vaikų turėjau du abortus. Turiu ir alibi! Studijavau aktoriniam, visi man žadėjo stulbinamą karjerą. Mečiau po antro kurso, pati nežinau kodėl. Bet man tai atrodė iššūkis visam pasauliui. Spjūvis į veidą sau pačiai!

Mano vyras mane labai mylėjo. Pradžioje aš tuo mėgavaus, bet veikiai pastebėjau, kad jo meilė virsta pasyvia agresija, koncentruota pavojinga energija, kaip toji muzika Sauliaus pasakotoj istorijoje. Aš niekuo negaliu savęs pateisinti.

Kartais man atrodo, kad baigiu išeikvoti MEILES LIMITĄ, kuris yra kiekvienam skirtas ir ribotas. Baigiu iššvais-

tyt man skirtą meilės energiją, nuolat išimylėdama atsitiktinius, visiškai man nereikalingus žmones. O svetimi, ne man skirti vyrai išimylėdami veltui išsemia man lemtą meilę. Man sekasi ten, kur trokštu, kad nesisektų, ir - atvirkščiai. Mano iššūkių gyvenimas nepriima, bloškia juos atgal į veidą. Aš esu riba tarp juodo ir balto, tarp tų, kuriuos myliu ir kurie myli mane; tarp tų, kurie nemyli manęs, ir tų, kurių aš nemyliu; tarp to, ko trokštu ir ko pasaulis iš manęs reikalauja; tarp to, kas man duota ir neduota... Tarp dviejų nesijungiančių, nesiliečiančių polių. Ir manęs nėra nė viename iš jų.

Bet dabar aš išgelbėta, aš *myliu* Tave ir laikas baigt šią kvailą beprasme išpažintį. Prasideda lietus, ir raidės ištyksta kaip mėlynių uogos ant balto drabužio...

Aš taip noriu būt su Tavim! Be Tavęs ir šitų laiškų mano gyvenimas yra visai beprasmiškas. Tu tik paklausk, ko vertos mano dienos. Pabundu pusvalandį prieš pratrūkstant žadintuvui, nes klaikiai bijau jo įžūlaus, abejingai aliarmuojančio balso. Jei, nespėjus laiku pabusti iš sapnų, į ČIA sugrįžtu tik jo pažadinta, jaučiu nenumaldomą neviltį, tolygią bukam fiziniam skausmui. Tas aštrus isteriškas garsas volu pervąžiuoja per mane, ištėkšdamas, deformuodamas, neatplėšiamai prilipdydamas prie realybės... Žinau, kokie neįdomūs šie samprotavimai, betgi Tu niekad jų neskaitysi... Gerai, kad neskaitysi, nes atvirumas ne suartina žmones, o juos skiria, tolia viena nuo kito. Juk, būdamas atviras, žmogus kaip į tunelį eina gilyn į save; tolsta, tolsta, tolsta nuo to, kuriam atsiveria, to, kuris bijo arba nenori, arba nesusipranta leisti iš paskos. Jei būtum šalia, čia, gy-

vas, niekad Tau nepasakočiau tokių dalykų! Ničnieko, kaip ir visi kiti, apie mane nežinotum. Klausyk toliau. Ropščiuosi iš lovos, įjungiu pafą, slenku į virtuvę plikyt kavos. Ten jau slampinėja močiutė. Atsitvėrusi kurtumo siena, ji barškina puodais, šnopuoja, triūsia, kad net visa kakta išrasoja, lyg keltų puotą kalifui! O viso labo iš duonos trupinių, trintų bulvių, cukraus ir pieno susitaiso kažkokį paukštišką patiekalą. Aš žiūriu tai į rūpestingai čiaumojančią močiutę, tai į ramias Vermejerio moteris, išplėštas iš kažkokio žurnalo ir plastilino gumuliukais prilipdytas prie sienos, margom švieselėm mirkčiojančių lėktuvų už lango, girdžiu, kaip „Sex Pistols“ pasigardžiuodami kriokia „No future, no future, no future to you!“ Visa tai taip nesiderina ir taip susiję, kad užsiveria nepažeidžiamu ratu, iš kurio niekad nebeišeisiu. Paskiau nusiprausiu, rengiuos, gražinuos, dažaus, ilgai spoksau į veidrodį - iki tos keistosios kvapą gniaužiančios baisios akimirkos, kai nebeatpažįstu savo atvaizdo. Moteris anapus stiklo, atvirkštinėje erdvėje, žvelgia neslėpdama paniekos ir priešiškumo. Leidžiuos liftu žemyn, išeinu į gruodžio tamsą: pasnigę ir kvepia žiema. Ar pastebėjai, kad žiemą pasaulis kvepia taip, koks jis ir yra iš tikrųjų? Kitais metų laikais tą tikrąjį pasaulio kvapą užgožia pašaliniai aromatai: atšylančios žemės, sulos, besiskleidžiančių pumpurų, žolės, dumblių, liepų, žemuogių, obuolių, medaus, chrizantemų, lietaus, pūvančių lapų... O žiemą, kai visa sustingę, apmirę, užklota sniegu, suledėję, ir padvelkia tas tikrasis pasaulio, būties kvapas. Šaltas, grynas, skaidrus, nenusakomas... Gaivinantis ir griebiantis už gerklės, teikiantis viltį ir tuoj pat ją atimantis, ir amžinas kaip ilgesys. O ar pastebėjai, koks keistas garsas tvyro tame kvepiančiame ore pačiomis šal-

čiausiomis žiemos naktimis? Dieną tas garsas prityla, vakarais suteikia tikėjimo, o rytais, visai silpdamas, išspaudžia ašaras. Kai visa tai tumulais veržiasi pro mano pravirą langą ir kažkur toli toli ūkteli traukinys - staiga apima toks pašėlęs noras gyventi!

Bet dabar aš, mėgaudamasi savo aukštakulnių batelių kaukšėjimu, lekiu per Žirmūnų tiltą. Kasryt sutinku tokį baisiai aukštą ir liesą senį: žilabarzdį, giliai arti viena kitos susodintom akim, aristokratiškiausia nosim, stambiom įnoringom lūpom. Jis dėvi margą megztą ausinę kepuraitę su komišku bumbulu ir tokias pat pirštines, todėl atrodo kaip milžiniškas susenęs vaikas. Ant ilgo pavadėlio jis tempia nenusakomos veislės neūžaugą šunytį. Prieš Tau pasirodant, asketiškas, blausiai švytintis rytmetinėj prietemoj to senio veidas man buvo vienintelis dienos džiaugsmas. Įsigrūdu troleibusan. Čia, ypač spūsties valandomis, kasdienis žmonių abejingumas įkaista ligi neapykantos, kuri tvinkčioja įtemptose nugarose, agresyviai atkištose alkūnėse, rangosi tarp mindomų kojų, ištrykšta nemalonių kvapu, nešvankiais žodžiais ar priverstine šypsena. Būna dienų, kai visi žmonės atrodo pasibaisėtinai negražūs. Būna dienų, kai sutinku vien tuos, kuriuos kažkada mylėjau. Būna dienų, kai vieninteliu išsigelbėjimu tampa miesto medžiai - belapiai, sušalę, virpantys nuo alkanų, pasipūtusių žvirblių. Bet dabar aš juk turiu Tave, ir mano *meilė* visas dienas nušviečia ryškia oranžine šviesa.

Drėgnais buvusio vienuolyno koridoriais kaukšiu valgyklon į kasrytinį kavos gėrimo ir parūkymo ritualą. Sėduos prie pozuotojų staliuko. Čia jau kokį pusvalandį triukšmingai dalijasi praėjusios nakties išpūdžiais žvairaakė ilgšė Milda, išsipūtus kaip vaisingumo deivė Irutė, senstelėjus, mar-

murinių bruožų Vanda, raudonplaukė pasipūtėlė Sonia, pozuojanti tik «*padu uckyccm6a*» ir todėl neslepianči paniekos visoms kitoms. Kiek atokiau, išsidrėbus ant dviejų kėdžių, pro laikraščio viršų klaikiai išdažytom akim mus stebi Ingeborga. Ji tolydžio krūpčioja ir todėl nežinia kaip į ausis įverti suvenyriniai Novgorodo varpeliai tyliai skamba.

- Nu, labas, Anyte, - viena akim šaudama į lubas, antrąją į mane, šaukia Milda, - sako, tave matė su Povilu Aršausku. Nu ir kaip vyrukas?

- Juk matai, kokia nublyškus - reiškia - liuks! - iš pasitenkinimo kreta Irutė.

- Jis geras artistas. Man patiko, kaip jis tą šnipą vaidino. Atsimenat, ten dar ir Budraitis buvo? O jo Gamletas - tai šedevras, - su aplombu kiekvieną žodį skiemenuoja Sonia, - žinokit, tos moterys virš teatro, ir ten, fojė, kur fontane, - visos pagal mane darytos. Veidai nepanašūs, bet figūros ir, svarbiausia, rankos - mano, - ir ji ištisia savo liesas, beveik vienodo ilgio pirštais letenėles.

- *Bardzo podoba mi się twoja bluzka, czy same ją szylaś?* — sako Vanda ir čiupinėja mano juodą drabužį.

- Gedulas tinka Elektrai, - lepteli Ingeborga ir ima kretėti, matyt, juokiasi. Žalios, rožinės, geltonos, žydros plunksnos ant jos plačiakraštės skrybėlės plevena lyg kilus vėjui.

- *Dzisiaj chciała bym zrobić różne zakupy*, — nusižioavus vėl sako Vanda.

Palikusios mane ramybėj, jos puola kalbėt apie naujamečius pirkinius. Irutė išsivynioja skilandį ir atriekus didžiausią gabalą kiša man:

- Valgyk, valgyk, nes tokios perkarusios nieks nedulkins! Visi nori, kad minkščiau būtų. Tikrai sakau!

- *Bylam zawsze pogodna grubaska, wesola i mila. Jeśli teraz schuduje - przestane nawet dla siebie być mila grubaska, którą każdy lubi*, - sako Vanda ir paima skilandį.

Keistai jaučiuos į jas žiūrėdama. Kartais mane net apima neapykanta ar įtūžis, kartais - gailestis, bet dažniausiai pavydžiu joms to godaus gyvuliško, gaivališko ryšio su pasauliu. Pasitikėjimo savim ir gyvenimu, kurį esu visai praradus.

Ingeborga lėtai nuleidžia laikraštį. Jos veidas nupudruotas baltai, lyg kabukio teatro aktoriaus, skruostai storai užtepti skaistalais, o lūpos beformės, išsiliejusios kaip butaforinė žaizda. Nenuleisdama nuo manęs juodais, žaliais, melsvais ratilais apvestų, tarsi sumuštų akių, ji sako:

- Girdėjau, tavo berniukas mirė? Gedulas tinka Elektrai. *Mourning Becomes Electra*. Judžinas O'Nilas. - Ji sakosi baigusi žurnalistiką universitete, o kas ją padarė tokią - nežinia...

Stodamasi apverčiu kėdę. Tekina bėgu iš valgyklos. Žinau, kad visi spokso man iš paskos. Skubėdama į naujuosius Instituto rūmus, susitinku Kačių Motiną.

- Aniutočka, vaikelukas brangus, ar nereikėti tau kačiukas, toks gražus kačiukas, mačiau, kaip tas bjaurybė statybininkai spardyti, toks plėmuotas kačiukas be akutės vienas, - jos mažučiuokas, raukšlėtas, plokščias kaip džiovintos žuvies veidas perkreiptas iš skausmo. Vienoj, aptrauktoji juoda nėrinių pirštine, rankelėj ji laiko polietileninį maišelį su kotletais ir kepenimis, kitoj - aksominę karoliais siuvinėtą rankinę. Joje neįtikėtinai dera šykštumas, skurdas, apsileidimas, gailestingumas ir buvusios prabangos liekanos... - parsinešu aš tas kačiukas namo, bet kitos katės jo nepriimti, tas suspardytas, Aniutočka brangi.

Sumelavau, kad turiu šunį, ir lekiu tolyn. Studijoje visi sėdi kas sau - ant stalų, spintelių, molbertų, palangių, kėdžių nė neužsidegę šviesos, tyli ir rūko. Man įėjus, tas sustingęs kadras atgyja. Uždegama šviesa, įjungiamas radijas. Visi puola stumdyt stalų, pjaustyt popieriaus, batų paduos ieškot smeigtukų, dalytis trintukais.

Nusirengiu už nešvankiais piešinukais išmargintos širmelės. Stypčioju basa per purvinas, sepijos ir anglies dulkėmis nusėstas grindis. Sėduos ant aplaistytos paklodės. Įjungia reflektorius. Prašau, kad ten, kur turi būti nukreiptas mano žvilgsnis, nupieštų žydrą taškelį. Žiūriu, žiūriu - kol jis ima pulsuoti: tai priartėja, tai nutolsta, plečiasi, traukiasi, virsta tai kiauryme, tai sienos iškyšuliu, pagelsta, pažaliuoja, parausta, pajuoduoja, išsilieja beformė dėmė ir staiga tampa Tavo veidu - net aikteliu. Reflektoriai kaitina kairįjį šoną, žinau, kad ten jau plečias kapiliarai, virsdami įmantriai suraizgyta japoniška tatuiruote. Įsivaizduoju, kaip ją raudonu pieštuku, kruopščiai, prikišęs akiniuotą nosį prie molberto iškrapštys Vygis, o Marius net visą piešinį pradės nuo to kapiliarų raizginio: išpieš ties dešine kirkšnimi apendicito randą ir tik paskui jam vienam teįžiūrimu kontūru apves kūną, štrichuos baisiai atsargiai, pravėręs burną, lyg savo kvapu ar gyvybės energija modeliuodamas mano atvaizdą. Mergaitės paprastai piešinį pradeda nuo veido, pabaigai palikdamos intymias detales...

- *Kiedy znalazlem się blisko UFO, auto stanęło...* - mįslinškai nutęsia lenkų diktorius ir pasigirsta iki gyvo kaulo įsidedęs „Modern Talking“ šlageris.

Ir taip - kasdien. Keičiasi studijos, keičiasi piešiančiųjų veidai, santykiai (vienur jie įtempti, pratruksiantys riete-

nomis, kitur jaukūs, šilti ar abejingi, lydimi konkurencijos, pavydo arba vaidybos). Keičiasi dėstytojai: vieni įlekia ir išlekia kaip viesulas, nė nepažvelgę į piešinius, kiti ilgai, nuobodžiai aiškina koki nereikalingą nieką; vieni vadina mane „modeliu“, studentams nurodinėja liesdami mano kūną pieštuko galeliu, kiti čiupinėja rankom, lipniais, gašliais judesiais, treči vaišina mane saldainiais, ir visi lig vieno lygina mane su koku nors paveikslu: Botičelio, Kranacho, Engro, Delvo, Bern Džonso... O radijas nenutyla niekada.

- *Sprawa markiza de Sode nabrała szerszego znaczenia i trwa po dzień dzisiejszy...*

Atitrūkau nuo mėlynojo taško ir tiesiogine to žodžio prasme skaičiuoju varnas - viena, dvi, trys... Pavasarį čia atskrenda kirai.

Tuoj bus didžiausia pramoga - pietų pertrauka, kurios metu valgykloj pasirodys ir vyriškoji pozuotojų dalis: nemaloniai į beždžionę panašus Tadas, dvokiantis, liepsningo žvilgsnio čigonas Lavrentijus, akiniuotas, pasikišęs po pažastim pūpsantį portfeliuką Džiūvėsis, labai inteligentiškos išvaizdos ir pozuojantis visai nuogas, be jokio figos lapelio, šokdamas pasiutusį trypinį, dainuodamas kažkokią murmelę, įvirs aštuoniasdešimtmetis Amžinasis Feliksas, nesiprausęs mažiausiai jau trisdešimt metų... Taip, visa tai Tau neįdomu. Kartais gyvenimas man atrodo paprasčiausiai neskanus, kaip atšalęs mėsgalys neplautame skardiniame indelyje.

Bet, ištrūkus iš tų visų varžtų, spąstų, narvų, studijų, valgyklų, modelių namų, televizijų, troleibusų, temstant praskrieju tiltu, po kuriuo gurgžda ledo lytys. Užkliudau gražųjį senį, pasibrukusį po pažastimi mažą eglutę, ir mane ap-

ima pasiutęs, žodžiais nenusakomas, gal tik paukščiams pažįstamas džiaugsmas! Nes - visą vakarą ir pernakt būsiu su Tavim! Prieš užmigdama metu burtą. Užsimerkus atsiverčiu „Mėnesienų kolekciją“, baksteliu pirštu, atsimerkiu:

*Ir paliko mane vieną
Šitą klaikią mėnesieną
Ant šio plataus ir lygaus kelio
Su neramia širdim,
Blaiviu protu
Ir neįspėto somnambulo
Neišartu vardu.*

Vincas Mykolaitis-Putinas. „Somnambulas“. Apsiverkiu.

Prašau, nepalik manęs vienos klaikią Naujųjų metų naktį! Ji jau visai čia pat! Aplink bus tiek daug žmonių, kiekvienas siūlys savo muziką, savo kvailas tiesas, savo kelius, savo Dievą, savo meilę - save, save, save - užmiršdami, kad esu aš. Neprisimindami, kad aš esu, mane bučiuos, glamonės, nurenginės. Aš galiausiai kuriam atsiduosiu, pameni, Povilas sakė: „Nuodėmė, kad toks gražus kūnas pasmerktas būti vienas“. Nuodėmė nebūt nuodėmingai, nes ir aš pati jaučiu kvailą pareigą kažkaip pateisinti tą tobulą Dievo man duotą kūną, nes netikiu Dievu, nes netikiu niekuo, tik Tavim, tik mūsų meile... Ir todėl tam, mane glamonėjančiam, būsiu švelni, paklusni, įsiklausysiu į kiekvieną jo pamišėliškaį godaus kūno judesį... Žinau, kad nemėgsti cinizmo, nes to nemėgo ir A. Blokas, - neseniai perskaičiau vienoj anketoj...

Gediminai, aš bijau savęs! Todėl pirmąjį Naujųjų metų rytą nusidažau savo plaukus juodai. Taip tuščia, taip negy-

va, o dar kiaurą mėnesį pažliugusiuose kiemuose voliosis eglučių griaučiai, aplipę vatos gniužulėliais, beviltiškai plevėsuojantys blizgučiais - kaip priekaištas, kaip priminimas, kad viskas praeina ir yra absurdiška. Galiausiai kas nors neištvers ir surinkęs krūvon jas sudegins... Taip, aš viską juodinu. Ir darau tai sąmoningai. Nes jau vaikystėj pastebėjau, kad viskas vyksta potvyniais ir atoslūgiais. Tada tai atrodė savaime suprantama: jei juokies - tuoj verksi ir atvirkščiai. Tariausi, kad galima apgaut likimą: inscenizavus atoslūgį, sulaukt potvynio. Vaikystėj dažnai per jėgą spausdavau ašaras, išsiilgus linksmybių. Vis prisimenu vaikystę. Taip, jau yra ką prisimint! Praeitis plečiasi, o ateitis - traukiasi, mažėja, vilčių jau seniai - jokių, chroniška neviltis... Aš meluoju! Aš juk *myliu* Tave! Tu manai, kad esi manęs vertas?!

Šiandien susitikau su Raimonda. Ji atidūmė per pietų pertrauką, įpuolė pro duris visa sukaitus, uždusus, raudona.

- Žinok, atšoviau labai trumpam, - prapliupo ji nė nepasisveikinus, - degam su filmu, pati supranti, kiekviena sekundė brangi!

Ji sviedė ant sofos juodą diplomata, pūkinės pirštines, sieksninį raudoną šalį, paskleisdama stiprų saldžių kvepalų ir prakaito kvapą; nusimetė sulopytus kailinukus, nusispyrė batus. Įsispraudus į akinamai žydras kelnes, su išstampytu rožiniu megztiniu, tokia mažytė, putlutė, raudonžandė, didžiaakė, juokingai susivėlus Raimonda priminė numylėtą lėlę, su kuria dažniausiai žaidžiama. Ji užsirūkė ir, nė nelaukus pasiūlymo, ėmė kimšt sumuštinis, kuriuos buvau sutaisius. Kramtydama ji paskubom bėrė:

- Ašara man nušvietė situaciją. Viską papasakojo ir liepė tau perduot, kad mestum šituos paistalus iš galvos! Bet, žinok, sakė, kad tu - blondinė, - ji mirktelėjo man ir suki-keno, - visai Ašara nusigyveno, bobų nebeskiria! Liuks at-rodai. Iškart galiu imt tave kokiam nors epizodui ir...

- Kas ta ašara? - paklausiau, nes išsigandau - jei jos ne-pertrauksiu, tai apie Tave nieko ir neišgirsiu.

- Nežinai? - ji kilstelėjo išpešiotus antakėlius ir tankiai sumirksėjo ryškiu mėliu nuteptais vokais. - Taigi Poviliu-kas. Povilas Aršauskas! Kaip kitaip jį vadinsi? Parodyk man kitą tipą, boboms tiek ašarų išspaudusį. O ką Ašara su Gedu išdarinėjo! - Raima sucaksėjo liežuviu. - Vargšelis slankiojo kaip į grabą dedamas. Anksčiau ir man panašiai buvo. Žliumbdavau ir žliumbdavau per Ašaros malonę. Bet anksčiau aš buvau grimootoja, o dabar - režisieriaus padėjėja. Ašara mano rankose! Šilkinis pasidarė. Tik - Raimondyte, Raimute, Raimondėle... O anksčiau Čarliu Čaplinu vadino. Leipdavo iš juoko ir visiems pliaukšdavo: „Tik pažiūrėkit: mažutėlė, kojos trumpos, subinė - kaip regbio sviedinys, eina - krypt krypt krypt - tikras Čaplinas“. Arba dar gražiau! Ims ir užtrimituos per megafoną, kai visa grupė jau susirinkus: „O šitą merguželę aš šianakt turėjau!“ - ir rodo į mane pirštu...

Neįsivaizdavau, kaip nuo Aršausko pakreipt kalbą link Tavęs. O Raima pašokus pripuolė prie patefono ir ėmė raustis tarp plokštelių.

- Gal turi kokių italų? Arba tuos pederastus, kur visur dainuoja... kaip jie ten... „Europa“... Kas čia pas tave per muzika - vieni pankiukai, - norėjau įsiterpt, kad tokia mu-zika mane užverčia kaimynas, aš pati jos nė neklausau, -

mano vaikas irgi pankuot pradėjo. Sakau tėvui, kad diržo įkrėstu, o jis nieko - žvengia pasišvilpaudamas. Gedas, žinok, pankų nevirškino, - nieko neradus, ji paliko ramybėje plokštes, atsisėdo šalia ir paėmė už rankos. (Nejaukiai jaučiuos šalia tokių smarkių, mažyčių, vyrus ir vaikų turinčių moteriškaičių.) — Aš Gedą labai mylėjau. Ašara sakė, kad jis mirė. Ką tau apie jį papasakot? Aš jį tikrai mylėjau... o tu... Gerai, pradėsiu nuo pat pradžių. Druskininkuos filmavom „Pasaulio sutvėrimą“. Baisiai nesisekė, visi jautėmės kaip kryžiaus galą krimsdami. Ašara lyg žemes pardavęs vis kartojo: „Tokia atsakomybė... tokia atsakomybė...“ Griovė sveikatą sau ir kitiems... Ką manai, aišku, atsakomybė... Čiurlionis - tai tau ne juokas! Ir dar trečias filmas iš eilės! Ašara dėjo į kelnes, kad po to ukrainiečio, atsimeni, pas Vaitkų „Zodiake“ vaidino, ir po Masaros, na, Valiaus Masalskio, nieko iš to Čiurlionio nebeišspaus. O, mūsų Pleibojus, na Paulavičius, režisierius, sugalvojo anuos du filmus perspjaut ir pastatyt šedevrą. Slankiojo tokį tragišką snukį nutaisęs ir visiems aiškino: „...Čiurlionis, pareiga tautai... tautos sąžinė... pareiga...“ O Gedas, tarp kitko, man sakė, kad Čiurlionio kapas visai nesutvarkytas - perdžiūvusioj žemėj kelios piktžolės stirkso! Ir niekieno sąžinė jokios pareigos nejaučia! Nežinau, gal dabar kas pasikeitė. Gedas rašė visokius laiškus į „Litmenį“ ir į Čiurlionio mokyklą, kad kas tą kapą sutvarkytų. Ai, nepasakiau - Ašara gi buvo įtaisęs Gedą į mūsų filmavimo grupę dailininko asistentu ar kažkuo panašiu. Pas mus visada pilna tokių - „devinto vandens nuo kisieliaus“. Pirmąkart Gedą ir pamačiau Druskininkuose. Filmavom prie kapinių. Repetavom dublį, tik staiga žiūriu - atvažiuoja toks

princas ant juodo dviračio. Visas juodai apsitašęs - juodom velvetinėm, juodais marškinėliais, o ant багаžinės juodas skėtis ir milžiniška jazminų puokštė, na, tiesiog visas krūmas. Gražu pažiūrėt! Nušoko jis nuo to dviračio, pasiima jazminus ir čiuožia tiesiai prie Ašaros. Galvoju, amen - bus skandalas. Jei Ašarai per repeticiją sutrukdo, jis kaip velnio apsėstas pasidaro. O čia, žinok, nieko! Paėmė tuos jazminus, šakelę Pleibojui atlaužė, šakelę Virgai Januškaitėi, atsimeni, Sofiją vaidino, šakelę man ir... abu su Gedu išnešė kudašių. Ašara pareiškė, kad jam susikaupt reikia, o jo žodis visiems įstatymas. Juodu kokias dvi valandas rūkydami aplink ežerą bambinėjo, o mes visi tūnojom it musę kandę. Staiga prapliupo lietus, žinai, toks kaip iš rėčio ir dar su perkūnija. Visos mašinos nuvažiavusios, skėčių nieks neturi, masuotė visa aprengta, dekoracijos sustatytos - skandalas! Pleibojus vos infarkto negavo! Ma-suotę šiaip taip sugrūdome į kapinių tarpuvartę, betgi svarbiausia - Ašara su savo kostiumu, klijuotais ūsais ir peruku - mat, švancas, atsisakė plaukus augintis. O Gedas triumfuodamas išsitraukė savo skėtį. Dar kažką suskiedė, kad... pažįsta tą Čiurlionį... kad jam tik tie lietūs ir lietūs rūpi... kad jam visi tie filmai mirtinai įkyrėjo... kad vis tiek niekas jo nemyli... na, kažką tokio, nei šį, nei tą - be ryšio, visi tik pečiais pagūžčiojo. O Ašara galvą linguoja ir kartoja: „Aš visą dieną tik to lietaus meldžiau, ir buvau išklaudytas...“ Žinok, stovi abu po tuo skėčiu, rūko ir kai-fuoja. Dar mane teikėsi pasikviesi... „Gaila Čaplino, pri-glauskim po savo skėčiu...“ Išskyrus juodu, visi paniuro, nosis nukabino, keiktis pradėjo. Tik staiga toks pipiras iš masuotės kad pradės tarpuvartėj pakabintu varpu skam-

bint ir klykt: „Kaip fain, oi kaip faina!“ Gedas puolė iš po skėčio, čiupo tą vaikigalį į glėbį, nuspyrė batus ir kad pasileis trypt, suktis po balas. O pliaupė kaip iš kibiro, balos atrodė lyg verdančios, žinai, burbulai - va tokie! - ir ji iškėlė suspaudus miniatiūrinį kumštuką. - Gedas nutaisė balsą visai kaip to vaiko ir cypė: „Kaip faina, oi kaip faina!..“ - tokiu valso ritmu! Ir tikrai, visiems taip faina pasidarė. O jis dar ir dainuot pagavo:

*Nedėlios rytelį
Išgirdau varpelį –
Ui ui ui, Dieveli,
Tai mudu atskyrė, -*

uždainavo Raima, nors imk ir įrašinėk į plokštelę, - gražiai taip. Net masuotėj kelios bobikės pritart ėmė. Bet kaip tik atvažiavo autobusas ir susėmė visą masuotę. Ašarą Pleibojus įgrūdo į juodą „Volgą“, o aš ir likau su Gedu. Tada jis man pasiūlė savo dviratį tokiu balsu - lyg tai karieta būtų. Aš irgi nusiaviau batus, sėdau ant bagažinės, viena ranka apkabinau Gedą, kita iškėliau mudviem virš galvų skėtį. Vis dar lijo kaip iš rėčio... Miestas tuščias, tik kur ne kur bėdžiai, į polietileno maišus susisukę, kaip kokie judantys šiltnamiai, turseno į neatidėliotinas procedūras. Gatvės tuščios, tai važiuom pačiu viduriu! O visur balos - kaip per potvynį! Ir dar bažnyčioj varpais pradėjo skambint. Gedas ėmė juoktis, važiuot vingiais, aš net išsigandau, kad kokie milicininkai mūsų nesupakuotų. O jis dar ir uždainavo, ir aš jam, aišku, pritariau. Baisiausiai mėgstu dainuot:

*Didi dyvai rados ir stebuklai,
Kad vasarą ežerai užšalo!
Kur girdysme bėruosius žirgelius,
Kur nušveisme aukso pentinėlius?*

Kad tu žinotum, kokia aš buvau laiminga! Net kvapą gniaužė... O kai pagalvoji - kokia čia laimė: peršlapau kiaurai, lig paskutinio siūlo galo! Jeigu taip būt važiavęs mano Vincas, na - mano vyras, per liūtį, kreivuliuodamas, viduriu gatvės, visa gerkle dainą plėšdamas - aš taip įtūžčiau... O su Gedu viskas kitaip atrodė, viskas - nuostabu! Parvažiavom į bendrabutį, ten aš atskirą kambariuką turėjau... Dainuodami nusirengėm, išsigrėžėm drabužius, pasidžiovėm... Arbatos išsivirėm ir gėrėm. Nuogut nuogutėliai, žinok. Su kitu tai gėda būtų, kur tau. O su juo - ne. Ir, svarbiausia, net negirti buvom. Paskui, aišku, taip išėjo, kad ir į lovą sugulėm. Bet, patikėk, viskas buvo taip gražu, gerai! Tikrai su juo - viskas kitaip, lyg iš kito pasaulio būtų! Ir visai kiti dalykai jam rūpėjo negu man... - Raima plūstelėjo rankute ir užvertus galvą išispoksojo į lubas. - Žinai, jam atrodė keista, kad suku galvą, kankinuosi, naktim nemiegu, nes Vytukas - mano sūnus - ir ligotas, ir nesimoko, o vyras užgeria, tėvai visai susenę... Aišku, gal jis ir teisus, pasauly yra didesnių problemų... Bet man širdį skauda, jei vyras namo parsivelka girtas kaip kiaulė arba Vytukui temperatūra pakyla, nors jis jau didelis bernas, dvylikos metų, bet vaikystėje tokie astmos priepuoliai draskė... Mano tėvukai visai susmuko, vėjo perpučiami pasidarė... Verkt norisi, kai pamatau, ir toks pyktis ima, kad jie nepaeina, ne-primato, neprigirdi, nebesusitvarko, šiukšlyne gyvena, kui-

čiasi... atrodo, viską lėtai, nevėkšliškai daro tik tam, kad paerzintų, mane pakankintų. Grįžtu namo iš kaimo ir žliumbiu. Reikės juos į miestą vežtis, o kambariai tik du... Ir vyro motinai vėžys, aš ją žiūrėt turiu, jam tai laiko nēr... - perlamutru blizgianti Raimos lūpytė graudžiai atvipo, - oi, ne- pyk, kad čia taip pratrūkau. Gedas, jei panašiai užkalbėda- vau, tuoj raukdavo nosį, lyg ką nepadoraus, nežmoniško sakyčiau. Tuoj kalbą į kitą pusę sukdamo... Betgi taip kaip aš gyvena dauguma... Tai irgi gyvenimas. Na, su juo, aišku, todėl ir įdomu buvo, kad visai kitaip gyveno. Apie savo tėvus - nė žodžio, nors puikiausiai buvo matyt, kad išlepintas vaikelis, vos ne gulbės pienu penėtas. O dėl to Čiurlionio galvą suko, sakytum giminė ar tikras tėvas jam būtų. Ašarai pradžioj tikrai tas Čiurlionis nesiklijavo, jau sakiau. Vis išeidavo toks kreivai besišypsantis, velnių priėdęs frantas, kuriam aiškiai visas pasaulis nemielas! O Gedas vis linko prie Ašaros ir aiškino, koks buvo M. K. Č.; buvo „pakilęs virš kančios, išėjęs į kitas erdves, bet už tai sumokėjęs pačia aukščiausia kaina - savo gyvenimu...“ Viską tokiais prašmatniais žodžiais, žinok, kalbėdavo, gražu būdavo klau- sytis. Man tai baisiai patikdavo. O Ašara piestu stodavo. Ginčydavosi ir ginčydavosi juodu, kaip dangus su pekla dėl griešninko dūšios... Ašara varydavo, kad nežinia, koks tas M. K. Č. dvidešimto amžiaus pabaigoj būtų, kai pasaulis sau ant sąžinės tiek nuodėmių prisikrovė ir į bedugnę rie- da... Taip ir sakydavo, kad nori suvaidinti mūsų dienų Čiur- lionį, Čiurlionį prieš atominę pasaulio pabaigą... Cinišką, nes cinizmas, matai, yra antroji iškaudinto, gyvenimo nu- galėto romantiko pusė... Ašara gi, žinai, kaip šneka - jam burnos maišu neužkimši. O Gedas tai toks kaip mano Vy-

tukas - mikt mikt, ir jau tyli priremtas prie sienos, nors gal ir paties tiesa... dar ir dūdas kartais paleidžia. Atsimenu, kartą filmavom tokioj pievoj, prie ežero. Ašara davėsi pirmyn atgal, kaip liūtas po narvą, pakeliais „Primą“ dūmijo, keikės, blevyzgas, pats vienas kikendamas, laidė. Prieš filmavimą jis visada toks, keikias kaip šiaučius, tikras velnio pagaikštis! O čia Gedas kad pradės jam galvą kvaršint, ko tas į vaidmenį neįsijaučia... Kaip jis galįs po pliurpalų apie pornografinius filmukus sakyt Čiurlionio žodžius: „Aš visuomet buvau tikras, kad žmonės yra geresni, negu atrodo, ir taip man kažkaip šviesu širdyje, net iki ašarų...“ Aš tai šitą pasakymą net savo užrašų knygutėj turiu... Ašara jam atšovė, kad pats tegu geriau į tuos žodžius įsiklausu: „...žmonės yra geresni, negu atrodo...“ O Gedas pradėjo kažką apie savo vaikystę veblent, tada Ašarai kantrybė trūko, ir jis kad paleido gerklę: „Ką bendro, po velnių, turi tavo vaikystė su šia tema“, - žinai, net visi subėgo ir ausis pakabinę ėmė klausytis: „Kodėl, po velnių, nuo ryto ligi vakaro ir dar per naktis turiu klausyt tavo išpažinčių, atsivėrimų, nuodėmių?! Kodėl, po velnių, esi įsitikinęs, kad man įdomūs tavo samprotavimai?“ Gedas nedrąsiai užprotestavo, kad nėra didesnės vertybės už žmonių bendravimą ir atvirumą. O Ašara toliau putojo. Kam jam, po velnių, tas Gedo atvirumas? Visų mūsų atvirumas jam mat per gerklę lenda! Po kiekvieno spektaklio kažkokios mergos praeit vargšeliui neleidžia, kabinasi su savo išpažintim. Kodėl jis turi klausyt, kas jas išdulkino, kas jų nedulkina ir kokios jos visos kompleksuotos, unikalios, gilios, nelaimingos... Čia tai jau pagrindinė Ašaros giesmelė buvo. „Aš ne paguodos telefonas! Nieks man už tai pinigų nemoka. Spjaut man į visas

tas mergas su jų atsivėrimais! Atsitiktinis, pripuolamas atvirumas toks pat šlykštus kaip atsitiktiniai lytiniai santykiai...“ Moka, vyrukas, pašūkaut, visi tą žino. Ir tada šaukė šaukė. O paskui įsispoksojo į Gediminą kaip driežas į kiaušinius, - Raima išplėtė akis, nutaisius stiklinį Aršausko žvilgsnį, - ir užbaigė: „O tu, vaikel, peržengei visas leistinas ribas. Įleisk kiaulę į bažnyčią, tai ji ir ant altoriaus užlips. Nesuprantu aš tavęs ir suprast nenoriu. Palik mane ramybėj!“ Gedas tik žioptelėjo, apsisuko ir nuskuodė per pievą. Ašara net tirtėt pradėjo, o visi kiti durniai - žvengia. O aš - paskui Gedą! Jis, žinok, sėdi vidury pievos, susisukęs, susigūžęs, viena ranka žolę kuokštais peša ir šalin meta, peša ir meta, kitos kumščiu į žemę daužo... Visas net kreta nuo verksmo. Ašaros va tokios, - Raima sujungė nykštį su smiliu ir parodė, kokios buvo Tavo ašaros, - per veidą tik ritas, ritas. Daviau jam pridegtą popirosą, kad apsiramintų. Jis užsitraukė, užsikosėjo, nusviedė šalin ir dar smarkiau pravirko, žolę raudamas. Aš jam ir sakau: „Ko čia dabar žliumbi - nereikia su Ašara ant kuolų eit. Aš jau penktą filmą su juo darau, puikiausiai pažįstu...“ O Gedas pro ašaras spaudžia: „Aš irgi maniau, kad pažįstu... Aš juo taip tikėjau, taip tikėjau. Juk jis kiekvienam interviu kartoja, kad atvirumas - jo dievas. Intymiausius dalykus visiems pasakoja, be išpažinties nė valandos prastumti negali...“ Kūčiojo, springo, žinok, visai kaip mano vaikas, net juokas suėmė: „Durneli, jis gi apie savo atvirumą taip sako. Jam galima būt atviram, nes jis - Povilas Aršauskas. O tau - negalima, ir baigtas kriukis. Tu turi klausytis jo išpažinčių, visi turi klausytis jo išpažinčių išsižioję... O ne atvirkščiai...“ Bet Gedas vis vien savo varo pasikukčiodamas: „Kaip jam

galima leist Čiurlionį vaidinti, jeigu jis toks...“ Sakau: „Čiurlionį jis suvaidins taip, kad visi žliumbs iš susižavėjimo. Turi vyrukas Dievo dovaną...“ O tikrai taip ir buvo - puikus Čiurlionis išėjo, ar ne? - (Aš skubiai sulinksėjau galva, nes Aršausko Čiurlionis buvo neprilygstamas.) - Gedas lengvai nepasidavė. Toliau savo varė: „Jeigu net Povilas toks, viso labo tik toks, kalba apie Čiurlionį visokias nešvankyles ir mane taip kankina, jeigu Povilas tik toks... Ir jei visas gyvenimas viso labo tik toks, tai nè stengtis neverta... Jeigu svarbiausia tik sergantys vaikai, tik geriantys vyrai, tik tai, kaip gaut karbonadžiukų jiems pamaitinti, jeigu viskas tik taip, tai aš gyvent nebenoriu...“ Na, jis pradėjo akmenukus ir į mano daržą laidyt. Juokinga, kaip mano Vytukas! „Tu, mama, nemanyk, kad man mokslas rūpi, yra ir svarbesnių dalykų“, - sako, užsideda ausines ir kaifuoja. Žinai, buvau pastebėjęs, kad Gedas baisiausiai pavydi, kai mes su Ašara apie tokius „dėmesio nevertus“ dalykus pradėdavom kalbėt. Jam atrode nei šis, nei tas, kad Ašara kiekvieną rytą vakarą savo žmonai su dukrele skambindavo, kalbėdavo apie sodo namelio statybą, buto remontą, tapetus...

Aišku, yra svarbesnių dalykų. Bet kai aš šešiolikos metų ištekėjau, pagimdžiau... viskas kitaip susiklostė, - Raima numojo ranka. - Na, tąsyk mudu su Gediminu visai nesusišnekėjom. Jis sėdo ant dviračio ir, įtūžęs ant viso pasaulio, nurūko. Tą patį vakarą sutikau jį viešbuty, ant laiptų, kūrė iš Ašaros kambario kaip akis išdegęs. Manęs nè nepastebėjo. Paskui dingo ir tris dienas nesirodė, Pleibojus net širst pradėjo, kad vysim Gedą lauk. O grįžo visas švytintis, vėl pasauliu ir gyvenimu tikėdamas. Ir žinai, kur jis buvo nusitrenkęs? Ogi į Kauną. Į Čiurlionio galeriją. Bet svarbiausia -

pas jo dukrą Danutę Čiurlionytę-Zubovienę. Kad tu žinotum, koks jis buvo laimingas. Vis apie jos namus man pasakojo. Sako, ten tokia nuotaika, kaip Čiurlionio „Pavasario sonatos“. Prisimeni, toks šviesus paveikslukas su kregždutėmis, išsprogusiais medeliais ir žvakėmis? Sakė, kad ji ten nuostabiai priėmė, davė pasiklaudyti, kaip Čiurlionienė skaito „Kur giria žalioji“, rodė Čiurlionio nuotraukas iš Anapos. Ir jų vestuvinius žiedus, kurie Gediminui padarė nežmonišką įspūdį. Žinok, tuose žieduose išgraviruoti jūdviejų inicialai ir Zodiako ženklais užrašyti susipažinimo ir sutuoktinių mėnesiai, dienos. O Čiurlioniui mirus, jo našlė tuos žiedus mūvėjo visą gyvenimą, vieną ant kito užsidėjus. Žiedai idealiai sutapo ir per ilgą laiką ant jų net tokios briaunelės nusitrynė, - Raima čiupo nuo stalo pieštuką, skiautę popieriaus ir ėmė paišyti: - Didžiojo žiedo viduje įdubimas išsitrynė, o mažojo išorėj - tokia iškili briaunelė, suprantai, - Raima rūpestingai nupiešė lyg ir žiedų profilius, aiškiai strėliukėm parodydama, kaip kampu iš vidaus įlinkęs didysis ir tokiu pat kampu išsišovęs mažasis žiedelis, - įsivaizduoji, kaip per penkiasdešimt jos našlavimo metų nusišlifavo! Tikrai nuostabu! Aš irgi visiems pasakojau ir pasakoju, lyg pati būčiau mačius. Gėda, aišku, kad jis nuvažiavo pas Čiurlionio dukterį, o mes, filmą darydami, nė nepagalvojom. Sakė, kad labai buvo keista, kai tokia sena, visai žila moteris Čiurlionį vadina „mano tėvelis“, mums gi visiems Čiurlionis - amžinai jaunas... Grįžo ir vis apie meilę kalbėjo. Žinok, svajojo kaip kokia panelė apie tobulus, išgrynintus, švytinčius žmonių santykius. Jau sakiau, nors aiškiai matėsi, kad yra numylėtas mamos sūnelis, o kartais elgdavosi kaip koks vaikų namuose išaugęs, niekad švelnumo nera-

gavęs kupriukas. Meilės jam trūksta, a... - Raima numojo ranka. - Dar sakydavo, kad jaučiasi kaip medis be šaknų, ant asfalto išaugęs, toks klajojantis medis. Manė, kad jo ir visų bičiulių nelaimės, depresijos, klaidžiojimai, išdurnėjimai vis per tą šaknų neturėjimą... Aš tai kaime gimus, kaime augus, net nežinau, kas tai per jausmas. Turbūt tikrai negeras. Jis viską darė, kad spėtų tas šaknis įleisti. Lyg būtų jautęs, kad vos pora mėnesių jam beliko. Grįžęs iš Kauno, ėmė kaip pašėlęs džiaugtis pasauliu. Vis sakė, kad jam Čiurlionis akis atvėręs. Džiūgavo kaip mažas vaikelis arba kumeliukas, arba paukščiukas. Viskas jam atrodė nuostabu, pasakiška, stebuklinga. Gal tikrai jautė, kad greit nebegyvens. O žinai, buvo pats gražumas - gegužės pabaiga, birželio pradžia, viskas tik žydi, tik kvepia, tik čiulba... O kokios ten vietos - Druskininkai, Švendubrė, Ratnyčia - tikrai stebuklingos! Gedas ir sakydavo: „Palaimintieji Druskininkai“... Ir amžinai visur įžiūrėdavo kokį Čiurlionio ženklą, jam vienam teskirtą. Sakydavo: „Va, pažiūrėk, kokį Čiurlionis man saulėlydį dovanoja...“ - arba - „kokius debes“, - ar - „...audrą su tokiais žaibais...“ Keistuolis, ar ne? Arba, žinai, kartą važiavom su juo natūros filmavimui ieškot. Užtrukom iki nakties, į traukinį pavėlavom, tai užėjom Musteikoj į tokią seną pirkia nakvynės prašyti. Kad tu žinotum, kaip Gedas nuo visko kaifavo! Prie tos pirkios stovėjo trys seni dideli kryžiai. Gedas puolė prie jų, kaip alkanas prie duonos, ėmė čiupinėti, uostyti, glostyti, glamonėti... Paskui gandrą ant perkūno nutrenkto medžio pamatė; moteriškė tik pamilžto, dar šilto pieno mums atnešė. Jis į viską žiūri akis išplėtęs, šypsosi palaimingai. O kai į pirkia įėjom, tai ėmė dairytis kaip kokia pavargėlė karaliaus rūmuose!

Tik dairosi, uosto, čiupinėja, aikčioja, net nežinau, kaip tau papasakot - reikėjo matyti!

Keista, kad viskas taip - atvirkščiai. Žinai, kai grįžtu namo ir motinai pasakoju, kad grimavau Budraitį, Mainelytę ar dar ką nors, ji žiūri į mane spinduliuojančiom akim, kaip į šventąją, prie dievų prieinančią. Lygiai taip Gedas į tuos kaimo žmonelius žiūrėjo. Kai rytą kratėmės tokiu palaikiu autobusiuku, jis visai susigraudino. Žinai, kaip kaime, įlipa žmonės į autobusą, tai sveikinas - pažįstamas ar nepažįstamas - nesvarbu, ir tuoj šnekėtis pasileidžia - apie sveikatą, apie orą, apie braškes, obelis, bulves, bites... Gedas tik klauso, kaip tie žmogeliai kalbas varinėja, ir šnabžda man kažką apie pasaulio sąžinę... O už lango Kabelių tvenkiniai matėsi, raudoni raudoni, nes kaip tik saulė tekėjo, ir dar rūkas kilo... Tikrai gražu, - nors mirk! „Tu pažiūrėk, kokį rytą mums Čiurlionis dovanojo. Kaip nuostabiai gera...“ - šnabžda jis man. Ir man tikrai taip gera pasidarė, kad net ašaros akyse ėmė telktis! O paskui dar dvi juokingos bobos įlipo - viena stora, antra plona. Storoji pamatė Gedą ir sako: „Ko, vaikel, toks baltas kaip avižos grūdas ir dar juodai apsirengęs?“ O plonoji ciepsi: „Boba, palik vaikį ramybėj, gal kas pasimirė...“ Storoji kad pradėjo aiškinti, atseit kunigėlis sakęs, jei vaikui tėvai miršta, reikia gedulas nešiot, o jei vaikas tėvams numiršta - nereikia. Vadinasi, vaikas negeras, kad tėvams skausmą uždavė... Plonoji taip pasipiktino, kad net suspiegė: „Kvaila tu boba, taigi Dievulėlis pats tą vaiką pasiėmė“, - o anoji nepasidavė: „Kunigėlis sakė...“ Neatsimenu, ką jos toliau kalbėjo, nes į Gedą užsižiūrėjau. O jis klauso išsižiojęs, galvą linguoja - ne, visai kaip mano motina. Žinai, vieną kartą atsivežiau į svečius Šurną su Ma-

siuliu, nes netoliese filmavom. Jie susėdo prie stalo ir tuoj pradėjo savo reikalus narpliot - apie teatrą kažką... O mano motina žiūri, klauso - tiesiog ekstazėj, lyg koks šventas Jonas su šventu Petru prieš ją sėdėtų... Taip ir Gedas! - Raima nutilo ir prikandus lūpą susimąstė: - Kai išvažiuoju iš Druskininkų, nieko panašaus nebebuvo. Tikrai - palaimintieji Druskininkai. Aš buvau tokia laiminga. Niekad daugiau taip nebus, nes žmogui laimė tik kartą lemta. Viskas - praėjo, - ji caktelėjo liežuviu, - kai nuvažiuoju į Leningradą, prasidėjo baisiausios nesąmonės... Viešpatie, kad užsiplėpėjau, - staiga suklykė Raima, aš net krūptelėjau, ir pašoko, - jau vėluoju! Jau pavėlavau! Pleibojus sprandą nususks! O dar norėjau tau tokių dalykų papasakoti! Apie Leningradą! Nors - vis tiek nebūtum patikėjęs. Kam pasakoji - niekas netiki. Ten viena pana tokių dalykų prikrėtė... - paskubom bėrė Raima ir greit greit, lyg atbulai sukamam filme, sulindo į savo drabužėlius, - kaip visuomet nieko nespėju. Labai faina buvo paplepėti. Jei norėsi filmuotis, skambink. Gražink Ašarai kažkokį juodą sąsiuvinį, sakė - nušvilpei. O jis, vyrukas, nori kūrybos vakarą daryti. Ai, tiesa, vos neužmiršau. Juk norėjau tau Gedo nuotrauką padovanoti, - man net širdį nudiegė, o ji atsitūpė, atsegė savo diplomata, ištraukė šūsnį nuotraukų ir ėmė po jas raustis vardydama: - Balandis, Dapkūnaitė, Storpirstis, Bagdonas, Ašara, Ašara, va - Ašara su Gedu, - ir padavė man. Priglaudžiau nuotrauką prie širdies, nedrįsdama nė pasižiūrėti. O Raima nutempė mane prie lango, - matai, mano mašina stovi, laukia. Na, viso, bučkis, - ji pakštelėjo man į skruostą ir išrūko.

Kaip įbesta stovėjau prie lango. Raima stulbinamu greičiu atsitūrė apačioj ir įsėdo į juodą „Volgą“ su baltu nume-

riu ant stogo: 25-21 LLA. Tada ryžaus pažvelgti į nuotrauką. Tu su Aršausku... Ne! Tu su M. K. Čiurlioniu stovi po milžinišku juodu skėčiu ir liūdnai žvelgi tiesiai į objektyvą. Pasikabinau tą fotografiją lovos galvūgaly.

Prieš užmigdama kaip visada buriuos iš „Mėnesienų kolekcijos“. Aš jos negražinsiu Povilui jau vien dėl to, kad jis, pasirodo, Tave kankino, „...mokslininkai atkreipė dėmesį, kad Majamyje žmogžudysčių kreivės viršūnė sutapo su jaunaties ir pilnaties fazėm“ („Mokslas ir gyvenimas“). Tu Raimos nemylėjai, ar ne? Baisiai keista ta fotografija - Tu ir mūsų, svajingas Čiurlionis po juodu lašančiu skėčiu...

Vėl buvo pauzė, bet nenorėjau apie ją su Tavim kalbėtis, nes *myliu* Tave. Močiutės kambarį jau pražydo amarilės, tokie milžiniški raudoni ruporai, rėkte rėkiantys apie gyvenimo grožį ir pilnatvę. Močiutė susikrauna visus savo maišelius su žolelėmis, grūdeliais, sėklom, prieskoniais ir kaip į darbą kulniuoja į turgų. Įsivaizduoji, moterėles, kurios stovi su ja už vieno prekystalio, močiutė vadina... bendradarbėm! Jau pavasaris. Mano apelsinmedis leidžia akinamai žalius blizgančius ūglius. Kaip visuomet pražiopsojau momentą, kai gatvėse medžių pumpurai išsprogsta lapais - vadinasi, vėl nebūsiu laiminga. Nors ko gi trūksta iki visiškos palaimos, kai pavasario dienos tokios švytinčios, kvapios, o aš myliu Tave? Vyšnių žiedlapiai, kaip mažytės plaštakės, įskrenda pro langą ir sklando sklando, skersvėjo pagauti.

O šiandien kaimynas, tas pats, kuris užverčia mane pankroko plokštelėm, atitempė svečiuosna savo bendramintį iš Anapos. Juodu laikė save pankais, o gal metalistais, aš neskiriu. Buvau pasiruošęs nuobodžiam pusdieniui, klau-

sytių jų gokčiojančios muzikos ir paauglišku įsiūčiu kunkuliuojančių istorijų (mano kaimynas - vardu Valdūnė, o pankos iš Anapos žinau tik pravardę - Kaktusas). Jis atrodė gan išpūdingai - visas apsitempęs juodos odos drabužėliais, pasidabinęs metalinėmis smeigėmis puoštomis puspirštinėmis ir odinėmis apyrankėmis, striukės nugaroj išsipaišęs raudoną paaukuotą drakoną, apvestą dar oranžinių „A“ raidžių ratu.

- „A“ - tai anarchija, - pareiškė jis, sugavęs mano žvilgsnį, - tai mūsų simbolis.

Kaktusas truputį painiodamasis puolė man aiškinti apie įvairiausias pankų gruputes: „hardrock“, „skinheads“... na, kitų neprisimenu. Vargšas mano kaimynas į Kaktusą spoksojo nė neslėpdamas pavydo. Visas Valdūnės pankiškus reiškėsi peroksidu nubalinta, ant kairės akies užleista plaukų sruoga ir turguj pirktom skaisčiai raudonom kelnėm su daugybe kišenių. Kaktusas atsinešė nutrintą odinį portfeliką, sausakimšą varganų, ranka perrašintų žurnaliūkščių „Maximum rock'n'roll“, mirguliuojančių kruopščiai išpieštom kaukolytėm, griaučiukais, kastetukais, antrankėliais, bombikėmis, skutimosi peiliukais, granatėlėm, kryželiais, svastikėlėm ir panašia atributika. Karščiuodamasis puolė aiškinti apie pankų judėjimo pozityvumą. Tuose žurnaliūkščiuose tikrai buvo naivių, nuoširdžių mokyklinių rašinėlių apie vegetarystę, rūkymo, alkoholio ir, žinoma, narkotikų žalą, laisvę homoseksualams, kovą su rasizmu, neofašizmu, genocidu ir... vivisekcija, savižudybės beprasmiškumą... Tie laiškai man juokingai priminė „Moksleivyje“ kadaise vykusias diskusijas - „Kur mes nueisim?“, „Riteriai, kur jūs?“ ir panašias. Bet staiga Kaktusas nutraukė savo paskaitą, ištempė ilgą liesą kaklą ir nemirksėdamas, baisyai

panašus į neapsiplunksnavusį paukščiuką, išispoksojo mano lovos galvūgalin. Ten kabėjo Tavo fotografija.

- Kas čia, - šūktelėjo jis ir bakstelėjo pirštu tiesiai Tau į veidą.

- Toks Gediminas.

- Jį dar Bloku vadino?

- Taip, - mane išpylė karštis.

- Kur jis dabar? Norėčiau pasimatyt! Pasišnekėt reikia!

- Jis žuvo.

- Žuvo?! - Kaktusas tiesiog pažaliavo ir klestelėjo ant lovos. - Tu tikrai žinai?

- Taip. Žuvo kažkur Kaukaze.

- Kaukaze? - jis tatuiruotom rankom sugriebė savo išskustą, apkramsnotą ševeliūrą. - Tikrai Kaukaze? Kada?

Mane kiek nustebino jo reakcija. Ėmiau mintyse skaičiuoti - rugsėjis, spalio, lapkritis, gruodis, sausis, vasaris, kovas, balandis, gegužė.

- Jau daugiau kaip prieš pusmetį...

- Betgi to negali būti! To negali būti! - suaimanavo Kaktusas, nusimesdamas odinį švarkelį. Liko tik su juodais medvilniniais marškinėliais, taip aptemtais, kad galėjai skaičiuoti visus jo lieso kūno šonkaulius. Jis ėmė kumščiais daužyti sau per kelius. Net Valdūnė, atsiplėšęs nuo žurnaliūkščių, pakėlė klausiamas akis į draugą.

- Tu jį pažinėjai?

- Na taip. Šiek tiek. Labai mažai. Labai trumpai. Bet... - jo kaktą ir viršutinę lūpą ėmė pilt smulkūs prakaito lašeliai, nors kambario buvo vėsoka. Jis užsimerkė, aplaižė suskirdusias lūpas ir ėmė be garso žiopčioti paskui „7 seconds“, kurie, lyg elektros srovės kratomi, žagsėjo:

- „You shave your fuckin head, then you turn your back to your best friends.“ Aš tau viską papasakosiu. Pamatysi, kad aš - niekuo dėtas, - jis kalbėjo visai visai pašnabždomis. - Tai buvo mano pareiga. Taip, mano pareiga. Aš tada dirbau naktiniu sargu. Tokiam sušiktam drugių muziejui. Šlykštus muziejus! Mane pykina nuo bet kokios organikos, net ir džiovintos! O ten, jūs tik pamanykit - trys didžiausios salės. Ir nuo grindų iki lubų - vien drugiai, drugiai, drugiai. Net langų nėra. Apšvietimas - pro liukus lubose. Vien drugiai, drugiai, drugiai - apsišikti galima. Tiek džiovintų drugių! Vieni tokie maži maži. Kaip blusos. Bet užtat - raudoni! Kiti - sulig lėkšte ir blizgantys. Blizga kaip benzinas, ant asfalto išlietas. Visomis vaivorykštės spalvomis! Arba - kaip povų plunksnos. Apsišik visą gyvenimą besistengdamas, vis vien tokių nesugalvosi. Arba tokie prašmatnūs, gudriausiai iškarpyti. Stengtasi kaip kokios senos panos. Arba tokie, kaip rašalu iš parkerio - pliurpt - ištėkšta ant popieriaus, perlenkta, patrinta, atversta ir šė tau - jau drugys. Apsišikt galima. Sakau - baisu baisu, - jo rudos apvalios akutės beviltiškai bėgiojo po kambarį. - Tokie drugiai! Kaip žmogaus veidai! Kaip paukščio akys! Kaip tigro akys! Tokie drugiai! Arba - kaip žuvys! Kaip kriauklės! Perlamutriniai - blykst tvykst! Apsišikt galima! Visokie drugiai! Kaip gėlės! Kaip lapai! Kaip piešiniai ant graikiškų puodų! Kaip faraono papuošalai! Arba - kaip medžio žievė! Ir - kaip kraujas! Kaip žvaigždėtas dangus naktį. Vaivorykštiniai! Balti! Oi, kokie šlykštūs! Dar - tokie išpampę, pilki. Kaip numirėlio gabalai iš prozektoriaus. Oi, visi šlykštūs, - liesos Kaktuso rankos pašiurpo, pasidarė „žąsies oda“; plaukeliai pasistojo ir jį visą ėmė krėst drebulys. – Kaip

kraujas. Drugiai kaip žaizdos! Kaip pūliai! Kaip kaukolės! Apsišikt galima! Na aš ten naktiniu sargu dirbau. Ir iš kažkur atsibastė Gediminas. Ir įsiprašė valytoju. Toks caca visiems pasirodė. Darbo knygelė –*okey!* Kreizėje sanitaru dirbo, kino studijoj – dailininku! Apsišikt galima! Na ir bendravom. Aš ateidavau, kai jis išeidavo. Pradžioj net maniau – savas tipas. Hipsteris, bet – vis tiek savas. Džinsiukai nutrinti, megztinis išstamptas. Visą laiką su ausinėm. Viena

kartą sakau, duok ir man paklausyt. Nes matau, kaifuoja senis! Išsišiepęs, užsimerkęs. Įdomu, nuo ko? Na davė jis man paklausyt. O ten – apsišikt galima! Simfoninis orkestrėlis čirpina. Čirpina, čirpina, čirpina... Aš vis laukiu, kada gi roką pradės varyt. Ir – nieko! Aš jo ir klausiu – kokią čia priešvaninę nuobodybę klausai? O jis dantis rodo ir sako – čia ne nuobodybė. Čia „Jūra“. Čia Čiurlionis. Na kažkoks jūsų vietinis genijus, – (aš norėjau užprotestuot, bet susilaukiau). – Dar man jo paveikslus rodė. Atvirukus. Tokia išblukus, geltonai žalia mistika. Taip jam ir pasakiau. O jis – visai kvankt, – Kaktusas pasukiojo juodą panagę prie išberto smilkinio, – visai kvankt. Sako – taip, blunka tie paveikslai. Blunka, nes meilės jiems per mažai. Meilė be atsako visada išblunka. Taip ir sakė. Apsišikt galima. Sako, tas Čiurlionis taip visus mylėjo, taip mylėjo, kad net numirė iš tos meilės. Nes jam pačiam, gyvam būnant, meilės neužteko. Ir dar, sako, tie paveikslai nuo kalbų blanksta. Nuo to, kaip juos gidės komentuoja. Ir man visą vakarą tokiom nesąmonėm galvą kvaršino. Aš jam sakiau, kad dabar kitoks

menas reikalingas. Dėdė Salvadoras Dali, ir tas paseno. Garbės žodis. Aš jam sakiau – tokiu menu pasaulio neišgelbėsi. Teisybę sakiau?

Many staiga šoktelėjo pyktis taip, kad net žadą užgniaužė. Pati nepažindama iš įtūžio pasikeitusio savo balso, sugirgždėjau:

- O tokiu ar išgelbėsi, - ir ėmiau nervingai baksnot į pirmo pasitaikiusio žurnaliūkščio viršelį, kuriame griaučiai su kukluksklano gobtuvu šokdino kažkokią seksbombą siaubo iškreiptu veidu.

- Ai, liaukis, - atlaidžiai numojo ranka Kaktusas, - liaukis, nereikia...

- Aha, nesiginčyk, - pritarė Valdūnė, vėl įnikęs į žurnalus, - tai kas ten su tuo Gedu buvo?

- Oi oi oi, - atsiduso Kaktusas. - Oi. Aš taip mėgau tose salėse breiką šokt. Vietos daugybė. Muziką visu garsu paleidžiu. Ir duodu sau elektrinį bugį, - Kaktusas atsistojo ir, nutaisęs akmeninį veidą, klaikiai vartydamas akis, rankom ir visu korpusu padarė porą robotiškų judesių, - apsivertė ore salto, pasimėgavo mūsų nuostaba ir tęsė, keisčiausiai, kaip skudurinė lėlė, suvingiuodamas kojom. - Geri laikai buvo. Na ateinu aš vieną vakarą į darbą. O man visada reikia visas sales apeit. Ar koks šmikis su drugeliais nakvot nepasiliko, patikrint. Na, mėginu uždegt šviesą, ir nieko. Pššš... Manau - kamščiai išsoko, velnias negriebs tų drugių. Tik staiga girdžiu - džirr džiaugžt dunkst! Paskutinėj salėj stiklai dūžta. Na manau - vagis įlindo. Apsišikimas! Bet kam vagiui tie drugiai? Tik prisilieti - ir subyra. Na - gal Gediminas patamsiais kokią vitriną išmalė?! Ateidamas nesusitikau jo - vadinasi, dar dirba! Aš stoviu net išsižiojęs ir vėl girdžiu - džirr džiaugžt dzinkt - stiklai dūžta. Na, reikia eit pasižiūrėt! Pasiėmiau elektrinį žibintą, - jis įsirėmė alkūnėmis į kelius, delnais suspaudė galvą ir visas ėmė lin-

guot į savo žodžių ritmą: - Napatikėsit! Sakysit - kuoktelėjau! Ar ko prisirišęs buvau. Bet aš - ne toks! Negeriu, nerūkiau. Jokio kaifo nevartoju. Nei hankos, nei kuharo, nei „marliukų“, nei džefo. Garbės žodis. O Gedas, tarp kitko, visokią chemiją zubrino. Sakė, kad į mediciną nori stot. Žinau aš tą mediciną! Visi šulai man galvoj. Algebrą ir anglų kalbą penketais varau! - Kaktuso balsas pasidarė visai verksmingas. - Na, nulekiu aš į pačią galinę salę. Su tamsa apsipratau, nė žibinto nereikia. O ten - apsišikt galima! - Kaktusas pašoko, - o ten, vidury salės... vidury salės Gediminas stovi ir žvakę rankoj laiko. Ir dar muzika groja, tyliai tyliai. Ne Čiurlionis, „Pink Floyd'ai“, galvą guldau... - jis užsimerkė, užvertė galvą, siūbuodamas šnabždėjo: - Stovi Gediminas. Rankoj žvakė. O iš visų pusių į tą žvakės liepsną drugiai skrenda. Apsišikt galima. Visi tie drugiai. Ir tie, kaip kiniški aitvarai. Ir mėlynai auksiniai, kaip cerkvės kukoš-ninkai. Vitrinų stiklai džergžt džergžt - dūžta! Drugiai atsi-plėšia nuo stendų. Adatėlės tik į šalis lekia činkt činkt! O kiti ir smeigtukais perverti prie tos žvakės skrenda. Oi, kaip baisu! Kaip baisu! Apsišikt galima, - jis suinkštė ir atsitūpė ant grindų, vėl susiimdamas rankomis galvą, - priskrenda prie tos žvakės. Užsidega. Paskraido degdami. Ir krinta žemėn. O kvapas toks šlykštus. Kaip svinamos vištos. Drugiai į tuos stiklus sparnelius susipjausto. Kiti tiesiog pusiau perpjauti ir vis tiek - į liepsną. Oi, kaip šlykštu! Lekia tokiom skiautėm, tokiom draiskanom... Kaip kokie ubagai! Kaip raupsuotieji. Kaip nesuire lavonai, iš kapų prisikėlę! O aš, nors apsišik, nežinau, ką daryt. Nežinau, nežinau, nežinau! Stoviu ir pajudėt negaliu! Ir girdžiu, kaip kitose salėse stiklai dūžta. Džergžt dzinkt! Kaip tie drugiai, spar-

nais net vėją keldami, atskrenda. Užt užt, plast plast, šiur šiur! Ir liečia mano veidą savo šlykščiais pūkuotais sparnais. Beria dulkelytes. Mėto sparnų nuoplaisas. Oi! O Gediminas stovi, dantis iššiepęs, spokso į tą liepsną. Ir - nè krust! Tada aš susiėmiau. Taip būna, kai košmarą sapnuoji. Supranti ir žinai, kad reikia pabust. Susiimt ir pabust! Aš visas jėgas sukaupiau - ir nieko. Nepabudau. Vadinasi - nemiegu! Tie drugiai tebeskraidė. Trakš trakšt užsidega! Traškėdami paskaido. Bumbt, kaip nuodėguliai žemėn krinta. Apsišikimas! Tada ėmiau rėkt: „Debile, ką čia dabar darai?! Visą muziejų sunaikint nori, šlykštyne! Mesk tą žvakę! Mesk žvakę, nes vošiu į snukį!“ O jis šypsos ir nè krust! Aš puoliau prie jo. Aš mažesnis, bet - karatistas. Išmušiau tą žvakę jam iš letenų. Žvakė nuriedėjo per grindis. Užgeso. Ir tada aš pamačiau, kad jis ir pats švyti. Švyti taip silpnai silpnai. Blausiai. Geltonai žaliai. Taip šlykščiai. O tie sušikti drugiai skrenda kaip skridę. Ne į žvakės liepsną. Į Gedimino švytėjimą. - Kaktusas krito ant grindų ir, žiūrėdamas į lubas, tęsė: - Tada aš trenkiau Gediminui į paširdžius. Jis susverdėjo, bet neparkrito. Tada spyriau. Gediminas brinktelėjo žemėn. Ir vis tiek švietė! Apsišikt galima! Tie drugiai vis skrido. Plakėsi aplinkui kaip pašėlę. Brūkšt brūkšt savo šlykščiais sparnais per veidą! Gediminas bandė keltis. Dar sykį spyriau. Nebežiūrėjau kur. Jis vožėsi ant stiklo šukių. O muzika tebegrojo. Vėl jo Čiurlionis. Mane toks pyktis pagavo. Toks pyktis! Tiesiog - smaugė! Aš puoliau jį spardyt, spardyt. O jis - raitytis, raitytis ant tų šukių. Trakšt trakšt trakšt, - Kaktusas vėl pašoko ir ėmė vaikščiot po kambarį, - o aš jam šaukiau: „Nustok tuos bajorius skaldyt! Taip visą muziejų sumalsi! Baik, debile tu nelaimingas!“ O

jis - nieko. Tik veidą, kai spardžiau, rankom užsidengė! Ir tada visose salėse užsidegė šviesa. Pirma, vadinasi, linijoj kažkoks gedimas buvo. Pamačiau ant tų stiklų kraują. Ir ant jo drabužių - kraują! Iškart nustojau spardyt! Garbės žodis! Siaubas siaubas, kaip viskas atrodė. Visur šukės, šukės, šukės! Stendai - beveik tušti. Prisegti drugiai trūkčioja, dar skrist susiruošę. Visos vitrinos išmaltos. Ant smailiai išdužusių skeveldrų tie šlykštynės pasimovę. Keli dar skraidžioja. Sparnais nebeplasnoja. Sklando kaip vėjo nešami. Apsišikt galima, kaip viskas atrodė. Aš iškart - šast prie Gedimino. Guli - nejuda. Kelkis, sakau, užteks durnių voliot! Kelkis ir semk visą savo mėšlą. O jis - nė krust! Sakau: neapsimetinėk, neapsimetinėk - pats kaltas! Aš turėjau teisę su juo taip! Jis ekspoziciją griovė! Aš turėjau teisę, garbės žodis. O jis guli ant tų savo šukių. Džinsai kruvini. Marškiniai perplėšti. Kniūpsčias! Kaip negyvas! Tada aš išsigandau. Į kelnes per daug nedėjau, bet greitąją iškviečiau. Oi, kad būtumėt matę tų sesučių snukius, kai per nusiaubtas sales ėjo! Kaip nusigyvenusių tragikių! O kai įėjo į paskutinę - apsišikimas. Visos žado neteko. Pasiguldė Gedą į neštuvus. Tas tik inkščia, inkščia. Galvelė suvelta, išblyškęs, kruvinas. Romeo! Visos džuljetos orgazmą gavo bežiūrėdamos. O viena dar ir farus iškvietė. Tie kaip žaibas atmovė. Kai jų nereikia - visada taip. Iškart puolė tardyt - kas atsitiko! Aš sakau, pasakojau. Netiki, kretinai! O vienas taip švelniai šnypščia: „Čia, man rodos, spec. pagalba reikalinga“. Ir ką jūs manot? Visa brigada iš durnyno atmovė. Tokiam furgonėly su grotelėm! Apsišikt galima. Aš ir jiems, naivuolis, aiškinu, kaip viskas buvo. Jie tik galvom linguoja. Pasakok, pasakok! Tikim, tikim! Patys gi matė, kaip keli

drugiai skraidė. Nenorėjo patikėt! Nes jei būtų patikėję, tai jų visas sumautas gyvenimėlis būtų aukštyn kojom apsivertęs. Tokie geriau visą vežimą šūdų suės, negu patikės, kad tie drugiai į Gedimino šviesą skrido. Oi, kaip šlykštu. Aš jiems pasakojau, o jie tokius klastingus snukius nutaisė lemena: „Tikim, tikim. Nusiramink, berniuk. Aišku, tarnybines pareigas ėjai. Aišku, jėgą galėjai panaudot. Niekas tavęs neteis. Niekas į koloniją neuždarys. Ir tavo draugui nieko neatsitiko. Odytė truputį nudirta. Kraujukas laša. Nemalonus vaizdas. Tau, berniuk, reikia nervukus truputį ap-ramint“. Ir viską - tokiais mažybiniais žodeliais. Lyg aš koks pyplys būčiau, kuriam nori manų košę sumaitint, dantį užkalbėję. O patys cakt ir beda savo sušiktus švirkštus man į šikną, nė kelių nenumovę. Nervukus ramina. Ir nuramino. Taip, kad filmas trūko. Durnyne atsipeikėjau. Tris mėnesius, debilai, uždarę išlaikė. Prieš pat Naujuosius metus paleido. Ir melavo, melavo, judošiai: „Niekas tavo draugui, nieko, sveikas ir gyvas!“ Muziejų kapitaliniam remontui uždarė. Kol kas naujų drugių prigaudys, taip visiems akis ir muilins. Muziejaus duris užkalė, o visą pastatą tokia tvora aptvėrė. Lyg ten užminuota būtų. Lyg kokią superbombą slėptų. Ar skraidančią lėkštę. Kretinai...

Kaktusas nutilo ir išsižiojęs spoksojo į vieną tašką. Valdūnė apstulbęs krapštė nosį. Aš irgi nebežinojau ką ir sakyt.

- Į Vilnių atvažiavau, kad Gediminą susirasčiau. Maniau - tokioj skylėj vis tiek susitiksim. Pasikalbėsime. Aš jam viską paaiškinsiu. O va, prašau. Susitikom! Vadinas, šunsnukiai durnyne man melavo. Aš juk žinojau, kad jis būtų atėjęs manęs aplankyti. Jei būtų gyvas, - Kaktuso apatinė lūpa ėmė trūkčiot, - tik pagalvokit. Pagalvokit, kaip aš tu-

riu jaustis žmogų užmušęs! Kaip man toliau gyvent. Aš gi... - jis užsikirto ir negalėjo nei pravirkt, nei žodžio ištart.

Atnešiau jam vandens ir valerijono tablečių. Vandeni išmaukė, lyg ilgai troškulio kamuotas, o tabletes nusviedė šalin.

- Eik šikt su savo tabletėmis. Kretinai, visi manot, kad tabletės gali pagelbėti. Ką gali tabletės, jei žmogų užmušiau...

- Man pasakojo, kad Gedas užsimušė kalnuos. Na, dingo be žinios. Rugpjūčio dvidešimt ketvirtąją...

- Eik šikt, kokią rugpjūčio dvidešimt ketvirtąją! Rugsėjo mėnesį jis pas mus atsibeldė. Pabaigoj. Dar rugsėjo dvidešimt antrąją to savo Čiurlionio gimtadienį šventė. Prisirovė gėlių ir nusivilko prie jūros. Tas jūsų Čiurlionis, pasirodo, kažkada Anapoj buvo...

- Bet paklausk, - staiga suklikau apimta neapsakomo džiaugsmo, - taip negali būti, kad kas mėnesį Gedas mirtų! Jei jis išliko po muzikos siautėjimo kalnuos, jei jis liko ČIA, tai, ko gero, tie gydytojai tau teisybę sakė. Kad jis - sveikas ir GYVAS! - pati negalėjau tuo žodžiu patikėti.

Mano džiaugsmas, matyt, persidavė ir Kaktusui. Jis paraudė ir net šyptelėjo.

- Eik šikt, - pasakė. Ir, žemai panarinęs galvą, kad nematyčiau, kaip jo veide skleidžias platus vaikiškas palengvėjimo šypsnyš, susikrovė savo žurnaliukus ir tekinas, tempdamas paskui save nieko nebesuprantantį Valdūnę, nukūrė prie durų. Tiesa, prieš išeidamas dar pridūrė: - Kai pamatysi Gediminą, perduok jam linkėjimų. Tegu nepyksta, šunsnukis. Ir į Anapą atvažiuoja, - Kaktusas pratrūko juoktis, visai visai vaikiškai, užkrėsdamas ir mane.

Oi, kaip aš norėčiau perduoti Tau jo žodžius! Po Kaktuso pasirodymo ilgai negalėjau atgaut pusiausvyros. Mane už-

plūsdavo karštos džiugesio bangos nuo minties, kad gal Tu gyvas... Ir apimdavo baisiausia neviltis, paplūsdavau ašarom, įsivaizduodama, kaip tas aštrus vaikigalis spardo Tave savo kaustyto batu. Tave, švytintį ant kruvinų šukių ir sudegusių drugių.

Mane tiesiog draskė tos kunkuliuojančios būsenos. Paskambinau Šešėliui, jis juk nuo pat pradžių virto keistoku tarpininku mūsų *meilės* istorijoj. Retai apie jį tepasakoju, nes jo buvimas šalia - klaikiai erzina ir kažkodėl yra neišvengiamas.

Šešėlis prisistatė už pusvalandžio.

- Labas, Sfinkse, - dabar jis kitaip manęs ir nebevadina, - kaip tavo *love story*? Juda į priekį? Žinai, ta tavo meilė - tai lyg kūdikis, kuris gimė negyvas. Taip taip! Nors, antra vertus, - tai taip lengva, patogu ir paprasta! Šakės! Juk mirusįjį pamažėle palieka visos kasdienės smulkmenos, nesusipratimai, rutina, jis apsivalo, tampa švaresnis, tobulesnis, vis labiau ir labiau švytintis...

- Jis švytėjo ir gyvas būdamas, - pareiškiau beveik piktdžiugiškai.

- Įdomu, kuri vieta ten jam švytėjo?! Taip taip! Susikūrei sau archetipinį herojų, atsparų bet kokiems tikrovės reiškiniams. Sveikinu, sveikinu!

- Aš pradedu manyt, kad jis - gyvas, - pasakiau ir trumpai išdėsciau Kaktuso papasakotą istoriją. Nė nemaniau, kad Šešėliui tai padarys tokį ispūdį. Jis pašoko, ėmė raust, gūžčiot pečiais, raityt ūsus, krapštyt ausį - suktis lyg šuo, skruzdėlių apsėstas. O paskui aprimo ir pabrėžtinai abejingai prakošė:

- Žinok, aš nenustebčiau, jei paaiškėtų, kad tas tipelis -

gyvas. Labai jau buvo trykštantis gyvybe, velniškai prie gyvenimo prisirišęs, nors ir pliurpdavo apie mirtį. Kaip koks pagonių dievukas. Šakės! Sėdi dabar kokioj veltėdžių landynėj kur nors Leningrade - ten jis turėjo neįtikėtinai daug bičių! Vienas už kitą kraupesnių. O kažkokiai mergai vaiką buvo užtaisęs. Viskas labai logiška - spruko į kalnus nuo alimentų. Tikras mūsų dienų herojus, — Šešėlis piktdžiugiškai sušnypstė, užuot nusijuokęs, ir užbaigė beveik patetiškai - kaip kokią oratoriją: - Ajajai, jaučiu, nuvirs stabas nuo pjedestalo, prisikels dievuliukas iš numirusių ir nebeteks magiško švytėjimo... Ką darysim, Sfinkse?

Daugiau nebepasakosiu, ką jis pliurpė. Jam išėjus išpuoliau laukan ir aš. Buvo ką tik paliję. Pro šalį lyg besparnių angelų būrys praskriejo vaikigaliai ant riedlenčių. (Šešėlis sakė, kad Tu labai mylėjai Leningradą. Kažką visai nesuviskama apie Leningradą numykė ir Raima.) Aš nusipirkau bilietą ir už savaitės būsiu ten.

Tebūnie Leningradas! Aš visiškai nesitikiu Tave ten išvysti. Tačiau Tu mylėjai tą miestą ir jame daug Tavo draugų - man to pakanka. Šešėlis, springdamas nežinia kuo - juoku ar pykčiu, padiktavo man Tavo bičiulių adresus: Tarakoninis Vasia, prie durų skambinti keturis kartus - pyp pyp ppy pi, prisistatyti sakant: „Iš Vilniaus, nuo Ričkos“; Tamara, skambinti telefonu, po keturių signalų padėti ragelį, skambinti vėl ir po penkių signalų kas nors atsilieps; Seržas, jam prisistatyti - „Nuo Slibino“, ir dar daug visokių. Šie sudėtingi duomenys užėmė kone visą užrašų knygutę.

Į Leningradą nuvažiavau pačioje birželio pradžioje, žydint tuopoms. Visur sklandė pūkai, ir miestas priminė kaž-

kuri Pelinio filmą. Manęs nė akimirką neapleido jausmas, kad Tu - visai šalia. Ne, ne šiame mieste, kur milžiniškos padūmavusios erdvės, drėgnas vėjas ir dulkinis vandenys susilieja į nedalomą, absoliučią vienatvės ir liūdesio substanciją, bet... kažkur visai šalia, nežinau, kaip tai paaiškinti. *Aš myliu Tave, Gediminai...*

Susiradau Tavo draugus, gyvenančius didžiuliame seno namo kambaryje neįtikėtinai aukštomis lubomis. Jame, išskyrus magnetofoną ir porą guolių pasieniuose, daugiau nebuvo jokių daiktų. Užtat - nesuskaičiuojamai daug žmonių, kurie keitė vienas kitą, ateidavo, išeidavo, valgė, miegojo, dainavo, kalbėjosi, kažko laukė, ir visa ta atmosfera priminė stotį. Aš kukliai kiūtodama kamputyje stebėjau tą spektaklį, niekaip negalėdama atsikratyti minties, kad vyksta vaidinimas. Gal tik man nenatūralus, neįprastas buvo tų žmonių gyvenimas. Iš pradžių naiviai tikėjau, kad visas tas farsas vaidinamas mano - vienintelio žiūrovo - garbei, bet greitai supratau, kad apsirinku. Apsimetinėjimas tapo jų gyvenimo būdu, kaukės - veidais, ir niekada, nei miegodami, nei mylėdamiesi, neatsikratydavo buvimo ant scenos jausmo. Ilgi plaukai, sulyse veidai, ekstravagantiški drabužiai, karoliukai, kasdien kruopščiai perbintuojami niekada nepjaustyti riešai, kasvakar vis tos pačios nesibaigiančios istorijos - niekaip negalėjau patikėti, kad tai - realybė. Čia aš sužinojau apie Tave keistą dalyką! Spėk - koki? Ogi -Tu pabėgai į Turkiją! Tai buvo pasakyta labai abejingu tonu ir, matyt, tūkstantį pirmą sykį. Mestelėta paprastai ir atsainiai, lygiai kaip apie prekiniais traukiniais į Aziją važiuosį Pjerą, ant kurio, amžiną jam atilsį, buvo pakrautos penkios tonos betono plokščių. Ar - Semą, apšvarinusį Maskvos

„komuną“, nušvilpusį tris šimtus rublių (atsiprašau, „frankų“), kuriuos tie dori žmonės buvo sukaupę aparatūrai pirkti, sprukusį į Taliną, bet ten kita „komuna“, sužinojusi apie vagystę, nuskuto Semui aštuonerius metus augintus plaukus, tas nabagas, tokios bausmės neatlaikęs, čirkštelėjo butelio šuke sau per miego arteriją... O žinot Bloką, aha, tokį iš Vilniaus, tai va, spruko į Turkiją, sėdėjo kalnuose, patyliukais mokėsi anglų ir turkų kalbų; šaunus vyrukas, nieko nepasakysi; dabar jau - kažkur Amsterdame ar Niujorke... Aš nepatikėjau šitom nesąmonėm, bet vis vien man baisiai sugedo nuotaika. Aš išėjau iš to sušnerkšto buto vos neverkdama, paskui mane išsivilkė kažkoks tipelis, rodos, pravarde Dorsas. Jis pareiškė esąs geriausias Tavo „bičas“ ir net turįs Tavo fotografijų, darytų kažkokiam aparate už trisdešimt penkias kapeikas. Kad kaip nors mane pralinksminčiau, jis ėmė deginti tuopų pūkus, niekad nemaniau, kad egzistuoja toks fantastiškas žaidimas! Sviedė uždegtą degtuką į pakelėse supustytus pūkus, ir ugnelė slenka, klusniai, tyliai murmeldama it koks prijaukintas žvėrelis, kol, sutikus kliūtį - akmenį ar stiklo šukę, - užgęsta. Buvo baltosios naktys ir - mėnesiena, pilnatis; atiduočiau viską pasaulyje už vieną tokį pasivaikščiojimą drauge su Tavimi. Tą naktį man buvo neapsakomai liūdna, nes pirmąsyk mano *meilė* staiga virto absoliučia, gryna, spengiančia it vakuumas vienatvė.

Pernakvojau, tikriau - prasikankinau negalėdama užmigti pas tą žaliaakį pašaipūną Dorsą. Ry tą jis mane nuvedė pas tokią mergaitę, Valiušą, sako - judu artimai bendravote. Ji dirbo Aleksandro Bloko memorialiniame muziejuje gide. Buvo sanitarinė diena, lankytojai neįleidžiami, mudvi su

Valia sėdėjome Aleksandro Aleksandrovičiaus darbo kambaryje. Pradžioje maniau, kad Valiūša Aleksandro Bloko muziejuje įsidarbino Tavo garbei... Ji ir dabar Tave tebemyli, Gediminai, dėl to man buvo sunku klausytis, kaip ji, rūkydama, tankiai mirkčiodama ir ašarodama, pasakoja apie Tave. Ką Tu jai padarei, Gediminai? Aš *myliu* Tave!

- Pirmąsyk ji pamačiau „Saigone“, - pradėjo Valiūša tokiu tykiu balsu, kad turėjau visa ištempti, norėdama nors ką išgirsti, - tai tokia kavinė Nevskio ir Vladimirskaajos sankryžoje, tikrojo jos pavadinimo tikriausiai niekas nė nežino. Nesisėsk ant tos kušetės. Pačiam Aleksandruui Blokui ji buvo kaip kokia relikvija, mat ant jos kažkada sėdėjo Fiodoras Michailovičius Dostojevskis, supranti? - (Aš nieko nesupratau, tik pagalvojau, kaip visas, su kuriom bendravai, sugebėjai išvesti iš proto?) Valiūša paėmė mane už rankos, pasisodino greta savęs ant palangės ir tęsė: - Aš tuomet jau buvau gerokai atitrūkus nuo visos „Saigono“ chebros, atmosferos, įvykių, herojų, pokalbių temų ir viso kito. Jau trečius metus dirbau gide šiame muziejuje, mano ir buvusių draugų interesai skyrėsi vis labiau, jie pas mane atslinkdavo retkarčiais, sanitarinėmis dienomis, kad duočiau jiems paskaityti tiesiai iš ekspozicijos kokių Vladimiro Solovjovo, Merežkovskio, Rozanovo knygų... Tąsyk turėjau laisvą dieną ir, pati nežinodama kodėl, patraukiau į „Saigoną“. Nemėgstu Leningrado vasarą. Miestas, o ypač Nevskis, tampa nebeatpažįstamas. Nesibaigianti žmonių minia, mano manymu, išblaško, išnešioja, sutrempia į dulkes tai, kas yra miesto dvasia - ilgesį, neaprėpiamą vienatvę, vaiduoklišką liūdesį, vardan kurių čia gyveno ir Gogolis, ir Dos-

tojevskis, ir Blokas. „Saigone“ nebuvo nė vieno pažįstamo žmogaus. Kažkokie švarūs, tvarkingi, skustagalviai berniukai su kuprinėmis rūkė prie įėjimo - tikriausiai „pankai“ iš Talino. Patologiškas, mažaūgis rudis gyvaplaukiais apžėlusiu spuoguotu veidu paprašė cigarečių. Paduodama jam pakelį pro atlapus marškinius pamačiau ant krūtinės išdegintą pravoslavišką kryžių, - man pasidarė bloga, o jis, naudodamasis proga, ištraukė visas mano cigaretes. Berniukas juodu kostiumu, baltais marškiniais ir siauru kaklaraiščiu (tokią karštą dieną!), pakirptas *a la Beatles*, stovėjo apsuptas būrio mergaičių trumpais sijonais ir margaspalvėmis kojinėmis, tikriausiai jos „išdabino“ ištisą kvartalą netoli Aleksandro Bloko muziejaus raudonu nitroemaliu išpurkšdamos šūkius: „Beatles live on! Love you John! Kiss me Paul! All you need is love!..“ O paskui aš pamačiau Gediminą. Sėdėjo ant palangės užsimerkęs ir visu kūnu lingavo muzikos taktu, lėtai purtydamas galvą, kojomis ir dešinės rankos pirštais mušdamas ritmą, negirdimai kartodamas žodžius. Staiga supratau, kad iš tikrųjų nėra jokios muzikos, ji skambėjo tik jame ir tik jam. Gediminas sėdėjo atsidavęs tai muzikai, nieko aplinkui nematydamas, negirdėdamas, nejudamas. Tačiau ne tai mane pribloškė - jis buvo stulbinamai panašus į Aleksandrą Bloką. Vaizdas, kaip jis sėdi ant purvinos palangės, apvilktas viršum kelių nukirptais apspurusiais džinsais, dulkių spalvos marškiniais, mažiausiai tris dienas nesišukavęs, vienas tarp tų visų beveidžių paklydėlių, atrodė šventvagiškas. Aš dievinau Aleksandrą Bloką. „Dievinau“ - lėkštas žodis, aš gyvenau juo, gyvenau jam, daugiau mano gyvenime nieko nebuvo. Vedžiodama ekskursijas po memorialinį muziejų, aš kasdien dešimtis sykių kaip malda

sukalbėdavau jo gyvenimą. Bežiūrint į tą vaikinuką mane ėmė krėsti šiurpas, aš nė nemaniau, kad mano organizmas taip reaguos: širdis pasiutusiai daužėsi, rankos ir kojos nutirpo, maudė duobutėj po šonkauliais. Visai nesava atsisėdau šalia jo ir užsirūčiau vienintelę likusią cigaretę. Mano galvoje karštligiškai sukosi niekam tikę planai, kaip jį užkalbinti. Paskui aš ištisus metus kūriau frazes, monologus, kuriais buvo galima pradėti mudviejų pokalbį. Iš pat pradžių visko nesugriaunant. Tačiau aš leptelėjau: „Atleiskite, jūs labai panašus į Bloką...“ Jis šyptelėjo ir neatsimerkdamas paklausė: „Į kokią bloką - cigarečių „Camel“, tą, iš kurio stato namus, ar - NATO?“ Aš suvapėjau kaip kokia idiotė: „Į Aleksandrą Aleksandravičių“. Jis atsimerkė ir, žvelgdamas tiesiai man į akis, pareiškė: „Ajajai, kokia nelaimė, tokio nepažįstu. O jūs kas jam būsite - anūkė, o gal - senelė?“ Labai kvaila, bet man ėmė tvenktis ašaros. „Ir kiek jau laiko jums trunka ta blokada?“ - vėl paklausė jis nusijuokdamas. Tada aš apsiverčiau. Sumaigiau cigaretę, užsidengiau rankomis veidą, o ašaros ėmė varvėti pro tarpupirščius. Jis manęs neižeidė, pati nežinau, kas man pasidarė. Ir staiga - spėk, ką jis iškrėtė? Ogi - ėmė mane kutenti, o aš - juoktis. Jis atsegė mano rankinę, ėmė joje knistis, ištraukė nosinaitę, švarią ir kvepiančią, kurią, kaip žinodama, įsidėjau iš ryto, pauostė ją, teatrališkai nusičiaudėjo ir ėmė šluostyti man ašaras. „Atleisk, mergyte, prisiekiu, nenorėjau tavęs pravirkdyt. Ketvirtą naktį nemiegu, trinuosi tai stoty, tai laiptinėse, tai parkuose ant suoliukų, pragaras, o ne gyvenimas. Čia, žiūriu, nieko pažįstamo, visa chebra kažkur išmovė, vasara, nieko nepadarysi! Gal tu gali man ką nors patarti?“ - lemeno jis pabrėžtinai graudžiu, net juokingu

balsu. Įsivaizduoji, aš galėjau jam padėti! Spėk, kaip? Ogi - turėjau raktus nuo buto, kuriuos man paliko dvi muziejaus darbuotojos, išvažiuodamos atostogauti. Aš turėjau šerti jų gigantišką sibirinį katiną Vasią ir laistyti gėlytes. Visa tai pasakiau jam. „Na matai, kaip puiku, kad tave susitikau, o nepažįstamoji“, - pareiškė jis vėl rausdamasis mano rankinėje ir ištraukdamas kaip tik tuos raktus. „Adresas?“ - paklausė trumpai drūtai. Aš nusprendžiau eiti drauge, neturėjau jėgų su juo skirtis nors akimirkai.

Tame bute aš ir pati buvau pirmąsyk. Aš nusprendžiau jame pasilikti visą tą laiką, kurį ten rengėsi būti Gediminas. Apsimečiau negalinti jo žiniai palikti svetimo buto, o iš tikrųjų nebegalėjau gyventi be jo. Svetimame bute ir dar su svetimu žmogumi aš visada jaučiuosi nejaukiai. Spėk, kaip ten jautėsi Gediminas? Ogi - kaip žuvis vandenyje! Jis užkaitė arbatą, senoviniame citrinmedžio bufete ėmė ieškoti puodukų, džiaugėsi kaip mažas vaikas kiekviena kiniška piala, fajansiniu ašotėliu, pseudorokokiniu gausiai dekoruotu puodeliu, prancūzišku porcelianu, apdaužytomis taurelėmis iš Bohemijos stiklo, rodė man kiekvieną tokį dailų daikčiuką ir pabrėžtinai nusivildavo nesulaukęs pakankamai audringo pritarimo. Išgėręs arbatą, Gediminas puolė apžiūrinėti viską iš eilės, o patikėk, tame bute buvo ką apžiūrinėti! Spintos, lentynos, stalai, palangės, rojalis nustatyti visokiausiais burlaivių modeliais ir dar spėk kuo? Ogi - kareivėliais, pačių įvairiausių dydžių, švininiais, mediniais, alaviniais, vaškiniais, kartoniniais, moliniais, plastmasiniais, tošiniais, kamštiniais, vienspalviais ir margai dažytais, gulinčiais, klūpančiais, stovinčiais, bėgančiais, šaudančiais, jojančiais, ginkluotais špagom, muškietom, alebardom, lankais, revolve-

riais, šautuvais, miniatiūrinėm patrankėlėm, laiminčiais, pralaiminčiais, žūvančiais ir negyvais. Gediminas pareiškė: „Nieko nepasakysi, keistos moterytės, ir sugalvok tu man kolekcionuoti kareivėlius ir burlaivius. Įsivaizduoju, kokius mūšius jos čia patyliukais sau vienos susirengia...“ Tačiau netrukus jis rado seną fotografijų albumą, storame dulkių sluoksnyje pirštu išpaišė „pacifikalą“ ir ėmė vartyti muziejum kvepiančius storus lapus. Pageltusiose fotografijose dailiai išskramtytais pakraščeliais buvo vienas ir tas pats vyriškas, pradžioje jaunas, toliau - vidutinio amžiaus, pagyvenęs ir visai beveik neatpažįstamai susenęs. Kad tai vis jis, galėjai spręsti tik iš visose fotografijose vienodai besikartojančių atributų: burlaivių modelių ir žaislinių kareivėlių. „Smagu būtų, jei šio pono šmėkla vidurnaktį užsuktų pas mus pažiūrėti, kaip laikosi laiviukai ir kareivėliai“, - Gediminas, nutaisęs klastingą veido išraišką, mirktelėjo man. Mane kažkodėl nukrėtė šiurpas, nes aš visiškai aiškiai įsivaizdavau, kaip tas žilas pavargusio veido žmogus, stovėdamas tarpdury, mus stebi. Pamatęs mano reakciją Gediminas nusikvatojo, tiesą sakant, gana šiurpiei. Paskui jis kažkur rado butelį vyno, stulbinamu pavadinimu, spėk, koku? Ogi - „Juodasis daktaras“! Džiaugdamasis kaip vaikas, išrinko dvi taures - vieną aukštą, siaurą, krištolinę, puoštą kiek nudužusiomis vynuogių kekėmis, kitą - plokščią, plačią, tamsiai rožinio stiklo, masyvia įskelta kojele. Jis juokaudamas pilstė vyną ir aš jau tikėjau, kad tarp mudviejų galų gale užsimegs koks nors kontaktas. Bet Gediminas staiga virto ant lovos ir, užsidengęs veidą rankomis, sudejavo: „Oi, kaip man bloga!“ Aš supratau, kad jis nemeluoja, nes, lyg pagautas nusikaltimo vietoje, pašoko, nedrąsiai dėbtelėjo į mane ir

vėl ėmė naršyti po kambarius. Iš palovės ištraukė prieškarinį patefoną, nežinojo, kaip su juo elgtis, bandė ir šiaip, ir taip, tačiau toji negrabi dėžė neįtikėtinai sunkiomis ebonito plokštelėmis tylėjo ir pakerėta. Aš išėjau į virtuvę užkaisti dar arbatos, tik staiga iš kambario pasigirdo džiugus Gedimino klyksmas, lydimas keistai iškraipytos, it kreivame veidrodyje atspindėtos melodijos:

*Ты мне любовь и сила,
И сбеги в пути моем...*

Aš tekina atlėkiau į kambarį. Gediminas klūpėjo ant grindų, abiem rankom sukdamas patefono rankeną ir nugalėtojo žvilgsniu spoksodamas į mane. Jis visas pulsavo nepaprasta jauno žvėriūkščio energija ir azartu, kokio beveik nebuvau regėjusi. Nepaisant tokios linksmybės, man aiškėjo, kad jam tikrai labai bloga. Gediminas darė viską, kad kaip nors nugalėtų tą sprogdinančią, nepakenčiamą būseną, tačiau jam nesisekė. Lyg patvirtindamas mano mintis, jis staigiu judesiu, tyčia adata perrėždamas per visą plokštelę, nutildė keistom bangom besiliejančią muziką. „Slykštu, - pareiškė jis, - visa tai pradeda darytis nebepakenčiama ir šventvagiška. Epizodas iš kretinų filmo: du laukiniai jaunuoliai aristokratų bute. Jis ir ji, ir antikvariniai baldai, ir senos knygos, ir laivai, ir kareivėliai, ir porcelianas, ir geras vynas, ir patefonas su prieštvaininėm širdį draskančiom melodijom! O jiems, ak, jiems - viskas vis tiek, jie braižo plokšteles, geria vyną iš muziejinių taurių, tuoj prieš eidami nusišikti pradės plėšyti bibliografines retenybes. Šaudyti tokius kaip jie!“ Aš visiškai nebežinojau ką daryti, kaip jam

padėti. O jis lyg niekur nieko su visais batais virto į lovą, užsikrovė ant pilvo milžiną Vasią ir ėmė jį glostyti. Katinas griausmingai murkė. Gediminas taip pat atrodė visiškai patenkintas, tik jo lūpos nervingai trūkčiojo. Tačiau toji ramybė truko neilgai. Gediminas pašoko, sviedė šalin apstulbusį katiną ir vėl ėmė zuiti po kambarį. Atrodė lyg puodas su ataušusių vandeniu, pastatytas ant ugnies ir vėl pradėjęs kunkuliuoti, tačiau šįsyk energijos antplūdis baigėsi - spėk, kuo? Jis iš kažkur ištraukė suplyšusį kimono fasono chalata, kiniškos baltos pudros liekanas ir ėmė šaukti: „Tuoj surengsime kabukio teatrą, arba NO, ko pageidaus gerbiamoji publika. Bus labai smagu. Tikras dvasinis ooorgaazmaas...“ Reikėjo kaip nors jį sustabdyti. Gediminas staipėsi prieš didelį citrinmedžio spintoj įtaisytą veidrodį, kikendamas, berdamas beprasmes pseudojaponiškas frazes, o man atrodė, kad jis tuoj tuoj pravirks - graudžiai, nepaguodžiamai, nesusstabdomai, kaip mažas vaikas. Kiekvienąsyk, kai pagaudavau veidrodyje jo žvilgsnį, tokį liūdną, tokį beviltišką balta pudra nutepliotame besijuokiančiame veide, mane visą nudiegdavo - taip bloga jam buvo. Aš jau norėjau ką nors daryti, bet staiga veidrodyje ėmė dėtis keisti dalykai. Gedimino atspindys pradėjo raibuliuoti it sudrumstame vandeny ir kiaurai jį aš išvydau kaip kaleidoskope žaibiškai vienas kitą keičiančius vaizdus. Tai buvo akimirka trukusi amžinybės atplaiša. Visi nesuskaičiuojami, neišvardijami tame veidrodyje atsispindėję praeities, dabarties, ateities momentai žaibo greičiu pralėkė man pro akis. Neapsakomą daugybę kartų dvi moterys apžiūrinėjo vis labiau ir labiau sensančius savo atvaizdus, vyras prie stalo meistravo laivus, skambino rojaliu, gulėjo pašarvotas tarp kalijų ir egliškių,

probėgšmais dėbčiojo, o kartais įdėmiai spoksojo daugybė nepažįstamų veidų, keitėsi kambario apstatymas, daiktų buvo tai daugiau, tai mažiau, dieną keitė naktis, praūžė nenu-trūkstamu viesulu saulėtekiai, lietūs, mėnesienos, žaibai, pū-gos, vėjyje plevėsuojančios užuolaidos, trumpą akimirką at-sispindinčio lango stiklai buvo užklijuoti siauromis juoste-lėmis - kad nesubyrėtų per bombardavimą, kambarys nu-švito nuo pergalės saliuto, jame raibuliavo naujametės eg-lutės, varduviniai pyragai su daugybe žvakučių; Gediminas bučiavo mane; toje pat vietoje, kaip ir vyras, tarp kalijų ir eglišakių gulėjo pašarvota moteris, vėl nepažįstami žvilgs-niai, staiga visi galutinai pasikeitę kambario daiktai suvir-pėjo nuo akinamo blykstelėjimo, veidrodžio stiklas skilo, ėmė lydytis, tekėti it skystis, ir - viskas išnyko. Viskas. Aš atsisėdau ant grindų, užsimerkiau, užsidengiau veidą ran-komis. Girdėjau, kaip Gediminas išėjo iš kambario, girkšte-lėjo vonios durimis, paleido vandenį. Vanduo tekėjo neap-sakomai ilgai. Galiausiai jis grįžo ir lyg niekur nieko pareiškė: „Ištikus stresui lįsti į karštą vonią - vienintelis isteriškų poniučių išbandytas, absoliučiai patikimas gelbėjimosi bū-das“. Atsimerkiau. Gediminas, šlaputėlis, varvantis, nuo-gas, tik su rankšluosčiu ant strėnų, stovėjo vidury kambario, žiūrėdamas tiesiai man į akis. „Kaip tu manai, tas veidrodis išsilydys sproguos atominėi ar neutroninei bombai?“ - paklausė jis labai tyliai. Jo kūnas buvo tobulai gražus, pati-kėk, tobulai! „Tu juk taip pat matei?“ - paklausė jis moste-lėdamas veidrodžio pusėn, bet į jį neatsisukdamas. Aš link-telėjau galva. Beje, veidrodis vėl buvo kaip buvęs, lyg nieko nė neįvyko. „Tai tu manai, kad bus karas, vėl bus karas? - jo balse skambėjo mažo vaiko intonacija. - Pradžioje langas

buvo apklijuotas juostelėmis, o paskui - niekas nebepadės.“
Aš gūžtelėjau pečiais. Gediminas priklaupė šalia manęs, užsiriūkė ir padavė pridegtą cigaretę man. „Aš klaikiai pavargau. Klaikiai. Labanakt“, - sušnibždėjo bučiuodamas mane į skruostą. Paskui atsistojo, puolė į kitą kambarį, užsidarė duris, matyt, atsigulė. Aš atsisėdau į fotelį ir ėmiau gerti vyną tai iš vienos, tai iš kitos taurės. Gediminas nemiegojo, mačiau pro durų plyšį sklindančią šviesą, girdėjau šiugždant knygos lapus, na, bet juk negalėjau pati veržtis pas jį į lovą. Taip aš užmigau tame fotely, neturėdama jėgų pereiti ant greta stovinčios sofos. Kitą rytą Gediminas, švelniai tapšnodamas per petį, mane pažadino. Aš pašokau. „Labas rytas“, - pasakė jis ir pabučiavo mane, mačiau mudviejų atspindį veidrodyje. Tada jis kreivai šyptelėjo ir, žiūrėdamas man į akis (jis visada žiūrėdavo tiesiai į akis), padeklamavo:

*Устал я шататься
Промозглым туманом дышать,
В чужих зеркалах отражаться
И женщин чужих целовать...*

Ir išėjo...

Valiuša nutilo ir, pažiūrėjus į laikrodį, tarė:

- Na, man metas, reikia truputį pasitvarkyt, - ir nutempė mane prie durų.

- Jis nebegrižo? - paklausiau.

- Grižo, - atsakė ji, tankiai mirkčiodama, - grižo... Aš... aš net laukiausi nuo jo vaiko, bet... man buvo persileidimas... na, Gediminas nieko apie tai nežinojo... Na, užtenka! Man

metas! - Valiuša vėl tankiai mirkčiodama bandė nusišypsoti, bet, tik keistai perkreipus lūpas, sušnabždėjo: - Jam tikrai buvo be galo sunku, nenustebčiau, jei jis nusižudė.

Tai buvo paskutiniai Valios žodžiai, ji nė neatsisveikino, išstūmė mane laukan, užtrenkė duris, ir viskas. Kitą dieną aš išvažiavau į Vilnių, mane palydėjo Tavo Dorsas... Jaučiau lyg apsinuodijusi neaprėpiamu to miesto erdvumu.

Kai grįžau, Vilnius atrodė mažas ir ankštas. Kaip labirintas, kurio kiekviena atšaka baigias aklaviete: pareiga, graužatimi, nuoboduliu, nereikalingais žmonėmis, beprasmyiais pokalbiais... Sėdžiu savo kambario narvely ir bijau išprotėti Kurgi Tu - dingęs be žinios, muzikos nublokštas į Geltonąsias Amžinybės Pievas, pabėgęs Turkijon, Kaktuso užspardytas tarp džiovintų peteliškių, savižudi!? Aš nebeturiu jėgų. Aš bijau išprotėti. Aš labai *myliu* Tave. Aš bijau.

Ištisą savaitę praleidau užsirakinus, nieko neįsileisdama, neatsakinėdama į telefono skambučius. Gulėjau lovoje, rūkiau ir klausiausi visu garsu paleistos muzikos. Ne, aš - ne-siklausiau, aš iš jos pasistačiau sieną, saugančią mane nuo viso pasaulio ir pačios savęs. Tai buvo savigynos, savisaugos priemonė, pripildanti visą tuštumą aplinkui. Manye neliko vietos kančiai, meilei, Tau. Manye pasiutusių garsų pulsavo preciziška ir subtili „Queen'ų“ erotika, paaugliška „AC/DC“ kančia ir energingas pyktis, neaprėpiama „Bitlų“ nostalgija, talentinga, rafinuota Frenko Zapos beprotybė, negailestingas „Pink Floyd'ų“ egzistencializmas, Džanis Džoplin mazochizmas, drastiškas „Led Zeppelin'ų“ blaškymas... Tu taip pat tiksliai kaip ir aš žinai, kurią muzikinę piliulę kuriuo momentu priimti. „Music is my escape!“ -

tokį plakatą atnešė mano kaimynas Valdūnė. Viskas baigėsi tuo, kad perdegė mano patefonas, paskiau - ir magnetofonas. Kurtinama tylą užgriuvo drauge su baisiu liūdesiu ir nepakenčiamomis mintimis, mėginau keltis iš lovos, bet juoda pašėlusi nevilties banga bloškė mane atgal. Suskambo telefonas. Aš nepajudėjau. Skambino dar ir dar, ir dar sykį, įkyriai, negailestingai, tartum tyčia kankindamas. Nebeįtvėriau ir atsiliečiau.

- Sveika, meilės verge, - išgirdau Šešėlio balsą, - kas gi tamstai atsitiko? Maniau, gal jau paskubėjai išsikraustyti paskui savo išrinktąjį į aną pasaulį. Laimei, tu dar čia, nes Adonis prisikėlė ir sugrįžo. Laikykis, mergužele, laikykis, pats suprantu, kokia nemaloni tamstai ši naujiena. Jis jau penktą dieną gastroliauja po Vilniaus *city*.

- Kas? - suvapėjau sėsdamasi ant grindų.

- Kas kas! - Šešėlis springo iš pasitenkinimo: - Ogi Blokas, Gedas, Gedas, Gediminas! Dangiškasis meilužis! Nežinau, kaip gerbiamoji teikiatės jį vadinti!

Aš neturėjau jėgų ką nors atsakyti.

- Ei tu! - riktelėjo Šešėlis, - apalpai, ar ką? Tvarkykis, dabinkis, puoškis, ruošk karietą ir galėsi šįvakar jį išvysti. Aštuntą valandą susitinkame Antakalnio gale, prie aštuoniolikto autobuso stotelės. Įsidėmėjai? Lygiai aštuntą! Gediminas bus ten! Ir tu ga...

Aš padėjau ragelį. Naujiena, kad Tu nenumirei, manęs visai nenustebino, aš žinojau, kad anksčiau ar vėliau Tu pasirodysi gyvas ir sveikas. Paskutinį mėnesį aš jaučiausi it koks seismografas, sukurtas specialiai Tavo artėjimui registruoti ir stebėti ženklus: krūpčiojančius medžius, neregimus švytinčius kūnus dangaus gelmėje, runomis sustingusius de-

besis, keistas pauzes paukščių čiulbėjime, naujas dėmes pilnatyje, pranašingais pluoštais krintanti rūka... Grįžusi iš Leningrado aš supratau, kad Tu - visai čia pat, ir paniškai bijojau mūsų susitikimo. Aš *myliu* Tave, Gediminai, ir vis dėlto man norisi bėgti kiek galima toliau, strimgalviais ar nepastebėtai dingti iš šito miesto, kur bus galima Tave sustikti visur - Gorkio gatvėje, „Vaivoje“, „Stikliuose“, „Rondondoje“, „Brodvėjuje“, popmuzikos koncertuose, „Maskvos“ kino teatre, demonstruojant retus filmus... Aš bijau, kad Tu neatsargiu judesiu, žvilgsniu, žodžiu, mintimi nesugriautum *meilės* altoriaus, kurį Tau pastačiau...

Aš, žinoma, ryžaus mudviejų susitikimui. Stengiausi būti graži ir kaip visada persistengiau, tai supratau vos atėjus į susitikimo vietą. Toje pilkoje, apsitrynusioje kompanijoje su magnetofonais ir krepšiuose barškančiais buteliais jaučiausi svetimkūniu. Tarp nesiskutusių, nesikirpusių, nesipraususių, reikalaujančių, kad būtent už tai juos gerbtų, vyrų ir kažkokių susmukusių, tarsi visą amžių sausakimšuose troleibusuose praleidusių mergaičių, darančių viską, kad kaip nors sunaikintų XX a. pabaigoje dar teberusenantį „amžinąjį moteriškumą“, aš su savo papirusiais plaukais, pavyzdingu makiažu, lakuotais nagais, aukštakulniais batais, baltais drabužiais atrodžiau kaip raupsuotoji. Paskui pamačiau Tave, tokį pat svetimą jiems kaip ir aš. Tu taip pat buvai apsirengęs baltai - balta juostele ant kaktos, baltais sportbačiais ir priminei itin nusisėkusią teniso kamuoliukų reklamą. Į mane pažiūrėjai įdėmiai, tačiau ne kaip į žmogų, o kaip į paveikslą ar gamtovaizdį. Tu manęs nepažinai, ir aš norėjau apsisukus eiti atgal, išeiti išvis, bet atvažiavo autobusas. Tu su būriu mergaičių trumpais rauktais si-

jonais virtai ant užpakalinės sėdynės, keleiviai ėmė gręžiotis. Tau, rodos, tai patiko. Tu ėmei kirkinti tas juokingai kirptas cypaujančias mergaites, iš butelio gerdamas alų, ir man pasirodė, kad mus skiriantys šešeri metai yra neperžengiama bedugnė, pirmąsyk gyvenime aš pasijutau beviltiškai sena. Kaip tik tuo momentu Tu priėjai prie manęs ir, šypsodamasis taip, lyg viską žinotum ir būtum slaptas mano bendrininkas, mirktelėjęs pasiūlei išgerti. Tupinėdamas šalia, darydamas juokingas grimasas stebėjai, kaip aš stengiuosi gerti seną šiltą alų...

Lipdama iš autobuso, praskyrus visas pilkąsias mergaites, virtau tiesiai Tau į glėbį. Apgirtusiam viskas galima - tegul taip mano vieni, gražioms moterims visa leista - tuo tegu tenkinasi kiti. Visos priemonės pateisina tikslą, taip kartoju aš, nes *myliu* Tave, Gediminai. Tu kažkaip nejaukiai šyptelėjęs apkabinai mane per liemenį, Tavo veidas, akys, lūpos buvo taip arti, jaučiau šiltą Tavo alsavimą ir niekaip negalėjau patikėti realybe. Aš suvokiau, kokia nežymi riba tarp tų dviejų amžinai priešpastatomų pasaulių - tikrovės ir svajonių, sapnų, fantazijų; jie tiesiog susilieja kaip jūra ir dangus apniukusią dieną.

Per miškąėjome tylėdami. Man buvo nuostabiai gera, tačiau ta palaiminga būseną slėpė savy kažkokį užtaisą, aš tiesiog girdėjau, kaip jis tiksi, skaičiuodamas minutes iki sprogo. Sprogimo? Tu, atrodo, jauteisi puikiai, lygiai kaip kad sakydavo Tavo draugai, „kaip žuvis vandeny“, nepaisant taip nesiderinančių „blokiškos“ išvaizdos ir Holivudo stabuko aprangos. Net uždainavai „Jesus Christ Superstar“ ritmu:

*Ir atlėkė juodas varnas,
Juodasis varnelis,
Ir atnešė baltą ranką
Su juodu žiedeliu...*

Tiesą sakant, tik akimirką su Tavimi aš jaučiausi absoliučiai laiminga, tačiau netrukus apėmė beviltiška varginanti, visa apimanti būseną, kurią aš pavadinau „pavojaus signalu“. Nežinau, kas čia kaltas - ar mano nežinojimas, nesugebėjimas, nemokėjimas, pamiršus viską pasauly, atsiduoti savo laimei, ar ir šiaip - palaiminga, absoliuti būseną tegali trukti vos akimirką. „Pavojaus signalas“, iš pradžių buvęs silpnas, ėmė stiprėti, tapo tiek pat intensyvus kaip ir mano laimės pojūtis, peraugo jį, galiausiai - nustelbė viską aplinkui. Iš kažkur toli atsklido Tavo balsas:

*O giria giružė tu žalioji,
O kokių paukščių valdonužė...*

Nepaisant to „pavojaus signalo“, įtampos, kuri persidavė Tau ir net visiems aplinkiniams - T A I B U V O S T E - B U K L A S . Pirmąsyk jis įvyko prieš pusmetį, kai nepagydomai sergančią naktį mes uždegėm žvakutę prie Tavo veido apspurusioje paklodėje. Antrąsyk stebuklas įvyko šiandien, Tau prisikėlus iš numirusiųjų, ir tęsiasi labai ilgai, pernelyg ilgai - visą vakarą ir dalį nakties. Visą vakarą buvome drauge, šnekėjomės, bučiavomės, šokome, vėl bučiavomės, susiradome palėpę, užsidarėme nuo visų... Stebuklas tęsėsi. Aš nežinau, kas Tave mokė meilės meno - man niekada su niekuo nebuvo taip beprotiškai gera, manęs net nebekan-

kino mintis, kad esu šešeriais metais už Tave vyresnė. Tačiau nuojauta, kad stebuklas negali tęstis amžinai, neapleido nė akimirką, aš net ėmiau karštligiškai knaisiotis savo atmintyje, stengdamasi prisiminti užsitęsusį stebuklą, deja, tebuvo tik reklamos nuvalkioti vaizdai iš kino, estrados ar politinių veikėjų pasaulio. Tada aš prisiminiau pasakas ir vieną banalybę, kurią kažkokia klasiokė buvo įrašiusi mano „Atminimų“ sąsiuvinyje šalia raudonu tušinuku nutepliotos tulpės: „Visos pasakos baigiasi tada, kai karalaitis veda karalaite!“ (Atleisk, bet buvau visiškai tikra, kad galų gale Tu mane vesi...)

Pagaliau užmigusi aš sapnavau kažkokį klaidų sapną, kurio tik pabaigą teatsimenu: regiu, kaip Tu pastvertas nenu-maldomos jėgos kyli aukštyn, o man po kojom staiga atsi-veria praraja, žaibo greičiu smingu jon, taip mudu šviesme-čiais tolstame vienas nuo kito sukeldami pratisą gaudų švil-pesį, apimantį viską aplinkui, ir juodi medžiai, juodi krū-mai, juoda žolė blaškosi, kilus baisiam viesului... Kai pabu-dau, Tu miegojai, pro trikampį palėpės langelį matėsi tamsiai žalias dangus. Norėjau Tave pažadinti ir tęsti mudviejų stebuklą, bet pajutau, kad lygiai taip pat malonu gulėti ir šalia Tavęs miegančio. Man buvo taip ramu ir gera, kad net kurtinantis „pavojaus signalas“ aprimo. Aš nusprendžiau išeiti auštant, Tau dar nepabudus, palikti tik savo laiškų, kuriuos rašiau visą šitą laiką, ir stebėti, kaip Tu manęs ieš-kosi. Aš visą pusmetį kaip trupinius rinkau žinutes apie Tave, mėgindama iš jų sulipdyti visumą. Tau tereikės paklausti kurio nors iš knarkiančių ten, apačioje, mano telefono ar adreso. Paskambinti ir ateiti, kad liktum visiems laikams. Tada man tai atrodė įmanoma. Tu tikriausiai pameni vieną

dainelę, privalai prisiminti, su ja mes užaugome: „Strawberry fields forever... let me take you down, cos I'm going to strawberry fields... nothing is real and nothing to get hung about... living is easy with eyes closed, misunderstanding, all you see...“ Žemuogių pievelės visiems laikams! Visiems laikams! Juk tai - stebuklo garantija!

Aš laukiau, kol truputį prašvis ir netoli esančiame plente pasigirs pirmųjų mašinų ūžesys. Laikas ėjo pragariškai lėtai, o aš norėjau sprukti kiek galima greičiau. Kol dar viskuo tikėjau ir mano galvoje skambėjo paprastutė „Strawberry fields“ melodija, žadanti meilę visiems laikams. Aš norėjau pabėgti, kol tas pragariškas „pavojaus signalas“ vėl neužgožė visko aplinkui - tylos, Tavo ramaus alsavimo, kažkur lojančio šuns ir ūkčiojančių traukinių. Aš žiūrėjau pro mažąją palėpės langelį į akliną dangų, man net toptelėjo, kad stiklas užtepliotas kokiais tirštais tamsiais, šviesai nelaidžiais dažais - taip ilgai neaušo. Palengvėle dangus iš tamsiai žalio tapo mėlynas, o paskui — violetinis; ėmė švisti, užgiedojo gaidžiai, pasigirdo mašinų ūžesys. Dangumi ėmė slinkti pilki, drumsti ir nešvarūs lyg pamuilės debesys. Jaučiausi išgelbėta, kai žiūrėjau į tą blykštantį dangų. Ir staiga - dangus apsivertė, o gal - jame atsivėrė praraja, ne - dangus apsivertė it koks vandeny plūduriuojantis daiktas! O antroji jo pusė, arba tai, kas man atsivėrė, buvo NIEKAS, TUŠTUMA, NEBŪTIS - nežinau, kaip Tau papasakoti; tikriausiai neatrodys keista, kad nerandu žodžių aprašyti tam, ko nėra. Baisiausia, kad visa tai - NIEKAS, TUŠTUMA, NEBŪTIS - pro kažkokią nesančią mano viršugalvy angą ėmė lieti į vidų. Nepaisant gniuždančio siaubo, lyg užsikirtusios plokštelės, many skambėjo

frazė: „Kaip būtų kvaila, jei aš dabar numirčiau...“ O po akimirkos viskas liko kaip buvę. Dangus it milžiniškas gyvūnas vėl apsivertė. NIEKAS, T U Š T U M A , N E B Ū T I S dingo, apsisukdami antrąją, visada mums matoma, įprastąją pusę. Saitas rožinis ryto dangus švytėjo trikampiam palėpės langelyje. Neturėjau jėgų pajudėti, nors žinojau, kad reikia eiti ir palikti Tave, palikti visiems laikams. Aš tai supratau žiūrėdama į dangų, apsivertusį savo nesančiąją pusę. Jaučiausi it šiukšlynan išmesta lėlė, kuriai nutrauktos ir rankos, ir galva, ir kojos - niekaip negalėjau pajudėti. Tu miegojai. Rodėsi, tas N I E K A S , T U Š T U M A , N E B Ū T I S susikaupė manyje ir niekada nebeišsisklaidys. Pabučiavau Tave, kad nors kiek atsigaučiau, ir tikrai palengva viskas atlėgo, nors rengtis vis vien neturėjau jėgų. Suknelę užsivilkau ant nuogo kūno. Akimirka dvejojau, ar palikti Tau savo laiškus - Tavo laiškus. Dar sykį pabučiavau Tave į kaktą. Vos nenuarmėjau stačiais, kopėčias primenančiais laiptais. Apačioje buvo tamsu, tvanku, dvokė rūkalais ir alum, visi miegojo. Kliūdama už atsipalaidavusių kūnų, aš prisiminiau tą gruodžio naktį, kai basomis kaip ir dabar pėdomis jutau šukes, lipnaus skystimo balutę, peleninę, gauruotą kilimą, parketą, linoleumą, dygų, it inkvizicijos išrastą, įrenginį kojoms valyti; šaltą cementą, šaltas barškančias geležines groteles, šaltą sniegą... Sniegą? Ne, šaltą rasotą ankstyvo liepos rytmečio žolę. Buvo pragariškai bloga, klaidžiojau niekaip nerasdama išejimo. Atrodė, amžiams pasiliksiu tuose soduose, basa, perregima suknele, su viduje spengiančia tuštuma, ateis ruduo, žmonės susirinkę obuolius ir pomidorus pabėgs miestan lyg pelės iš skęstančio laivo; žiemą čia atsibels pramogų mėgėjai: daužys svetimus langus, kūrens svetimus ži-

dinius gerdami svetimą vyną, miegos svetimose lovose; nutirps sniegas, sužaliuos žolė, sužydės vyšnios ir pienės, grįš varnėnai ir žmonės; mokinukai siaubs aguonų darželius, sirps braškės, trešnės, serbentai ir kriaušės, o aš vis vaikščiosiu ir vaikščiosiu, nebepajėgdama ištrūkti į laisvę...

Galų gale radau vartus. Slinkau šlapiu nuo iškritusios rastos ir rūko keliu, staiga, tartum kokiai bombai sprogu, pliūptelėjo saulės šviesa kartu su paukščių balsais.

Patikėk, aš niekada nemaniau, kad žmogui gali būti taip pragariškai bloga, jaučiausi it pasodinta kameroje su ultragarsu, raudonai dažytom sienom, vienodu ritmu ant galvos varvant vandens lašams ir šmirinėjant žiurkėms. Manyje bangomis kilo nenumaldomi troškimai - kiek galima greičiau grįžti namo ir, įlindus į karštą vonią, čirkstelėti tas prakeiktas venas, prisigėrus šimteriopą migdomųjų dozę, gulti į lovą ir amžiams užmigti rėkiant negailestingiems „Sex pistols“, pulti po pirmu pasitaikiusiu sunkvežimiu, išvažiuoti iš šito beviltiško miesto visiems laikams, susidėti su kokiais pakvaišusiais vaikiškiais, pumpuojančiais save aguonų eleksyrais; ištekti už buko ir gero patino; išprotėti, išvažiuoti, numirti, numirti, numirti! O tarp šių desperatiškų norų spengė amžinybę trunkančios pauzės - N I E K A S , T U Š T U M A , N E B Ū T I S . Visa tai nutraukė pratisas mašinos signalas. Aš krūptelėjus atsisukau - pasirodo,ėjau pačiu kelio viduriu. Vairuotojas kažką aiškino mostaguodamas rankomis, bet aš nieko nesupratau. Aš įlipau į jo geltoną „Moskvičių“ ir atsisėdau ant priekinės sėdynės.

Sėdėjau užsidengus veidą rankomis, kūkčiodama ir tikėjausi, kad jis supras - apie bendravimą negali būti jokios kalbos.

Jis švelniai palietė man petį. Aš krūptelėjau su siaubu galvodama, kad reikės kažką kalbėt, tačiau jis, netaręs nė žodžio, padavė man pridegtą cigaretę ir įjungė radiją. *«Жизнь невозможно повернуть назад»*, - uždainavo Ala Pugačiova ir nuo šios banalybės man upeliais pasipylė ašaros, blakstienų tušas pragariškai graužė akis, bet darėsi lengviau. Pro ašaras regėjau tuščią patamsėjusį nuo rytinės drėgmės kelią, tuščias autobusų stoteles, tuščias, siurrealistines kapines primenančias degalines su tvarkingai išrikiuotais raudonais benzino kolonėlių antkapiais. Mašina lėkė pasiutusiu greičiu. Tuščias kelias ir kvapą gniaužiantis greitis ankstyvą rytą teikė kažkokią, sumišusią su liūdesiu, baime ir netikrumu, viltį. Ala Pugačiova, kaip tikra draugė, pritarė mano ašaringai būsenai:

*Я неслa свою беду, по весеннему, по льду.
Обломился лед, душа камнем под воду пошла,
А беда, хоть тяжела – задержалась...*

Vos baigiau surūkyti vieną cigaretę, vairuotojas man padavė antrą ir išjungė radiją. Aš ryžausi jį apžiūrėti - tai buvo mano amžiaus vaikinukas, iš pirmo žvilgsnio man pasirodęs negražus, tačiau veikiai supratau, kad klystu. (Tarp mūsų - mergaičių - kalbant, jį galima pavadinti net labai gražiu!) Tik man tai sunku buvo suvokti, nes jis buvo visiškai priešingybė Tau. Niekaip negalėjau atsiminti, ką jis man primena - ar kokią prancūzą, vaidinantį indėnus „spagečių vesternuose“, Disnėjaus multikų herojų, ar mažą berniuką, savo ir kitų nuostabai, staiga tapusį suaugusiu. Aš pabandysiu jį Tau aprašyti visai objektyviai: aukštas, labai pra-

kaulus, lieso veido, atsikišusiais skruostikauliais, giliai įdubusiomis milžiniškomis tamsiomis akimis fosforinio ryškumo baltymais, tobulais antakiais, maža kiek riesta nosim, stambiom egiptietišku statulų lūpom, juodais trumpai kaip kokio rytiečių vienuolio kirptais plaukais. Jis visas buvo lyg pasirengęs šuoliui, pulsavo kondensuota, man nesuvokiama energija - it suspausta spyruoklė. Pamatęs, kad jį apžiūrinėju, tarė žemu šiltu balsu:

- Vargšė Pelenė, pametus abu batelius išsyk, matyt, kad princas greičiau suuostų pėdsakus, sprunka iš pokylio?! Fantastika!

Aš tik dabar suvokiau, kad esu basa.

- Kurgi įsakysite jus nuvežti?

- Namo...

Jis ėmė kvatoti akiplėšišku juoku, kuris skambėjo beveik kaip įžeidimas (gal aš buvau tiek pavargęs, kad visa atrodė sukurta tik tam, kad keltų man skausmą).

- Fantastika! Atleiskite, Pelene, aš dar kol kas nesu ekstrasensas ir, deja, negaliu nuspėti, kurgi tie jūsų namai. Retkarčiais, tiesa, demonstruoju parapsichologijos stebuklus - šiaip sau - moteriškėms palinksmint. Pavyzdžiui, vieną mano meilužę amžinai kamuoja galvos skausmai, bet užtenka man va šitaip pamakaluot, - jis pamosavo plaštaka ties mano viršugalviu, - ir visa kaip ranka nuima! Fantastika, ką? Taip išėjo, kad ją man teko palikti ir - ką manai? Jokie vaistai ir jokie medicinos stebuklai nepajėgė įveikti jos įsiskaudėjusios galvos! Mergužėlė tiesiog apsigyveno ligoninėje, o jos motinėle pareiškė, kad aš - sadistas. Fantastika, ar ne? Taigi - jūsų adresas?

Pasakiau adresą. Gal jis ir ne ekstrasensas, bet toji jame

kunkuliuojanti energija pliūpsniais liejosi ir į mane. Aš tvirtai nusprendžiau išvažiuoti iš Vilniaus visiems laikams, kad Tu manęs niekados nebesutiktum, o aš galėčiau Tave *mylėti*.

- Mano vardas - Tomas.

- Mano - Anita.

- Anyta? Kieno gi Anyta - o atrodo tokia jauna!

Aš ėmiau juoktis, nors tas sąmojis buvo visai nevykęs ir nejuokingas. Tomas taip pat nusikvatojo, juokiantis jo veide atsirado plėšri išraiška, kaip įerzinto, besiruošiančio pulti žvėries. Taip jis šypsojosi ir juokėsi visada, aš ilgai negalėjau su tuo apsiprasti.

Parvežęs mane namo, Tomas pareiškė, kad jis visai nieko prieš užsukti puodelio kavos. Man tai pasirodė tikras išsigelbėjimas.

Žvalgantis po mano kambarį, Tomo veide atsirado kažkokia panteriška išraiška - juodos blizgančios akys, buka nosis, prašiepti dantys, atrodė, jis viską uostinėja ir palieka savo ženklus. Aš užkaičiau vandenį kavai, nusiprausiau, apsirengiau, pasidažiau, įjungiau muziką, užsirūkiau - vėl tapau savimi. Tomas išsitraukė iš švarko kišenės nedidelę plastmasinę gertuvę ir šliūkštelėjo į kavą konjako (kitąsyk tai būčiau palaikius snobizmu). Negana to, iš kitos kišenės išsiėmė juodą siuvinėtą maišelį, kuriame buvo pypkė ir tabakas. Jam užsirūkius kambarį pasklido malonus salsvas kvapas.

- Tavo kambarys šlykščiai perkrautas daiktais, - tai buvo pirmoji po ilgo uostinėjimosi ištarta frazė, - jis bakstelėjo pirštu į mano lovą: - O iš to kampo trenkia žmogaus prakaitu!

Mane net karštis išpylė, tai pastebėjęs Tomas lyg ir pasitaisė:

- Aš nesakau, Pelene, kad nuo jūsų trenkia prakaitu. Sprendžiant pagal jūsų išorinius duomenis, šioje lovoje tikriausiai pabuvo ne vienas?

Aš klusniai linktelėjau galva, o jis plėšriai sukikeno:

- Fantastika... - Ir nepakeisdamas intonacijos peršoko prie visai kitos temos: - Aš jau penkti metai kankinuosi jūsų Universitete. Sušnerkšta skylė, dėstytojai visi ligi vieno - bukapročiai, studentai iš viso fantastika! Bendras lygis - tartum akmens amžiuje. Jautiesi nublokštas tarp neandertaliečių, kurie tvirtai įsitikinę, kad Ekleziastas - graikų filosofas kaip ir Epiktetas. Toros neskiria nuo H. D. Toro, o Konfucijų su Helvecijum laiko tautiečiais!

Aš norėjau paklausti, iš kurgi jis nublokštas į tą „akmens amžių“, bet neturėjau tam nei noro, nei jėgų.

- Šiaip jau aš gyvenu tokiame sušnerkštam miesteliūkšty, net gėda prisipažinti. Mano močia ten įsikūrė ankstyvoj jaunystėj, o dabar nebepajėgia skirtis su savo Eldoradu, ji mat - ginekologė ir visos apylinkės rūpesčiai gula ant jos netrapių pečių, na, ir kaip pati supranti, už tokias paslaugas atsilyginama - fantastika, ar ne?! Jei neištrūksiu į aspirantūrą Maskvoje, supūsiu vietos mokykloje, kraudamas į jaunosios kartos galvas viską, kas papuola - pradedant gimtąja kalba ir baigiant fizika. O šiaip jau - man svarbiausia - laisvalaikis, nes esu sumanęs tokį vieną dalyką, kuriuo apversiu pasaulį. Ir jei JIE ką nors išmanytų, skirtų man ištisą institutą su naujausia aparatūra, laboratorijom ir gausiu personalu, ką jau kalbėti apie pinigus... Tačiau kol kas turėsiu kapstyti pats vienas, o taip - daug lėčiau ir gyvenimo gali neužtekti, juolab kad mums kruopščiai, nuosekliai ir negailint energijos yra ruošiamas karas. Fantastika, ar ne?!

Tomas ėmė dėstyti savo teoriją, su kuria ruošėsi „apversti visą pasaulį“. Aš mažai ką supratau, o kartkartėmis mane net perliedavo išgąščio bangos, kad sėdžiu akis į akį su bepročiu. Tomo teorija apėmė kalbos sritį ir, kiek man pavyko suvokti savo „vištos proteliu“ (jo frazė!), buvo maždaug tokia: visi žino, kad pasaulyje yra daug kalbų, tačiau žmonės, šnekantys skirtingomis kalbomis, mąsto maždaug vienodai. Tai įrodo galimybė versti iš vienos kalbos į kitą bei žodynai, kuriuose gali rasti vienos kalbos žodžių atitikmenis kitos kalbos žodžiams. Unikaliu, tik tai vienai kalbai būdingų neišverčiamų žodžių - nėra. (Fantastika, ar ne?!) Taigi viso šito priežastis aiški ir paskutiniam avigalviui - visi mąsto vienodai, žmogus prieš sakydamas frazę apmąsto ją savo gimtąja kalba, o mintis kyla ne kurios nors kalbos žodžiais, bet universaliai. Tas universalumas yra užkoduotas skirtingiausių kalbų žodžiuose, taigi belieka įminti tą kodą, savotišką universalų minties ritmą, vienodą visoms kalboms, ir visi žodynai, vertimai, tokie marazmai kaip visokios esperanto, volapiukas, taps nebereikalingi. Tereikia patį pirminį žodžio variantą, jo esmę, šerdį, kvintesenciją ištraukti iš įvairių kalbų bei tarmių apvalkalo - ir viskas! Tuo būdu galima sukurti universalias kondensuotas frazes ir jomis valdyti visą žmoniją, kaip kad darydavo senovės indai, viena fraze *mantra* (kurios veik niekad neturėjo konkrečios prasmės, o tik atitinkamai išdėstytų raidžių sąskambį), galėjo išžudyti visą armiją, numarinti nekenčiamą valdovą ar išgelbėti nepagydomai sergantį. Kalba yra dovana, tačiau, patekusi į neišmanėlių rankas, ji nyksta kaip nedirbama žemė... Tomas kalbėjo ilgai, be galo daug, sudėtingom, ilgom banguojančiom frazėm, ir tai, ką aš čia mėginau papasakoti, tik šešėlis jame kunkuliuojančios *idée fixe*.

O paskui Tomas pamatė mano galvūgaly kabančią Tavo fotografiją. (Nepyk, bet, atskyrus Povilą, aš išsididinau tik Tavo veidą.) Pašoko ir puolė prie jo. Man net dingtelėjo, kad rengiasi nuplėšti.

- O čiagi dabar kas tokioj altorinėj vietoj, - sušuko jis šiepdamasis, - lyg ir matytas veidelis, - aš nukaitau, laukdama, kad jis tuoj Tave prisimins. (Pastaruoju metu man atrodė, kad Tave pažįsta visi ligi vieno.) - Niekaip nepamenu... Kažkoks futbolistas ar artistas, gal - bitlas? Aha, kažkoks bardas, ar ne? - Ir, pergalingai pliaukštelėjęs sau per kaktą, pareiškė: - Prisiminiau, - poetą, - ir padeklamavo:

*Умрешь, начнешь опять сначала,
И повторится все, как встарь:
Ночь, ледяная рябь канала,
Аптека, улица, фонарь.*

Pradėjus jam deklamuoti, nusprendžiau, kad Tomas apsigavo palaikęs Tave Aleksandru Bloku, tačiau šiurpi ketureilio prasmė apie amžiną visa ko pasikartojimą privertė mane suabejoti - gal jis kalba apie Tave. Tačiau nuvijau šią mintį šalin - jis negalėjo Tavęs pažinti.

- Nejaugi Pelenė su savo išoriniais duomenimis nesugebėjo išsirinkti ko nors geresnio. Fantastika! Kurgi jūsų savigarba?

Aš neturėjau jėgų, kad jis iš manęs šaipytųsi. Ėmiau ruošti kokią kandžią, bjaurią frazę Tomui išvyti. Jis tai kaipmat pastebėjęs tarė:

- Atsiprašau, kad tave įskaudinau. Iš pat pradžių mačiau, kad tau prastai sekasi, ir nusprendžiau gelbėti, tik nežinojau - kaip. Man aišku tik tiek, kad negalima palikti

tavęs vienos. Tu ne itin kalbi - gal tik šiandien - taigi kalbėt tenka man; jei aš porinčiau apie orą, savo diplominį darbą ir meilužes, tu vėl imtum knaisiotis savy ir velniasžin prie kokių išvadų prieitum. Taigi belieka imtis opesnių temų, kurios vienaip ar kitaip išstumtų iš tavo galvos tai, kas privertė šįryt pusnuogę ir basą šliaužti viduriu kelio. Fantastika, ar ne?!

Tada aš jam viską papasakojau. Tomas manęs nesiklausė, nors linkčiojo galva, nenuleisdamas švytinčių tamsių akių. Man baigus, ėmė papsėt savo pypkutę ir kasytis pakaušį. Jaučiaus it pas gydytoją, kuriam išpasakojus savo bėdas, laukiau diagnozės.

- Tau reikia išvažiuoti iš šito labirinto! Man toptelėjo, kad jis tikrai skaito mintis.

-Turbūt atrodo, kad skaitau tavo mintis? Pasakodama savo istoriją, tu vis kaip *mantra* kartojai: „Man reikia išvažiuot iš šito labirinto“. Puiku - važiuojam. Užkampy, kuriam gyvenu, yra daugybė apytuščių namukų. Tiesa, vasarą juos užplūsta dumblinų ežerų ir kancerogenų mėgėjai. Bet mano visagalė motušė padarys blatą! Jei tik tavo kišenė leis, gali išsinuomot kambarėlį visiems laikams. *Strawberry fields forever...*

Aš krūptelėjau.

- Manau, tau užteks trijų dienų pasiruošti kelionei? - Jis tai pasakė įsakmiai, kaip prieštaravimų nemėgstąs gydytojas, siūlantis pacientui operaciją. - Čia aš sėdėsiu ligi ketvirtadienio ir su savo asilu profesorium tarsiuos dėl diplominio darbo, iš kurio jis sau pasidarys doktoratą. Kompiliatorius prakeiktas!

Taip, trijų dienų man pakaks. Prieš pabėgdama labai norėjau pasišnekėt su Povilu, bet jis buvo išvykęs į gastroles. Ir vis tiek - aš Tave *myliu!*

Antra dalis

Šį rytą gavau tavo laiškėlį. Ataskaitą apie mudviejų praleistą naktelę ir apie Pabėgimo planą. Labai įdomu! Tikrai, Povilas Aršauskas buvo teišus, šaukdamas, kad atsitiktinis atvirumas tas pats kaip ir atsitiktiniai lytimai santykiai. Bet savo išpažintis aš labai vertinu, todėl, keršydamas už tavąsias, papasakosiu apie save.

Nežinau, kaip tau patinka tokia aplinka ir išpažinties forma, bet man tai - tikras kaifas! Kai aplinkui daug žmonių, aš mėgstu šnekėtis su tais, kurių nėra šalia. Visokiuose sumautuose pobūvėliuose, „plotuose“, išgertuvėse aš įsitaisau kokiame nors jaukiame kampe, nuo alkoholio mano vidiniam balsui atsiriša liežuvis ir pasipila srautas savianalizės. Aš nemėgstu šnekėtis pats su savimi ir nepakenčiu girtų atsivėrimų plekšnojant kokiam kretinui per petį: „Et, seni, na tu mane supranti...“ Tikriausiai pastebėjai, kad lengviausia bendrauti su įsivaizduojamu pašnekovu, kuris kantriai klausosi, viskam pritaria, o jei ir prieštarauja, tai tik iš anksto žinodamas argumentus, kuriais jam atsikirsi. Na, tiek to, pradedu nusikalbėti, matyt, per daug išgėriau. Drybsau ant

sofos eiliniam sušiktam pobūvy. Eltonas Džonas dainuoja kažką pusiau migdančio, pusiau varančio iš proto. Noriu pasišnekėti apie tai, kas mudviem nutiko prieš kelias dienas... Gerai? Aš... (Ak velniava, tie idiotai, pastebėję mano palaimingą vienatvę, sviedė man kažkokią mergaičiukę, laimei, nesunkią, nes ji užvirto tiesiai ant manęs, visiems aplinkui žvengiant ir žviegiant:

- Gedui reikia mergaitės, nes baisu žiūrėti, kai toks žavus berniukas drybso sau vienas nuobodžiaujančiu snukiu!

- Tau, Gediminai, - šviežiausias kąsnelis...

- Balius - ne balius, jei Gedas - vienas; kiek prisimenu, jis visada su kuo nors mylėdavosi!

Aš sėduosi, mergaitė taip pat, jai kokie trylika metų - velniasžin iš kur ji atsirado mūsų kompanijoj. Jos labai šviesūs tiesiu sklastymu perskirti plaukai, žalios, apgirtusios, tingiai mirksinčios akys, reklaminiai dantys... Aš ją apkabinu, o ji visa įsitempia, lyg ruoščiaus daryt kažką skausmingo, bučiuoju į skruostą, švelnų ir kvepiantį, ji staiga atsipalaiduoja, glaudžiasi ir deda galvą man ant peties. Ji netrukdyt mudviem kalbėtis. Girdžiu kažką sakant:

- Na va, Gedas jau bučiuojasi, vadinasi - balius vyksta kaip reikia!)

Taigi, kas atsitiko, aš suvokiau tik perskaitęs visus tavo laiškus. Pradžioje niekaip nesupratau, ko tau iš manęs reikia - tikrai esu klaikiai nenuovokus. Vos grįžus į Vilnių mane apniko baisiai nemalonūs jausmas - lyg būčiau patekęs į pinkles ar spąstus, tačiau nė galvon nešovė, kad dėl to kalta tu. Tik pamatęs tave autobusų stotelėje išgirdau kažkokį klanktelėjimą it užsitrenkus durims, nusileidus narvo grotooms ar užsivožus dangčiui. Sutikęs tavo skvarbų, tiriantį

žvilgsnį, supratau, kad visi tie nemalonūs pojūčiai, it milžiniškų vabalų spiečius sukuriavę aplink mano galvą, nedavę ramybės dieną ir plėšę iš miego naktį, - tavo darbas. Apsimečiau nekreipias į tave nė mažiausio dėmesio ir užsiėmiau kažkokiom neaiškios paskirties mergaitėm, nepamenu, kuojos save laikė - grinvičpankėm, ekstrasensėm ar vegetarėm. Bet greitai prisikniedijai tu, puolei su tokia jėga, kad mane net šiurpas ėmė krėsti. Mėginau spėlioti - kas gi atsitiko: meilė iš pirmo žvilgsnio? Nelemtas panašumas į Aleksandrą Bloką? O gal... (Ak, mano šviesiaplaukė mergužėlė įsismagina ir abiem rankom apsiveja man kaklą, aš ją bučiuoju į lūpas, ji vėl visa įsitempia nelabai žinodama, kaip reaguoti, man juokingas ir fainas tas jos nemokėjimas...) Tai va, kurgi mes sustojome? Aha! Kiekvienąsyk tau pažvelgus mane užplūsdavo kažkokios juodos, tirštos, svilinančios bangos, sukeliančios neaiškų silpnumą visam kūne, pats sau spėlioju - išgąstis tai ar geismas. Atvirai sakant, man tu visai nepatikai, tačiau su mano kūnu kartais dėdavosi keisti, visiškai nepriklausomi nuo sąmonės, valios ir proto dalykai. Aš net kiek apsiraminau, nusprendęs, kad viso labo -mano ištvirkęs kūnas geidžia tavęs, o aš jam neleisiu šitos pramogos. Na, bet aš vėl nusikalbu. Taigi su tavim šnekučiavomės. Apie karą: ak, po velnių, kuojgi jiems užkliuvo ši pasiutusiai graži planeta, viskas daroma, kad tik ją sunaikintų!.. Apie parapsichologiją: ak tas Stivenas Kingas - kietas vyrukas; ir sugalvok tu man - pirokinezė!.. Nuo kalbos apie parapsichologiją mano girtoje galvoje net šmėstelėjo mintis, kad tu - koks vampyras ar zombis, pasiruošęs nusiurbt mano dvasinę energiją, apkandžioti aurą, iškrėst dar kokį nešvarų, mums, paprastiems mirtingiesiems, nepriei-

namą triuką (neseniai buvau prisiklausęs panašių istorijų atitinkamuose pseudomenininkų, užsiimančių „dvasine karjera“, sluoksniuose). Aš net ėmiau karštligiškai naršyt po savo vis labiau ir labiau svaigstančią galvą, nesėkmingai mėgindamas prisimint, ką gi reikia daryt ištikus tokiai nelaimėi (užpuolus zombiui, ar kaip ten dainuoja „Antis“), aha, štai taip sunert pirštus, sudaryt aplink save neperžengiamą ratą... Tačiau visos tos pastangos baigėsi juoko priepuoliu - kvatojau ligi ašarų. Mudviejų pokalbis tęsėsi kaip dera. Persimetėm į Rytus; aha, vienoje Tibeto dvasinėje akademijoje prieš duodant diplomą studentai šlapiais marškiniais išmetami į sniegą ir, jei savo vidinės energijos dėka nesugeba išdžiūti, vietoj diplomo tegauna plaučių uždegimą, taip taip, mergyte! *Kundalini* energija pereidama plaučių centrą sumažina kūno lyginamąjį svorį, ir gali sau vaikščiot vandeniu, pereidama sparnų centrą nugaroje, susijusį su saule ir priklausantį nuo jos traukos, padeda pasiekti levitaciją; taip taip, skraidyk į sveikatą! Ta pati srovė eidama per smegenėlių centrą išvysto aiškiaklausą, o per trečiąją akį, choho - aiškiaregystę ir telepatiją! O dervišai per vieną savo orgiją Baden Badene sumetė butelius į laužą, o paskiau, vaje vaje, plikomis rankutėmis lipdė skulptūreles iš lydyto stiklo... Taip šnekučiuojantis mane apėmė visiška ramybė, supratau, kad tu - tokia kaip ir visi, neatskirianti pelų nuo grūdų, visiškai praradus pusiausvyrą savo ir pasaulio chaose. Todėl tu man labai labai artima ir aš nusispjoviau į visus savo idiotiškus įtarinėjimus, klausimus - kas tu, iš kur tu, kodėl tu ir kam aš tau reikalingas... (Mano trylikametė sukaupus drąsos švelniai lūpomis liečiasi prie mano lūpų, nors bučiuotis bijo. „Mažyte, - sakau, - nebijok, nuo tokių dalykų vaikų neat-

siranda“, - nusprendžiu užsiimt ja kaip reikiant, bučiuoju, o ji šnabžda: „Ne, ne, nereikia, nenoriu“, - nors, žinoma, - nori, stipriau ir stipriau glaudžiasi prie manęs purtydama galvą ir laukdama, kol vėl susirasiu jos lūpas...)

Matai, šįsyk mudviejų pokalbį vis pertraukia. Viskas baigėsi tuo, kad mes susiradom palėpę ir puikiai pasimylėjom. Tikrai puikiai, net nemaniau, kad taip išsyk susigrosim, lyg būtume kartu nugyvenę mažiausiai metus. O kai mudu galų gale užmigom, atsitiko keistas dalykas. Aš sapnavau kaip visada painiavą, tik staiga mane pagavo nemalonus jausmas, lyg krisčiau iš milžiniško aukščio, net ausis užgulė ir sualmėjo paširdžiuose - taip būna lėktuvui patekus į oro duobes. Pėdom pajutau žemę, atrodė, tartum aš iš mane supančios erdvės būčiau nuleistas į kitą. Apsižvalgiau - stovėjau kalnų kelyje, aplinkui augo raudoni medžiai, ir visa, kas šiaip jau priklauso nuo chlorofilo ar kokio kito velnio, ir yra žalia, buvo raudona. Raudoni medžių lapai ant įprastai rudų, pilkų, juodų šakų, raudona žolė, raudoni levandų, vėdrynų, katilėlių, cikorijų, sinavadų stiebeliai, raudonos samanos ant akmenų, raudoni, uolas apraizgę, apkibę violetinėm uogom vijokliai. Anaipol tai nebuvo jaukus ir šiltas rudens raudonis. Toji ryški, aitri spalva skambėjo it milžiniškas varpas. Man ėmė gelt akis. Supratau, kad tai sapnas, tačiau - ne mano. Tai buvo tavo sapnas! Nežinau, kaip aš tai suvokiau. Na, gal ir nieko keisto, kad pasijutau atsidūręs tavo sapne, juk net juokinga būtų girtis, kad, įžengęs į svetimą kambarį, supratau, kad jis ne mano... Taip analizuodamas aš galutinai nusišnekėsiu! Taigi stovėjau kalnų kely, kažkodėl - basas, nors nepakenčiu vaikščiot asfaltu ne apsiavęs... Ūmai pro šalį praėjai, praskriejai, praslydai tu,

į mane nė nepažvelgus. Ko gero, tu manęs nė nesapnavai, aš buvau visai pašalinis stebėtojas. Nusekiau tau iš paskos, galvoje kliunksėjo. Priėjus prie stataus skardžio pažvelgei žemyn, mane pagavo kažkokia tik sapnuose esanti jėga ir nusviedė šalia tavęs; man net silpna pasidarė - apačioje žiojėjo praraja, gilus tarpekliis raudonomis, iki juodumo nusvilusiomis žolėmis apžėlusiu dugnu, nuklotu sumaigytom, sutraiškytom, sumaitotom mašinom, kurios dar rūko, lyg būtų ką tik ten nugarmėję. Tu ėmei leisti žemyn stačiu kaip siena šlaitu. Kažkokia jėga mane bloškė į šalį tiek, kad galėjau į tave pažvelgti iš tolo; atrodei lyg musė, galinti ropinėti sienomis ir lubomis. Aš tarsi kokioj nematomoj, neapčiuopiamoj kabinoj leidaus šalia. Tu pasiekei žemę, nušokai į raudoną žolę lengvai ir grakščiai, net kelis syk pakildama aukšty, kaip kamuolys. Man nusileist nepavyko, šlumstelėjau sunkiai ir skaudžiai, nuo padų visą kūną nudiegė stipri elektros srovė. Tu, kas žingsnis pakildama virš žemės,ėjai tarp sulamdytų, aprūdijusių, beformių, gličiais raudonais pelėsiiais apneštų mašinų, kartkartėm visai pradingdama guma ir svilinta mėsa atsiduodančiuos dūmuos. Aš vos spėdamas, svaigstama galva, dusdamas slinkau tau iš paskos. Pro išdaužtų langų kiaurymes, sulamdytas dureles, stoguose, dugnuose, šonuose žiojėjančias skyles tu įdėmiai apžiūrinėjai kiekvienos mašinos vidų. Staiga tavo drabužį prispaudė nuo nesamo vėjo gūsio užsitrenkusios dūrelės, tu nepaprastai lengvai iš jo išsinėrei ir nužengei toliau - nuogut nuogutėlė. Tavo baltas drabužis ėmė plaktis nesamame vėjy (nejudėjo nė vienas raudonas lapelis) sukeldamas nenusakomą kraupų gaudesį. Ūmai supratau, kad tą pratisą klaikų garsą sukelia tavęs link lekiantis plokščias, saulėje

švytintis kūnas. Ištiesei abi rankas, ir jis nusileido į tavo delnus, skardžiai barkštelėjęs. Pakilęs tiesiai virš tavęs, apžiūrėjau tą blizgantį daiktą - tai buvo apvalus varinis padėklas gausiai kalinėtu, inkrustuotu brangakmeniais pakraščiu. Pasigirdo šniokštimas, lyg kilus labai smarkiam vėjui, prapliupus liūčiai ar pasipylus krušai, ir visa tai, kas buvo raudona (o privalėtų būti žalia), nusidažė juodai. Tada tu atidarei sausai pokštelėjusias vienos mašinos dureles ir pažvelgei vidun. Iš mašinos išsoko mažas apdriskęs berniukštis ir nesidairydamas į šalis nurūko juoda pieva, kuo toliau, tuo garsiau trepsėdamas basomis pėdomis. Stulbinamai greit jis išnyko už horizonto, bet dar ilgai skardėjo jo smulkių žingsnelių aidas. Užsižiūrėjęs į tą keistą vaiką nepastebėjau, kaip tu kažką ištraukei iš mašinos, padėjai ant padėklo ir uždengei purvinu alyvuotu skuduru. Man vėl ėmė almeti paširdžiuose, užgulė ausis, supratau, kad tuoj būsiu ištrauktas iš tavo sapno. Mane apėmė klaikus noras išvysti, ką gi tu turi ant to padėklo, tačiau nenumaldoma jėga ėmė kelti aukštyn, aš vėl atsidūriau tiesiai virš tavęs, tas pats smarkus vėjas nutraukė alyvuotą skudurą. Aš išvydau ant to spinduliuojančio padėklo gulinčią savo galvą. Sutikau pašaipų savo paties akių žvilgsnį, tu taip pat pažvelgei aukštyn. Aš klaikiu greičiu lėkiau į viršų, sukeldamas uraganą, kuris plėšė juodus lapus, su šaknim rovė juodas žoles, samanais ir laužė juodus krūmus, skaudžiai, prarausdamas skylę į kažką trenkiaus, ir viską užliejo gliti šilta pilkuma. Mane pažadino negarsus tavo šūktelėjimas - matyt, atsitiko kažkas klaikaus su mano galva. Tu pabudai ir kurį laiką gulėjai nejudėdama, kaip dažniausiai daro žmonės, išsikapstę iš košmaro. Pamaniau, kad jei jau taip abu išsyk pabudom, ne pro šalį

būtų ir pasimylėti, bet prisiminęs savo galvą ant išpuošto padėklo, nemalonias, visą savaitę mane persekiojusias nuojautas, nusprendžiau apsimesti miegantis. Aš... (ak, mano trylikametė glaudžiasi švelniai ir patikliai kaip nuskriaustas vaikas, net atsega viršutinę mano marškinių sagą, pirštų galiukais braukia man per kaklą, visa virpėdama). Tai va, aš nebepajėgiau užmigt, tu - taip pat: varteisi ir dirsčiojai į laikrodį, kartkartėmis tyliai vaitodama. Galų gale atsikėlei ir ėmei paskubom rengtis, žvilgčiodama į mane. Išeidama pabučiavai mane į kaktą ir galvūgaly padėjai kažkokį juodą paketą - tai buvo tavo laišakai... (Aš siūlau savo mažylei nusivilkti megztinį ir pats atsisegioju marškinius ligi galo, ji su siaubu spokso į mane, it būčiau išsirengęs nuogas ir dabar riaumodamas plėščiau nuo jos drabužius, tvirtai nusprendęs prievartauti. Imu jos ranką, bučiuoju visus pirštus iš eilės, mergaitė kikeną, kaipmat nusimeta megztinį ir lieka tik su apatinuku, aš sakau: „Na na, vaikel, taip mes per toli nueisim...“)

Tavo laišakai, lyg fotopopierius sudėti į juodą, šviesai nepralaidų maišelį, atrodė kraupiai. O dar tas šalia pridėtas raštelis: „Perskaitęs - sudegink!“ - tau gi ne penkiolika metų! Man išeinant visa kompanija knarkė, slinkau skabydamas kolektyviai individualias gėrybes - braškes, kultūrines žemuoges, pusžalius serbentus - ir sukau galvą - ką gi man, po velnių, daryti su tavo laiškais? Skaityt - neskaityt, išmest šiukšlių dėžėn, padėt vidury kelio - tegul skaito kas netingi ir džiaugiasi! Kažkokiam sodo kampely, apžėlusiam geltonai žydinčiais, aitriai kvepiančiais krūmais, radau apleistą šašlykinę, prikrautą sausuolių. Susikūriau ugnelę ir ėmiau skaityt. Tavo lygus, tvarkingas, moksleiviškas raštas

mane erzino. Perskaitytus laiškus, kaip ir liepei, mečiau į ugnį - pasiutus romantika! Jei tau dar kada papasakosiu apie savo gyvenimą, įsitikinsi, kad jame daug tokių scenų - tarytum romane, rašytam sentimentalios, isteriškos senmergės, laikančios save Dostojevskiu.

(...mano trylikametė per visą vakarą pramokus bučiuotis jau pradeda kaisti, velniasžin, ką reikės su ja daryt? Šalia prisėda jos draugužė, akiniuota, riebaluotais plaukais - amžinai atstumtosios tipas - ir šnabžda šnairuodama į mane: „Gražė, einam iš čia, geruoju tai nesibaigs...“ Aš vienu grakščiu mostu nutraukiu jai akinius (niekada nemaniau turįs tiek mitrumo) ir bučiuoju. Vargšė taip išsigąsta, kad net man pačiam darosi nejauku, sakau: „Sėskis, vaikeli, čia, galiu užimti jus abi iš karto“. Ir, ką tu pasakysi, ji sėdasi šalia, šnypstelėjus Gražei: „Pasitrauk truputį“, - nors mirk iš juoko. Atvirai šnekant, jaučiuosi kaip didžiulės, superdarnos šeimos galva, su savo atžalomis žiūrintis televizorių, įdomu, koks metų skirtumas tarp manęs ir jų - šešeri, septyneri, aštuoneri? Gražė staiga pareiškia: „Eik sau viena namo, Laima!“ - ir puola labai neįgudusiai, tačiau - karštai ir nuoširdžiai mane glamonėt. Amžinai atstumtoji Laima, pasiėmusi savo akinius, iškėblina. Na, negaliu gi aš patenkint visų iš karto...)

Ugnis buvo silpna, malkos - drėgnos, tačiau tavo laiškai degė, veikiau juodo, virsdami absoliučiai nepatvaria substancija, akimoju. Skaitydamas užtrukau kokias dvi valandas, laužas geso, žarijos skleidė keistus skambančius garsus, atrodė, lyg kažkur čiurlentų vanduo, kas tryptų kojomis ploną, tik užsitraukusį ledą ar skaldytų varveklis. Tai va, tavo laiškai man labai nepatiko, nes atsidavė viskuo, kas mane

ypač erzina: „Atminimų“ sąsiuviniais, melodramomis, paviršutiniška isterija, egoizmu visur - net meilėje, visišku nesupratimu, kas esi tu, tave supantys žmonės, pasaulis. Negaliu pakęst viso to, kas man taip būdinga! Pusę dienos potų laiškų skaitymo jaučiausi šlykščiai. Tie laiškai buvo rašyti ne man, tu juos adresavai pati sau. Tiek jau to, šiais laikais populiariūs tokie triukai - laiškai į niekur, laiškai danguje, laiškai pirmu pasitaikiusiu abonentų knygutės adresu, laiškai, mėtomi pro langą atsitiktiniams praeiviams, - kiekvienas gelbėjasi kaip išmano. Mane įsiutino, kad tu visą laiką melavai. Melavai sau! Negaliu pakęst melo jau vien dėl to, kad pats dažnai užsiimu šiuo dvasiniu onanizmu - šlykščiai skamba, ar ne? Ir yra šlykštu! Melavai jau nuo pat pradžių - skiesdama apie savižudybę. Aš pakankamai padirbėjau sanitaru beprotnamiuose ir žinau, kas tai yra suicidinė tendencija: tie, kurie daug pliurpia, nė velnio sau nepasidaro, žudos tyleniai ar net - linksmuoliai. Na, biesas nematęs visų šitų populiarių teorijų! Tik vieną dalyką tu pasakei teisingai - kad esi riba tarp dviejų pasaulių; mudu sudėjus į krūvą išeitų galingas pleištas visumai skaldyti! Taigi tu tomis savo išpažintimis man absoliučiai sušikai nuotaiką, ir ne šiai vienai dienai, o - ilgam. Vargšas vargšas Povilas, kasvakar tokiom išpažintim verste užverčiamas!.. Aš net norėjau nueiti pas tave ir viską išdėti tiesiai į akis. O paskui supratau, kad to tu tik ir lauki... Šiaip ar taip, nieko nepakeisi - nei tavęs, nei manęs, nei visos tos košės, kurią užvirei tu, o srėbti turiu aš. Aš nebenoriu, nebegaliu. Pavargau nuo visų šitų nesąmonių! Aš noriu užsiimti kuo nors kitu: gali sprogti iš juoko - ruošiuos stoti į mediciną ir būti psichiatru, noriu būti reikalingas žmonėms - juokis juokis -

aš nekaltas, kad viskas, kas rimta, tiek nusivalkiojo ir skamba bjauriau už keiksmožodžius! Aš pavargau nuo tuštumos, besaikio nieko neveikimo. Bjauru, kai žaidžiama žodžiais, daiktais, žmonėmis, ginklais, gamta, gyvenimu! Aš pavargau nuo netiesos, netiesos, netiesos!

Kurtinantis juokas - še tau! Pasirodo, pastarąją frazę aš užblioviau garsiai - ką gi, aš visų paslaugoms - tegu linkminasi! (O mano mergytė spokso į mane savo žaliomis akimis, kuriose tvenkiasi ašaros, ir klausia: „Kodėl?“ Aš stojuos ir sakau: „Pakaks, eime iš čia“. - „Kodėl“, - vėl lemena ji sverdėdama į šonus. „Pakelk rankas“, - sakau ir užvelku jai megztinį, perbraukiu ranka per plaukus. „Užsirišk ką nors ant kaklo, nes mama, pamačius mėlynes, įtars ką nors negera“, - patariu. Mudu išeinam, ant laiptų ji staiga puola verkt, užtveria kelią, veidu įsikniaubdama į mano nutrintą striukę. Velniava kažkokia. „Kodėl mes išėjom?“ - kūkčioja ji. „Kodėl tu sakai - netiesa?“ - klausia ji lūpomis paliesdama man skruostą. Visa tai darosi nebepakenčiama! „Nejau pati nesupranti?“ - aš visai suglumęs. „Ne, juk mums buvo taip gera“, - lemena ji. „Nekvailiok, nekvailiok, po velnių!“ - tempiu ją už rankos laiptais, ji spiriasi, o aš skanduoju: „Visa tai netiesa, mūsų girti bučiniai, girtos glamonės, atsitiktinis susitikimas!“ - nebežinia kam - tau, sau ar jai. Ji man spaudžia ranką ir maldauja: „Nepalik, nepalik manęs!“ - aš sustabdu taksi, duodu jai pinigų, sakau: „Vai, keli, važiuok namo pas mamą, išsimiegok, rytoj viskas atrodys kitaip“, o ji krinta ant kelių ir, apkabinus mano kojas, vėpina: „Nepalik manęs“, - tikras pragaras! Dėmesio, aš vėl tampu to sumauto romano mirštančioms iš nuobodulio namų šeiminkėms herojum: mėginu ją kelti, bet gudri mer-

gaitė atsipalaiduoja, tapdama sunki it pelų maišas. „Tu geriausias žmogus pasauly, tu geriausias žmogus pasauly“, - šnabžda springdama ašaromis. Taksistas atsisuko ir, kvailai išsišiepęs, reikšmingai man mirkčioja, o ji tęsia: „Aš atsiminsiu tave visą gyvenimą, tikrai visą gyvenimą, aš nemaniau, kad pasauly dar yra tokių gerų žmonių!“ Mano kantrybė ūmai trūksta, aš ją jėga įgrūdu į mašiną (dirbdamas sanitaru dar ne tokius triukus atlikdavau), užtrenkiu dureles ir tekinas pasileidžiu tuščiomis, it bergmaniškam sapne, gatvėmis. Bėgu namo, pas mamyyytę ir tē-tē-tu-ką, ten, jaukiame šeimos židinyje, manęs laukia tikros linksmybės, geriausiam žmogui pasauly likimas nieko negaili, ar ne?! Kada nors galėsime pasišnekėti apie mano vaikystę, tėvelius ir kitus mažmožius, pasak autoritetų, formuojančius (ir griauinančius) žmogaus asmenybę.)

Tiesą sakant, nemaniau, kad dar kada teks su tavim taip šnekėtis. Nors, sprendžiant iš tavo užmojų, neatrodė, kad taip lengvai nustos man rašius. Ši - paskutinį tavo laišką - skaitau dar ir dar, ir dar syki. Vis mėginu įmint - ar būčiau galėjęs ką nors pakeist tavo gyvenime. Juk nemylėjai manęs, nemylėjai. Nors kartojai kaip nevykusį burtažodį, bejėgį užkalbėjimą, maldą nesančiam dievui: „Aš *myliu, myliu, myliu Tave*“. Velnias, pradedu net kalbėti tavo intonacijom. Taip, tu nieko nemylėjai. Uždegu žvakę, nes kaip ir visi idiotai dievinu romantiką, ir skaitau dar syki:

„Rašiau, kad Tomas man davė tris dienas susiruošt. Tas tris dienas gyvenau apimta siaubo ir vilties, kad Tu manęs ieškosi ir rasi, nors neatsakinėjau į telefono skambučius ir niekam neatidariau durų; Tu galėjai įlipti pro langą, balko-

ną, ak - kaip tik nori... Tačiau Tu nepasirodei, ir prieš pat išvažiuojant man vėl pasidarė pragariškai liūdna. Aš vis vien *myliu* Tave, Gediminai!

Dabar aš esu visiškai viena svetimam mieste, pro mano šalto tuščio kambario langus matosi begaliniai meldynai, kurie nuo daugybės paukščių atrodo pražyde milžiniškais baltais žiedais.

Kasnakt aš sapnuoju vieną ir tą patį sapną, kaip tekina lekiu, veik skrieju laužydama akinamai raudonus meldus, visai netikėtai atsitrenkiu į Tave, o Tu apkabini mane ir bučiuoji, aš dejuoju: „Man labai labai bloga“, - o Tu atkerti: „Nemeluok, tai man labai labai bloga“, - ir aš imu slysti Tau iš rankų, tapus kažkokiu skysčiu, perregimu it vanduo... Paskui viską aplinkui užlieja geltona spalva, manęs nebėra, o Tau ant galvos nutupia didžiulis tamsiai žalias paukštis švytinčiomis akimis. Tavo kūnas nuo jo svorio ar smūgio staiga ima skilti; nuo pat viršugalvio visas sueižėji ir pradedi trupėt smulkiam šukėm, kurios lekia į visas puses tarsi sviedžiamos išcentrinės jėgos, be garso, geltonai švytėdamos blausioje prieblandoje...

Tomas mane lanko retai, nors aš su siaubu jaučiu, kad pradedu prie jo prisirišti. Aš jam nereikalinga, pačią pirmą mūsų pažinties dieną jis pareiškė, kad ieško moters, kuri visą gyvenimą klūpotų prie jo kojų, nepakeldama galvos - tik virtų, skalbtų ir gimdytų vaikus (berniukus!). Ir visa tai atliktų jį dievindama. O Tomas patyliukais ruošų pasauliui perversmą. Aš žinau, kad užtektų man truputėlį atsipalaiduoti, tapti nebe tokiai budriai, ir aš pasidaryčiau nuo Tomo priklausoma, gal net jį įsimylėčiau. Tereikia atsigult ant grindų, įsijungt radiją ir apsiverkt, laikant delną virš

degančios žvakės. Aš *myliu* Tave, Gediminai, ir kartais jaučiuos lyg visiškai tuščias indas, nes visa, kas manyje buvo, yra paaukota Tau, kitiems nebeliko nieko, net neapykantos. Aš *myliu* Tave, ir tai - mano tvirtybė. Tomas kartais ima abiem rankom - tartum norėdamas sutrėkšti man galvą ar pademonstruoti kokius savo ekstrasensinius gebėjimus - spaudžia mano smilkinius, spokso man į akis ir šnabžda:

- Na, pasakyk, pasakyk gi, kur tavo jėga? Niekada nesu matęs tokios pasiutusiai tvirtos bobos, kita tavo vietoj jau seniai būtų kuoktelėjus. O tu - laikais; už ko, po velnių, pasakyk, kaip?

O paskui jis plėšriai šiepiasi ir galiausiai kvatoja taip, kad rodos, visi menko mano kambario daikteliai ims irti ir dužti. Jis šėlsta, nes negali manęs įminti, atspėti mano jautriausių, švenčiausių vietų, kurių nežinodamas, negali manęs sutrypti.

- Tu dar verksi, Pelene, kruvinom ašarom, kad nepaisai mano patarimų, - riaumoja jis, - moters vieta - vyrui prie kojų; tūnoti sau, knaisiotis savo mažuose darbeliuose ir nė mur mur, jokių apsimetinėjimų laukine kate, laisva ir nepriklausoma. Fantastika! Tiesiog juokinga žiūrėti: pati sau ponina, tik pamanykit, nepriklausomoji su pragaru širdy! Cha, manai, nematau? Susikūrei dievuką ir meldies patyliukais, paslaptį saugai, naivuolė! Man nusispjaut, puikiai žinau, kad kalbomis Dievo nesunaikinsi. Reikia naikinti tuos, kurie jam meldžiasi, - jis griebia mane už kaklo, - kaip kad padarė ponai kinai Tibete - velniop keliolika tūkstančių vienuolių per vieną naktelę, keliolika - per kitą. Fantastika! Rusijoj tokias kaip tu vadino klikušom. Niekam į galvą

neateidavo jų gailėt. Aptvatindavo gerai lazda, ir tvarka, visos manijos išdulkėdavo.

Tuo jis ir užsiima kiauras dienas - plaka mane žodžiais ligi ašarų, ligi kraujo, ligi pasiutimo. O kai nebepadedą jokie žodžiai, jis paprasčiausiai pradeda daužyt mane per veidą. Laužt rankas. Jėga klupdyt ant žemės. Ir kai aš iš paskutiniųjų stengiuos į tai nereaguot, jis rėkdamas: „Prakeikta mazochistė, iškrypėlė!“ - išlekia trenkęs durim. Man čia taip negera! Na, dar vienas, pats paskutinis burtas iš Tavo „Mėnesių kolekcijos“: „...ir išmetė žemė vaiko lavoną, mėnesienos nutviekstą figūrą, kuri lėtai atsiskyrė nuo mano šešėlio, sulaužytom rankom prasmego akmenų verpete lyg pūkinė...“ Aš jau žinau, ką man reikia daryti. Tik noriu sugrįžt į savo miestą. Į Tavo miestą. Į Vilnių. Kaip keista, kad jau - ruduo! *Myliu!*“

Kai žvakės liepsna lyžteli popieriaus kraštelį ir šliaužia vis greičiau, vis godžiau rydama tavo žodžius, nebandau jos stabdyt. Man nė nekeista, kad tas tavo Paskutinis Laiškas taip staiga užsidegė... Taip, aš niekuo nebūčiau galėjęs tau padėt. Šįryt, kai paskambino tavo Šešėlis ir pasakė: „Ar žinai, kad Anita iššoko iš devinto aukšto? Per savo gimtadienį! Tiesiog svečiams ant galvų. Šakės! Ir - sėkmingai. Vakar palaidojom“, - man iš rankų iškrito telefono ragelis. Lyg dar būtų įmanoma kažką pakeist - tavy ar many... Puoliau ieškot to Paskutiniojo Laiško, kurį gavau prieš mėnesį.

Juokinga būtų dabar sakyt, kad nevertėjo tau šito daryt. Savižudybė - amžinas atsakymas į laikiną klausimą. Matai, kaip praskydau? Aš net sėduos prie stalo, imu popieriaus lapą ir pradedu tau rašyti.

Vaikystę prisimenu labai miglotai, bet nešioju ją savy kaip šerdį, savo mikrokosmo epicentrą, aplink kuri sukasi visi kiti įvykiai, ir man atrodo, kad tuomet aš buvau mažiau atitrūkęs, atitolęs nuo... esmės (kaip visada nerandu tinkamų žodžių). Prieš mano akis tirštoj tamsoj išnyra vaikystės akimirkos, apšviestos tai saulės, tai mėnulio, tai žvakės, tai žaibo, tai kažkokios nenusakomos, tartum senuose, baigiančiuose visiškai pajuosti paveiksluose, šviesos. Štai rytas, aš guli lovoje, o senelis kuria krosnį, kuri, įsidegus liepsnai, ima dundėti tarytum traukinys, nešantis mane į tolimiausias šalis, kur visos būtybės - žmonės, paukščiai, žvėrys, net augalai - skraido, nešamos skaisčiai žalių sparnų... O štai Joninės, aš ir mano draugai, visi aliai vieno sėkmingai suradę paparčio žiedus, labai primenančius naujametės dovanėles (saldainiai, žaisliukai, riešutai, varpeliai, žvakutės), klausomės paslaptingo vos rusenančių žarijų skambėjimo, lyg vandens čiurlenimo per akmenukus ar lūžtančio ledo žvangesio, kažkam pagaliu daužant varveklis ar šokinėjant ant ką tik užsitraukusios balos (apie tai aš jau tau pasakojau). O štai mūsų namuose dingo elektra, ir visur uždegtų žvakių liepsnelės krūpčioja negirdimos muzikos taktu, viską aplinkui užliedamos tirštais, veik apčiuopiamais lyg kinų teatre šešėliais, aš puolu į ašaras vėl įsižiebus elektrai (tai man atrodo taip pat žiauru, kaip nutraukti pasakojimą pačioj įdomiausioj vietoj ar vandeniui užpilti gražiai įsiliepsnojusį laužą)... Vėlinių vakarą aš su mama einu į kapines, kurios, mirgėdamos daugybės žvakučių žiburiais, atrodo kaip milžiniškas tylus, liūdnas miestas, ir man verkiant nesinori išeit... O štai vėl žvakutės, mažytės, baltos, tvarkingu rateliu surikiuotos ant torto aplink skaičių „5“, sudėliotą iš juo-

dujų serbentų; apvalus stalias, nėrinių staltiesė, iš kurios kutų mano draugai ir draugės, prieš sakydami eilėraščius, susisarmatiję pina kaseles ar raišioja mazgus; groja muzika... Muzika - didžiausias mano vaikystės, o ir viso likusio gyvenimo, stebuklas, kurio paslapties aš neįminiau nei tada, nei dabar. Aš nenoriu jos įmint, lygiai kaip nesistengiu sužinot medžio augimo paslapties, nors tikriausiai iš botanikos vadovėlių pavyktų ką nors sužinot. Man patinka paslaptys, patinka nežinot, kaip auga medis ar susidaro vaivorykštė, kaip gimsta muzika ir visi tie akordai, bemoliai, chromatinės gamos, dermės, disonansai, foršlagai, harmonizacijos, intervalai, kontroktavos man nieko nepaaiškina, o atvirkščiai - paverčia kažkokia kabalistine, tantristine ar manichėjų kortose užšifruota, pašaliniam žmogui visiškai neprieinama sistema. Prieš užmiegant mama man skaitydavo ne pasakas, o dainas iš Antano Juškos rinkinių. Ji nemokėjo ar tarėsi nemokanti dainuoti, tačiau tie paprasti ir tobuli, tartum jūros akmenys nušlifuoti, nugludinti žodžiai jau patys savaime buvo muzika; ji slypėjo kiekvienoj raidėj, kaip kad mažiausioj sėklytėj visada yra augalas. Tada man labiausiai patiko raudos, kaip dabar prisimenu mamą graudžiai šnabždant: „Mano vėlių marte, mano ledų anytė! Aukšto kalnelio palydėtoje! Kokiais žiedeliais pražysi, kokiais lapeliais laposi? Kad aš pamatyčiau pro šalį praeidama, kokius žiedelius išleisi...“ O vėliau, be muzikos, mano vaikystėj atsirado dar viena paslaptis - mirtis. Vasarą, gyvendamas pas senelius kaime, aš kasdien laidojau kubiluos su lietaus vandeni nuskendusius, į lango stiklą negyvai užsiplakusius ar kaip kitaip žuvusius strazdus, žvirblius, kieleles, zyles, varnėnus; iš spąstų ištrauktas peles sutraiškyltais kaklais ir gal-

vom, pakelėje besivoliojančius miniatiūrinius juodus, švelnius kaip žaisliukai, kurmių ir kirstukų lavonėlius; žuvis, kurios, vaiko prigaudytos, o suaugusių nepripažintos valgomom, nudvėsdavo šiukšlyne; šikšnosparnius, kuriuos senelis valydamas palėpę svaidė žemėn lyg niekam nereikalingas vėsios susiraukšlėjusios odos atraižas; drugius aplaužytais ar visai spalvos netekusiais, nubyrėjus margaspalvėm smulkiom dulkytėm, sparnais. Tų nelaimingųjų kapinaitės buvo jaukiai įsikūrusios po sena egle, nuo kurios mums už apykaklių pribyrėdavo erkių. Papuoštos kankorėžių, tobulai apvalių arba ypač kampuotų akmenų antkapiais, stikliukais, kriauklėm, plunksnom, blizgančiais popierėliais, vielutėm, nuvytusiom gėlėm, kurios, nuskintos, įbestos į žemę, kad ir palaistytos, nebenorėdavo toliau žydėti. Jos mirdavo - aš tai labai aiškiai supratau ir pranešiau savo makabriškų žaidimų draugams, rūsčiai įspėdamas, kad negalima žudyti tų įvairiaspalvių, kvepiančių gležnų padarų, o jei kam netyčia išėjo nuskinti gėlę ar kokią kitą augalą - būtina jį palaidoti. Visi pradėjo iš manęs tyčiotis, gėlėms niekas nenorėjo pripažinti tų dviejų privilegijuotų paslapčių - gyvenimo ir mirties. Mes susipykom, ir aš likau visiškai vienas savo kasdien besiplečiančiose kapinaitėse, kuriose atsirado ir keli didesni kauburėliai - dviem nežinia nuo ko padvėsusiems dar akliems katyčiams ir pervažiuotam ratų kaimynų šuniui Galvūzui. Kartą mano galvon šovė mintis, nupurčiusi karštu, kvapą gniaužiančiu virpuliu - atkasti ir pažiūrėti, kas gi lieka iš mano vargšų numirėlių?! Tu tikriausiai gali įsivaizduoti, kuo gi man baigėsi ta ekshumacija - aš susirgau, nebegalėjau nei valgyti, nei miegoti, visur vaidenos tiršta dvokianti, mažutėlių baltų kirminėlių knibždanti, kun-

kuliuojanti masė, aš bijodavau užsimerkti, nes tada ji užtvindydavo visą pasaulį ir pro šnerves, ausis, burną kliokdavo man vidun. Mama išvežė mane į miestą, nes tas kaimas man tapo kažkokia siaubo ir mirties karalyste, kur vietoj žemės po kojomis liulėjo gliti, kirminėliais virbanti masė. Kvapą gniaužiantis siaubas praėjo greit, bet nuo to laiko pasiliko kažkoks praradimo jausmas, nepaaiškinamas gailestis ir liūdesys, neapčiuopiama, dar vaikiška nuojauta (ne suvokimas), kad viskas turi pradžių ir pabaigą, viskas praeina. Ėmiau jausti kiekvienos akimirkos svarbą, jos negailestingą baigtinumą ir drauge amžinumą. Tada aš dar nežinojau visų šitų žodžių, bet jčiau tai visa savo vaikiška esybe kaip maloniai kankinančią paslaptį, kurią jau vėliau aš pats sau apibūdinau - G A I L E S T I S. Jis išsižiebdavo many mažyte kibirkštėle neįtikimiausiose vietose ir situacijose, staiga, traškėdamas, ūkdamas violetine liepsnele, apimdavo viską aplinkui. Man darydavosi gaila kotleto, kuris šaltas ir liūdnas plūduriuoja bjauriai gelsvam padaže, ir aš jo nevalgau, gaila vargšės mamytės, kuri taip stengėsi jį gamindama, gaila raudono megztinio, kuris beviltiškai atmetęs rankoves raitosi ant kėdės, nes man nepatinka jo mėlynas ornamentas; gaila byrančios ramunių puokštės, liūdnai šypsančios ant nedažyto stalo, gaila senelio, išpyrusio akis į vieną tašką ir lėtai krapštančio nosį; gaila tokio savęs besigailinčio... Užvis aštriausias gailestis mane užplūsdavo žiūrint į valgančius žmones. Pirmąsyk tai man atsitiko Palangoje, kai mama nusivedė į kažkokią savitarnos valgyklą. Aš visiškai neturėjau apetito, nors man ir buvo gaila aptrupėjusioj lėkštėj tyvuliuojančio rožinio skysčio su plūduriuojančiom agurko žievelėm, beformio pilko mėsgalio lipnioj

ataušusių makaronų masėj, gelsvo vandenėlio su vieniša razina apkramtytoj stiklinėj. Iš gailesčio (nes man atrodė, kad jie visi trokšta būt suvalgyti) aš įstengiau nuryt kelis kąšnius ir tada pamačiau žmones, kurie kramtė beprasmiškai spoksodami į vieną tašką, žiaumojo lėtai ir vangiai su prikibusiais ant smakro ryžių grūdeliais; rijo godžiai, springdami ir bijodami kosėjimu atkreipti aplinkinių dėmesį, srėbė šliurpdami, aplaistydami drabužius ir stalą, tįstančiais iš šaukštų makaronais, nesusidorodami su kremzlėmis ir neįpjaunamais bifštekais, kažkokie suglumę, prasikalte, nuleidę galvas, dėbčiojantys iš padilbų... (Vėliau sužinojau, kad kai kuriose pirmąsiose gentyse valgyti kitų aki-vaizdoje buvo laikoma nepadorumu, nuodėme ar net nusikaltimu.)

Mano vaikystė tikriausiai tau atrodo kažkokia išsivienijusia patologija. Mergyte, štai alibi - aš neturėjau tėvo, paklausk bet kurį „Šeimininkės rytmetį“ ar kokią kitą panašią laidą, ir tau bus kaip kirviu nukirsta: „Sveikas ir normalus jaunuolis išaugti negali, jei vaikystėje neturi mylimo, visaip mėgdžijamo, gerbiamo tėtuko pavyzdžio!“ Prisiekiu tau - nė sykiio šito nebuvau pajutęs, ir net vėliau, studijuodamas visokių psichoanalitikų veikalus, nenorėjau pripažinti, kad vaikystėj buvau kažkuo nuskriaustas. Aš labai mylėjau savo motiną, tiesiog - gyvenau ta meile, ir jei man reikėtų viena vienintelė frazė apibūdinti savo vaikystę, aš pasakyčiau: „Mudu su mama labai mylėjom vienas kitą!“ Apie savo tėvą nieko nežinau ir žinot nenoriu, man jis ne tik kad miręs, bet - nė negimęs, apskritai - neegzistuojantis!

Aš buvau antroje klasėje, kai mano mama antrąsyk ištekėjo už tokio pliktelėjusio, pilvoto barzdočiaus, dirbančio

autoservise. Tai buvo galas! Aš tai supratau jau jų vestuvių dieną, kai pirmą ir paskutinįsyk savo gyvenime iš laidynės nušoviau balkone perėjusį balandį, įdėjau jį į „jaunavedžių“ lovą, prieš tai išsikruvinęs rankas ir baltą jūreivišką, specialiai išskilmėms siūtą kostiumėlį. Viskas susiūbavo ir sugriuvo iš pat pamatų. Aš jau sakiau, kad lig tol gyvenome taip: mama mylėjo mane, aš mylėjau mamą ir, atsidėkodamas jai, mokiaus tik penketais, lankiau piešimo ir dramos būrelius, chorą, nesipešiau kieme su berniūkščiais, nesikeikiau, buvau klusnus, viską valgiau, anksti eidavau gulti, pats skalbiau savo drabužius... Tik staiga atsirado žmogus, kuris viską sugriovė, drausdavo vakare sėdėt prie žvakės - esą ji siurbianti iš oro anglies dvideginį, neleisdavo man iš kiemo parsinešt kačių ir šunų, nes jie dvokia ir veisia blusas, tyčiodavosi, kai mes su mama skaitydavom, klausydavomės muzikos (nes garsas - kenkia sveikatai!), eidavom į teatrą - esą tai bereikalingas laiko gaišimas, užgynė pirtį gėles - pinigų laidymas vėjais. Valgyti reikėjo reguliariai, triskart per dieną, kaip kariuomenėj - nesujudant ir nepratariant nė žodžio. Aš jo nekenčiau! Aš jo nekenčiau, nors dabar man jo gaila! Motina tvirtino, kad jis paprastas, bet geras žmogus, padedąs jai gyvent - kai užaugsiu, viską suprasiu. Aš augau, bet nieko nesupratau, atvirkščiai, man darėsi vis blogiau ir blogiau, pats stebiuos, kaip galėjau gyvent su tokia neapykanta širdy. Man buvo penkiolika metų, kai kažko ieškodamas spintoj, tarp nosinių, radau prezervatyvų pakelį, puikiausiai supratau, ką tai reiškia, pasijutau kaip košmariškam sapne (nors net jame visada rusena neryški viltis, kadpabusi), niekaip negalėdamas patikėti, kad mano mama su tuo barzdočium... Aš tiesiog pakvaišau, naktim

nebemiegojau laukdamas, ar netrinkelės spintos durelės, nepradės girgždėti lova, neatsklis kiti garsai, kurie, net negirdimi, svilindavo, degindavo mane, rangydavausi iš nevilties ir aklo įniršio.

Pradžioj dar tikėjau kaip nors atkariaut savo motinos dėmesį. Bet supratau, kad gražiuoju šito nebepavyks padaryt, nes visos mano teigiamos pastangos nublanko prieš kažkokias gėrybes, kuriomis buvo apdovanotas tas barzdotas šlykštynė. Kasryt kursčiau savy pyktį, įniršį, neapykantą; eidamas mokyklon spardydavau šiukšlių dėžes, sienas nurašinėdavau keiksmožodžiais, troleibusuos badydavau keleivius specialiai tam pasidarytais smeigtais, mušdavausi su visais kas papuola, šlykščiai erzindavau mergaites, koneveikdavau mokytojus... Nekenčiau viso pasaulio, o labiausiai - to pliktelėjusio barzdoto tipo, kuris tūnojo mano neapykantos rato centre neprieinamas, nepajudinamas, nepažeidžiamas. Aš taip jo nekenčiau, kad buvau tikras, anksčiau ar vėliau mano neapykanta taip susikoncentruos, kad palies, suardys, susprogdins jo kretinišką ramybę.

Tai atsitiko, kai aš buvau vienuoliktoji, praėjus aštuoneriems nepakeliamos neapykantos metams - mano motinos vyras pateko autoavarijon, žinoma, liko gyvas, tačiau be kojų - jas amputavo. (Baisu, bet, sužinojus apie nelaimę, pirma man toptelėjus mintis buvo - kaipgi juodu dabar mylėtis?) Mano motina ėjo iš proto, o aš jo nekenčiau, nors ir buvo gaila. Tada atsirado proga būti geram ir vėl atgaut motiną, slaugant jos vyrą. Tris savaites aš praleidau prie jo - spazmų, skausmo ir buko įniršio tampomo mėsos maišo. Jis paniškai, gyvuliškai bijojo mirties ir vienatvės, naktimis nežmonišku balsu krikdamas: „Gediminai, trauk mane iš

mirties nagų“, - šaltais prakaituotais gniaužtais surakindavo mano riešus. Jei tokiu momentu nieko nebūdavo šalia, jis visu savo bekoju, beformiu kūnu virsdavo iš lovos, traukdamas lašelines, kateterius, visą sudėtingą triūbelių-vamzdelių-šlangelių sistemą, kuria buvo palaikoma, mano manymu, jau pakankamai išliepsnojusi jo gyvybė. Su aptarnaujančiu personalu šiais laikais reikalai nekokie, pati žinai, taigi gailestingųjų seserų vaidmenį, lydimi nepaliojamų to šlykštaus kankinio prakeiksmų, pykčio protrūkių ir kliedėjimų, atlikome mudu su mama. Motina pati veikiai tapo leisgyvė, o aš, gal dėl to, kad jau turėjau pusmetinę sanitaro praktiką, šiaip taip laikiausi ir pagrindinis siaubas - naktys - tekdavo man. Aš mėgindavau užmigti susirangęs ant dviejų kėdžių, ir kai tai man beveik pavykdavo, pasigirsdavo kurtinantis beldimas į geležinę lovos atkalnę, lydimas kriokimo: „Gediminai, trauk mane iš mirties nagų!“ Raminamas jis kažkodėl imdavo niršti, spoksodavo į mane žvėriškomis pilnomis neapykantos, raudonų gyslučių tinklu aptrauktomis akimis, spjaudydavęs, žnaibydavęs, grūmodavo kumščiais, laidydamas kažkokius viduramžiškus prakeiksmus. Savo kančią jis laikė absoliučia, neliestina - jokių prieštaravimų ar paguodos. Antros savaitės vidury jį apsėdo klaiki, trunkanti kiaurą naktį haliucinacija, prasidedanti apie 12 valandą ir išnykstanti tik paryčiais. Taigi vieną naktį man rūkant tualete, ne bet kaip, o balansuojant abiem kojom įsispyrus į unitazo kraštus, pučiant dūmus pro orlaidę (kad kas neužuostų), iš palatos pasigirdo šiurpus riksmas: „Gediminai, gelbėk!“ Aš atlėkiau strimgalviais. Mano motinos vyras spoksojo giliai įkritusiom krauju pasrūvusiom akimis, jis buvo švariai nuskustas, galutinai nuplikęs, siaubingai su-

lysęs, tačiau priminė ne kankinį, o - religinį fanatiką, aukojantį kančios dievui. „Gediminai, vaikeli, prieik arčiau, - sušnabždėjo jis modamas man pirštu, - pasilenk, ką aš tau pasakysiu: - Mano lovoje yra žiurkutis, būk geras, išimk jį.“ Jis spoksojo į mane savo apdujusiomis akimis ir net truputį kažkaip paslaptinai šypsojo. Aš nuėmiau antklodę, sutvarkiau patalynę, pati supranti - jokio žiurkučio ten nebuvo, ir nusprendęs, kad viskas tvarkoj, ėmiau rangytis ant savo kėdžių, tikėdamasis nusnūsti. O mano patėvis sušnabždėjo su ta pačia šypsenėle ir kažkokia sąmoksliška gaidėle balse: „Gediminai, kodėl tu toks žiaurus? Žiurkutis vis dar mano lovoje“. Mane nukrėtė šiurpas, aš atsistojaus, antrąsyk pakartojaus tą pačią procedūrą ir pasakiau kiek galėdamas įtaigesniu balsu: „Nėra jokio žiurkučio“. - „Taip, lovoje jo nėra“, - nuolankiai suvapėjo patėvis ir aš net lengviau atsikvėpiaus, o jis tęsė: „Tu laiku jo neišėmei, jis susisuko lizdą mano viduriuose ir man pragariškai skauda“. Aš, pasitelkdamas visus man žinomus logikos ir įtaigos stebuklus, mėgindavau jam paaiškinti, kad jokio žiurkučio nėra ir būt negali. Jis ramiai išklausydavo, atrodydavo net įtikintas, tik staiga stverdavo man už rankos, spjaudavo į veidą rėkdamas: „Tu sadistas, Gediminai, kad tu visas votim aptektum, niekše! Išimk žiurkutį!“ Tu nepatikėsi, bet pirmą tokią naktį aš atsisėdau ir pradėjau verkti, pratisai kūkčiodamas, liedamas ašarų upelius, visai kaip vaikystėje. Taip tęsėsi kiekvieną naktį, kol aš pats įtikėjau žiurkučio buvimu, jis man ėmė vaidintis visur, pats save tapšnodavau, tikrindamas, ar nesusiraitė tas žvėriūkštis kokioj kišenėj ar užanty, ar nekiūto po mano antklode ar pagalve, ar nepasislėpė maiste, neišivėlė plaukuos, neišlindo į mano vidurius... Galiausiai

šioji manija patėviui, o paskui ir man dingo lygiai taip pat netikėtai, kaip kad atsirado.

Išėjęs iš ligoninės mano motinos vyras važinėjo po visą butą invalidų vežimėly. Jis man priminė pragarišką mechanizmą, skirtą sugerti, sunaikinti bet kokią šviesą, džiaugsmą, ramybę, viltį, visa aplinkui užliejant, užteršiant įtūžiu, neapykanta, isterišku pykčiu. Aš jo nekenčiau. O dabar man jo tik gaila.

Aš nebegalėjau būti savo namuose, tačiau nemačiau jokios kitos išeities. Aš sąmoningai alinau save, gėriau, rūkiau „žolę“, rijau visokias tabletes, kišau, stūmiau, traukiau į save visą įmanomą mėšlą, trankiausi su klaikiausiom mergom, laukdamas kažkokios atomazgos. Mokytojai tai pastebėjo ir manydami, kad taip išgyvenu dėl šeimoje įvykusios nelaimės, žinodami apie mano darbą psichiatrijos ligoninėje ir svajones apie mediciną, į atestatą supylė visus penketus. Tiesa, aš daug mokiausi, nes tai taip pat buvo saviplakos priemonė. Juk savo psichiatrijos vadovėliuose buvau perskaitęs, kad fanatiškas darbas be poilsio ir ne pagal jėgas - suicidinės tendencijos požymis ar net lėta savižudybė. Mama suvokus, kad elgiuosi it žiurkė, besiruošianti sprukti iš skėstančio laivo - gyvenimo, - sukuosi ratu ir inkščiu, privertė mane pailsėti, išrūpino kažkokius pažymėjimus dėl klaikios mano sveikatos ir psichikos būklės, gelbėjančius nuo tarnavimo armijoje.

Aš visai vasarai išmoviau į Leningradą, kur taip pat buvo pakankamai priemonių save kankinti ir alinti. Ten aš susipažinau su Valiuša, kurią tu jau ištardei, ji būtų galėjus mane išgelbėti, bet...

Grižęs namo vėl sukausi tame pačiame užkeiktame rate, visus metus jaučiau, kad atomazga, momentas, kai many

kažkas arba viskas nutruks, nebetoli. Tereikėjo mažyčio stumtelėjimo, krestelėjimo, lengvo bakstelėjimo pirštu, kad aš visas suskeldėčiau ir subyrėčiau nesuskaičiuojamais, nebesurenkamais, nebesulipdomais gabalėliais. Galų gale tai ir įvyko. Vieną gegužės vakarą parsivilkau namo visai sušik-ta nuotaika, dailiai apdraskytas ir apžnaibytas girtuoklėlių iš narkologijos skyriaus. Įžengęs į savo kambarį radau jame sėdinčią... Valiusą. Stypsojau tarpdury kvailai išsiviepęs ir nežinodamas, kaip išreikšti savo džiaugsmą. Ji priėjo labai arti manęs ir, tankiai mirkčiodama, sušnabždėjo:

- Aš pasidariau abortą.

- Ką?

- Nužudžiau tavo vaiką, va dabar jis būtų gimęs...

Viskas! Aš nieko neklausinėjau. Išvažiuodamas iš Leningrado maniau, kad išsiskirsiu su ja visiems laikams, negavau iš jos jokių laiškų, jokios žinėlės, man net į galvą neatėjo, kad kažkur galėjo būti mano vaikas. Galėjo būti išeitis...

Valiusą ilgai pasakojo apie ilgapirštes gydytojo rankas, šaltą instrumentų dzinksėjimą, skausmą, kančią, ašaras...

Aš, nors ir apimtas nevilties, jaučiau, kad nedūžtu, nesu-byru, pakeliu viską, ką tik bloškia mano išradingas likimas. Ir tada aš puoliau ant kelių ir tvirtai įsiremęs rankomis ėmiau daužyti galvą į sieną; ritmingai, lyg atlikdamas kokį jogos pratimą - ir viens, ir du, ir trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni, dešimt, aš turiu, turiu, turiu subyrėti į tuos prakeiktus smulkius, smulkius gabalėlius, šešiolika, septyniolika, po velnių, subyrėti į gabalėlius ir pasklisti šlykščioje žiaukčiojančioje erdvėje, devyniolika, dvidešimt, Valiusa ima klykt, dvidešimt vienas, ant sienos pasirodo kraujas, puiku, dvidešimt trys, atbėga mama, dvidešimt keturi, at-

rieda patėvis su ratukais tirtėdamas iš amžino įtūžio ir idiotiško smalsumo, dvidešimt penki, po velnių, jaučiu, kaip po kiekvieno smūgio į tą prakeiktą, prakeiktą, prakeiktą sieną darausi vis stipresnis, stipresnis, trisdešimt vienas - aš netenku sąmonės... Dievaž, iš šalies stebėdamas tokią sceną, tarytum statytą kretinų saviveiklos kolektyve, būčiau sproges iš juoko: vargšas berniukas tranko savo durną galvą į sieną, pasidarius abortą mylimoji spiegia veriančiu balsu, perkarus motinėlė tūpčioja, nežinodama ko griebtis, o bekojis patėvis invalidų vežimėly spokso prasižiojęs ir jam smakru tįsta seilė! Na, ar išlaikei, ar nesprogai iš juoko? Prašom paplot!

Po to smagaus spektakliuko atsipeikėjau savo lovoj. Šiltai apklostytas, subintuota galvele, jausdamas nuostabią ramybę ir silpnumą visam kūne, paplūdęs grauduliu, gailesčiu sau ir visam pasauliui. Sentimentalus kaip Viktorijos laikų romanų herojė. Iš tamsos išniro mano motina. Pasijutau, tarsi grįžęs vaikystėn, kai baisiausiai mėgau sirgt, gulėt karščiuodamas, užsimiršęs ir jaust, koks aš mamai neapsakomai brangus, reikalingas ir vienintelis. Toje klampioje, tirštai švytinčioje senųjų tapytojų prieblandoje mudu ir atsisveikinom.

Bet prieblanda nesisklaidė. Ji tirštėjo, traukės kaip akivaras. Buvau nublokštas į klaikias susinarpliojusias erdves aklinom švino spalvos sienom. Kiek beklaidžiojau, niekaip negalėjau ištrūkt. Supratau, kad esu labirinte. Mano dingimo niekas nė nepastebėjo! Visiems atrodė, kad tas liesas išstypėlis Aleksandro Bloko veidu - tebesu aš! Nieks negirdėjo, kaip jų šaukiuos, pirmąsyk tikrai suvokęs, koks siaubingai

tobulas, neįveikiamas, neperžengiamas ratas yra vienatvė. Niekas manęs negirdėjo, nors klykdavau iki pašėlusio skausmo galugerkly, o mano balsas, kaip pamišęs paukštis, daužydavos į pašvinkusiu vandeniu dvokiančias sienas. Niekas manęs negirdėjo. Beprasmius klaidžiojimus, bergždžius mėginimus ištrūkt keitė sunarplioti sapnai ir nemaloni būsena, apie kurią ir tu rašei. Iš šalies regėjau save patį. Besibastantį po senamiestį, kiurksantį „Stikliuose“, „Žemaičiuose“, besidarkantį kokių pienburnių ritualuose su švirkštais ir aguonų tinktūrom, pliurpiantį apie A. Arto žiaurumo teatrą išsižiojusioms pankiukėms... Kartą išvydau save, kiū-tantį teatre ant laiptukų. Už nugaros sėdintis kretinas spardė mane į užpakalį, o šalimais kiurksančio tipo gurgiantis pilvas vos nesukėlė man juoko priepuolio. Scenaj uždanga buvo nuleista. Prie pat rampos stovėjo perkarės žmogėnas ir linguodamas pirmyn atgal lėtu, tyliu hipnotizuojančiu balsu kažką kalbėjo - taip, kad pradėjau jo klausytis. (Tai buvo Povilo Aršausko kūrybos vakaras, į kurį mane nusitempė vienas bičas, teatre dirbęs butaforu. Tomis dienomis man buvo visiškai vis vien kur plūduriuoti...) Ir tada atsitiko įdomus dalykas. Išgirdau, ką jis šneka, dingo absoliučiai viskas. Liko tik juoda erdvė, aš ir jis. Mano galvoj jau seniai, kaip košmariški Boscho paveikslų gyviai, spurdėjo, ropinėjo, šliaužiojo daugybė žodžiais (tikriausiai pastebėjai, „kaip man sunku su jais, o dar sunkiau - be jų“...) neišreikštų minčių. Tos mintys ėmė veržtis man iš galvos, švytėdamos juoda erdve lėkė link Povilo, akimirka pranykdavo jo galvoje ir, įgavusios formą, tobulą žodinį pavidalą, grįždavo man atgal. Tos Švytinčios, kieta kampuota, geometrine forma sukonstruotos mintys daužė man kiaušą, girdėjau, kaip jis treš-

ka, veriasi, trupa, o aš pats grimztu į klaidą formalinu ir pūvančiom gėlėm dvokiančią masę vis giliau: „...o, aš žinojau, kad yra neviltis, bet nesupratau, ką tas žodis reiškia...“ - giliau: „...kaip sunku, kaip negera būti žmogum...“ - giliau: „...tikroji kančia didesnė - tai pajusti, kad sielvartas taip pat praeina, net skausmas beprasmiškas...“ - giliau: „...Seneka persiplovė rankų ir kojų venas, pasikvietė raštininkus ir, įveikdamas skausmus, protarpiais užspausdamas kliokiantį kraują, diktavo paskutines savo mintis - toks drąsus turi būti ir visas gyvenimas...“ - giliau: „...būk, gyvenime, man neteisingas, būk versmė patyrimų karčių... bet būk didelis ir vienkartinis... skausmo platumos - mano tėvynė: jas išplėsk begalybėn, meldžiu... man neduoki draugų, mylimos - švelnumu jie mane prazudys - mirsiu aš, mirs kovos troškulys...“ (Vieną kartą, kai buvau mažas, skendau. Ligi šiol prisimenu gyvulišką siaubą, skausmą plaučiuos ir visam kūne ir niekam neprilygstančią palaimą, kai vandeniui ėmiau alsuoti kaip oru.) Dabar viskas vyko lygiai taip pat. Ir staiga aš, beveik netekęs sąmonės, išnirau į paviršių. Ištrūkiau iš labirinto. Prapliupo kurtinantys plojimai, salėje išsibėgėjo šviesos. Aš nusiūriau link scenos, kad iš arti galėčiau pažiūrėti Povilui į akis. Ten jau spietėsi būrys gėlėmis žydinčių mergaičių. Pasirodė Povilas. Ėjo kaip į ešafotą. Tuščiom tuščiom akim lyg beribius vandenį nužvelgė publiką. Nė nešyptelėjęs, bučiuodamas mergaitėms rankas, susirinko gėles. Paskutinįsyk skausmingai it nesuprastas pranašas dėbeltelėjo į įsimylėjusią publiką ir kaip šešėlis dingo už užuolaidos.

Apdujęs išėjau laukan. Naktis buvo pasiutusiai šilta, jau ruošės žydėti kaštonai. Supratau, kad nieko nematydamas iškalėjau labirinte keletą savaičių. Užsirūkiau. Mano dė-

mesį patraukė plakatas. Ekstaziškas Povilo veidas, daugybė švytinčių mėnulių - „Mėnulis likimo posūniam“. Tada man šovė galvon nuostabi mintis! Lyg akis išdegęs nuskuodžiau prie tarnybinio įėjimo. Povilas tau jau pasakojo, koks jam pasirodė mudviejų susitikimas. Bet mes susitikom ne po O'Nilo spektaklio, o po jo paties rečitalio, išpažinčių vakaro. Žinoma, „Mėnesienų kolekcija“ buvo ne priežastis, o tik pretekstas mano desperatiškam puolimui. Sunkiai prisimenu, kaip tada viskas vyko, nors kupinas ironiškos nuostabos, pakeltais antakiais, kreivai, skausmingai besišypsas Povilo veidas man vis dar tebestovi akyse. Prasibastėm su Povilu visą naktį - iki paryčių! Jaučiau, kad galų gale suradau idealiai mane suprantantį žmogų. Kalbėjo visą laiką vien jis. Bet man atrodė, kad Povilas tiesiog skaito slapčiausias mano mintis, išreiškia jas tobulai taikliom frazėm, kurias ištaria kvapą gniaužiančia intonacija. Atspindi mane kaip veidrodis. Tas palaimingas bendravimas (tada aš jį laikiau vieninteliu galų gale įprasminusiu mano tuščią gyvenimą dalyku) tęsėsi kokią savaitę. Paskiau Povilas išvažiavo į Druskininkus filmuotis „Pasaulio sutvėrime“. Įsiprašiau, kad kokiu gizeliu ir mane priimtų į filmavimo grupę.

Lėkdamas menkai apšviestu tuneliu į Druskininkų traukinį, vėl pasijutau labirinte. Tas jausmelis pasikartojo, kai slinkau begaliniais žmonių prisigrūdusiais vagonais. Atsisėdau ant suolo ranktūrio, atsirėmiau į kažkokio tipo petį ir ėmiau žiūrėt pro langą. Medžiai švytėjo kuplumo ir žvalumo zenite, virš pievų kilo žili pienių pūkų debesys, dobilai, katilėliai, ramunės kišo savo nekaltas galvas tiesiai po traukinio ratais... Staiga įvažiavom į tunelį. Nustebau, kad vagonuos neuždega šviesos, bet kaipmat prisiminiau, kad ke-

ly į Druskininkus nėra jokio tunelio. Žmonės dairėsi pro langus anaip tol ne tokiom išraiškom, kaip kad spoksoma į tunelio tamsą. O šalimais kiūtantis vaikigalis be paliovos šūkčiojo: „...oi, mam, ziūrėk, koks upeliukas, il gandrai, oi, baltas alkliulas, kas čia - tokie geltoni, oi kokia zvilblių baidyklė...“ Aš įtemptai žiūrėjau pro langą, bet mačiau tik aklinas sienas ir tamsiai raudoną prieblandą. Užsimerkęs klausiaus: „...oi, koks šulinys, il žąsys, cha cha, dėduliukas nuo dvilacio - kebeliokst... oi ezelas... džiovintas miškelis... valiooo, atvaziaaavoom!“ Atsimerčiau - labirintas dingęs. Nuskuodžiau jaukiom gatvelėm, skroste skrosdamas tingią, vėsią, kvepiančią, liepom apsodintą kurortinio miestelio ramybę. Kai prie viešbučio durų pamačiau stypsant Povilą, nežvenk, bet man širdis plastelėjo, kaip įsimylėjusiai vaidi-lutei. Aš tiek daug turėjau jam papasakoti, išklausinėti, iš-klausti, ne tverdamas džiaugsmu, kad pirmąsyk per dvidešimt gyvenimo metų turiu tikrą Draugą. Povilas įsivedė mane į savo kambarį. Jame viešpatavo baisi netvarka. Ant stalo vienon krūvon buvo suversti „Primos“ pakeliai, pomidorai, pastilės, konservai, kišeninis japonų poezijos tomelis, penkiametės dukros fotografija, po kambarį išmėtyti paties Povilo ir... Čiurlionio drabužiai, scenarijaus lapai... Povilas su visais batais dribtelėjo į neklotą lovą ir suvaitojo: „Vaikeli, jaučiuos kaip balionas, iš kurio išleido orą... Ir nieks manęs pripūsti negali. Dulkinuosi nuo saulės patekėjimo iki saulės patekėjimo... Dabar tas Čiurlionis... Visi iš jo stabą padarė, o šiaip ar taip - žmogus buvo... Visai nežinau, ką gi man su juo daryt...“ Visa aplinka ir toks jo išglebimas mane suerzino, net - įskaudino. Norėjau Povilą matyt dramatišką, romantišką, tragišką, filosofuojantį, įsimylėjusį save ir

nekenčiantį pasaulio, fanatiškai atsidavusį savo kūrybai ir savo kančiai, apsisivaliusį nuo tokių mažmožių, kaip konservų dėžutės, pomidorai, palovy besimėtančios nešvarios kojinės... Dabar tai man jau juokinga. O tada jaučiaus nepakeliamai kankinamas, kai, pavyzdžiui, savo kambary Povilas keldavo balius. Sulėkdavo visa filmavimo grupė, kažką raikydavo, pjaustydavo, tepdavo, virdavo, plikydavo, pilstydavo, o Povilas diriguodavo tam šurmuliui džiugiai, įkvėptai, kaip džiazų improvizacijai. Atsisėsdavo ant stalo, iš nuskelto puodelio gurkšnodamas raudonąjį vyną atsiliepinėjęs į dažnus telefono skambučius, demonstruodamas kaip per aktorius meistriskumo egzą abejingą, dalykišką, rimtą, švelnų, meilų, pagarbų, pašaipų, liūdną, dramatišką, nešvankų pokalbį. O aš vis verždavaus pasakyt jam ką nors skausmingo, rūstaus, beviltiško. Norėjau savo kančios pranašą, dievaitį matyt nelaimingą. Vėliau aš supratau, kokia pavojinga, beprasmė, neleistina buvo ta jo skelbta kančios garbinimo religija. Koks slidus ir net lengvas buvo tas kelias. Bet tada aš dar mėgavaus tokiu kritimu bedugnėn, kai nereikia jokių pastangų, galva svaigsta lyg skrendant, širdis užtįpsta, emocijos pasiekia kulminaciją - kas, kad leki žemyn ir vargu ar pavyks sugrįžt. Buvau kaip tik tame kritimo etape, kai jaučiamas didžiausias malonumas. O Povilas galėdavo tą mano mėgavimąsi kančia dar dešimteriopai su-stiprint. Aš ir stengiausi jį tam išprovokuoti. Bet jis neleisdavo nei man, nei kam kitam prasižioti, trykšte trykšdamas nuvalkiotų anekdotų, paikų istorijų, šmaikščių juokelių, banalybių, nešvankybių kaskadom. Visi, žinoma, leipdavo iš juoko, susižavėjimo, pasitenkinimo, o man atrodė, kad Povilas, pats to nesuvokdamas, nuolankiai vergauja jų lėkš-

tiems potraukiams. Jis šypsodavo - išūliai, niekinamai, gašliai, nešvankiai, ciniškai, bet niekas, išskyrus mane, nepastebėdavo, kokią antipatišką išraišką tai suteikia jo muzikaliai gražiam veidui. O rytais jis tapdavo... Čiurlioniu. Vaidino (oi, kaip čia netinka tas „vaidino“) pritrenkiamai. Aš prie jo kabinėjaus tik tam, kad išprovokuočiau skandalą. Povilas nekentė patarimų, priekaištų, nurodymų, o jo pykčiu aš tikėdavausi pakurstyti savo kančią. Buvau tapęs savotišku narkomanu - nè valandos be nuoskaudų, nemalonumų, nevilties injekcijų! Užsimiršdavau tik Povilui pradėjus vaidinti (vargė vargė, koks nykus šis žodis!) Čiurlionį. Tai būdavo fantastiška! Raima rėkdavo per megafoną, kad Ašarai reikia tai validolio, tai festalio, tai nošpos, tai citramono, nes jam visada ką nors skaudėdavo - ar nuo įtampos, ar nuo pervargimo, nuo kavos, raudonojo vyno, nemigos... Povilas, jau nugrimuotas (nors ir be tų klijuotų ūsų, banguotų plaukų, sušiauštų antakių, paryškintų skruostikaulių jis visus įtikintų, kad yra Čiurlionis), stypsodavo, apsuptas amžinai susižavėjusių, patiklių klausytojų. Linguodamas pirmyn atgal, be perstojo rūkydavo, berdavo šmaikščias istorijas, kikendavo, dviem blyškiais pirštais prilaikydamas butaforinius ūsus. Tik staiga - nutildavo, įtemptai, klausiamai, lyg laukdamas kokio ženklo apsidairydavo, sviesdavo tolyn neužgesintą cigaretę, nustumdavo susižavėjusius klausytojus ir kažką pašnabždom kartodamas irdavosi pirmyn tokiu lėtu sunkiu žingsniu, nelyginant visa aplinka jam priešintųsi, trukdytų, keistais rankų judesiais plėsdavo nuo savęs vieną apsauginį luobą po kito, vieną kaukę po kitos... Dar akimirką sustingdavo (lyg išibėgėjęs lėktuvas prieš pat pakylant), užsimerkdavo, atsimerkdavo jau būda-

mas Čiurlioniu. Ta metamorfozė tiesiog gniauždavo kvapą, o kartais - darydavosi nejauku... Raima tau jau pasakojo apie liūtį, užklupusią filmuojant prie kapinių. Mudu su Povilu stypsojom po vienu skėčiu, jis pats sau, kikendamas kaip koks durnelis, tauškė visokius niekus: kaip Ignalinos ežeruos, paveiktuos radiacijos, žuvys neršia dusyk per metus... Kaip čiukčiai važiavo į San Remo festivalį ar įkūrė savo kino studiją. Kartojo baksnodamas Raimai į pilvą: „Pastovėsim, pastovėsim ir... pastosim...“ - tik staiga - nutilo, apsiblausė ir po kelių akimirkų, lyg debesiai nuslinkus - sušvito, virtęs M. K. Čiurlioniu. Povilo nebebuvo. Šalia manęs stovėjo visai svetimas, tik iš fotografijų ir knygų pažįstamas žmogus. Tada tokį stulbinantį persikūnijimą ir dar - visai iš arti - regėjau pirmąsyk. Man pasidarė klaikiai baisu - kaip sapne. Lyg akis išdegęs puoliau į liūtį ir pasileidau šokt su tuo vaikigaliu... Na, Raima tau taip pat pasakojo, kaip sykį man pavyko išprovokuoti Povilo pykčio priepuolį ir aš žliumbdamas nukūriau per pievas. Jaučiaus absoliučiai viską praradęs. Dozė pasirodė per didelė, paskutinė injekcija - mirtina: „Nesuprantu tavęs ir suprast nenoriu! Palik mane ramybėj!“ Aš laukiau visko, bet tik ne tokio akibrokšto. Tai buvo daugiau, nei galėjau išverti. Nėgana to, visos mano nuoskaudos sukilo kaip dumbilai per liūtį. Prisiminiau niekad neturėjęs tėvo, praradęs motiną, išduotas mylimos mergaitės, kurią laikiau tyriausia, romantiškiausia būtybe pasauly... Tariausi visiems laikams nusivylęs moterimis, o tai, kas siejo mane su Povilu, laikiau legendine, kažkokia antikine, knygose perskaityta, Tikra Vyriška Draugyste - vienintele vertybe pasauly. Bet dabar supratau ir jos netekęs. Man buvo visiškai nepakeliama, kad Povilas,

kurio bičiulystę branginau kaip šventenybę, staiga atsitvėrė nuo manęs neperžengiama abejingumo siena, nors kitiems, reikalaujantiems tik banalių juokų ir nešvankybių, atsiduodavo iki visiško užsimiršimo. Jis absoliučiai negailėdamas dalijo save teatrui, kinui, buičiai, draugams, nedraugams, sekinantiems lėbavimams, betiksiams pokalbiams, svetimoms moterims, svetimiems vaikams, net benamiams šunims, katėms ar iš lizdo iškritusiems paukščiukams, per kraštus trykštančiai vasarai, dangui, medžiams - visiems ir viskam, išskyrus mane, nors būtent man labiausiai, skaudžiausiai jo reikėjo.

Prataisai dūzgė vabzdžiai, springdami čiulbėjo paukščiai, skalijo šuo, ryškiaspalvės gėlės klykė veriamais balsais, žemuogės skimbčiojo perspėjamu raudoniu, spengė mėlynas dangus; neaprėpiama žaluma skambėjo kaip didžiulis varpas, o kalvota horizonto linija pulsavo gąsdindama sprogiu. Klaikiai gyvybinga gamta atrodė svetima ir priešiška. Pasaulis išslydo man iš po kojų, traukėsi atžagarias, išsišiepęs, urgzdamas, leisdamas nuodingas seiles, ruošdamasis šuoliui, kad ištaškytų, sutryptų mane it visišką svetimkūnį. (Viskas buvo ne visai taip, kaip sakė Raima.) Aš persigandęs pasileidau atgal, šauktis Povilo pagalbos. Bet jis jau sėdėjo juodoj „Volgoj“; pamatęs mane, neišlipo, neliepė vairuotojui sustot, o tik išsiviepęs žaismingai, kaip ir dera kino žvaigždei, pamosavo. Kai mašina nuvažiavo, dangus švininiu gaubtu ėmė leisti ant manęs; virpančios žolės, medžiai, pabaidyti paukščiai, suplukę žmonės blykstelėjo vidudienio šviesoje ir išnyko. Pragariška, tamsiai raudona jėga įsuko mane ir bloškė atgal į labirintą. Nė nebandžiau ištrūkti. Susiraičiau kažkokiam tamsiam kamputy rankom apglėbęs ke-

lius ir panarinę galvą. Nežinau, kiek laiko taip praleidau, bet staiga pasigirdo muzika. Pradžioje visai tylutėlė, ji stiprėjo, stiprėjo tarsi kviesdama mane. Pakilau ir apgraibom nuslinkau į ją. Purvinos švino spalvos sienos praskydo. Kaip prastoje skaidrėje kiaurai jas regėjau šviesų kambarį, pianiną, senovinę knygų prikrautą spintą, pievos gėlių puokštę moliniam ąsoty... Galų gale spalvos tapo ryškios, aiškios ir šviesios. Labirintas prapuolė visiems laikams! Buvau vakarės saulės užlietam Čiurlionio namely, grojo „Mišką“. Tada many viskas pasikeitė. Staiga suvokiau paprastą tiesą, kurią jau daugybę sykių skaičiau. Ji manęs nepaliesdavo, nes buvau nepasiruošęs ar teisindavausi, kad mūsų desperatiškais laikais ji nebeegzistuoja, man (och och och - tokiai dramatiškai asmenybei) nepriimtina. O toji tiesa - be galo paprasta ir aiški. Vienintelė nenugalima jėga šiam pasauly yra nedalomai susipynę meilė ir džiaugsmas. Mano galvoj ėmė skambėti jau kažkada girdėtos Čiurlionio mintys ir kelti aukštyn: „...kad žmogus taptų laimingas, jis turi kuo mažiau apie save galvoti...“ - aukštyn: „...žmogaus siela neturi sparnų primygt nuosavo „aš“. Sunku jai tada...“ - aukščiau: „...Bet kuo plačiau sparnus išskės, kuo didesnę ratą apsuks, tuo bus lengviau, tuo laimingesnis bus žmogus...“ Pasidavimas sau, savo liūdesiui, graužačiai, kančiai yra kritimas žemyn, kai visa šiam pasauly kyla, stiebias, veržias, skrieja į viršų - žolynai, medžiai, paukščiai. Ir žmogus! (Čiurlionio paveiksluos vyrauja vien vertikalės!)

Toji TIESA vingiavo per visą mano gyvenimą kaip Bickfordo virvė. Ir staiga akinamai ryški liepsna perbėgo tuo dagčių, ir štai čia, Druskininkuose, Čiurlionio namely, įvyko sproginimas. Nuo manęs lyg sueižėjęs storiausias purvo

luobas juodom skeveldrom lėkė šalin nepasitenkinimas, liūdesys, neviltis, egoizmas, neapykanta... Tu tik pagalvok, ko gi buvau vertas, kai mano širdis plakė vienu ritmu: „Man bloga, man bloga, man bloga, man, man, man...“ O galvoj uždaru verpetu sukos: „...Aš nelaimingas, aš nelaimingas, aš, aš, aš...“ Ir visa tai juodom gličiom plėvėm vėlės aplink mane, kietėjo, virto baisiu, jokiai šviesai nelaidžiu, jokiais džiaugsmiais nepramušamu šarvu... Juk toji TIESA visada glūdėjo ir glūdi mumyse, bet reikia sprogo, kad ją savy atrastum. Ar tik ne apie tai pasakos, kai užkerėtos rupūžės, šikšnosparniai ir kitokio plauko pabaisos staiga virsta nuostabiai gražiomis, džiaugsmu, meile švytinčiomis karalaitėmis ir karalaičiais? Puikiausiai žinojau, kad tas katarsis nesitęs amžinai. Kaip visada - bus potvyniai ir atoslūgiai, pakilimai ir nuopuoliai. Bet tą vakarą jaučiaus visagalis ir troškau savo švytinčia būseną kiek galima greičiau pasidalyti su Povilu. Vos atgaudamas kvapą nuskuodžiau viešbutin, užskubėjau į trečią aukštą, akimoju atsidūriau koridoriaus gale, prie trisdešimt aštunto kambario durų. Jos buvo praviros, kambaryje degė stalinė lempa, bet nesigirdėjo jokio garso. Pagalvojau - gal Povilas kokią merguželę parsitempė, dirstelėjau pro durų plyšį... ir man net kojas pakirto. Vidury kambario ant kėdės sėdėjo... nežinau, ar tai galima pavadinti žmogum... greičiau - beveik praradus žmogišką pavidalą mumija ar koks jau suakmenėjusia lava užlietas lavonas, ar iškalta iš tokio pilkšvo, raupsuoto, mėnulio paviršių primenančio akmens statula - ištiestom kojom, nukarusiom rankom, panarinta galva... Palengva ta klaiki, negyva, išakijus substancija ėmė formuotis kaip į ryškalus įmesta fotografija, įgaudama Povilo pavidalą. Paliestas, paveik-

tas mano žvilgsnio jis vėl virto savim. Atsistojo, pasiražė. Lyg iš snaudulio pažadintas, prisidegė cigaretę ir pasuko durų link. Man pasidarė silpna. Kaip beprotis puoliau bėgti. Išpuolęs į šiltą naktį staiga suvokiau, kas atsitiko. Tu jau žinai, kad dievinu Povilą, bet ne dėl talento, dėmesio ir pakantumo man, o dėl paslapties. Taip - paslapties! Niekaip negalėjau Povilo įmint! Kartais, susikrovęs kritinių straipsnių, recenzijų, interviu šūsnis, rinkdavau jį apibūdinančias formuluotes: „nihilistinis idealizmas“, „racionalumo ir emocionalumo sintezė“, „dramatiškas lyrizmas“, „dekadentiškas temperamentas“, „fatališkas talentas“, rašydavau stulpelių, lyg tą žmogų būtų galima išspręst kaip kryžiažodį. Bet vos tik patikėdavau jį įminęs, Povilas imdavo ir virsdavo savo priešybe! O dabar aš supratau, kad jokio Povilo Aršausko nė nebuvo! Jis mirė, perdegė - ko gero - labai seniai. Povilas buvo negyvas ir šaltas, kaip mėnulis, švytintis magiška, iš proto varančia, hipnotizuojančia, n e s a v o šviesa. Jis švytėjo, savo herojų arba - šalia esančių žmonių - apšviestas. Visada žavėjausi Povilo gebėjimu bendrauti su žmonėmis, suprasti, gyventi jų interesais, džiaugsmams, nelaimėm. Bet jis nebendravo, tiesiog - kokia šviesa jį apšviesdavai, tokią jis atspindėdavo. Būnant su Povilu akis į akį, susikurdavo visiška supratimo, atsivėrimo, apsinuoginimo, sielų bendrumo iliuzija. Jis buvo kaip veidrodis. Bet dar tikriaus - kaip mėnulis. Vėliau įdėmiai jį sekdamas, aš pastebėjau, kad vieno žmogaus (ar herojaus) apšviestas, jis būna delčia, kito - priešpilis ir taip toliau, atkartoja visas įmanomas mėnulio fazes. Tarp žmonių, kompanijoj, Povilas darydavosi nebe toks ryškus, lyg apsuptas drignės ar debesimis aptrauktas. Nušviestas Čiurlionio, jis spindėjo taip

šviesiai ir ryškiai, kaip pilnatis skaidriausią vasaros naktį. O tada, viešbuty, per durų plyšį aš pamačiau visišką mėnulio užtemimą. Tada pasijutau taip nejaukiai, kad net išvažiavau iš Druskininkų. O autobuse mane vėl užplūdo džiaugsmas, plykstelėjęs Čiurlionio namely. Aš nuvažiavau į Kauną, Raima tau jau pasakojo. Yra dalykų, kuriuos reikia pačiam patirti, nes pasakojami jie praranda esmę...

Po kelių dienų grįžau į Druskininkus. Povilas man buvo švelnus ir geras. Netrukus mes išvažiavom filmuoti į Leningradą. Keistas tai miestas - miestas sfinksas, miestas vaiduoklis, miestas vampyras, miestas narkotikas. Kartą apsilankęs - niekad nebeįstengsi jo pamiršti.

Pirmąsyk į Leningradą nuvažiavau su savo X b klase, auklėtojos vadovaujamas. Jau tada mane pribloškė, kad visas miestas, jo gatvės, aikštės, skverai, namai, tiltai, kanalai, pulsuojanči drėgme erdvė man nuostabiai gerai pažįstami. Pažįstami ne iš kokių filmų, knygų ar atvirukų, o taip - lyg daug sykių būčiau juos sapnavęs. Nors nei tada nemaniau, nei dabar netikiu, kad esu jau gyvenęs tame mieste - amžiaus pradžioje Aleksandro Bloko pavidalu.

Tačiau ta sapniška nuotaika greit buvo užgožta naujų stiprių įspūdžių. Mūsų panos trainiojosi gatvėmis ir kaifavo skaičiuodamos, kiek sykių jas užkalbino negras, arabas ar girtas suomis. Bernai gėrė ir slankiojo po Ermitažą, vaidindami užsieniečius (tą panašumą turėjo suteikti tamsūs, kosminės sumas kainuojantys akiniai). Dabar, nors užmušk, negaliu suprast, kas tai per kaifas - vaidinti užsienietį? Bet tada pats taip dariau - tamsius akinius nudžioviau iš mamos, naujutėlaičius džinsus susikišau į aulinukus, ant kaklo užsi-

raizgiau trimetrinį raudoną šalį, iš kaimyno pasiskolinau juodą odinę striukę - ak, kad tu būtum tada mane mačiusi!

Paskutinį vakarą, prieš pat išvažiuojant, mes gerokai nusipylėme, girtutėliai šlitinėjome po Nevskį ir galų gale sutūpėme parūkyti skverelyje prie „Astorijos“. Man buvo liūdna skirtis su tuo išsapnuotuoju miestu, jaučiausi pametęs jame kažką ypač svarbaus, kažko nesuvokęs, nepamatęs, nesutikęs, - šlykštus, maudžiantis jausmas, nors gyvas lišk į žemę! Mes suvirtome ant suoliuko. Šūkčiodami nerišlias angliškas frazes, užkabinėjome pro šalį einančias mergaites: „Oh, girl, sweet baby... kiss me... make me love... I want you, oh, girl, girl!“ Mūsų degtukai įkrito į balą ir aš nužir-gliočiau prisidegti cigaretės pas didžiaakį, maloniai primenantį Polą Makartnį, rūkantį ant gretimo suoliuko.

- *Hello, dady*, - riktelėjau (anglų kalbą aš mokėjau tiesiog šuniškai), - *please, give me some light!*

Polas Makartnis, kaip ir reikėjo tikėtis, prabilo gryniausią anglų kalbą, banguojančia ir suvelta, lyg laikytų karštą bulvę burnoj. Jis išsitraukė „Marlboro“ pakelį ir, kišeniniu žiebtuvėliu pridegęs cigaretę, padavė man.

- Oh, *thank you, I love you, Paul*, - subliuvau aš, plekšnodamas jam per petį.

- *My name is Frank*, - pasakė jis nusišypsodamas ir dar greitakalbe, kaip koks BI BI SI diktoriaus, išbėrė kažkokią man nesuprantamą velniavą.

- Oh, *I love you, Frank*, - lemenau aš svirduliuodamas į visas puses, staiga mane apšvietė puiki idėja, - *give me ten dollars, please!*

Frenkas nusikvatojo, pademonstruodamas reklaminius dantis, vėl ėmė kažką vograuti, aš supratau tik tiek, kad jis

kviečia mane į svečius, į savo numerį „Astoriijoje“. Aš pergalingai iškėlęs du pirštus pamojau draugams, su pasimėgavimu matydamas, kaip jų akiniuoti snukiai tįsta iš pavydo. Mudu su Frenku apsikabinę, draugiškai plekšnodami vienas kitam per petį, nuėjom.

„Astorijoj“ man tiesiog galva apsvaigo nuo prabangos: veidrodžių, krištolinių sietyų, marmurinių laiptų, paauksavimų, raudonu pliušu apmuštų baldų, persišku kilimų, balto ir purpurinio šilko užuolaidų su raukinukais, palmių senoviniuose induose... Frenko numeryje aš virtau į ištaigingą fotelį, kojas susikroviau ant mažo, margais užsieniniais žurnalais apkrauto staliuko ir jaučiaus kaip devintam danguj... Frenkas išsitraukė portatyvinį magnetofoną, šūsnį kasečių, pasiūlė išsirinkti, kurią aš norėčiau klausytis. Aš, leipdamas iš pasitenkinimo, susiradau paskutinį „Pink Floyd'ų“ įrašą „The Wall“, kurio pas mus dar niekas nebuvo klausęs. Negana to, mano geriausias draugas Frenkas šveitė ant stalo bloką „Kento“, pastatė litrinį, didumo sulig patranka *Black-and-White* butelį, taureles. „We don't need no education!“ - griaudėjo „Pink Floyd'ai“, o aš visa siela jiems pritariau, maukdamas viską, kurį geriausias mano draugas Frenkas sau skiedėsi žaliu putojančiu vaisvandeniui. Frenkas kikendamas klausėsi mano postringavimų, vargiai galėdamas ką suprasti (tada anglų kalba atrodė bereikalingas balastas tiesiame mano gyvenimo kely). Ar aš turįs kokią mergaitę, klausė Frenkas, o aš, jausdamasis tikru vyru, šaukiau: „Oh, no, all women are absolutely dump“. Frenkas klausinėjo apie mano ateities planus, ir aš sakiau norįs groti kokiame šauniam ansambliuke, kaip „Led Zeppelin“, „Rolling Stones“ ar „Doors“, jis kikenė, delnu plekšnodamas

man per petį. Paskiau, išsitraukęs iš lagamino dar šūsnį ryškiaspalvių, blizgančių, kvepiančių žurnalų, pakišo man. Tikras kaifas: Oskaro Vaildo „De Profundis“, Tenesio Viljamso dienoraščiai, Leonardo da Vinčio biografija ir staiga - fotografijos... Aš nežinau, gal pas juos visi žurnalai spausdina tokias šlykštybes ir su tuo palengva galima apsiprast, bet tasyk, nors mirk iš juoko, man, šiaip ar taip, buvo jau septyniolika metų, aš pasijutau it šlapiu maišu per galvą gavęs. Mane išmušė karštis, rankos ėmė drebėti, viskis pasipylė tiesiai ant tų šlykštybių.

- *Do you like it?* - paklausė Frenkas šypsodamasis ir tiriamai spoksodamas į mane.

- Oh, *no, it's ugly*, — sulemenau aš ir kaip tikras idiotas pridūriau: - *I believe in real love*.

Frenkas ėmė pasiutusiai žvangti, o mane pagavo baimė, suprantį, tose nuotraukose buvo vieni vyrai... Jis nusirengė švarką ir pripylė man dar taurelę viskio, kurią aš iš susijaudinimo išlenkiau vienu mauku - staiga man tapo visiškai aišku, kodėl gi jis mane čia atsitempė ir vaišina!

- *I must go*, - subliuvau aš, - *our teacher is waiting, our train will departure tonight at nine o'clock*, - mintyse aš keikiau neįkandamą anglų kalbą ir Frenką, kuris nė velnio nesuprato mano sapaliojimo ir tik kikenė.

Aš pašokau. Puoliau prie durų, bet jos pasirodė užrakintos.

- *Let me go, give me the key*, - suklikau.

Frenkas priėjo visai arti manęs, suėmė mane už pečių, suspaudė, papurtė, jo žvilgsnis pasidarė kažkoks drumstas, ant viršutinės lūpos pasirodė prakaito lašeliai.

- *Let me go, let me go, damned Yankee*, - nors jis sakėsi

gyvenąs Oksforde. - *I hate you, let me go*, - aš įpuoliau visišką isteriją.

Frenkui, rodos, tai patiko. Jis atsitraukė nuo manęs, virto į lovą, siurbčiojo viską, rūkė ir krizendamas stebėjo, kaip aš it patrakęs duoduos po kambarį. Aš tikrai krausčiaus iš galvos, pažiūrėjęs į laikrodį pamačiau, kad iki traukinio išvykimo liko vos dvi valandos, prisiminiau turįs viešbučio, kuriam gyvenom, telefoną, puoliau skambinti, tikėdamasis sulaukti pagalbos.

- *I shall call my teacher*, - pagrasinau Frenkui, kuris, rodos, jau praradęs viltį kitaip manim pasinaudoti, viską stebėjo kaip smagų spektaklį. Man jo vietoj gal taip pat būtų buvę linksma ir įdomu, įsivaizdavau, kaip grįžęs namo, leipdamas iš juoko pasakos savo sumautiems bičams apie „Russian boy“.

Atsiliepė budėtoja, išsikviečiau klasės auklėtoją, ėmiau rėkti besipinančiu nuo viskio ir išgyvenimų liežuviu:

- Aš „Astorijoje“, mane nori išprievartauti toks Frenkas iš Oksfordo; užrakino mane, prigirdė, prirodė visokių šlykštybių ir nori išprievartauti, aš nežinau, ką man daryti, tamsta auklėtoja...

Tamsta auklėtoja akimirką kurtinamai šnopavo į ragelį, o paskui ėmė berti lediniu, lūžinėjančiu, trūkčiojamu balsu, užsikirsdama ir springdama, kaip jai būdavo tik nepaprastai supykus.

- Gediminai... atsimink - dešimta klasė... pagalvok apie atestatą! Aš šito triuko neužmiršiu, Gediminai! Pagalvok apie charakteristiką! Tokius cirkus gali krėsti savo draugams, bet ne man. Būk ramus, apie tai sužinos ir mokslo dalies vedėjas, ir direktorė, ir tavo tėvai... Matysi aukštąją mo-

kyklą kaip savo ausis... Tikiuosi, kad į viešbutį grįši jau prasiblaivęs, tada mes ir pasikalbėsime... - ji šveitė ragelį.

Iš mano veido išraiškos Frenkas, matyt, sumetė, kad - nieko nepešiau, ir tiesiog dusdamas iš juoko pareiškė:

- *No one can help you, pretty boy!*

- *Frank, dear Frank*, - dabar aš jau puoliau maldauti. - *I please, I pray, let me go!*

Tačiau Frenkas ėmė žiūrinėti vieną iš savo žurnalų apsimesdamas, kad manęs nė negirdi. Tai jau buvo virš visko! Aš puoliau prie durų ir ėmiau jas tvatinti kumščiais rėkdamas:

- *Help!*

Į duris iš anapus kažkas pabarbeno, aš jau maniau, kad tai - išsvajotoji pagalba.

- *Hello, Frank, how are you*, — pasigirdo šaižus moters balsas, - *what are you doing with this nice guy?*

Frenkas kažką sukleketavo, aš tepajėgiau suprasti „splendid evening“, „amazing Russian temperament“, ir viskas. Frenkas nė nemanė atrakinti tų prakeiktų durų. Ir tada mano galvon šovė tikrai geniali mintis:

- *I shall call the police*, — pasakiau eidamas prie telefono, - *our police is splendid!*

Tai suveikė: Frenkas šoko iš lovos, žaibo greičiu puolė prie manęs, išplėšė iš rankų telefono ragelį šnypšdamas:

- *Joking apart, boy!* - jis ėmė keiktis, aš nė velnio nesu-prasdamas jutau, kad šlykščiai.

Frenkas išsitraukė iš kišenės raktą, atidarė duris, aš puoliau prie išėjimo. Pavymui jis sviedė mano striukę, šalį ir pakelį „Kento“. Aš susigriebiau savo mantą, o cigaretes ko-ja paspyriau jam atgal. Frenkas priėjo prie manęs ir ištiesęs ranką draugiškai sulemenė:

- *I'm, sorry, excuse me. Forget it, please. You are good fellow!*

Tada manyje suveikė kažkoks pačiam nesuprantamas mechanizmas - aš spjoviau jam į veidą! Tekinas pasileidau ilgais švariais kaip ligoninė, žaliais kilimais nutiestais koridoriais. Lėkdamas laiptais vos kniūpsčias nenudardėjau žemyn. Hole sėdėjo koks pusšimtis visokių frenkų, džimių, džonų, stivų ir rodžerių su savo džulijomis, megėmis, džėinėmis. Jų dideliame džiaugsmui, sėkmingai įveikęs laiptus, aš kaip ilgas išsitiesiau ant tobulai išvaškuoto parketo.

- *Yankee, go home*, - subliuvau aš jiems visiems žvengiant ir plojant katučių. - *I hate you!* - akyse man tvenkėsi ašaros, jos ėmė riedėti skruostais, aš gniaužiau kumščius ir nieko negalėjau su savimi padaryti.

Grįžęs į viešbutį, žinoma, pamačiau, kad klasiškai su visa auklėtoja jau išvažiavę, ir apie tai, kad spėsiu į traukinį, nebuvo ko nė galvot. Pasiėmiau savo kelionmaišį (laimei, daiktų turėjau nedaug) ir išslinkau į drėgną svetimo miesto tamsą. Aš likau visiškai vienas milžiniškame mieste, veikiančiame mane kaip gyvybiškai svarbi, bet neįmenama paslaptis. Atsisėdau Rūmų aikštėje ant laiptelių po juodu angelu, iškeltu ant smingančios į dangų kolonos. Užsirūkiau, galva plyšo, visas kūnas keistai trūkčiojo, lyg būčiau persitempęs besportuodamas. Tada mane užplūdo... gailestis tam nelemtam Frenkui. Taip taip, tas pats graužiantis, geliantis jausmas, kuris vaikystėj mane apimdavo žiūrint į nesuvalgytą kotletą, byrančius raganės žiedlapius ar slystančius dangumi paukščius. *Gailestis* - niekam tikęs žodis, panašiai jau tiesi, kai pabundi vidurnakty kažkur ūkiant traukiniui, klausaisi priblandoje lietaus barbenimo į stangrius alyvų lapus

ar eini tuščiomis kopomis ir lengvo vėjo sujudintos smiltys pakyla sidabriniu, švytinčiu lyg aureolė debesim... Viskas beprasmiška ir jokios išeities. Velniava, gal tas Frenkas net neturėjo jokių piktų kėslų, o aš, pamatęs nepadorią fotografiją, ėmiau siautėti it senmergė, sausakimšame troleibuse netyčia gavusi per užpakalį. Na, o jei ir ketino su manimi papramogauti, kam gi spjauti jam į veidą, kai ėmė manęs atsiprašinėti? Varge, varge tu mano...

Aikštėje patruliuojantis milicininkas ėmė įdėmiai į mane dėbčioti, aš atsistojau ir lėtai nuslinkau Nevskio pusėn.

Po pačia Centrinio štabo arka susitikau du ilgaplaukius vaikinukus, vienas iš jų riktelėjo:

- *Hello!*

Aš net krūptelėjau - anglų kalba tą vakarą man atrodė visų juodųjų jėgų ženklas. Taip aš susipažinau su vietos hipsteriais (taip jie save vadino, šventai tikėdami, kad būtent tokie ir yra). Sužinoję, kad iš Vilniaus, jie išsyk mane apibėrė klausimais: kaip laikosi „Vaiva“ ir „Rotonda“, ar mes dar važinėjame į Rygos „seišinus“, kaip gyvuoja Pieška, Gytis, Robkė, Nilkos „beibis“ ir aibė kitų tipų, apie kuriuos neturėjau žalio supratimo. Mane išsyk pakrikštijo „Bloką“ - kitaip nė nevadino. Nusivedė savo egzotiškon landynėn. Viskas buvo pasiutusiai įdomu, nors jau tada jų gyvenime išvelgiau kažkokią netiesą. Nežinojau, nežinau ir dabar, kaip tai tiksliai apibūdinti - vaikiškumu? konformizmu? snobizmu? naivia Vakarų „nostalgija“? paklydimu laike ir erdvėje? Bet kelias, kuriuo jie eina ir kuriuo net penkerius metus slydau aš - klaidingas!

Jų landynė, „komunariumas“, „ašramas“, - visai neblogas dviejų kambarių butas su virtuve ir visais kitais patogū-

mais, didžiuliais langais, aukštomis lubomis, apiplyšusiais tapetais, nutrintu parketu, buvo įsikūrus sename name neapsakomai prabangiomis laiptinėmis. Tuose dviejuose erdviuose kambariuose trynėsi daugybė nieko neveikiančių žmonių. Baisiai efektinga panelė, sąmoningai ar nesąmoningai primenanti baltąją Andželą Devis, visus girdė arbata. Kai žmonių šiek tiek apmažėjo, liko pastovus vietos gyventojų branduoliukas, maždaug dvidešimt personų, buvo atneštas milžiniškas katilas kukurūzų košės. Patikėk, niekada gyvenime nebuvau taip godžiai ir daug rijęs. Magnetofono griuvėsiai „nonstopiškai“ džeržgė „Hair“, „Animals“, „Grateful Dead“ ir Džono Lenono „gabalus“, kažkam ypač nevykusiai pritariant gitara. Kiti murmėjo ar niūniavo į taktą. Vienas per kitą, springdami susižavėjimu, arbata ir kukurūzų koše, pasakojo pritrenkiančias istorijas iš savo nepaprastų gyvenimų. Tu, man rodos, taip pat jų ligi soties prisiklausei. Šimtmečiais neplautų kojinių tvaikas maišėsi su „Belomor-kanalo“ dūmais ir smilkalais.

- Ant ko sėdi? - paklausė manęs eilinė Jėzaus Kristaus kūniškojo pavidalo atmaina.

Pamanęs, kad prisėdau kokį svarbų daiktą, išsigandęs kils-
telėjau ir pažvelgiau po savimi. Viso labo sėdėjau ant grindų. Vaikinukas sukikeno.

- Fain bajeris, - pareiškė ir patikslino savo klausimą: -
„Tarčialini“ ar - „šyriniesi“?

Aš atsakiau, kad - „tarčialinu“. Šis žodis man buvo lyg ir malonesnis, nors, atvirai sakant, nesupratau nei vieno, nei kito. Tada Jėzaus Kristaus atmaina ištraukė papirosą, iškrėtė iš jo visą tabaką, sumaišė jį su degtukų dėžutėje laikoma tamsiai žalia mase, sukimšo atgal ir tokį naują „Belomor-

kanalo“ variantą padavė man. Supratęs, kas manęs laukia, tiesiog nutirpau.

Rūkėme išsyk abu galus, kaip svečiui man teko degantysis. Naujasis mano bičiulis „tarčialinti“ ėmė nedelsdamas. Pasakojo sukrečiančias haliucinacijas, kurių galėtų pavydėti Salvadoras Dali ir LSD pranašas Timotis Leris. Man nesidarė nė velnio, gal tik truputį pykino. Traukiau salsvą lipnų dūmą taip smarkiai, rodės, plaučiai plyš, ir - nieko! Net gėda pasidarė, kad aš - toks bukas ir nejautrus. Taigi, kad neapsikaulinčiau garbingoje, mane įdėmiai stebinčioje draugijoje, ėmiau skiesti regis, kaip dvi didžiulės gyvatės, viena balta su juodu kryžiumi nugaroje, kita juoda sidabrinu kryžiumi, iš priešingų kambario kerčių šliaužia tiesiai į mane. Visi, į ką tik jos pažvelgia, staiga netenka veidų, štai baltoji dėbtelėjo į vaišinusią mus arbata Tatjaną, jos veidas ima raibuluoti ir išteka nelyginant vanduo iš paversto indo, ji dar mėgina semti rieškučiomis, tačiau veidas, išslydęs tarp pirštų, tampa dar viena gyvate, Tatjana lieka su žiojė-jančia ant pečių praraja, virš kurios sūkuriuoja juodi An-dželos Devis plaukai. Tas pats ištinka visus paeiliui - kambary lieka tik beveidžiai žmonės tarp knibždančių gyvačių...

Ši pasaka surišo mane su Leningrado hipsteriais visiems visiems laikams. Mes visi, pritariant Džonui Lenonui, padainavome: „Imagine there's no countries, it isn't hard to do, nothing to kill or die for, and no religion too, imagine all the people, living life in peace...“ - ir, rodės, jokia jėga nebepajėgs mūsų išskirti. Kitą rytą jie, tiksliau, Tatjana, pagavo man mašiną; pirmąsyk važiavau „tranzu“ tokį rimtą kelio gabalą (anksčiau tokiu būdu nusikasdavau tik iki Kauno ar - Palangos). Ir jausdavausi... nugalėtoju, cha cha cha!

O sykį tame somnambuliškame mieste aš susitikau (*oh, girl, girl, girl*, kaip kad dainuoja saldžiabalsiai „Bitliukai“) mergaitę, Valiušą. Pakentėk, dabar pasipils limonadinės frazės, lyg iš tavo laiškų - nieko negaliu padaryti. Ji priėjo prie manęs „Saigone“, aš ten tūnojau jau trečią dieną laukdamas, kol pasipainios koks padorus gyvenamas plotas, tiksliau - jo savininkas. Valiuša priėjo prie manęs ir sulemeno, kad aš - panašus į Aleksandrą Bloką. Aš atsimerkiau ir aja-jai, man pasirodė, kad toji mergaitė ir yra paslapties, kanklusios mane tame mieste, įminimas. Norėdamas kiek apriboti, aš tučtuojau ją ižeidžiau. Šluostydamas jai ašaras jaučiau laimę, kaip atradėjas, perskaitęs kokį nusitrynusį dantiraštį; varge mano, niekad nemaniau, kad taip sunku kalbėti apie mergaitę, kuri patinka.

Valiuša buvo tiesiog sukurta mylėti Aleksandrą Bloką ir vedžioti ekskursijas po jo muziejų. Ištikus mėnesius prasi-tryniau tuose mirusiuose mirusio žmogaus namuose, kur ir aš, ir Valia atrodėme lyg eksponatai. Valiuša rodės nužengus iš senų fotografijų. Tokia kukli kukli mergaitė paprasta mėlyna suknele, nusėta baltais žirneliais, tamsiais tiesiu sklástymu perskirtais plaukais, sukeltais į sunkų kuodą pakaušyje, išblyškusiu pailgu, taisyklingų bruožų veidu, kuris bežiūrint skleidavosi it gėlė sulėtintam filme, tapdamas vis gražesnis ir gražesnis. Aš nebegalėjau atplėšti žvilgsnio (pati, jei tokia gudri, pamėgink rasti nebanalią frazę susižavėjimui išreikšti) nuo jos didžiulių, pilkų nervingai mirkčiojančių akių po tiesiais juodais antakiais, putlių aristokratiškų lūpų, apgamelio pasmakrėje... Valiušą buvo kažkokia vientisa, švari, rami, tyra, nekalta (tiesiogine prasme). Kartais man atrodėdavo, kad nuo jos sklinda muzika, kurią girdžiu

ne tik aš vienas, bet ir visi aplinkui. Aš visada svajojau apie tokias moteris, kurios, būdamos šalia (o tokios - visada šalia, net jei skiria šviesmečiai), veikia nelyginant naktiniai klaidžiojimai pajūriais ar ilgas žiūrėjimas į spindintį dangų gulint bičių dūzgesy, čiobreliuose... Jos panaikina erdvę ir laiką, lieka tik kažkas amžino ir absoliutaus - kaip kalnuose... Aš tik tau vienai tauškiu visas šitas nesąmones, kitiems draugams situaciją nušviečiau žymiai paprasčiau - esą aš kolekcionuoju nekaltas mergeles, o Valiuša, ir aklajam aišku, būtent tokia! Šis paaiškinimas visus patenkino, net ir - vietinės damas, kurios pradžioje jautėsi lyg ir ižeistos. Kur tai girdėta - rinktis tokį nekaltą, išblyškusį XX amžiaus pradžios eksponatą iš Aleksandro Bloko muziejaus, kai yra Tatjana, apvažiavusi autostopu visą Tarybų Sąjungą, dainuojanti ansamblyje „Rex“, susirašinėjanti su Polu Hornu; šviesiaplaukė Irina, vasaromis BAM'e ir SSB uždirbtus pinigus aukojanti Taikos fondui, draugavusi su Vladimiru Vysockiu, po jo mirties plovusi sau venas ir pusmetį gulėjusi durnyne, kol gavo paguodos laišką iš Marinos Vladi; Klara, savarankiškai išmokusi japonų kalbą, aktyviai bendraujanti su Kobu Abe, Akira Kurosava, slankiojanti po Nevskį juodo šilko kimono, iš po kurio lenda apspurę džinsai, ir deklamuojanti tankas originalo kalba; Darja, aktyviai užsiiminėjanti parapsichologija, skaitanti mintis, galinti iš mažiausio daiktelio - parkerio ar nosinės - papasakoti visą niekada nematyto žmogaus biografiją; Olga, vadovaujanti klasikinio indų šokio ansamblui „Lotosas“, neišeinanti gatvėn be tuzino apyrankių ant visų keturių galūnių, žodžiu -kuo giliau į tankmę, tuo įdomesni augalėliai...

Valiuša buvo savo vietoj - ar supranti, ką tai reiškia? Ži-

noma, gyvenant Leningrade, nebūtinai reikia dirbti gide A. Bloko muziejuje. Tačiau, kai Valiuša stovėdavo apsupta įvairiausio amžiaus ir prigimties moterėlių, truputį palinkusi į priekį, nervingai laužydama rankas, trūkčiojamu balsu deklamuodama:

*Предчувствую Тебя. Года проходят мимо –
Все в облике одном предчувствую Тебя.
Вес горизонт в огне – и ясен нестерпимо,
И, молча, жду, - тоскую и любя...*

Patikėk, ji imdavo spinduliuoti vos pastebima gaivia šviesa. Aš iš dalies sąmoningai, iš dalies žaisdamas, iš dalies nevalingai įsijaučiau į Aleksandro Bloko vaidmenį. Kažkaip pasiutusiai aiškiai pajutau, koks neapibrėžtas, neegzistuojantis dalykas yra laikas, kai prieš mano akis per dvidešimt minučių po dvidešimt kartų per dieną praūždavo svetimas, nesuvokiamais saitais su manim susijusio žmogaus, gyvenimas. Slinkdamas tais vėsiais, pabrėžtinai tuščiais ir drauge pilnais neįmenamos energijos kambariais aš tikrai pasijusdavau pradžioje turėjusiu *золотое дворянское детство* vaiku, palengva iš amūro virsdavau svajingu angelu ir galiausiai - demonu, vis dar tobulai gražiu, bet jau pasiutusios kančios ir nusivylimo nuplikytu veidu. Momentais man atrodydavo, kad aš pradėdau atpažinti jo-savo daiktus valgomajame kabinete... Balta krosnis, į kurią jis-aš paskutinėmis gyvenimo dienomis rėkdamas iš skausmo laidė buteliukus su vaistais, nukrėsdavo mane mirties šalčiu. Galutiname tuščiam it vakuumas ekspozicijos kambaryje, žiūrėdamas į jo-savo pomirtinę kaukę po stikliniu gaubtu, jaus-

davau, kaip mano veidas tįsta, atsikiša skruostikauliai, nosis smailėja, ant jos ryškėja kuprelė, aplink akis ir lūpas susimeta ironiško kankinio raukšlėlės ir mano stotas iš demoniško tampa mirtinai pavargusio Don Kichoto atvaizdu... Bet aš niekada nebuvau juo ir todėl susidarė keistas, absurdiškas meilės trikampis: Aleksandras Blokas - Valiuša - aš, net ne trikampis, o užburtas ratas, kuriame mes lėkėme kiekvienas atskirai, sukdamiesi aplink savo ašį. Vėlgi viskas kaip kokio kretino sugalvotoje istorijoje, *tale told by an idiot*. Tik nesijuok, bet aš ėmiau pavydulianti Aleksandrui Blokui, perskaičiau keletą knygų apie jį, ir viskas, žinoma, klostėsi jo naudai. Valiušai, rodos, mes abu egzistavome viename, tik nežinau kokiam, asmenyje. Galų gale Valiuša mane įtikino, o aš ir nebesipriešinau, kad buvau jis, esu jis, aš - atoslūgis, tyla po audros, nuokalnė... Sykį aš net sugebėjau tai pajusti visiškai aiškiai: stovėjau muziejaus hole, priešais didžiulę žmogaus ūgio Aleksandro Bloko fotografiją - tu tikriausiai matei - prie pat laiptų. Aš tvirtai įsirėmiau kojomis į grindis, lyg aplinkui siaustų viesulas, kaip ir jis sukryžiauvau ant krūtinės rankas ir ėmiau žiūrėti jam į veidą taip, lyg pats save tyrinėčiau veidrodyje. Pirmiausia radau mudviejų išvaizdos skirtumus: mano plaukai - beveik juodi, o jo - šviesūs (nors mirštant - Valiuša tai sakydavo trūkčio-jamu balsu - tapo neatpažįstamai tamsūs). Mano veide, kaip ir dera „šaligatvio nuliui“, nėra to aristokratiškumo, somnambuliško pranašo šypsio; mano akys - tuščios ir šaltos, o jo - lyg regėtų daugybę mums neprieinamų erdvių; mano lūpų kampučiuose susimetęs nubučiuoto ciniko pasitenkinimas, o jo burna skirta byloti, skelbti, užkalbėti, gydyti ir prakeikti. Aš įdėmiai žiūrėjau į tas liūdnas, svajingas

aiškiaregio akis, ir mane apėmė jausmas - puikiai pažįstamas ir tau, - atsirandantis sutikus kito žmogaus (gyvo, o ne fotografijoje) žvilgsnį. Žiūrėti kam nors ilgai į akis nėra labai maloni procedūra, tačiau aš visada išeidavau žvilgsnių (pasak kitų, ir dvasios) stiprumo varžybų nugalėtoju (viena moteriškė, į kurią sykį išispoksojau troleibuse, kai nuleidau akis, tiek įsiuto, kad, metus į mane piktą žvilgsnį, pasukiojo smiliu sau prie smilkinio). Vaikai visada laimi šiuose žaidimuose, šunys ima inkšti ir, pabrukę uodegas, traukiasi atatupsti. Šįsyk aš neatlaikiau: pasiutus, svilinti jėga skverbėsi į mane ne iš amžiams svajingai sustingusių fotografijoje akių, o iš kažkur anapus. Tas žvilgsnis smigo į mano akis it koks lobotomijos instrumentas, kiaurai vėrė galvą kaip dvi ilgos aštrios vinys. Išsigandau, kad liksiu čia amžiams jomis prikaltas, prikaustytas prie neregimos, tiesiog neegzistuojančios plokštumos. Aš jaučiausi lyg akis išdegęs (patikėk, tai ne skambi frazė, tikrai, atrodė, kad JO žvilgsnis išėdė man akiduobes kaip sieros rūgštis), puoliau laukan.

(Aš netikiu reinkarnacija jau vien todėl, kad šiais laikais ji virsta prisitaikėliška pavojinga teorija, paprasčiausiu konformizmu... Nes juk patogų viską atidėliot kitai dienai, kitai savaitei, kitiems metams. O kas begali būt patogiau už atidėliojimą... kitam gyvenimui!)

O Valiuša sau nekvaršino galvos jokiais metafiziniais klausimais. Tiesiog, kaip jau sakiau, mane ir Aleksandrą Bloką suliejo į vieną dievinamą visumą. Aš negalėjau šito pakesti! Ir kol dar nevysiškai prisirišau prie Valiušos, nusprendžiau bėgti iš to švelnaus, grobuoniško miesto. Prieš pabėgdamas tikėjau nors ką su Valiuša išsiaiškinti... Ji nesiteikė manęs suprast, buvo sukūrusi savas nenuginčijamas teori-

jas apie meilę. Meilę, skirtą dievui, tai yra kažkam tauresniam, aukštesniam, nepasiekiamam (A. Blokui), ir meilę žmogui (man!). Mane tai varė į pasiutimą, aš įrodinėčiau, kad jeigu jau taip, tegu ji renkasi arba mane, arba jį; meilė jau toks dalykas, kuriam tenka aukotis, daug ko atsisakant. O ji su maniakišku atkaklumu pareikšdavo, kad anksčiau, kai visos moterys tikėjo Dievą, jokiam vyrui nešaudavo į galvą kelt pavydo scenų Jėzui Kristui. Žinoma, esu baisus egoistas, bet aš neištverčiau... O kuo baigėsi visa ta romantiškoji LOVE STORY, tu jau žinai... Kaip matai, man daug lengviau skiesti apie Frenką nei apie Valiušą. Negerai, kad viskas taip! Keista, bet apie Leningradą ir tu man ne viską papasakojai. Jeigu nori, pasiklausyk.

Aš buvau tave beužmirštąs, tik syki, praėjus maždaug mėnesiui po mūsų susitikimo, pasirodė Dorsas. Ar atsimeni jį? Jis įpuolė į mano kambarį lyg persekiotojų genamas, giliai šnupuodamas; su batais, lietpalčiu, skrybėle ir kelionmaišiu virto ant mano lovos. Atrodė, kad iš Leningrado būtų pėstute atrūkęs.

- Blokai, - prapliupo be jokių užuolankų, - atvažiavau tavęs perspėti! Neprasidėk su ta merga, - jis turėjo galvoje tave, - ji į Piterį atmovė vien dėl tavęs. Visus išstardė. Buvo įsikalusi, kad tu užsimušeit kalnuose, ir kaifavo nuo šitokio faktelio, psichopatė. Mama mia! Aš ir visa chebra apie tą tavo sumautą dingimą turėjom savo nuomonę: kad tu per tuos visus kalnelius ir klonius sprukai Turkijon. Tavo pabėgimas į Turkiją buvo fain istorija! Nežvenk, bet ne tokia, kad pliurptum pirmai sutiktai ar į svečius atsibeldusiai bobai. Ji kažkur suuodė, kad mudu bendravom ir aš turiu tavo

nuotrauką, - gal Valiuša išpliurpė. Pameni, vieną naktį mes susiradome tokią išprotėjusią dėžę, kuri už 35 kapeikas išspausdavo keturias supuvusiais kiaušiniais dvokiančias (iš kur žmonės ir traukia tokį fiksažą?), išblukusias, pageltusias fotografijas? Dėžė skelbėsi dirbanti iki 24 val., mes nepatikėjom, įlindom vidun, iš pradžių su ja pakalbėjom gražiuoju, o paskiau užlaužėm kaip besispyriojančią mergą, ir ji, be jokių kapeikų, mus įamžino. Ko gi čia dabar žvengi, pats rodei didžiausią entuziazmą. Taigi išprieivartavom tą žiaukčiojančią dėžę, ir kai kiekvienas turėjom po šešiolika nuotraukėlių, apsiraminom. Tu pasirodei be galo fotogeniškas, o aš - nors kunstkameroj eksponuok! Taigi toji mergužėlė, Ania, ar kaip ją ten, atsivilkio pas mane išplėsti tavo portretukų. Mama mia! Nežvenk ir nesikelk į puikybę, bet dėl tavęs ir pačiam velniui ji būtų sielą pardavus. Graži merga ir - „seksova“, nieko nepasakysi. (Galėtumėt abu fotografuoti miegmaišių ar kokių kitų trantų reklamai ir taip duoną pelnytis.) O dar - protinga iki pasiutimo. Bombardavo mane vardais, pavardėm, pavadinimais, frazėm, citatom, aforizmais - keturiom kalbom išsyk, - nors į kelnes dėk. Nežvenk! Bet man ji nepatiko, nes priminė labai gražų paukštį ar žuvį. Paukščiai ir žuvys - veda mane iš proto, jie tokie margi, aptakūs, tobuli nuo snapo galo ligi nagų, nuo peleku ligi akių vyzdžių. Aš galiu paromis stypsoti, veizolų neatitraukdamas nuo kokio kuoduoto paukščiapalaikio ar ilgauodegės žuvies, kol mane apima įsiūtis. Ko čia dabar tuos antakius keli iš nuostabos, būtent - įsiūtis. Įsiūtis, kad tie besmegeniai padarai neverti savo grožio ir jiems nusispjaut, kad stypsai prie jų kaip koks kretinas ir seilę varvini, akių atplėšti negalėdamas nuo pasiutusių spalvų ir formų. Tada

man kyla noras žuvytėms išleisti vandenį iš akvariumo, o paukščiukus išsmaugti, išsmaugti, išsmaugti! Nesišiepk, Blokai, čia nėra nieko juokingo! Tai ne pavydas tam abejingam grožiui, o velniasžin kas! Tai va, toji Aniuta, ar kaip ją ten, visa savo esybe, išore ir vidumi, buvo toks kolibris, drugys admirolas, *vanessa atavanta*, tobulas iki beprasmybės. Mama mia! Ir dar įsimylėjęs tave, seni, šiurpiei, pasiutusiai, kaip morčiaus katė. Isterikė! Galėjo gi pasinaudoti proga, susigauti prancūzą ar amerikoną, ne kokį nukaršusį, o firminį, tai ne, mat tavęs prireikė! Kai vaikščiojau su ja po miestą - visi lig vieno seilę varvino, būtum matęs... Tai va, tik nesugalvok su ja prasidėti, žūsi, seni! Geriau jau būtum sprukęs į Turkiją, aš tikrai tavim žavėjas, kai visi pasakojo tą versiją! Tylėjo, tylėjo, dainavo savo folklorines daineles, o paskui - kai dėjo, tai dėjo! Pamanyk tik - niekur jis nebėgsias, ak - namučiai namai! Eik ir aiškink tai panoms, kurios ištisas paras stirkso prie „Astorijos“ ar apsitempusios baltais šortais trinasi po Ermitažą, prieš tai metus atsėdėjusios ant „Holivudo dietos“ ar anglų kalbos kursuose! Jom ir aiškink apie tėvynės meilę, šaknis, o ne man, joms, kurios pasiryžusios viskam, kad tik gautų kokį sumautą arabą ir išvažiuotų į tą rolsroisų, viskių, havajų, kontraceptinių priemonių, vaizdo grotuvų ir kitokio mėšlo rojų. Irgi mat - įsiuto! Ne aš sugalvojau, kad tu Turkijon išsidanginai. Tokių dalykų taip lengvai iš piršto neišlauši. Praėjusį sykį pats visiems pasakojai, kaip praleidai naktį išsyk su trim ispanėm - kas gi žino, kokie tavo tikslai? O kaip skiedei, kad užsidėjus čadną ir vaidinant musulmonų moterį, galima visą pasaulį skersai išilgai pereit! Tralialia, seni, tavo nervai visai pakriko, na baigiam apie Turkiją, papasakosiu, kas man nutiko su Ania.

Taigi išplėšė ji tas fotografijas, pusę dienos meditavo prie jų, o paskui ištempė mane pasivaikščioti. Mergužėlė pataikė atvažiuoti per pačias baltąsias naktis, tuopų žydėjimą ir dar pilnatį. Pamačiusi mėnulį, ji visai kvaištelėjo, ėmė skiesti, kad ir tu puoselėji kažkokius ypatingus jausmus tam šizofreniškam šviesuliui. Tikrai? Na ir keistuolis tu, Blokai! Su tuo mėnuliu manęs ji vos iš proto neišvarė - laigė po visą miestą, it nuo grandinės nutrūkus, trokšdama pamatyti, kaip kaba pilnatis tarp dviejų Sfinksų, kaip raibuliuoja mėnesiena purvinuose Moikos vandenyse prie Naujosios Olandijos atspindžio, kaip atrodo Isakijaus soboro šventieji mėnulio fone. Mama mia! Mergužėlė visai kuoktelėjo, ir norėdamas ją kaip nors apraminti, padegiau tuopų pūkus. Oras buvo sausas, o miestas kaip milžiniškas čiuzinys prigrūstas tų visur esančių pūkų. Jais aplipę leningradiečiai, turistai ir inturistai atrodė tiesiog apgailėtinais. Atvirai sakant, tie pūkai - šlykštus daiktas, bet juos deginti puiku! Prisimeni? Kaifas, ar ne? Meti įžiebtą degtuką žemėn, ir ugnelė, tyliai murksėdama, šliaužia pūkų taku, aplenkdamas žoles, lapus, šukes, net popiergalius; nekalta, lipšni, klusni kaip prijaukintas žvėriūkštis. Mudu vaikštinėjome Ostrovkuose, apžiūrinėjom moderno stiliaus vilas (ten visada filmuoja Anglija), šalia mūsų, tai atsilikdama, tai šastelėdama į priekį, rangėsi ugnelė. Anita alpo iš juoko, jai tai atrodė nepakartojama - pasivaikščiojimas su ugnele vietoj šuns! Staiga alėjos gale mes pamatėm porelę, kuriai prie kojų taip pat šliaužė prijaukinta ugnis; mes nustebom, nes mažai kas prasimano ar leidžia sau tokią nekalta pramogą. Mes slinkome nuleidę galvas, sekdami savo ugnele, kad ji neužgestų, atsitrenkusi į akmenį, sustabdyta milžiniškų gysločių lapų ar nutraukta

nepakankamo pūkų kiekio. Pagaliau reikėjo pasirodyt prieš anuodu, kad ir mūsų ugnelė ne iš kelmo spirta. Mes raginome savo ugnelę žodžiais, šėrėme liepsnojančiais degtukais, elgėmės kaip kokio azartinio lošimo žaidėjai, retkarčiais dirstelėdami į anuodu. Galų gale mūsų ir jų ugnelės susiliejo vienam daikte, akimirką suošė didžiule oranžine liepsna - ir užgeso. Dabar, seni, gali nustot rakinėjęs dantis ir paklaustyti - bus įdomu. Aš pakėliau galvą, pažvelgiau į tuodu ir, mama mia, nustėrau! Tik nedėk į kelnes, seni, ir nesiautėk kaip dėl Turkijos, bet - priešais stovėjo... tu ir... Ania! Tu buvai ją apkabinęs per pečius, du pirštus net laikei užkišęs po suknutės iškirpte, kaip dabar matau abu gražučius, lyg iš žurnalo! Ko gi išsižiojai? Apsiramink, aš ir pats žinau, kad ten buvai ne tu. Ania, pamačius priešais stovinčius save su tavimi, aiktelėjo ir stvėrė man už rankos. Tu, beje, kaip visada buvai šaltakraujis, tik paprašei degtukų. Skaičiuojant į judviejų dėžutę degtukus mano rankos pasiutusiai drebėjo. „Kaip gyvuoji?“ - griebiausi it skęstantis šiaudo. „Kitąsyk pasikalbėsime, - atsakei, - Ania laukia.“ Ir judu nuėjot, pasukę į kitą kelmą, vėl degindami pūkus. Man pasidarė taip klaiku, net kažkoks gniutulas gerklėje įstrigo, kaip mažui, skaitant Haufo pasakas ar klausantis „darželinių“ istorijų apie geltonąsias moteris ant laiptų ar juodąsias rankas orlaidėse. Na va, Blokai, ir vėl žvengi, tikrai šizas pasidarei! Mudu su Ania nė žodžiu vienas kitam neužsiminė apie tai, kas ką tik įvyko, nusprendėm šaut pas mane namo. Tramvajus buvo tuščias, ir aš, raminau sūpuojamas, pradėjau atsigauti. Tik staiga vienoj stotelėj vėl įlipot jūs - tu ir Ania, kuri šiaip jau - sėdėjo šalia manęs. Tu mudviem labai bičiuliškai mostelėjai, judu nusišypojo ir

atsisėdod priešais. Mama mia! Tu išsyk ėmei bučiuot ir minkyti savąją Ania, nors buvai ne Turkijoje ir ne Niujorke. „Seni, nepamiršk, kad esi viešajame transporte“, - pasakiau virpančiu balsu, o tu, neatsitraukdamas nuo Anios, mostelėjai ranka ir parodei man špygą. Taip! Manoji Ania suspiegė: „Aš daugiau nebegaliu, lipam lauk!“ Ir mudu iššokome pirmoje pasitaikiusioje stotelėje. Tu ir tavo Ania pamojavote mums. Tramvajui nuvažiavus, manoji Ania ėmė raudoti balsu, bet - nepratardama nė žodžio. Rūkyk, rūkyk, seni, įdomi istorija, pasinervink truputį ir įsivaizduok, kaip turėjau jaustis aš. Grįždami namo, judu sutikome dar kokius penkis kartus: prie Varinio raitelio jūs spoksojot, kaip aplink Petro I galvą, lyg traukiami jiems vieniems regimos šviesos, malėsi devynios galybės naktinių mašalų. „Ir jūs čia, - pareiškei tu, mus pamatęs, - na ir įkyruoliai!“ O tavoji Ania, kai manoji jau vos laikėsi ant kojų, gašliai sukikeno. Fui! Laimei, mano namai jau buvo netoli. Šlykščiausią, kad, kiekvienąsyk mums susitikus, jūs nueidavot priešingon pusėn, o paskiau, apsukę kažkokį užkeiktą ratą, vėl atžingsniuodavot priešais. Ką čia dabar linguoji galvą - nemeluoju, kaip mane gyvą matai! Taigi dar susitikome prie Isakijaus soboro: judu sėdėjot ant laiptelių ir rūkėt; prie Centrinio pašto jūs mėginote Pasaulio laikrody įžiūrėti, kiek valandų Londone; prasilenkėme ant Pasibučiavimų tiltelio per Moiką; pabaigoje judu gaudėte katiną šalia Aleksandro Bloko namo. Beje, kraupiausia, o gal paguodžianti detalė: judu matėm ne tik aš ir vargšė tikroji Ania, o visi praeiviai. Kažkas, nieko blogo neįtardamas, jūsų paklausė kelio, kažkas tavo Anios pasiteiravo, kelinta valanda, tavęs paprašė prisidegti cigaretę. Kai grįžome namo, užsitrenkus mano bu-

to durims, mes be kvapo suvirtome čia pat ant grindų, tarytum būtume laimingo atsitiktinumo dėka išvengę mirties. Mama mia! Paskiau gėrėme arbatą, rūkėme, isteriškai šūkaujant Alisai Kuperiui, nesikalbėjome, tarytum nieko nebūtų atsitikę. Nors, jei nieko nebūtų atsitikę, mudu tikriausiai plepėtume nesustodami... Įtempta tylą tik pabrėžė, kad atsitiko kažkas tokio, žodžiais nepaaiškinamo. Seni, aš beveik žinojau, supratau, kaip ir kodėl dėjos visą tą velniavą. Tačiau, kai pamėginau ją kišti į kokią apčiuopiamą frazę ar teoriją, visas aiškumas pranyko, lyg mėginant prisiminti sapną, kuris iškilęs iš pasąmonės tarsi banga lūžta ir putodamas srūva atgal... kai tik nori jį pagaut ir apibūdinti žodžiais. Matai, seni, kokių stebuklų, pasirodo, esama pasauly! Mama mia!

Išvažiuodama ji nė vienu žodžiu neužsiminė apie tai, kas įvyko. Tik stotyje, kai visi lydintieji buvo išprašyti iš traukinio, ji vietoj to, kad atsisveikindama gražiai mosuotų, ėmė plaktis į vagono stiklą, lyg ten būtų paleistos nuodingos dujos, mostaguodama rankom ir be garso rėkdama. Visas kūnas pagaugais nuėjo, žiūrint, kaip Ania daužos, rodės, purvinas stiklas tuoj paplūs krauju. Taip ir nesužinojau, ar norėjo ji ką man pasakyti... Traukinys ėmė važiuoti... Na, va žiovauji! Tokią istoriją papasakojau, vien dėl to atrūkiau į Vilnių, tokia merga dėl tavęs iš proto kraustos, o tu - žiovauji! Et, Blokai, aš juokauju - jei dar turi sveiko proto, neprasidėk su ja! Ji tave nukankins! Saugokis, seni!

Dorsas niekaip negalėjo užbaigt savo pasakojimo, aikčiojo, kaip tikras mafiozas, šūkčiojo „mama mia“ ir buvo baisiai nepatenkintas, nesulaukęs atitinkamos mano reakcijos. Man visa ta istorija anaipol nepasirodė keista. Nustebau

tik, kodėl tu jos nepapasakojai, nors šiaip jau išklojai smulkia su manimi susijusių sensacijų ataskaitą. O gal tu pamiršai? Tai puikiausia išeitis - pamiršti...

Aš taip pat daug ką norėčiau pamiršti, bet nepaisant to, kad prisiečiau tylėt, man knieti tau papasakot dar vieną istoriją.

Savo mistiškojo dingimo (kurį jūs visaip ir labai nesėkmingai bandote iššifruoti) periodu aš dirbau vieno miesto, nesakysiu kokio, psichiatrijos ligoninėje, kaip visada - sanitaru. (Prašau neploti iš džiaugsmo katučių, nes tai - nieko nepaaiškina, aš plepys, vaikelis, bet apie tą, jums prarastą mano laiką, būkit tikri, nesužinosit nieko!)

Tai va, sykį slampinėėjau beprotnamio parke, savaime suprantama, pilname varnų, kurias aš skaičiavau tiesiogine to žodžio prasme! Ūmai iš kažkur pasigirdo vaiko verksmas, veikiau - nenumaldomas bliovimas. Pasirodė jauna moteris su pižama ir chalatu, ant rankų ji laikė spiegiantį berniuką, kitas tipeno šalia, nešdamas krūvą batų - visi trys buvo basi. Tam, kuris bliovė, iš pado dideliais lašais kapsėjo kraujas. Mane pamačius, moteris priėjo artyn.

- Ar negalėtumėt kuo nors padėti? Vaikas užlipo ant šukės.

Ji ir abu berniukai buvo neįtikėtinai panašūs į lieknuosius lorius, ar žinai tokius egzotiškus žvėrelius? Tai tokie mažučiuukai liesi padarėliai neįtikėtinai plonomis galūnėmis, milžiniškomis akimis, rodos, sukoncentravusiomis visą fizinę, psichinę ir gyvybinę trapios kūnelio energiją. Moteris buvo jauna, kokių dvidešimt penkerių metų, maniau, kad tie vaikai - vienam iš jų galėjai duoti trejus, kitam penke-

rius metus - jos broliukai. Pasakiau jai, kad eitų į palatą, nesijaudintų, aš viską sutvarkysiu. Ji linktelėjo galva ir pasakė vaikams:

- Eikite su šituo dėde.

Vaikai spoksodami į mane savo stulbinančiomis akimis sutartinai sulingavo galvom (man net dingtelėjo, kad jie - nebyliai). Aš paėmiau iš jos rankų susižeidusį berniuką.

- Mama, mes rytoj vėl ateisim, - cyptelėjo jis šniurkščiodamas miniatiūrine nosim.

Še tai tau - ji, pasirodo, tų vaikų motina - niekad nebuvau pastebėjęs, kad ją lankytų koks vyras. Ir žiedo ji nemūvėjo. Laibasis loris taip patikliai prisiglaudė prie manęs, aš net nustebau, kad šitaip atrodydamas jis gali nebijoti svetimų žmonių. Moteris kažką sušnabždėjo bučiuodama vyresnįjį berniuką, o paskiau tą, kurį laikiau ant rankų.

- Hare Krišna, - išgirdau šnabždant vaiką.

- Aš jūsų palauksiu čia, - tarė moteris, - palatoje labai nešvaru.

Aš nustebęs įsispoksojau į ją. Ji atrodė kažkaip liūdnai keista ir keistai liūdna, nors jau buvau išmokęs niekuo nesisistebėti. Mėginau ką nors iškvosti iš tų vaikų - kuo vardu jie ir jų motina, kodėl ji čia, kas jų tėvas? Tačiau abu baugščiai tylėjo, lyg kalbėti galėtų tik būdami šalia motinos. Sutvarsčiau mažajam žaizdą, stebėdamasis jo kantrumu - stiklas buvo beveik kiaurai perėjęs gležną letenėlę. Palydėjau juodu ligi autobusų stotelės ir grįžau pas motiną.

- Viskas gerai? - paklausė ji labai abejingu balsu

- Taip.

- O jumis galima pasitikėti?..

-Taip.

Mes tylėdami iš lėto kažkur slinkome. Tyla buvo nejauki, įtempta ir aš užsirūkiau.

- Nerūkyk, prašau, man nuo dūmų kvapo darosi bloga, - paprašė ji.

Aš beveik išsiveidžiau, mečiau cigaretę, nors, žinoma, galėjau rūkyti toliau arba išvis nusispjovęs nueiti šalin. Aš slinkau šalia jos, įtemptai, neramiai, jaudindamasis it narkomanas prieš eilinę injekciją - kada gi ši moteris man atsivers?

- Jūs laukiate, kad jums ką nors pasakyčiau? - prabilo ji. - Taip, jūs keliate pasitikėjimą, bet tokia dovana negalima piktnaudžiauti. Aš jums nieko nepapasakosiu. Aš nieko neprisimenu. Aš viską pamiršau. Pamiršau, kad neturiu tėvų ir augau vaikų namuose, pamiršau, kad nespėjau baigti mokyklos-internato, nes dešimtoje klasėje tapau nėščia ir mano vaiko tėvas mane išsivežė Maskvon. Aš tai pamiršau. Aš užmiršau, kad tikėjau jį esant magą, nors jis buvo paprasčiausias šarlatanas, despotas, pietietiško temperamento perėjūnas. Aš užmiršau, kaip jis mane mušdavo, kankindavo visais įmanomais fiziniais ir dvasiniais būdais. Aš pamiršau tuos žmones, kurie priglaudė mane, kai aš su šešių mėnesių vaiku pabėgau nuo savo vyro. Aš pamiršau jų dievą, ritualus, *mantrą* Hare Krišna, Hare Krišna... Krišna... kurią reikėdavo kartoti tūkstančius kartų per dieną. Aš pamiršau *mantrą*, o tai - nuodėmė. Nuodėmė pasakoti apie save, nes tai - mėgavimasis kančia. Nuodėmė klausytis svetimos kančios. Bet, laimei, aš viską pamiršau. Nedarau nuodėmės pasakodama apie save ir jūsų į nuodėmę netraukiu; aš viską pamiršau. Aš užmiršau tą svaiginančią, širdies ritmu tampančią muziką, skirtą mėlynajam dievui pagarbinti; aš užmiršau gėlių girliandas ir smilkalų kvapą. Aš užmiršau,

kiek daug tas spinduliuojantis dievas padėjo man ir mano sūnui Dhani. Aš pamiršau, kaip vyras, nuo kurio bėgau, mane susirado ir uždarė psichiatrijos ligoninės, sakydamas, kad aš esu sektantė, religinė fanatikė, asketė, mazochistė, pusprotė. Aš užmiršau tuos penkis mėnesius, praleistus ten. Aš užmiršau, kaip, grįžus iš ligoninės, vėl tapau gera ir klusni vyru, kuris mane vėl mušė, kaip vėl tapau nėsčia. Aš užmiršau, kaip vėl bėgau pas tuos *mantras* giedančius žmones, kaip gimė antras sūnus Govinda... Aš neprisimenu, kaip ir kur susitikau žmogų, kuris atvežė mane su abiem vaikais į šitą miestą. Aš užmiršau, kaip jo motina išvarė mus visus keturis iš namų, nes aš - kitatautė, moldavė, pamestinukė, merga su dviem vaikais, nebaigus nė vidurinės, perkarus astenikė. Aš užmiršau, kaip mes nuomojome kažkokią dvokiančią palėpę: jis mokėsi, o aš dirbau - valytoja, kioskininke, indų plovėja, kad išlaikyčiau visą šeimą. Aš užmiršau, kaip sykį atėjo jo tėvas ir pareiškė, kad taip daugiau tęstis nebegali; jie sužinojo, kad aš - kekšė, sektantė, valkata, ir jei aš jų sūnaus nepaliksiu gražiuoju, įskųsį mane milicijai. Aš nieko neprisimenu. Aš pamiršau, kaip jis patikėjo savo tėvu, kurį garbino bemaž taip, kaip tie mane išgelbėję žmonės savo fleita grojantį dievą, kurio neprisimenu. Aš pamiršau, kad tas žmogus paliko mane visiškai vieną su dviem mažamečiais laukinukais, kuriems negaliu duoti nieko, išskyrus savo neviltį. Aš užmiršau, kad prieš atsisveikindamas jis mane uždarė čia, o vaikus - į savaitinį darželį. Aš neprisimenu, kad juos retkarčiais prižiūri viena suvaidėjus senutė. Aš viską užmiršau. Ir jei manęs paklaustų, ar jūs geras žmogus, nežinočiau, ką atsakyti, nes pamiršau, kas yra žmogus ir kas yra geras. Aš užmiršau, kad negalima nuo

kito durti odos, nesvarbu, ar jis varlė, ar žmogus, ir nardinant tai į sūrymą, tai į actą, tai į verdantį vandenį, stebėti, kaip reaguoja. Aš užmiršau, kad negalima priversti žmogaus knaisiotis po savo kančią ir praeitį. Aš pamiršau, kad tie, kurie siurbia kito dvasios syvus, tokie pat vampyrai kaip ir siurbiantieji kraują. Aš pamiršau. Aš pamiršau, bet jei visa tai prisiminčiau, pasakyčiau savo vaikams, kad jūs - negeras žmogus, nes privertėt mane kentėti. Nes jūs matydamas, kad man skauda, nesustabdėte manęs, o tik kaip kokį durklą, dar ir dar pasukdamas, varėte savo įtemptą dėmesį į mane. Aš norėjau rėkti iš skausmo, bet pamiršau, kaip tai daroma... - ji tai kartojo ramiai, lyg robotas siaubo filme.

- Nutilk, - sušnabždėjau aš tyliai, nors mano viduje viskas drebėjo, - nutilk, po velnių...

Moteris pažvelgė į mane savo milžiniškomis tamsiomis akimis. Jos veidas buvo visiškai ramus, tartum visą tą siaubą pasakojo kas nors kitas, o ji nė negirdėjo. Staiga pastebėjau, kad ji - pasiutusiai graži. Labai ramiai, lėtai, lyg klampioje sapno erdvėje, ji priėjo prie manęs, apkabino, stipriu staigiu judesiu palenkė mano galvą žemyn ir ėmė bučiuoti tiesiai į lūpas.

Kaip ir buvo galima tikėtis, aš ją įsimylėjau. Sužinojau iš gydytojų jos diagnozę - sunki ciklotiminės depresijos forma, reikalaujanti geros priežiūros ir stacionaraus gydymo, kiekvieną rudenį ir pavasarį. Visos jos gyvenimo aplinkybės - pradedant vaikų namais ir baigiant Krišnos sąmonės sekta, ne stabdė, o skatino ligą. Ji buvo vardu Halina.

Kartais, savaitgaliais, atsižvelgdami į jos norą pabūti su vaikais, ją išleisdavo namo. Pradžioje gal ir tikrai ji norėda-

vo pabūti su vaikais. Bet, atsiradus man, vaikai būdavo išvedami pas kaimynę, o mudu su Halia mylėdavomės ištisas dvi paras beveik neišlipdami iš lovos. Galų gale aš net nusprendžiau ją vesti.

Sykį, kaiėjau namo, prie dispanserio vartų sustojo juoda „Volga“, iš jos išlipo stambus pliktelėjęs vyriškis ir pareiškė norą su manim pasikalbėti. Jis, pasirodo, buvo dievinamasis tėvas, sudirbęs ir taip jau sušiktą Halios gyvenimą. Mašinoje sėdėjo ir jo sūnelis, šviesiaplaukis akiniuotas kretinas moterišku veidu. Jie abu springdami, čepsėdami, lyg rydami moliuskus (tai yra vienu metu atlikdami malonią ir nemalonią procedūrą), ėmė šmeižti Haliną. Tai buvo baisu! Aš net norėjau tvoti vyresniajam kretinui per galvą, kad padarytų avariją. Aš tau nepasakosiu, ką jie man kalbėjo, bet po visos tos procedūros jaučiausi lyg ištrūkęs iš dviejų sadistų, kankinusių mane mažiausiai savaite, nagų.

Nežinau, kaip (greičiausiai tai taip pat buvo tų dviejų kretinų darbas) apie mūsų pokalbį sužinojo Halia. Ji labai rimtai paklausė, kada gi aš rengiuosi ją mesti. Jokie mano aiškinimai, išpažintys ir prisiekinėjimai nieko negelbėjo. Halia buvo taip pripratus prie nesėkmių, kad negalėjo be jų įsivaizduoti savo gyvenimo. Taigi artėjo atomazga - aš tai jaučiau, bijojau ir nežinojau, ką daryti.

Kartą mano porininkas (su kuriuo pakaitomis budėdavome) susiruošė į kažkieno vestuves ir paprašė, kad vietoj jo savaitgalį dirbčiau aš. Aš sutikau ir, užuot visą savaitgalį mylėjęsis su Halia, budėjau ligoninėje. Mano aiškinimus ji išklausė ramiai, linguodama galva.

- Aš jau pasiruošusi. Aš jau pamiršau tave, - pasakė nepakeldama akių.

Tą savaitgalį Halina grįžo namo ir su abiem savo berniukais, užsidariusi virtuvėje, sandariai užkamšiusi langus, paleido dujas. Laimei, kažkokia hiperjautri kaimynė apie vidurnaktį susiruošė pas Halia skolintis mielių pyragui (tai jau mano nuopelnas, nes, kaip pastebėjai, mano gyvenime viskas vyksta pagal holivudinių melodramų dėsnius). Pajutusi dujų kvapą, įtardama kažką negero, moteriškė pasišaukė savo vyrą, juodu išlaužė duris ir rado visus tris laibuosius lorius leisgyvius. Galima įsivaizduoti, kas dėjosi paskui - greitosios pagalbos, reanimacijos skyriai... Dvi savaites net lankytojų pas juos neįleido. O kai man galų gale pavyko pamatyti Haliną, ji žvelgė į mane tamsiais ratilais apvestomis, dar labiau padidėjusiomis pamėkliškai gražiame veide akimis.

- Kas jūs? Tai nesuprantama klaida, kad jūs žinote mano vardą ir visa, kas man atsitiko. Aš jūsų neprisimenu. Man nieko neatsitiko. Aš viską užmiršau.

Dėl šito incidento mane išmetė iš darbo. Man nebeliko nieko kito, kaip tik išvažiuoti iš to miesto, kur tikėjausi atgauti pusiausvyrą dirbdamas - cha cha - žmonėms naudingą darbą.

Taigi kaip matai, visur aš lieku niekšas, sėdamas aplinkui manijas, autoavarijas, abortus, savižudybes... Aš pradėjau bijoti, vengti žmonių, pasidariau prietaringas. Viskas aplinkui tebuvo nepertraukiama įrodymų grandinė, kad aš - niekšas, kuriam ne vieta tarp normalių žmonių. Jei aš važiuodavau troleibusu, kiekvienoj kryžkelėj būtinai užsidedavo raudona šviesa, be paliovos krisdavo ūsai, kuris nors keleivis apsivemdavo ar apalpdavo, o visur aplinkui vyko avarijos. Jei su draugais nueidavau į restoraną, padavėjos imdavo trankyti žemėn gausiai apkrautus padėklus, viskas

duždavo, prie gretimo stalo susirinkdavo vestuves švenčiančių kurčėbylių kompanija, jie švokšdavo, ženklais sakydami tostus, ir purtydavosi be garso juokdamiesi. Jei užsukdavau pas ką nors pasiklausyti muzikos, žaibiškai sugesdavo visa aparatūra, plyšdavo magnetofono juostos, lūždavo plokštelės, dingdavo elektra. Keliai, kuriais aš vaikščiojau, buvo klote nukloti suvažinėtais šunimis, katėm ir balandžiais. Man ypatingą dėmesį skyrė visokie idiotai: sykį gatvėje prie manęs priplumpėjo debilė mergaitė ir kažką mekendama įspaudė man į delną dėžutę nuo laikrodžio, kurioje papuoštas čiobreliais ir katpėdėlėm gulėjo milžiniškas negyvas mėšlavabalis. Aš net nekalbu apie čigones, kurios mane laikė beveik saviškiu, jei nekreipdavau į jas dėmesio, apipildavo šiurpiausiais prakeiksmiais...

Kartais mane užplūsta neviltis, arba sekinantis nuovargis, tarsi juodas raištis, užkrinta ant akių, pro kurį žiūrint absoliučiai viskas įgauna beprasmybės spalvą... Buvo laikas, kai tų nuotaikų kaip galingų sparnų nešamas aš skriste skrisdavau pas Arą ir Miką, kurių adresą gavau per savo pirmąjį apsilankymą Piteryje drauge su pavedimu perduoti jiems dvi stiklines maltų aguonų (tais laikais net už tokį krovinį dar negrėšė kalėjimas). Taigi jiedu gyveno Žirmūnuose, ir aš prisimenu tą dilgčiojantį jausmėlį paširdžiuose, atsirandantį jau kylant liftu į devintąjį aukštą. Turbūt niekas nėra iš manęs girdėjęs tiek melagingai, o kartais - visai nuoširdžiai meilių žodelyčių, kaip aštuoniasdešimtmetė panelė Monika, iš kurios Aras su Mika nuomoja karsto formos kambaryukštį. Aš panelei Monikai kažkodėl patikau, ir ji visada mane įsileisdavo, nors daugybę Aro ir Mikos bičiulių pava-

rydavo šalin. O juodu niekada neidavo atidaryti durų, ne tiek iš tingėjimo, kiek tikėdamiesi visus svečius pritrenkti klasikine, iš videofilmų perimta narkomanų buveinės atmosfera. Aras su džinsais ir atsagstytais juodais marškiniais tysodavo ant purvinų demblių, būtinai rūkydavo popirosą, spoksodamas į lubas, o Mika, susirietusi embriono poza, kiūtodavo kamputyje, visa apsileidusi susivėlusiais, nepaprastai ilgais plaukais, ir basomis pėdomis trepčiodavo į kokį šeštojo dešimtmečio šlagerio ritmą.

Langas dieną naktį būdavo užtemdytas raudona cigaretėmis pradeginta užuolaida, visi pasieniai nustatyti rėmais, porėmiai, nugruntuotomis drobėmis, tik pradėtais arba nebaigtais geltono kolorito paveikslais, viduryje kambario visuomet pūpsodavo dvi kietai prikimštos kuprinės, tartum Aras su Mika ruoštųsi kažkur išvažiuoti ir kiekvienu momentu lauktų pranešimo apie kelionę.

Man įėjus, Aras kiek pakeisdavo pozą - pasisukdavo šonu ar paremdavo barzdotą galvą ranka, tapdamas panašus į padišachą iš arabiškų miniatiūrų. O Mika, temperamentingai keikdamasi, kad negalinti pakęsti tos idiotiškos virtuvės ir tos sušiktos dujinės viryklės, pasiėmusi sterilizatorių su trimis švirkštais, distiliuoto vandens ampules ir buteliukus su baltais ar rudais miltukais, išslinkdavo iš kambario. Aš, žinoma, sekdavau iš paskos stebėdamasis, kad jos liesoje, ilgos raudonos suknelės glotniai aptemptoje nugaroje galima suskaičiuoti visus slankstelius.

Virtuvėje nuolatos kuisdavosi panelė Monika, iš kažkokių klaičių mėsgalių ruošdama vaišes savo aštuoniems puslaukiniams, persenusiems, nusišėrusiems, vienaakiams, vienaausiams, trikojams katinams.

Mika, išsidėliojusi savo įnagius, užsiimdavo raganavimu, o aš, tiesiog užgniaučęs kvapą, stebėdavau jos ramius, tikslus, profesionalius judesius. Lygiai taip pat ramiai, pataikydama iš pirmo karto, ji suleisdavo mudviem su Aru į venas tą kvaišinantį tirpalą.

Beje, kodėl aš tau visa tai pasakoju būtuojų dažniniu laiku, lyg pas Arą su Mika būčiau leidęs dienų dienas, nors iš tikrųjų pas juos lankiausi vos kelis kartus; kodėl aš pasakoju mėgaudamasis ir niekaip negalėdamas nuslėpti susižavėjimo intonacijos net dabar, kai žinau, kad dalyvavau, o pabudus savisaugos instinktui, tik stebėjau lėtinę žmogžudystę; kodėl leidžiu sau taip kalbėti, kai nebėra nei Aro, nei Mikos, o aš niekad nė piršto nepajudinau, kad juos sustabdyčiau... Aš visada jausiuos jiems nusikaltęs, ir joks pasiteisinimas, jeigu pasakysiu, kad į visus, net labai apgalvotus mano mėginimus juos sustabdyti, Aras su Mika turėjo atsakymą, paremtą jų savižudiška filosofija, esą pasaulis gyvena savo paskutines dienas, jiedu tik paklūsta mirštančio pasaulio valiai ir ritmui, o tokie kaip aš, iš paskutiniųjų besikabinantys į gyvenimą, tėra panašūs į puotaujančius maro metu...

Tiesa, Mika net mėgino vaduotis - ji pastojė ir, kol laukėsi, ištisus devynis mėnesius nesibadė, tačiau praleido juos pas penkiasdešimtinkus, taigi pakeitė fizinę narkomaniją dvasine. Grįžusi namo, ji rado Arą, jau peržengusį lemiamą ribą. Mika tikriausiai nelabai suprato, o gal ir nenorėjo suprasti, ką tai reiškia. Ji net mėgino gražiuoju prikalbinti savo vyrą pradėti gyvenimą iš naujo, o netekusi vilties išmetė į šiukšlių konteinerį visą Aro švirkštų kolekciją, kuria jis labai didžiavosi ir vis kartodavo - „jei koks Rikas Veikma-

nas gali kolekcionuoti rolsroisus, tai kodėl aš negaliu nors tokių mašinyčių...”

Kaip tik tą dieną pataikiau atšliaužti ir aš - su barškučiais naujagimiui ir net geltona rože jaunajai mamai.

Panelė Monika įleido mane kaip visada plačiai šypsodamasi. Aras su Mika stovėjo viduryje kambario, mėlyname vežimėlyje kurtinamai bliovė vaikas, o magnetofono griaučiai džeržgė kažkokią neišsifruojamą melodiją. Pusė grindų buvo nuklota laikraščiais, ant kurių noko spanguolės. Aras - ligi pusės nuogas, su nudriskusiais džinsais, o Mika, matyt, ką tik grįžus iš miesto, nė nenusivilkus balto lietpalčio, su pieno buteliais rezginėlėje. Man įėjus juodu net nepasuko galvų.

- Aš tavęs paskutinį kartą klausiu, šliundra, kur dėjai mano švirkštus? - švokštė Aras, jau seniai nebepanašus į arabiškų miniatiūrų personažą.

- Nebėr, Arai, sakau tau, - kaip prasikaltęs vaikas cypsėjo Mika.

- Pats matau, kad nebėr, durne! Aš klausiu, kur? - jo sulysęs prakaito išpiltas veidas baisiausiai trūkčiojo.

Mika nuleido galvą ir juodi plaukai kaip vualis uždengė jos veidą. Aras stvėrė ją už plaukų ir pradėjo tempti į save, o Mika suinkštė priešindamasi, sumosavo abiem rankomis, pieno buteliai nukrito žemėn ir sudužo.

- Kur švirkštai, ragana, kur švirkštai, ragana, - kažkaip šiurpiai mechaniškai, lyg robotas, kartojo Aras sulig kiekvienu žodžiu žvėriškai tampydamas Miką už plaukų.

Aš, numetęs šalin barškučius ir rožę, puoliau prie Aro ir, sugriebęs už pečių, mėginau jį nustumti šalin, bet Mika pradėjo pratisai klykti, nes jis tebelaikė sugniaužęs jos plaukus.

- Apsiramink, kretine! - surikau spirdamas jam į užpakalį.

Aras įtūžęs atsisuko ir net paleido Mikos plaukus. Mika, it guminė lėlė, iš kurios staiga išleido orą, sukniubo pieno baloje, o Aras pasilenkė, stvėrė butelio šukę ir atstatė į mane.

- Aš suvarysiu šitą stikliuką į tavo sumautą snukį, tik prisiartink, - suvapėjo jis ir pradėjo kikenti begarsiu juoku, visas kretėdamas.

- Aš išmečiau, išmečiau, išmečiau tą tavo šlamštą į konteinerį, - prapliupo Mika, besipainiojančiu liežuvio suplakdama žodžius į vieną krūvą.

Aras akimirką sustingo, rodos, negalėdamas patikėti savo ausimis, paskui stvėrė Miką už plaukų, parvertė ant laikraščio su spanguolėmis ir, visai pamišęs, puolė riešučiomis semti tas uogas ir iš visų jėgų svaidyti į savo žmoną. Aš vėl puoliau prie jo, bet Aras sviedė saują uogų tiesiai man į veidą. Magnetofono juosta baigėsi, o pro isterišką vaiko riksmą buvo girdėti, kaip raudonos uogos šnarėdamos rieda grindimis.

- Nedaryk taip, - staiga suvaitojo Mika, - aš juk keliais šliauždama po vieną uogelę rinkau... Maldauju, nedaryk taip... Tai šventvagystė...

Tada Aras isteriškai kvatodamas pasiuto kojomis trypti pabertas ant laikraščių spanguoles. Aš vis tikėjausi jį sulaikyti, ląksčiau po kambarį irgi traiškydamas tas uogas, mane visą krėtė drebulys, tartum mindžiočiau gyvas būtybes, mažų mažiausiai - vabalus, ir galiausiai mane apėmė tokia klaiki neviltis, kad susverdėjęs parpuoliau kambario kampe. O Aras, iš kažkokios dėžės ištraukęs atsuktuvą, plaktuką, reples, nulėkė laužti konteinerio.

- Šlykštyne, šlykštyne, - šaukė jam pavymui Mika, - na kniskis viso devynaukščio šiukšlėse ir išėdose, pasprink, pasprink, pasprink jomis...

Mika sverdėdama prislinko prie vežimėlio, iškėlė vaiką, ėmė jį sūpuoti, glamonėti kažką švelniai jam kalbėdama. Visas jos lietpaltis atrodė tarsi kruvinas. Aš pakilau, priėjau prie jos ir pabandžiau paglostyti plaukus.

- Dink iš čia, - tyliai ištare ji, - dink, staigiai! Negaliu tavęs pakęsti dar labiau negu jo...

- Bet, Mika, ko gi tu pyksti... man taip tavęs gaila... - sulemenau.

- Gaila?! - ji atsisuko ir pažvelgė į mane su šiurpą keliančia panieka. - Tau manęs gaila? Tai man tavęs gaila, dink iš čia, baily! Išsiimk iš akies kino kamerą ir kaifuok su savo kretiniais draugeliais, kad tokią puikią medžiagą nufilmavai, reporteri...

Mika neklidėjo, kaip tik - pataikė į dešimtuką. Aš ateidavau į jų namus kaip vagis (visai ne todėl, kad už dyką stumdavausi kvaišalus, už kuriuos jie, vos suduriantys galą su galu, brangiausiai mokėdavo). Aš vogdavau jų nuotakas, pojūčius, emocijas, kad paskui galėčiau visiems pasakoti, tai pateikdamas kaip savo patyrimą, tai pasišaipydamas, pasmerkdamas ar net baisėdamasis. Kuo toliau, tuo labiau mano bendravimas su Aru ir Mika kėlė tą nelemtą jausmą, kurio nieku gyvu negalima vadinti smalsumu ir kurio genami žmonės buriiasi autokatastrofų vietose, veržiasi į pakaruoklių butus, apspinta ant kranto ištrauktus skenduolius ar net virpėdami žiūri dokumentinius ir videofilmus apie mirties bausmes. Dabar manau, kad tikriausiai man, lyg kokiam apsirijėliui, per smakrą varvėdavo nenumaldomo go-

dulio seilės, Mikai pasakojant, kaip juodu su Aru leisdavo savo vaikui sumautas aguonų tinktūras, kad tas greičiau užmigtų, arba kaip ji sykį grįžusi namo rado savo sūnaus burną, užlipdytą plačia pleistro juosta, mat jo riksmas trukdęs tėveliui tapyti...

Mačiau aš ir Aro mirtį. Tai atsitiko per vieną iš tų kelias paras sodų nameliuose trunkančių gimtadienių, kai įsisiūbavusi linksmybė staiga išsenka, virsdama savo pačios priešybe, panašiai kaip kad kvatojanti veidą iškreipia riksmo grimasa.

Prisimenu tą rudens rytą, nykų, bespalvį, kai, padėrę po nemiegotos nakties, mes nežinia ko suvirstame į vištidę. Kažkuriam iš mūsų kilo noras pademonstruoti savo sugebėjimus įvarant vištoms katalepsijos būseną. Jis čiupo vieną vištą, paguldė ant nugaros ir pradėjo pirštais braukti jai per kaklą, vedžioti aplink akis, kol vargšėlė karktelėjo ir sustingo pražiojusi snapą, išskleidusi sparnus ir idiotiškai užvertusi kojas. Jau nusilpusi linksmybė, tarsi tyčiodamasi iš bandžiusio ją nustelbti liūdesio, vėl sužaižaravo, įgaudama kažkokį bloga lemiantį atspalvį. Kažkas atnešė „Šarpa“, visu garsu pratrūko desperatiškas metalas, pergąsdinti paukščiai ir išišėlę žmonės klegėjo, šaukė, kudakavo, giedojo, spieгė, plakė sparnais ir plojo rankomis, o nešvankiems bei dvi-prasmiams riksmams nebuvo galo. Ir staiga įėjo Mika. Man rodos, ji nepratarė nė žodžio, bet visi atsisuko. Mikos jau gerokai pražilę plaukai buvo susivėlę kaip niekad, aplink akis juodavo milžiniški ratilai, viena suknelės rankovė - nuplėšta ir matėsi mėlynėmis nusėta ranka (prisiminiau, kaip panelė Monika vesdavo Miką į pasiutimą kamantinėdama, kur ir kokie vabalai ją taip sukandžioję). Ji pasakė niekaip

negalinti prižadinti Aro. Pasipylė įvairiausi juokai juokeliai ir blevyzgos, bet kai Mika nepratarus daugiau nė žodžio nusvirduliavo link namo, visi gūždamiesi, net išjungę magnetofoną, nusekė paskui ją.

Kambarys buvo dar visai neįrengtas, šaltas, drėgnas, klaidžiausiai prirūkytas. Kampuose stovėjo kibirai su pridžiūvusiais dažais ir kalkėmis, tušti alaus buteliai, keli stiklainiai su supelėjusiomis ar susicukravusiomis uogienėmis, skleidama smarvė rūko elektrinė viryklė, voliojosi sudrėkę laikraščiai, skudurai, palaikiai, tik išmesti betinką čiužiniai ir antklodės. Aras gulėjo susirietęs į kamuoliuką ir nosisukęs į sieną. Kas atsitiko, man rodos, visi suprato tada, kai tarsi hipnotizuojami atsisuko Mikai įėjus į vištidę ir jai dar nepratarus nė žodžio, tačiau vis vien niūriai juokaudami kalbino Arą, tapšnojo jam per petį, plekšnojo skruostus, tampė už plaukų, spardė į nugarą, kažkuris, nušveitęs šalin supuvusių astrų puokštę, net šliūkštelėjo jam ant galvos dvokiantį vandenį iš pažaliavusio stiklainio. Ir tada patys apdairiausieji, pajutę baltąją mirtį, susirinko savo šlamštą ir spruko kaip žiurkės iš skėstančio laivo. O Mika, iš pradžių maldavusi: „Tik nepalikit, nepalikit manęs vienos, aš bijau, aš klaikiai bijau, - staiga prapliupo: - Na, skuoskit, bėkit, „mentų“ mat išsigando, vargšeliai, į kelnes deda, o man - nusispjaut! Aš nebijau, aš kaifuosiu, kai galėsiu išspjauti tiesiai į jų šlykščius snukius, kad jie ir jų sušikti viršininkai patys kalčiausi dėl Aro mirties, kad visi jūs kalti dėl Aro mirties ir dėl mano mirties, ir dėl visų mūsų mirties, nes mes - nereikalingi, nes mes buvom nereikalingi savo tėvams, buvom nereikalingi daržely, nereikalingi mokykloj, mums tik melavo, melavo ir melavo, vaikščiojom melo užkimštom burnom, ir viskas.

Mus atstūmė, mus išdavė, o dabar užsimanė susigražinti, prireikė pigios darbo jėgos! Sūdo!“ Miką sugniaužė kumščius ir pradėjo špygomis badyti Arą. „Šūdo, nebesusigražinsit, nesiseilėkit, nesišiepkit ir nieko nežadėkit; šūdo, vis vien mūsų nebesusigražinsit, leiskit mums ramiai numirti, tik tiek, tik ramiai numirti, ir nebrukit mums savo kretiniško gyvenimo... Šlykštinės, šlykštinės, šlykštinės...“ - ji klykė raičiodamasi ant grindų, ir visi tiesiog bijojo prie jos prisiartinti. Paskui ji staiga aprimo ir tarsi neteko sąmonės. Tada, kad nereikėtų turėti reikalų su milicija, kažkuriam šovė į galvą mintis pakasti Aro kūną kokioje lysvėje, bet tai pasirodė per ilgas darbas, ir buvo nuspręsta, tolokai panėšėjus, paguldyti jį kokiam nors svetimame name. Kai bandėme pakelti Aro kūną nuo žemės, jis pasirodė baisiausiai pasunkėjęs. Negana to, pamėlusioje rankoje jis gniaužė raudoną antklodę ir mes niekaip neįstengėme atlenkti jo pirštų. Taip mes ir nešėme Arą, velkantį paskui save tą raudoną užtiesalą - nė vienam neatėjo mintis uždengti juo mirusįjį. Dar ir dabar naktimis aš sapnuoju tą šiurpią laidotuvių procesiją, be garso plaukiančią per pilką rudens prieblandą, raudonai antklodei plakantis it burei. Bet tąsyk aš, vos kelis žingsnius paėjėjęs, strimgalviais puoliau priešinga kryptimi. Išbėgęs į kelią susistabdžiau palaikį sunkvežimį. Kabinoje trenkė prakaitu, prastu odekolonu ir kažkodėl - kopūstais.

- Tačiau faktai rodo, - iš radijo skelbė abejingas balsas, nuolat pertraukiamas kresčiojimų, - kad įvykdyta gerai apgalvota režimo akcija. Jis vėl nusprendė griebtis kruvinų represijų, kad nuslopintų anti...

Buvo šilta ir tvanku. Ir staiga mane užplūdo ne siaubas, ne liūdesys, net ne nuovargis, o gailestis, taip, tas pats ne-

nusakomas jausmas, persekiojantis mane nuo pat ankstyvos vaikystės. Man buvo pasiutusiai gaila seniai netaisyto plento, siauru purvinu ruožu mašinos prožektorių išplėšiamo iš šalto rūko, gaila išpurtusio spuoguoto vairuotojo veido, jo negrabių tatuiruotų rankų; gaila bjauraus žiedo ant mažojo piršto, gaila jo aulinių purvais aplipusių batų, gaila plastmasinių dulkinų rožių puokštės, užkištos už įskilusio veidrodėlio, gaila išblukusių, kadaise puošusių senoviškus muilus ir prastus madų bei kino žurnalus gražuolių, kuriomis it tapetais buvo išklijuota visa kabina, gaila savęs, savo tarsi išdegusios, kažkokios skausmingos nejautos apimtos sielos, nebepajėgiančios įsisąmoninti Aro mirties, arba atliepti Mikos sielvartą. (Beje, Mika mirė tais pačiais metais nuo sepsio, nes švirkštų virinimo ritualas jau seniai buvo jai atgyvenęs.)

Galėčiau dar kalbėti ir kalbėti, nes jaučiuosi kaltas dėl jūdviejų mirties, nors ir neturiu jokių argumentų nei pagrįsti, nei paneigti tą kaltę...

Net juokinga, kaip aš su tavimi pasikeičiau rolėmis, tikrai - pasakiškai gera ir lengva kalbėt su mirusiais. Ir liūdna, kad nieks iš gyvųjų nebenori, nebegali, nebeturi laiko, nemėgina mūsų išklausti. Todėl, vaikeliai, ir buvo sukurtas Paguodos telefonas. Nori, pademonstruosiu savo pritrenkiantį intelektą: Tarptautinės pagalbos telefonų federacijos centras yra Ženevoje, o pirmasis tokią pagalbą pradėjo praktikuoti pastorius Sak Varakas 1952 m. Londone! Pritrenčiau?! O, taip, aš darkausi, žinoma, darkausi, nes jau sakiau - kartais užplūsta neviltis...

Bet užteks apie tai, ir nors jau darausi panašus į Sahrazadą, pasiklausyk dar vieno pasakojimo.

Taigi, jei pameni, po Druskininkų mes išsitrenkėm filmuot „Pasaulio sutvėrimo“ į Piterį, „granitinį miestą, virš kurio dangus atrodo granito“. Pirmąsyk gyvenime važiauvau minkštam vagone (Povilas, aš ir Raima vienoje kupė). Paskiau Povilas dar atsitempė kažkokią studenčiukę, teatrologę, ir mes, pasak jos, padarėm „seksoteką“. Na, įsivaizduok, mes su Raima ant viršutinės lentynos, Povilas su ta lėlyte ant apatinės - ratų bildėjimo ritmu...

Leningrade mus išrūšiavo po visą miestą. Povilą, kaip superžvaigždę, apgyvendino centre, tarakonų knibždančiame „Sporto“ viešbuty. Kai kuriuos sukaišiojo Vasilijaus saloje, o man teko Teatro instituto bendrikas Novoizmailovske. Iki to stalkeriškoj aplinkoj stūksančio dangoraizio nuo centro reikėjo kasti mažiausiai dvi valandas. Taigi visi kartu susirinkdavom tik filmavimo aikštelėj, o bendraudavom per pietų pertraukas. Per vieną tokią pertraukėlę Povilas kankinosi užkluptas žurnalisčių. Raima irgi užgriuvo neatidėliotini reikalai. O aš buvau ką tik gavęs komandiruočiųpinigius, dienpinigius, algą - jaučiausi baisiai turtingas ir troškau paūžti! Bet koks užimas be kompanijos? Nieko geresnio nesugalvodamas, pasikviečiau tokią Alę. Štai dabar aš tau ir papasakosiu fantastišką istoriją, kurios nesuspėjo iškloti Raima. Pirmiausia apie vargšę Alę. Ta mergaitė buvo nepaprastai panaši į kalnų ožką. Įsivaizduok, tokia šviesi ilgšė, baisiai plonom, išsišovusiais sąnariais kojom ir rankom, didelėm išsprogusiom akim ir liūdna, kvailoka šypsena. Su ja susipažinau Druskininkuose, nes mūsų keliai amžinai kryžiasosi. Rytais, lygiai devintą, susitikdavom „Turisto“ bare, atseit gerdavom kavą, nes devynios penkiolika punktualiai vėluodamas, su Čiurlionio kostiumu, bet dar be plaukų ir

ūsų, pasirodydavo Povilas. Mes pamaldžiai, net išsižioję išklausydavom rytinį nešvankybių ir anekdotų rečitalį. Fil-mavimo metu ir aš, ir Alė trindavomės kaip dūšios be vie-tos, nes aš savo darbą buvau jau atlikęs, o Alė apskritai nieko neveikė. Laisvalaikiu blaškydavomės po Magiškąjį Druskininkų trikampį: Čiurlionio namelis - bažnyčia - ka-pinės, kurio vidury tysojo Druskonio ežeras. Susitikinėda-vom tai Čiurlionio namely, tai prie bažnyčios, tai kapinėse, kur Alė, atsisėdus po medžiu, apsilupinėjusiai angelu ar su-rūdijusiu kryžium, rašė Povilui kilometrinius laiškus (ku-riuos jis nė neatplėšęs metė šiukšlių dėžėn). Aš jos nemė-gau, nes toji Alė atrodė kaip mano paties šešėlis, išimylėjęs Povilą. Tikiuosi, turi tiek proto, kad mano meilės Povilui netapatini su istorija apie Frenką. (Nors mūsų mielųjų in-telektualų būreliuos buvo visokių gandų... „Nes šiais lai-kais tikra dviejų vyrų draugystė visiems sukelia didžiulį ne-pasitikėjimą...“ - taip ar kažką panašaus taria Povilo Brikas „Katėj ant įkaitusio skardinio stogo“...) Varge varge, aš tikras pliurpalas...

Tai va, aš pakviečiau tą nelaimingąją Alė, nes po UŽTE-MIMO tapau visiškai laisvas, o jai jaučiau tokį brolišką gailestį. Nuėjom į „Nevos“ restoraną, patekom be eilės kaip ir dera, suvaidinę užsieniečius. Atsisėdom prie dviviečio sta-liuko. Alė tuoj pat užsirūkė, o aš ėmiau gailėtis ją čia atsi-vedęs. Mane vargino jos beviltiškai šypsas veidas, drėgnos apyverksnės akys, nervingas tylėjimas. Kad būtų linksmiau, ėmiau skaityt meniu. Ten buvo tokie pritrenkiantys daly-kai, kad ir mirtininkas atkustų, tik paklausk: žiuljenas ko-koricoje, fondu su profitroliais, putpelės vyno padaže, sam-bukas su ananasais, vaisių suflė... Bet Alė niūriai tylėjo. Vie-

na perregima ranka sukinėjo tuščią taure, kita maigė jau seniai užgesintą cigaretę. Kadangi nė vieno iš mano vardytųjų patiekalų nebuvo, užsisakė kavos su šampanu. Iš nevilties pradėjau pliurpt apie orą. O Alė, spoksodama į vieną tašką, įmetė kavon cukraus gabalėlį, pamaišė šakute, ištraukė jau aptirpusį ir parudavusį. Tas, žinoma, nukrito ant staltiesės, Alė paėmė jį dviem pirštais, sukeldama burbuliukų pliūpsnį sviedė į šampaną, pamaišė šaukšteliu, ištraukė, padėjo į peleninę, užsirūkė, pabarškino peiliu į taure, užgesino cigaretę, išlankstė drobinę servetėlę, numetė ją žemėn, nepakėlė, užbėrė druskos ant staltiesėje jau šimtą metų rudavusios pomidorų padažo dėmės... Aš nebeištveriau:

- Ale, liaukis, - pasakiau ir kaip skęstantis šiaudo griebiausi pokalbio apie Povilą: - Ar prisimeni, kaip Druskininkuose, viešbučio balkone, virėm voveruškas? Faina buvo! Susikūrėm ugnelę iš sauso spirito, į virdulį sukrovėm grybus...

- O dubenėlyje skrudinom lašinukus...

- Aha! O prisimeni, kaip apačioj susirinko minia poilsiautojų... Visi arba nenormaliai ploni, arba stori, tokiais karikatūriškais pilvais, pilkais, melsvais, žalsvais, violetiniais veidais, apsmukusiais treningais...

- Su kambarinėm šlepetėm ir su skrybėlėm...

- Ir kaip jie šaukė: *«Прекратите безобразие! Пожар!»* „Kurortą supleškinsit!“ „Girtuokliai!“

- O Povilas džiūgavo. Pribėrė pilną kambarį trupinių ir prileido balandžių... - beviltiška Alės šypsena plėtėsi, lyg kas būtų pjovęs lūpų kampučius. - Jis kaip tik man buvo davęs paskaityti „Arba-arba“. Aš atėjau jam gražinti tą knygą, tiek minčių turėjau, taip pasišnekėt norėjau. O tik aš

įėjau, iškart įvirto Raima su maišu grybų... Juodu dar toj vonioj užsidarė... Sakė, kad grybus valo. Kam grybus valant užsirakinti? O iš ten tokie garsai sklido... Kikenimas... Man taip liūdna, taip liūdna ir negera pasidarė, - beprasme Alės šypsena vis plėtėsi ir plėtėsi, man net dingtelėjo, kad lūpų kampučiai ims ir susijungs kur nors pakaušy... - taip liūdna, bet aš niekaip niekad nebegalėsiu jo užmiršti. Supranti, jis man kaip į nugarą, į patį stuburą įbestas strypas... Neįmanoma užmiršti... - Alė pastūmė man šampaną blyškiais lūpdažiais išterliotoje taurėje. - Gerk pats, klaikiai rūgštu... Kažkas pasakė, kad mylint tas pats - ar nugalėti, ar būti nugalėtam... Visiška nesąmonė. Aš žinau, kad esu nugalėta... Ir man skauda ne tik sielą, bet ir visą kūną, galvą, akis... Svarbiausia, kad aš, būdama nugalėta, negaliu guostis, kad Povilas koks užkietėjęs vienišius ar mizantropas. Aš gi puikiai matau, kaip paprastai jis plepa su Raima apie pinigus, vaikus... kodėl jų santykiai tokie lengvi ir gražūs? Kodėl Raimai ta meilė Povilui nesibaigė kažkokiu košmaru, beprotybe, patologija? Aš matau, apie kokius tikrus, puikius dalykus jis šneka su tavim... Girdžiu, kaip jis pasakoja apie stebuklingas, gležnas, jį atstūmusias mergaites, kurioms jis raudodamas naktimis skambina iš telefonų automatų... O manęs jis nė nemato. Bet aš tai negaliu jo pamiršti, - Alė krapštė iš cigaretės tabaką ir bėrė į kavą, - man taip negera, taip negera... Ir tas negerumas įsisiūbuoja kaip sūpynės, kol ima lėkt ratu aplink ašį, ant kurios yra pakabintas... Ir visi, kurie žino, kas su manim darosi, stebi užgniaužę kvapą ir laukia, kol aš nukrisiu ir užsimušu. Tu - taip pat, - Alė ėmė barškinti peiliu per taurę taip garsiai, kad žmonės ėmė į mus sukiotis. Atėmiau iš jos peilį, bet ji, stvėrus šaukštelį, toliau

barškino savo žodžių ritmu. - Man kartais atrodo, kad aš jo nekenčiu. Taip nekenčiu, kad galėčiau jį nušaut. Arba „Proceso“ finale užšokt ant scenos ir suvarius jam peilį į širdį dukart pasukt. Taip, kad jis dar spėtų ištart tą siaubingą repliką „Kaip šuo...“ Ir vis tiek - negalėčiau jo užmiršt. Bet ir jis, jis kenčia... Tai baisu, matyt, kaip žmogus kraujuoja, ir negalėti jam padėt, nes jis neprašo tos pagalbos... Ne, aš negaliu jo užmiršt... Supranti, tai, ką jis su manim padarė, - yra baisu. Jis atėmė iš manęs viltį! O pats vis kartoja Kamiu žodžius, kad „atimti viltį iš jaunos sielos yra didžiausias nusikaltimas iš visų, iki šiol padarytų...“ Jis kalba, kad negalima nepamaitinti iš lizdo iškritusio paukščiuko, o kaip elgiasi su manim? Štai tai ir yra baisiausia, kad labai paprasta pamaitint iš lizdo iškritusį paukščiuką ir neįmanoma padėt žmogui! Jis ir atėmė iš manęs tą gražią stebuklingą viltį, kad žmogus žmogui gali padėt! Jis atėmė iš manęs viltį, kad žmogus gali būt laimingas šioj žemėj! O paguosdamas tepasakė, kad reikia gyventi be iliuzijų! Jis atėmė iš manęs viltį! Ir vien už tai, kaip sako Kamiu, galima jį nužudyti. Tai kaipgi aš galiu jį užmiršti?

Alė nutilo ir užsidengė akis ranka.

Taip prasėdėjo keletą minučių, o kai atitraukė delną nuo akių, įvyko keisčiausias dalykas. Abi šampano taurės, kavos puodelis, kūgiais susuktos purvinos servetėlės, peleninė su nuorūkom, dalis stalo - sužydo neužmirštuolėm! Alė garsiai aiktelėjo ir ėmė dairytis aplinkui, vis aimanuodama:

- ...oi, aš tikrai niekad, niekad jo neužmiršiu... - O visa, ką tik lietė jos žvilgsnis, lyg milžinišku, žydruos dažuos pamirkytu teptuku brūkštelėjus, pražydo neužmirštuolėm: sienos, lubos, fortepijonas, žmonės, jų barščiai, kotletai, kom-

potai... Akimirką spengusią mirtiną tylą staiga pakeitė šurmulys, išgąščio ir pasipiktinimo šūksniai, dūžtančių indų tarškesys, vaiko riksmas. Žmonės dar nesuvokė, kas visos šios keistenybės kaltininkas, bet triukšmas augo, plėtėsi, darėsi vis piktesnis. Aš taip pat nė velnio nesupratau. Spoksojau į neužmirštuolėmis sudygusias savo rankas, fantastiškas lyg kokio kinų imperatoriaus žaislas. Brūkštelėjau jas vieną į kitą - neužmirštuolės nubyrėjo lengvai, it sausas smėlis. Atsistočiau. Alė klausiamai pažvelgė į mane, ir aš kaipmat visas sudygau neužmirštuolėmis. Paskubom persibraukiau delnais per drabužius, prie mano kojų nubyrėjo krūva tų gležnų kapinių gėlyčių. Šveičiau ant stalo 10 rublių (ak, koks riteriškas gestas!), čiupau už rankos Alė, nusitempiaują lauk iš nepasitenkinimu ir pikta nuostaba gaudžiančios salės. Ji slinko nuleidus galvą, o rausvas praskydęs kilimas virto vešlia neužmirštuolių pieva. Tarpduryje Alė dėbtelėjo į žado netekusį metrdotelį, paversdama jį žydinčiu stulpu. Bėgte nusileidom nuo neužmirštuolėmis veštinčio kalno, kuris dar prieš akimirką buvo laiptais. Prasigrūdome pro eilę žmonių, kurie priminė vertikalčiai sustatytą, mėlynom atminimo gėlytėmis apsodintų kapų virtinę. Ištrūkom į Nevskio prospektą. Tada aš susipratau apkabinti Alė per pečius ir delnu uždengti jai akis.

- Užsimerk, užsimerk, - šnypščiau jai į ausį.

- Negaliu, negaliu, suprask, negaliu jo pamiršti, - Alė, isteriškai sriūbaudama, varė savo.

Pasukom į artimiausią krantinę. Nusitempiaujau Alė prie pat vandens ir pasodinau ant akmeninių laiptelių. Ji sėdėjo užsidengus veidą rankom. O aš ėmiau pats save ravėti - kaipgi kitaip pavadinsi tokį dalyką?! Tos neužmirštuolės

neturėjo jokių šaknų ir buvo prilipusios prie manęs kaip plunksnos ar varnalėšos. Saujomis mėčiau jas į vandenį. Alė praskėtė pirštus ir pro tarpupirščius apsidairė. Granitinius laiptuos ėmė dygt trapios melsvos, rausvos gėlytės, minkštalapės, pūkuotais stiebeliais, standžiais geltonais vidurėliais. Alė susirietė ir slėpdama galvą tarp kelių suvaitojo:

- Aš nieko negaliu su savim padaryt. Aš negaliu jo pamiršt.

Atsisėdau šalia jos. Roviau iš granito lyg iš puriausios žemės neužmirštuoles ir mėčiau į drumstus kanalo vandenį. Ir, velniai griebtų, tai visai nebuvo romantiška! Ne sykį tampa su girtais ar kaip kitaip apkvaišusiais savo bičiais. Jie griuvinėdami pliurpdavo nei šį, nei tą ir kas antras žingsnis vemdavo. Visas tas košmaras su neužmirštuolėmis veikė lygiai taip - šlykščiai, nejaukiai, nemaloniai. Liguistai. Alė savo žydinčiom rankom ėmė knistis po žydra puokšte virtusią rankinę.

- Palauk, palauk, tuoj praeis, - inkštė ji, - man jau daug sykių buvo taip pragariškai negera. Visada, kai suvokdavau, kad niekad neįstengsiu jo užmiršti, darydavos pragariškai negera. Tik neužmirštuolės nesirodydavo... Aš žinau, ką daryt. Kaip nors trumpai užsimiršt. Va, žiūrėk, - ir ji ėmė mestis burnon tabletes, - va, žiūrėk, tuoj aš jį primiršiu.

Aš šėriau jai per rankas ir kelios tabletės nukrito į neužmirštuoles.

- Tu gi kojas pakratysi nuo tokios dozės!

- O, kad tai būtų taip paprasta, - suvapėjo Alė, pažvelgdama į mane ir tuoj pat aptėkšdama neužmirštuolėmis.

Pasijutau lyg apvemtą ir su pasišlykštėjimu ėmiau raut nuo savęs nekaltus augalėlius. Visiškai nesusigaudžiau, kaip

elgtis toliau. Alė sėdėjo atsirėmus į sieną, tiesi tiesutėlė, net prisiminiau jos absurdišką palyginimą, kad Povilas jai yra kaip į stuburą įvartytas geležinis strypas... Dabar ji man atrodė kažkokia viduramžiška, na, tokia bekraujė madona, ilgakaklė, ilganosė, mažą burną, be antakių, be blakstienų, milžiniškom akim po sunkiais virpančiais vokais. Ir sugalvok tu man šitaip atrodydama įsimylėt Povilą Aršauską! Žmogų, kuris mirė pats to nepastebėjęs ir kitų nepastebėtas. Įsimylėti mėnulį! Velniava! Pažvelgęs į laikrodį, pamačiau, kad jau penkta valanda. Senų seniausiai turėjau būti filmavimo aikštėj.

- Klausyk, vaikeli...

- Oi, tik nesakyk „vaikeli“, jis visada taip sako, - silpnu balseliu pratrūko Alė. - Kaip viskas blogai išėjo! Suprask, Povilas - didžiausias mano gyvenimo atradimas ir - didžiausias praradimas. Aš negaliu jo užmiršti...

- Klausyk, man reikia į darbą. Ką darom toliau?

- Aš važiuosiu kartu su tavim. Kur aš dėsiuos? Kurgi aš viena dėsiuos? Man jau viskas praėjo, Gediminai, nepalik manęs.

Ji atsistojo, susverdėjo. Buvo gerokai apkvairšus, matyt, vaisytai pradėjo veikt. Ėjo prisidengusi akis ranka, ir grindiny tik kur ne kur kalėsi blyškios it šalnų pakąstos neužmirštuolės. Užtat į mane visi spoksojo akis išpūtę, nes atrodžiau kaip pusiau išravėta neužmirštuolių lysvė arba - „gėlių vaikų“ tradicijas perlenkęs hipis. Šiaip taip pagavau taksi. Mašinoj Alė visai apsnūdo ir tik retkarčiais suaimanuodavo:

- Bet aš niekad jo nekaltinu... Vis vien jis mano gyvenime suvaidino svarbiausią rolę... gali rašyti į savo geriausių vaidmenų sąrašą... aš jo niekad nepamiršiu...

Atlėkėm prie namo, kur kažkada gyveno Čiurlionis. Pro užtvarą grūdosi žiopiai, mudu prasibrovėm iki kino studijos autobuso. Įlipinau į jį Alę. Ji nusvirduliavo ir kniūpsčia atsigulė ant galinės sėdynės.

Vos mane pamatęs Pleibojus pradėjo rėkt, kad veltui imu pinigų. Laimei, Raima jį kažkaip užkimšo, nes visai neturėjau jėgų ginčytis. Tik pagalvok, per tiek laiko neatsirado nė vieno, galinčio pritvirtinti ant namo lentelę *«Измайловский пр. 5»*.

Povilas su paltu ir skrybėle (filmavom lapkričio pabaigą, nors buvo liepos pradžia) ryškiausios pilnaties fazėj sėdėjo ant kažkokios dėžės kartodamas: „...ir jeigu tu dar ilgai ilgai neatvažiuosi, tai rasi savo Kastuką kaip Piotrovina, kurį turėsi ilgai bučiuoti, kol prikelsi. Taigi atsimink...“ Dobužinskis su Somovu stovėjo atokiau ir žvendami rijo ledus. Grįžau į autobusą. Alė snūduriavo, susirietus į kamuoliuką, autobuso sėdynės ir grindys kur ne kur žydėjo neužmirštuolėmis. Aš dirstelėjau į lubas ir net aiktelėjau - jos priminė drėgną paupio pievą - matyt, Alė ilgokai gulėjo spoksodama į viršų. Laimei, kol kas dar niekas nebuvo į autobusą įkišęs nosies... Repetacijos ir keli dubliai praėjo ramiai. Aš kaip visada užhipnotizuotas spoksojau į Čiurlionį, dešimtą kartą iš eilės vaitojantį: „...tame Pitery taip tamsu, kad net baimė ima. Dangus kaip senas skuduras, kaip nešvari pašluostė. Būna tokių tamsių dienų, kad neįmanoma tapyti...“ Ir staiga jis nuo galvos ligi kojų paplūdo neužmirštuolėmis. Dobužinskis ir Somovas šoko šalin kaip nuo mėlynos ugnies, bet tos gėlės nelyginant liepsna apėmė ir juodu, perbėgo per masotę, atitvertus žioplį, mašiną, „jupiterius“. Žiopiai ir masotė pradžioj net manė, kad tai koks super-

modernus triukas. O Pleibojus tai palaikė baisy akibrokštu, drausmės pažeidimu ir sušuko į žydintį megafoną: „Po velnių, baikit šitą velniavą...“ Raima šoko prie Povilo ir ėmė rūpestingai raut neužmirštuoles nuo jo skrybėlės, veido, palto, rankų... Jis lėtai lingavo pirmyn atgal ir bereikšmėm stiklinėm akim spoksojo, kaip Somovas su Dobužinskiu keikdamiesi ravi vienas kitą. Anot Povilo, vos išrovus vienas gėles, kaipmat dygdavo kitos.

Kilo klaiki panika. Aš puoliau ieškoti Alės. Radau ją, atsirėmusią į sieną, galų gale užsidengusią rankom veidą ir raudančią. Pradėjau kažką aiškinti, o ji tik keistai riktelėjo ir pasileido bėgti. Iš jos išimylėjusių akių plūdo, tvino nesibaigiantys neužmirštuolių srautai, užliedami grindinį, namų sienas, kalinėtas ketaus tvoreles, medžius, elektros stulpus, žibintus, telefono būdeles, suolelius, kelio ženklus, šiukšlių dėžes, mašinas, iš nuostabos šūkčiojančius praevius, šunis, kates, balandžius. Staiga Alė už kažko užkliuvus parvirto. Gulėjo kniūpsčia, nejudėdama, keistai atmetus rankas. Kiek tik akys užmato, drėgname vėjyje siūbavo neužmirštuolės. Aplinkui tuoj susispietė būrys žydinčių, šūkaujančių žioplių. Prisistatė milicininkas. Atskubėjo visai neravėta Raima...

O baigėsi viskas labai paprastai: Alę nuvežė į psichiatrijos ligoninę. Kai kitą rytą su Povilu ir Raima nuėjom jos aplankyti, mūsų neįleido. Pareiškė, kad Alės atvejis - labai sunkus ir greičiausiai - unikalus, niekur pasauly neužregistruotas, gal kiek panašus į telekinezę, pirokinezę, telepatiją ar hipnozę (...kažkas neaiškaus iš nepageidautinos parapsichologijos operos). Kitą dieną mums kategoriškai pasakė, kad daugiau nebesirodytume, kad Alė jau-

čiasi labai prastai, o tai, kas jai nutiko, jau turi pavadinimą - florakinezė.

Paskui mes išvažiavom į Kaukazą. Visa ta „Pasaulio sutvėrimo“ chebra man įsiėdė iki gyvo kaulo. Todėl mano džiaugsmui nebuvo ribų, kai Batumio geležinkelio stoty aš susitikau bičiulį, kuris, kaip jau sakė Šešelis, bėgo iš kalnų, nepakėlęs vienvėdos. O aš kaip tik buvau jos išsiilgęs. Praėjus šešioms savaitėms, dingau be žinios. Apie tai aš tau nieko nepasakosiu. Mėgstu paslaptis. Ir vienvėdą. Ir pauzes.

Kai prisimenu Alę, darosi nejauku. Betgi aš netikiu, kad tai, ką ji jautė Povilui, buvo meilė. Lygiai kaip ir tu - manęs nemylėjai. Povilas buvo teisingas sakydamas, kad yra tik du keliai - į meilę arba į savižudybę. Meilė negali nuvesti į savižudybę. O beprotybė juk taip pat - savižudybės, o ne meilės pusėj... Taip, aš rizikuoju išsiplėsti iki „Forsaitų sagos“, bet dar pasamprotausiu... Mano galva neišneša, kodėl moterys taip mėgsta įsigyti tuos „dangiškus meilužius“, kaip Harį Kuperį, Elvį Preslį, Dostojevskį, Gogoną ir jau tikrai dangišką Jėzų Kristų, Krišną, Budą? Mano manymu, vyrus tai ištinka daug rečiau; visokios istorijos su merilinos monro, bridžitomis bardo ir editomis piaf veikia primena futbolo ar krepšinio komandos garbinimą nei visa apimančią meilę. Nežinau, kieno naudai šis faktas. Viena arši feministė man įrodinėjo, kad kiekvienoje epochoje meilės vertus vyrus gali ant pirštų suskaičiuoti, taigi belieka visoms draugiškai dalytis išrinktuosiais. O kartais tokiais „išrinktaisiais“ tampa ir visai patologiški tipai, pavyzdžiui, Sidas Višeusas, ar pažįsti tokį? O aš susidūriau su juo (ko gero!) akis į akį. Nori sužinoti, kaip?

Dirbdamas psichiatrijos ligoninėje, aš dažnai išeidavau pasivaikščioti į parką, kuriame viskas atrodė lyg prasto filmo dekoracija - seni apdžiūvę medžiai, akinamai geltona pienių pieva ir varnos, varnos, varnos, nors imk ir filmuok scenas iš Van Gogo gyvenimo. Taigi aš rūkydamas nuslinkau į tolimiausią to gerokai erzinančio parko kampą ir užsiroviau ant dviejų panų. Viena iš jų, su pižama ir chalatu, sėdėjo ant žolės, užsidėjusi ausines, užsimerkusi, visu kūnu linkčiodama muzikos taktan, rūkė. Antroji, džinsuota, berniukiškai kirptais plaukais, laikė ant kelių pasidėjusi portatyvinį magnetofoną ir čiulpė žolės stiebelį. Man pasirodžius, toji su žolės stiebeliu kumštelėjo savo kaifuojančiai draugei. Pižamuotoji atsimerkė it pažadinta iš gilaus miego; pamačius mane, jos veide atsirado juokingas išgastis. Ji staigiai nušveitė ausines, iš kurių pasipylė skardus trūkčiojantis pankrokas su visais mieliais žodelyčiais - *dirty, fuck, shit...* Manęs, žinoma, buvo galima išsigąsti - dėvėjau baltą chalata, baltas kelnes ir mano metro aštuoniasdešimties stotas atrodė tiesiog sukurtas laužti rankas, maukšlinti tramdomuosius marškinius ir rišti prie lovos. Mergaitės išjungė magnetofoną, begrūdant jį į drobinį maišą pasipylė kažkokio subjekto fotografijos. Pižamuotoji, baugščiai dėbčiodama į mane, ėmė jas semti atgal maišan. Viską sutvarkiusios, jos nuleidusios galvas atsistojo priešais mane it prasikaltusios mokinės.

- Tai pramogaujat, - pasakiau ir matydamas, kad jos laukia kažko griežto, kreipiausi į džinsuotąją: - Jums tikriausiai žinoma, kad su ligoniais matytis galima tik lankymo valandomis ir draudžiama juos varginti visokiais pankrokais, fotografijomis bei nuodyti rūkalais?

- Tik, maldauju, nesakykit mano gydytojai, - sukūčiojo ligonė ir kreipėsi į draugę: - Eik, Audra, susiskambinsim...

Ir Audra, sparčiai susigriebus visą mantą, nuėjo. Aš niekaip nesupratau, ko gi jos taip persigando. Kas kita, jei būčiau jas nutvėręs geriant alkoholį, pumpuojantis kokį šlamštą ar... galų gale... mylintis.

- Kuo tu vardu? - paklausiau vargšės savo aukos, vis labiau ir labiau gniūžtančios, tarsi nulipdytos iš blogo plastilino.

- Viktorija, Vika, - atsakė ji užsirūkydama.

Žinai, visai nieko sau Vika, nors grožio konkurse laurų gal ir nenuskintų; tokia mažytė, ežiuku kirptais juodais plaukais, milžiniškomis pilkomis akimis, ilgiausiomis blakstienomis, duobutėmis skruostuose. Ji vėl maldaujamai sulėmeno:

- Tai nesakysit gydytojai?

- Ko gi aš jai turėčiau nesakyti?

- To, ką matėt!

- Aš nieko nemačiau! - atsakiau gūžtelėdamas pečiais, nes man tikrai taip atrodė.

- O, ačiū tau, - sušnibždėjo ji tępdamasi ant žolės. Paėmus už rankos, pasisodino mane šalia. Supratau, kad dabar prasidės išpažintis. Apsišarvavau kantrybe ir pasiruošiau klausytis. Ligoniai ir kai kurie gydytojai sakė, kad turiu nuodėmklausio talentą.

- Žinai, kodėl ir kas čia mane uždarė? Papurčiau galvą.

- Ogi - mama. Jai nepatiko žmogus, kurį aš myliu. Ji nusprendė, kad beprotnamy išgydys mane nuo meilės, cha cha,

visom šitom sumautom piliulėm, - ji išsitraukė iš kišenės stiklainį nuo grietinės, pilną įvairiaspalvių tablečių, ir nušveitė žemėn. Aišku - nevalgo vaistų, tai aš vis tiek pranešiu jos gydytojui, tokia jau mano pareiga.

- Per kiek laiko sukaupei šį turtą?

- Nesvarbu. Grįžus namo susiversiu liuks karoliukus, tokios spalvos - žydra, geltona, rožinė - ištisa paranoiko paletė... - Vika net pliaukštelėjo liežuvio, - tai va, prieš įkišdama mane čia, motušė padeklamavo ištisą monologą apie motinos meilę - Šekspyras būtų sprogęs iš pavydo. Apie tai, kaip ji trokšta matyti mane laimingą, o mano kančia - jai draskanti širdį, ji geidžia gero žmogaus šalia manęs ir - oh - anūkėlių. Na, o prieš tokią solidžią procedūrą, kaip vedybos ir vaikučių gimdymas, reikia truputėlį pasigydyti, išmesti iš galvos visas kvailystes, su šaknimis išrauti tą, kurią aš myliu... Šaudyti reikia tokias kaip ji!

- Kuo gi motinai neįtiko tavo išrinktasis?

- Visų pirma, tuo, kad jis, jos manymu, - miręs, visų antra, aš, jos manymu, nesu niekada jo regėjęs, su juo kalbėjęs, gulėjęs, visų trečia - jis anglas, o ketvirta - psichopatas, jos manymu. Mano močia - kaip Tečer - geležinė ledi. Jos nuomonė - įstatymas. Močia perskaitė apie jį porą straipsniukščių visokiuose „nemunuose“ ir „rovestnikuose“. Viskuo šventai patikėjo. Cha! Sudėjęs visus ką tik išvardytus jo minusus krūvon, tampa aišku kaip dieną - idealiu žentu nebus, nėra ko nė svajoti apie raudonžandžius anūkėlius, knaisiojimąsi kolektyviniame sode, persiškų kiliimų daužymą kooperatinio namo kieme, žiguliuką ir pagyras prieš kūmutes, kurių dukros senmergės.

- Kuo jis vardu?

- Sidas Višeusas, jis grojo „Sex Pistols“ ansambly...

Aha, prisiminiau. Apie jį žinojau iš tų pačių šaltinių kaip ir Vikos motina. Atvirai sakant, visi faktai bylojo to tipo nenaudai. O faktai, sakyk ką nori, visada lieka faktai: Sidas per koncertus pjaustydavosi butelių šukėmis ar skustuvais, nuo galvos iki kojų išsiterliodavo krauju, negailėdamas šito gero sužvėrėjusiai publikai, kurią trankydavo per galvas gitara ir dosniai apdalydavo marihuanos nuorūkomis. Įvairaus plauko vertelgoms ir man visai nesuprantamiems Vikos tipo padarams iškrypėliška Sido Višeuso prigimtis buvo tikras atradimas! Tačiau finišavo jis liūdnai: prisipampęs kvaišalų tiek, kad nebegalėjo išsivilksti scenon, kažkokiame viešbutuke jis perskrodė savo draugužei Nensei Spangen ar Frensei Farmer pilvą, o toji ėmė ir pakratė savo dailias kojeles. Kilo skandalas, Sidą pasodino, bet, kaip ir reikėjo tikėtis, už solidų užstatą paleido. Ištrūkęs laisvėn Sidas Višeusas iš tos laimės neapskaičiavo kvaišalų dozės ir gavo pelnytą galą. Taigi matai, kokius mylimuosius renkasi šaunios šiuolaikinės merginos, o tu - mane, nupiepusį, sentimentalų žioplį, klejojantį apie mediko karjerą...

- Deja, mis, aš mažai pažįstu jūsų išrinktąjį, bet, būdamas tamstos motinos vietoje, tai susiėmęs už galvos rypaučiau: ak varge, vargeli, už ką užkrovė tokį sunkų kryžių mano vienturtėlei...

- Tu, matyt, tikrai nepažįsti Sido, o aš jį žinau kaip nultą, nes mudu skirti vienas kitam. Man dar močiutė sakė, kad du žmonės - vyras ir moteris - tai vieno ir to paties obuolio, padalyto pusiau, dalelės. Jos, Dievulio paleistos, ritasi ritasi per pasaulį, kol susitinka arba nesusitinka. Sidas yra mano pusė, nors mudu ir susitikom per vėlai. Jis

turėjo numirti, kad susirastų mane, kito kelio nebuvo, - Vika vėl užsirūkė iš mano neapdairiai numesto žolėn pakelio, - visas jo gyvenimas buvo ištisa agonija. O agonija visuomet baisi. Mano senelis mirė vėžiu, paskutinėm parom klaikiai kentėjo. Jokie nuskausminantys nebepadėjo, jis visą laiką šaukė kažkokiu siaubingu, prislopintu, nežmonišku balsu, kankindamas visus aplinkui. Tačiau, suprantama, visi jo gailėjosi. Sidas irgi merdėjo, ne kelias paras, bet visą gyvenimą. Jokie narkotikai nebegalėjo numalšinti kančios - jis nepajėgė gyventi be manęs, - ji įtraukė dūmų ir užsikosėjo, paskui tęsė: - Mano gyvenime jis pasirodė absoliučiai beviltišku momentu. Aš su Audra tada buvau Maskvoje. Ji susigavo kažkokį užsienietį ir kiauras paras leido „Kosmoso“ viešbutyje, retsykiais paskambindama man, kad pasigirtų savo pergalemis. Partempdavo trofėjus - cigaretes, žiebtuvėlius, pigius papuošaliukus... Aš likau viena kaip pirštas tame košmariškai svetimame mieste, atkakliai bandydama sau įrodyti, kad visiškai nepavydžiu Audrai, dulkinamai trigubai už ją vyresnio pilvūzo. Vakaraus bastydavaus nepažįstamomis didmiesčio gatvėmis kartodama, kad mėgaujuosi vienetu, o iš tikrųjų laukdama kokio vienišo įkyraus užsieniečio. Galų gale taip ir atsitiko, jis net buvo visai nieko sau - saksofonistas, prancūzas, gyvenantis Alžyre (o gal ir atvirkščiai). Garbanotas išstypėlis teliuko akimis. Esą jo gimimo diena, cha cha, ir jis toks vienišas svetimame mieste, cha, ar aš, tokia graži, cha cha, mergaitė, nesudarysianti jam kompanijos? Ogi - mielai! Važiavau į viešbutį,ėjau į jo numerį palydima dviprasmių portjė šypsenėlių, gėriau konjaką užsikąsdama migdolais, šokoladu ir persikais, guliausi lovon, stengdamasi apsimesti, kad man be galo gera su juo,

nors jaučiausi lyg vykdydama neišvengiamai būtiną, nors ir itin nemalonų, keršto planą. - Vika vėl užsirūkė: - Tą rytą, kai iš „Rosijos“ viešbučio per visą miestą važiavau į naują rajoną, kuriame buvome apsistojusios, prisimenu kaip juodžiausią gyvenimą. Žmonės, žvalūs ir išsimiegoję, skubėjo į darbą, o aš - leisgyvė, aplamdytais vakariniais drabužiais, nusitrynusiu makiažu - iš „darbo“ (man rodės, kad taip mano visi aplinkiniai). Audros, žinoma, neradau, tik virtuvėje ant stalo puikavosi nepraimitas cigarečių „More“ blokas, du buteliai činzano - „Bianco“ ir „Rosso“, kažkokie stulbinantys, juvelyrinius dirbinius primenantys sausainėliai geišomis išpaišytoj skardinėj ir net naujutėliai blizgantys „disko“ stiliaus bateliai. Ir raštelis ant firminio „Kosmoso“ blanko: „Vika, išdykėle, kur trankaisi naktimis ir kaip tavo „love affairs“? Man viskas okey, ak, jau baigiu pamiršti gimtąją kalbą, jei nori - gerk činzaną, krimsk sausinius ir rūkyk. *Good luck* - Audra!“ Dosnus tipas jai pasitaikė, o manasis, cha cha, viso labo pasiūlė dešimt rublių, cha, o kai aš apsi- verkiau, pareiškė, kad ašaros gėdingai nuvalkiotas triukas mano profesijos paukštytėms, cha. Man buvo klaikiai bloga, niekada nemaniau, kad žmogaus viduje gali dėtis toks košmaras. Jaučiausi siaubingai purvina, trissyk paeiliui mirkau vonioje, bet tai nieko negelbėjo. Tada nusprendžiau nusigerti. Nusispyjoviau į jos činzaną, nusipirkau tris butelius elementaraus „rašalo“, du pakelius „Primos“ ir, visu garsu paleidus Liuksemburgo radiją, ėmiau gerti. Jau po pirmo gurkšnio ėmė pykinti, pykino vis labiau ir labiau, man net pasidarė įdomu, kiek gali trukti tokia pragariška būseną. Pribaiginėjau pirmą butelį, kai radijas prakalbo apie Sidą Višesų. Jo net vardo ligi tol nebuvo girdėjusi. Pranešė: jis

mirė apsinuodijęs narkotikais ir perpjovęs Nensi Spangen pilvą. Būčiau atidavęs viską pasauly už tokią paslaugą! Tariant žodžius apie Sido mirtį, staiga su trenksmu atsidarė langas, užuolaida ėmė plaktis lyg smaugiama, rėmas užkliudė „rašalo“ butelius, tie nuriedėjo žemėn ir sudužo. Visa virtuvė prisipildė keistos gaivalingos energijos, durys užsidarė, girdėjau, kaip jos trinkčioja ir kituose kambariuose, tarsi izoliuodamos mane nuo viso pasaulio. Aš norėjau stotis uždaryti langą, bet kažkas mane bloškė atgal, kritau aukštelininka, apversdama taburetę, galva trenkdamasi į sieną. Tada, gulint ant grindų raudono dvokiančio vyno klane, mane užplūdo nenusakoma palaiminga ramybė, jaučiau, kaip grimztu į tamsią lipnią, kuždančią, nuskausminančią užmarštį. Tai buvo jis - Sidas! Jis padarė mane laimingą, laimingą visiems laikams, supranti?

Ne, nesupratau. Neįsivaizdavau, kaip reaguoti į tokią velniavą, o Vika staiga šūktelėjo:

- Štai jis ateina, norėčiau, kad judu susipažintumėt!

Tada atsitiko šit kas: žolė ėmė virpėti ir linkti, tarsi po kieno nors kojomis, link mūsų nusidriekė brydė, buteliukas su vaistais nuriedėjo šalin, nors nebuvo jokios nuokalnės, cigarečių pakelis, lyg paspirtas, šastelėjo šalin. Pasisukau į Viką, įtemptai sekančią žvilgsniu riedantį buteliuką. Kai ji pažvelgė į mane, buteliukas nustojo riedėjęs.

- Na va, jis atėjo, - pasakė ji giliai, it po sunkaus darbo, atsidusdama, - jis liečia tavo galvą, jauti, - kalbėjo Vika spoksodama man į kaktą ir aš tikrai pajutau karštą elektrizuojantį prisilietimą, - o dabar ranką, - ji nuleido žvilgsnį ir man pasirodė, lyg kas ant mano žolėje gulinčios rankos būtų padėjęs maišelį su smėliu...

Na, ar kvepia mistika? Ar pagaugai per nugarą nubėgo? O gal kojas pakirto? Vis gailiuos, kad neužsiimu mokslinė fantastika ar gotiškais romanais, kurių mūsų skaitytojas taip baisiai ištroškęs... Toliau buvo dar įdomiau, bet jau visai panašu į parodiją. Ko gero, nė nepatikėsi. Bet mano gyvenime daugelis dalykų primena absurdo spektaklį...

- Ar matei, - sušnibždėjo Vika.

- Mačiau, bet tai - ne Sidas, o Elvis Preslis. Nors užmušk, nesuprantu, kam tau prireikė šito saldžiabalsio meitėliuko, išispraudusio į baltą blizgantį triko?! - ryžausi eiti va bank, - Elvis - Pelvis.

Vika staigiu judesiu pasisuko ir stvėrusi mane už rankos išispoksojo tiesiai į akis.

- Kaip, tu tikrai matei? Aš tik jausdavau, niekada jo nematydavau... Tai ne Sidas? Tai tikrai Elvis?

- Taip, - atšoviau nervingai krizendamas, - tikrų tikriausias Elvis, pomada ir briliantiniu sulaižytais plaukais, dažytom blakstienom, trenkiantis kremu, saldžiu odekolonu ir dantų pasta. Toks senstelėjęs, labai neplonas ir suirzęs. Greičiausiai jau apsėstas visų savo manijų...

- Tikrai! ? Na aš jaučiu, kad jis elgiasi ne visai taip, kaip elgtųsi Sidas, bet...

Vaje vaje, - ji patikėjo? Na, ar nejuokinga - tiesiog anekdotas, kažkoks pakaruokliškas humoras! Vika vapėjo su ašaromis akyse:

- Tai ką gi man daryti, jei tai ne Sidas? Aš nenoriu Elvio... Viskas mano viduje spazmavo nuo pasiutusio juoko, bet aš stengiausi iki galo išlikti rimtas ir abejingas.

- Pirmiausia - sprukti iš šitos sumautos ligoninės, pasakius gydytojams, kad jokio Sido Višeuso nėra ir nebus; medi-

cina padarė savo ir laimėjo! Paskiau - susirasti ką nors kitą ir labiau klausyti mamytės...

Labai juokinga, bet taip aš ją išgydžiau - kam papasakojau, niekas netiki! Vikos motinėlė vos manęs nepasmaugė iš dėkingumo, persekiojo mėgindama įkišti tai pinigų, tai japonišką magą, tai džinsus, o galų gale - Viką. Pati Vika taip pat buvo benusprenžianti nuo Elvio su Sidu pereiti prie manęs - cirkas! Vos jūdviejų atsikračiau! Kol gyvas būsiu, sproginėsiu iš juoko, prisiminęs visą šitą absurdo epopėją... Na, bet tiek jau to...

Po šito įvykio, kaip pati supranti, mane apsėdo didybės manija, nusprendžiau turis galingą psichoanalitiko ir „sielų gydytojo“ talentą, tik pamanyk, keliais žodžiais sutvarkiau panelę, su kuria daktarai kamavosi jau porą mėnesių.

Šiaip jau darbas tame „maison de santé“ mane varė į neviltį, tokioj narkologijos skyriaus aplinkoj, tarp tų visų beviltiškų girtuoklėlių, turbūt galima sukurti egzistencializmo šedevrus, absoliučiai įrodančius žmogaus egzistencijos beprasmiškumą ir absurdiškumą. Tačiau be tų alkoholio apnuodytų avelių, kurių tiesioginiu ganytoju buvau, aš dar susirasdavau ir pašalinių aukų.

Sykį prie antro moterų skyriaus susitikau buvusią klasiokę Laimą, kuri, mane pamačius, nuraudo it virtas vėžys. Mačiau, kaip akimirka abejoja - sprukti ar prieiti prie manęs. Galiausiai ji pasirinko antrąjį variantą.

- Ką čia veiki? - paklausiau.

- Lankau savo seserį. Ji pervargo per sesiją, žinai - pirmas kursas, dar neišmoko visų studentiškų gudrybių, - ji taip jaudinosi, lyg duotų interviu daugiamilijoninei televizijos žiūrovų auditorijai.

Kaip tik tuo metu išslinko ir jos sesuo, mano ūgio, susivėlus akiniuota mergaitė, atrodanti lyg ką tik būtų nurista nuo laiptų. Laima, galutinai sutrikus, suvebleno:

- Irma, tai mano buvęs klasiokas, Gediminas. Jis tave paglobos, - ir spruko nė neatsisveikinusi.

Aš visai nežinojau, kaipgi čia dabar globoti tą Irma, o ji stypsojo aiškiai kažko laukdama, net akinius nusiėmė.

- Labai malonu, mis Irma, - pasakiau imdamas jos šaltą prakaituotą ranką ir keldamas prie lūpų, - *never miss the kiss, but always kiss the miss.*

Irma atšoko, lyg būčiau ją trenkęs elektra, ir suvapėjo:

- Apsikrėsi...

- Vaikeli, medikų turimomis žiniomis, psichikos ligos, net pačios baisiausios - neužkrečiamos.

- Man nėra jokios psichikos ligos, - sušnibždėjo ji. Vėl norėjau ją paliesti, tačiau mergaitė atšoko, lyg būčiau raupsuotasis.

- Apsikrėsi...

- Na jau, nuo tokio kontakto nė sifiliu neapsikrečiama...

- Iš kur tu žinai? - ji tirštai nuraudo.

- Tai - visiems žinomas faktas!

- Aš to ir tikėjausi, - suvapėjo ji, prieidama visai arti manęs, - visiems žinomas faktas, kad aš sergu sifiliu, nepaisant to, jie stengiasi man įteigti, kad esu sveika. Niekšai. Kodėl, pasakyk, kodėl jie visi prieš mane susimokė? - ji gana skaudžiai kumščiu trinkelėjo man per petį.

Pasirodo, su tuo sifiliu aš pataikiau lyg pirštu į akį - tai ir buvo jos manija. Irma man viską išsipasakojo. Mudu vaikščiojom po šlapią nuo tą pavasarį nesiliaujančio lietaus žolę, knibždėte knibždančią vynuoginių sraigių. Aš visą laiką žiū-

rėjau sau po kojomis ir stengiausi jas aplenkti, o Irma buvo taip persiėmusi šiurpoka savo istorija, kad nekreipė dėmesio į nieką aplinkui, ir traiškė sraigės tarsi norėdama patvirtinti savo žodžius. Tai buvo siaubinga, tu tikriausiai žinai, koks tai pasiutęs garsas - mindomos sraigės traškesys... Taigi kažkoks tipas tą vargšę išžagino Jaunimo sode, trekšt - sraigė, ir prasidėjo: Irma ėmė atkakliai šturmuoti - trekšt - veneros ligų dispanserį - trekšt, - nors jai ten niekaip nieko nerado, - trekšt, trekšt. Tačiau mergaitė nepasidavė, nes buvo absoliučiai tikra, kad serga - trekšt. Ji ten slankiojo kasdien - trekšt - ištikus metus. (Neįsivaizduoju, kokio laipsnio pamišėliu reikia būti, kad savanoriškai ryžtumeis tokiai tortūrai ir veržtumeis į gydyklą. Kartą ir aš turėjau malonumo jon pakliūti. Tada gyvenau Lvove, pas vieną bičiulį, praktikuojantį visišką askezę, nieko nevalgantį, nerūkantį, negeriantį, miegantį ant plikų grindų... Tačiau vaikinuko motina buvo alkoholikė, ją lankydavo visokie kraupūs tipai, butas buvo laikomas „landyne“ ir kontroliuojamas milicijos. Taigi vieną naktį užgriuvo farai, susipakavo visą tos girtuoklės kompaniją ir dar jos sūnelio medituojančius draugelius, tarp jų ir mane. Nuvežė į veneros ligų dispanserį ir uždarė. Kadangi aš buvau atvykėlis, jie mane išlaikė įkalinę ištikus dešimt dienų, elgėsi taip, lyg būčiau paskutinėj sifilio stadijoje išprievartavęs ir apkrėtęs mažiausiai pusę pasaulio. Jie taip susikrimto many nieko neradę, įsitikinę, koks aš tyras, švarus ir nekaltas, kad nė neatsiprašė už priverstinį sulaikymą bei tikrinimą...)

Irma venerologams, ar kaip jie ten vadinasi, galų gale tiek įkyrėjo, - trekšt - kad tie kreipėsi į jos tėvus, reikalaudami kaip nors tramdyti hipochondrikę dukrą - trekšt. Tė-

vai darė ką galėjo, bet Irmos būklė ėjo vis blogyn ir blogyn, -
trekšt - ji iš siaubo klykdavo naktimis, galiausiai - visai
nebemiegojo, nes bijojo košmariškų sapnų, nebevaikščiojo į
paskaitas, nes, jos manymu, tokia liga sergantis žmogus
privalo izoliuotis, kiauras dienas - trekšt - rūkė gulėdama
lovoje, nieko nebevalgė, išsiskyrė su berniuku, kurį mylėjo, iš
nevilties kandžiojosi rankas, įsitikinus, kad niekados ne-
begalės turėti šeimos, vaikų - trekšt... Iрмаi atrodė, kad visi
prieš ją sudarė kažkokį klaikų sąmokslą, ir pasaulis sukurtas
tik tam, kad ją kankintų. Kažkoks iškrypęs demonas -
trekšt - nusprendė pasimėgauti žiauriu spektakliu, kurio
pagrindinė herojė - Irma, besiblaškanti specialiai tam su-
kurtame dekoracijų pasaulyje - trekšt - apstatytame netikrais
miestais, miškais, kalnais, butaforinėmis upėmis ir jūromis,
trekšt, apgyvendintame mechaniniais žvėrimis,
paukščiais, žuvimis, vabalais ir milijonų milijonais statistų:
žmonėmis, vienas kurių ją išprievartavo - trekšt - ant me-
dinių kino teatro laiptų. Kiti muliažiniai žmonės valandų
valandas laukdavo su ja eilėje pas gydytojus, - trekšt - kurie
berdavo iš anksto užprogramuotas frazes, esą ji visiškai
sveika - trekšt. Jos netikri tėvai, kurių viduje sukosi gerai
patepti mechanizmai, - trekšt - uždarė ją į butaforinį be-
protnamį... Ir visa tai tik dėl to, kad pamišėlis pasaulio val-
dovas, apkrėtęs ją ta liga, - trekšt - galėtų džiūgauti stebė-
damas, kaip ji eis iš proto ir gyva supus - trekšt... Taigi ji jau
psichiatrijos dispanseryje, o beprotybė juk viena iš tos ligos
stadijų - trekšt... Juk jos buvimas čia - trekšt - akivaizdus
tos ligos įrodymas! Ir taip be galo - trekšt trekšt trekšt - tie
žodžiai, ir tos prakeiktos sraigės, lyg tikrai pakištos kokio
išradingo režisieriaus situacijos šlykštumui pabrėžti. Irma

sakė, kad man jau sykį išsidavus, - trekšt - turėtų būti gėda drauge su visais traukti seną giesmelę, esą ji visiškai sveika - trekšt... Tai buvo siaubinga - trekšt!

Aš net mėginau gydytojams pasiūlyti, kad pumpuodami ją tais visais neuroleptikais, tikintų, kad tai vaistai nuo sifilio. Tačiau man buvo atšauta, kad nesikiščiau į svetimus reikalus, žinočiau savo vietą, sėdėčiau narkologijos skyriuj su savo girtuoklėliais, atiminėčiau iš jų odekolonus ir dantų pastas, vimdyčiau, kiščiau po šaltais dušais, pakuočiau į tramdomuosius marškinėlius, riščiau prie lovyčių, narpliodamas tinklais, ir nelįsčiau prie svetimos - jų - ligonės!

Man buvo pasiutusiai gaila Irmos, tačiau niekaip negalėjau jai padėti. Ji net savo begalinių išpažinčių metu perkėlė į mane dalį savo nevilties. Tai buvo kažkoks abstraktus, apvalytas nuo konkrečių detalių, tik lydimas mindomų sraigių treškėjimo, visa apimantis siaubas, kuris mane žadindavo naktimis, užplūsdavo gatvėje, namuose, tvarkantis su savo girtuokliais ar plepant su draugais. Kartais tas siaubas virsdavo visišku bejėgiškumu. O kartais siaubas ir bejėgiškumas man atrodė vienas ir tas pats pojūtis.

Irma išsirašė, tėvai ją išvežė lyg tai į Maskvą, lyg tai - į Kijevą, pas kažkokius itin rimtus specialistus. Tačiau toji istorija, palydima mindomų sraigių treškesio, o kartais vien tas ypač nemalonus, su sunkiom aplinkybėm susijęs garsas persekiojo mane dar ilgai.

Štai šito nevertėjo tau pasakot. Niekaip negaliu atsikratyti nesveiko, nedoro smalsumo vadinamiems bepročiams. Kodėl mumyse visuose kunkuliuoja toks smalsumas? Gal todėl, kad beprotybę pažįstam tik iš reklaminių paveikslėlių: filmų apie pamišėles Holivudo žvaigždes, kurios tam-

posi elektrošoke nè nenusivaliusios makiažo; sensacingų genialių bepročių biografijų ar populiarių brošiūrėlių, kuriose šizofrenikas apibūdinamas: „tas, kuris daug filosofuoja“. Tikroji beprotybė visai kitokia. Ji kaip pervaziuota katė kraujo klane, raudonu kailiu, ištėkštom žarnom, išsprogusiom akim - ir žiūrėt traukia, ir vemt verčia, ir nususukus bėgt šalin norisi... Kodėl dabar kas trečias filmas, spektaklis, knyga apie bepročius, pamišėlius, šizofrenikus? Nors net išradingiausia, didžiausia fantazija pasižyminčio autoriaus opusas visai nublanksta prieš eilinį psichiatrijos vadovėlį. Nevertėjo tau viso to pasakot, bet pasidaviau kvailai, beprasmei, negerai madai. Nepyk. Ir dar truputį paklausk mane, gerai?

Tai buvo ne taip jau seniai - prieš keletą mėnesių, rugpjūčio dvidešimt antrąją. Kiauras dienas trainiojau si po miestą, bet dabar jau netverdama džiaugsmu, nes ką tik įstojau į mediciną - oi oi oi, kaip čia iškart nepasigyriau?! Taigi rugpjūčio dvidešimt antrąją, prapliupus beveik atogrąžinei liūčiai, šmurkštelėjau į „Vaivos“ kavinę (mieliau sakėčiau - landynę). Ten buvo tvanku ir karšta kaip pirty, sausakimša visokių prieštvaninių bobelių, apsikarsčiusių milžiniškais ryšuliais, maišais, paketais; spigių, kiek išblukusių čigonių, į velniūkščius panašių jų bamblių, nejaukiai trypčiojančių, tik liūtis čia įvytų atsitiktinių praeivių; na ir - vietos faunos: amžinų filų, liutauriukų, krasnoštanų, misų hipsterių, robių, mikų, andrių, varveklių bei jų pavargusių išdidžių mergaičių. Akimirka mane net užplūdo prisiminimai, kaip prieš kokius penkerius metus, susikimšę už grindyse įce-mentuotų kvadratinų, lyg antkapiai vardais išraižytų staliukų, iš kavos puodelių gerdavom „rašalą“, rūkydavom, įžū-

liai atsikirtinėdami trilinkai radikulito ar kitos ligos suriestai senučiukei indų rinkėjai, ir jautėmės autsaideriais, anarchistais, didvyriais... Įlindau į vidurį eilės, kažkodėl nenorėdamas rodytis buvusiems draugams. Tada prie manęs priėjo Viktorija. Ar atsimeni tą mergaitę iš beprotnamio, nedovanotinai supainiojusią Sido Višauso ir Elvio Preslio šmėklas?.. Dabar ji atrodo tiesiog pritrenkiamai. Apsivilkus trumputėlę juoda suknele su daugybe kišenių, dirželių, metalinių sagučių, raištelių, tinklelių, žiogelių, kniedžių, susiveržus plačia juodos odos juosta, juodom tinklinėm kojine, aukso spalvos bekulniais bateliais, riešus ir kaklą apsivyniojusi kažkokiomis grandinėmis, į ausis įsivėrus po kaukolytę, galvą apjuosus metaliniu lankeliu, iš po kurio kuokštais styrojo geltoni, kaštoniniai ir alyvų spalvos plaukai. O svarbiausia - ji laikė milžinišką glėbį baltų, melsvų, violetinių katilėlių.

- Labas, - pasakė ji ir pasistiebus pliaukštelėjo man per petį, - kur buvai dingęs? Baisia ilgai tavęs ieškojau! Aš gi visą gyvenimą būsiu tau dėkinga! Nė įsivaizduoti negali, kaip man padėjai tada, durnyne...

- Na jau, na jau... - numykiau.

- Tikrai, tikrai. Ir kuo toliau, tuo labiau ir labiau suprantu, kaip esu tau skolinga. Ieškojau tavęs, o tu - kaip į vandenį! Tik „Kine“ kažkada mačiau tavo fotografiją. Stovėjai šalia Povilo Aršausko... O dabar aš taip džiaugiuos, taip džiaugiuos, kad tave sutikau... Nė nebežinau ką sakyt. Košmaras kažkoks, - Vika nutilo ir ryškiu juodu kontūru, kaip Nefertitės, apvestom akim klausiamai įsispoksojo į mane.

- Gera, kad tau praėjo tos nesąmonės. Bet vis tiek panaukoji... Nors, aišku, atrodo pritrenkiamai. Mažai kas taip sugeba.

-Tikrai? Supranti, nesinori apsnūst, - Vika išsyk atkuto, stvėrė mane už alkūnės ir nusitempus pasisodino ant palangės, - aš tau tuoj tokių nuotraukų parodysiu! Ot, tada tai suprasi, ką reiškia pritrenkiamai atrodyt! Juk pas mus padoriai apsirengus į gatvę neišeisi! Košmaras kažkoks... Tuoj aš tau parodysiu savo pusseserę iš Amerikos!

Ir Vika atidarius savo juodą aptrintą planšetę ištraukė šūsnį spalvotų fotografijų. Amerikoniškoji pusseserė kiūtojo prie šiukšlių konteinerių. Jos juodos kojinės buvo taip tragiškai suplyšusios, kad milžiniškos skylės ir nubėgusios akys priminė kokią asimetrišką ornamentą. Odiniam sijonėly taip pat keliose vietose žiojėjo, lyg peiliu išrėžti, plyšiai. Ant apsmukusių, kokiais aštuoniais dydžiais per didelių rožinių marškinėlių spiege salotinis užrašas „SUICIDAL TENDENCIES“. O visa tai vainikavo kvailokos išraiškos galvutė su piestu styrančiais, geltonai, oranžiniai, raudonai, žaliai, žydrai, violetiniai dažytais plaukais. Tą savo papūgišką galvą amerikoniškoji pusseserė demonstravo iš priekio, užpakalio, profilio tai Kalifornijos pliažuose, tai Bronkso landynėse ir net Singapūro oro uoste...

- O čia kas, spėk! - džiaugsmingai spygtelėjo Vika ir prisiglaudus prie manęs pakišo dar pluoštelį „Polaroido“ nuotraukų. Ak! O ten, oi - o ten buvo ji pati. Tokiom pat kaip amerikoniškosios pusseserės suplyšusiom kojinėm, kakadu kuodu... Tik kitas fonas - Valakampių pliažas, Užupis, mūsiškės šiukšlių dėžės ir Vilniaus oro uostas...

- Puskė buvo liuks dažų atvežus! Nusidažai ir kada nori - nusiplauni. Spalvos ryškios, gražios gražios, pats matai. Faina, ar ne?

- Klausyk, kurių velnių užsiimi šitom nesąmonėm?

- O kuo užsiimti? Čiagi galima mirti iš nuobodulio! Košmaras! - Vika, matyt, jau buvo įpratus gintis: - Diskotekų nėra, o jei ir yra, tai toks lygis - tik pensininkams arba kaimiečiams. Kavinių - nėra! Klubų - taip pat nėra! Dabar mat roką legalizavo! Klausykitės, vaikučiai, muzikytės, apkurskit, apkvaiškit, tik neliškite kur nereikia ir mažiau galvokit! Filmus rodo šūdinus arba iškarpytus. Gerai, jei gali prilįsti prie vidiako! Teatre ir parodose - prieštvaniniai dalykai. Atvažiuoja koks Moriso Bežaro baletas, na, įlendi pro tualetų langą, pakaifuoji, o paskui tik dar nykiaus pasidaro, kaip kokiam narkomanui abstinencijos procesas. Per teliką, be „Labanakt, vaikučiai“, nėra ką žiūrėt... - po kiekvieno argumento ji lenkė savo mažičius pirščiukus juodai nulakuotais plėšriais nageliais. - Jei turi blatą ir sugebi gauti visokius Markesus, Heses, Borchesus - gali gelbėtis skaitymu. Nes čia nieko neparašo. Be to - kiauras paras gi neskaitys... Mokykloje buvo košmaras, laimei, baigiau. Bet ner kur stot, nes žinai, visur tas pats košmaras. Na, jei Vaitkus rinktųsi kursą, būtų galima mėginti į konservą... O šiaip, na ner kur dėtis, sakau tau! Į visokius saviveiklos būrelius, chorus, liaudies šokių ansamblius eina tik visiškai iškvaišėliai, senberniai ir senmergės... Labai gaila ir gėda žmogui prisipažinti, bet esu jau taip susenusi, kad tas pankų judėjimas, nepaisant visų pozityvių dalykų, kuriuos tau vardijo Kaktusas, nepaisant rūpestingai suplėšytų drabužėlių, pritraukiamai apdorotų galvėlių, jis mane erzina, pykina, verčia vemt!

- Klausyk, kiekgi tau metų? Pamatysi, praeis tau visa tai, kaip ir Sidas praėjo...

- Man jau aštuoniolika... Ir nepraeis man visa tai. Nepraeis! Nes man negera! Nes viskas negerai! Mes sotūs,

laimingi, šiltai aprengti! O negerai! Kai žmogui negerai, jis nori gelbėtis! Kai aš klausaus pankroko ar metalo, man išlekia iš galvos visos mintys, visos liūdnos, negeros, baisios mintys. Lieka tuščia... Bet tuštuma geriau negu neviltis.

- Ir iš kur ta neviltis? Kodėl gi tau negerai?

- Na ką tu čia dabar klausinėji roboto balsu, kaip mano gydytoja tada dumyne... Argi gali būti gera, kai viskas taip? Argi gali būt gera, kai žinai, kad tuoj išlėksi į orą. Košmaras! Net jei negalvoji apie karą, apie visas tas bombas, apie radiaciją, tokia grėsmė veikia psichiką... Net jei oloje kaip atsiskyrėlis gyventum, nieko ničnieko nežinodamas, be radijo, be TV, be laikraščių, vienut vienutėlis, tai vis vien tave veiktų... Tą baimę, tą nerimą įkvėptum su oru, gertum su vandeniu, su visokiausiom uogom ir šaknelėm prarytum... Ir pabustum naktį iš nevilties... Tu tik pažiūrėk, kaip gyvena žmonės, kaip jie skuba, o per tą skubėjimą nebeturi vienas kitam laiko, nebemyli vienas kito. O žinai, kodėl jie taip skuba? Kodėl taip pagreitėjo vadinamasis gyvenimo tempas? O todėl, kad visi jaučia, kad kiekviena akimirka gali būti paskutinė! Negi tu nesuvoki, kad mes visi garmam į prarają? Užsimerk ir pajusi, - ji ranka uždengė man akis ir atlošė mano galvą, - ar jauti? - klausė, neatitraukdama spurdančio kaip drugelis delniuko, - jauti, kaip riedam vis greičiau ir greičiau, ir niekas mūsų nebeišgelbės? Jauti, kaip viskas pažeista, užnuodyta, suniokota, radioaktyvu? - aš papurčiau galvą, - negali būt, kad nejaustum? Argi tau ramu? Argi tu būni laimingas? Tu pagalvok, ar turi tikrų draugų, ar ką nors tikrai myli, ar esi mylimas, - aš toliau purčiau galvą, - ar tau būna gera su žmonėmis? Visi meluoja, visi pikti, nes jiems ne-

gera. Ir nėra ko turėt vilties, kad kas nors keisis. Aš juk rengiuosi tokiais drabužiais, taip dažausi plaukus, klausai tokios muzikos, kad užmuščiau savy viltį! Nes kai neturi vilties, gali nusispjauti į daugybę neegzistuojančių dalykų, kurių ilgies kaip paskutinis durnius. Pavyzdžiui, kad mamytė prieš miegą mane pabučiuotų, kad iš darbo grįžęs tėvas nerėktų ant manęs kaip ant mirtino priešo, kad kalbantis su žmogumi galvoje netvinkčiotų klaikus žinojimas: svarbiausio jis nepasakys, niekada nepasakys, svarbiausia, kad to SVARBIAUSIO jau, ko gero, ir nebėra mumyse. Kad ką nors mylėtum, kas nors mylėtų, tada būtų ramu ir gera. Bet - jau viskas. Taip niekada nebebus. Nes žmonės skęstančiame laive, degančiuose namuose ar žemės drebėjimo apimtame mieste nekenčia vienas kito! Tu juk jauti, kaip visi nekenčia vienas kito, - ji pasilenkė ir sušnabždėjo man į ausį, nors aš tebepurčiau galvą, - jauti, jauti!

Aš nuėmiau jos ranką sau nuo akių ir pabučiavau.

- Žinai, kodėl tau negera? Ogi todėl, kad esi medis be šaknų. Klaidžiojantis medelis, laistomas nuodingais vandenimis, - pasakiau (va taip, labai labai poetiškai, cha cha).

- Tai banali frazė, - atkirto ji, - „prarastos šaknys“. Kai miškosios kartos rašytojų terminas. Mūsų karta - kosmopolitų karta, ir man tai visai neatrodo nelaimė. Visus laisto tie patys nuodingi lietūs - tiesiogine prasme, nors tu savo metaforomis tikriausiai kalbėjai apie pankroką ar ką panašaus. Visus laisto nuodingi lietūs ir visiems nudžiūvo šaknys, nes visų laukia ta pati mirtis, niekur nuo jos nepasislėpsi. Atominė mirtis... O galų gale, jei jau kalbame apie šaknis, tai į ką jas įleisti, iš kur jėgos semtis... Aš juk tau

sakiau, visa tai, kas čia yra, - ji neapibrėžtai mostelėjo rankom, - šlamštas. Na, pasakyk tu man, iš ko semies jėgų, kas tave čia palaiko ir gelbėja?

- Čiurlionis!

Ji taip išplėtė akis, lyg būčiau pasakęs kažką neregėta negirdėta. Tada aš stvėriau Viką už rankos ir išštempčiau laukan. Ji buvo tokia mažutė, kad nė nesiekė man ligi peties. Apkabinau ją per pečius ir nusivedžiau lietaus upeliukais pasruvusia Pilies gatve aukštyn. Vika jaukiai prisiglaudė prie manęs, panardino veiduką į savo nuostabią puokštę ir nė neklausė, kur mes einam.

- Kur gavai tokių fantastiškų katilėlių? - pasiteiravau, negalėdamas atplėšt nuo jų žvilgsnio.

- Sode priskyniau! Mama liepė, nes bijojo, kad neišvogtų. Įsigilink: „bijo“, kad „neišvogtų“, - ji labai pabrėžė tuos du žodžius, - argi tai dera prie gėlių? Ir viskas - taip...

Mes, baisiausiai skubėdami, lėkėm per lašantį senamiestį stoties link. Sėdom į dvidešimt aštuntą autobusą, kuriame susigrūdę sodininkai, priemiesčių gyventojai, kažkokios bobelytės spoksojo į Viką kaip į fokusininko pasirodymą. Išlipom prie Rasų kapinių. Vika, patikliai įsitvėrus mano pirštą, turseno šalia.

- Ką mes čia darysim? - paklausė ji, kai įžengėm pro vartus.

Nuo kapinių, lyg nuo gigantiško sfinkso, į mus padvelkė vėsa, paslaptim ir amžinybė.

- Pamatysi!

- Oi, kokios gražios kapinės, - atsiduso ji dairydamasi. - Bet pagalvok: jei taip žmonės laidos, laidos ir laidos, galų gale žemė pasidarys ištisos kapinės. Juk mirusiųjų jau seniai

kur kas daugiau negu gyvųjų. Ir įsivaizduok, jei negriautų senų kapinių ir nestatytų ant jų santuokų rūmų ar restoranų, jos plėstųsi, plėstųsi, užliedamos kaimelius, miestus, miškus, sodus... Taip, mirusiųjų vis daugiau, - ji nutęsė daug mačiusio išminčiaus balsu, - vis daugiau... O žinai, jei už kiekvieną žuvusįjį Antrajame pasauliniame kare tylėtum po minutę, reiktų pratylėti ištisus 35 metus... Gražios kapinės, niekad čia nebuvo! Vien lenkai ir vienuoliai! - Vika dairėsi kaip kokia užsienio turistė: - *Grobby zakonu Bonif-ratow!* Fantastika! *Groboviec Siostr Wızıtek!* Kaip gerai, kad mane čia atvedei! Bet kodėl visiems dievams ir angelams veidai nudaužyti? O fotografijose - na na, tu tik pagalvok, akys išdurtos? Vis tiek aš jau tau sakiau, žmonės darosi baises! Kaime pas mano senelius vaikiščiai po kapinės mopedais važinėja, nes ten ramu, nieks netrukdo ir pretenzijų nereikia! Ar gali įsivaizduoti? Oi, *Grobby Rodzinne Gimbutow*, - ji pribėgo prie didžiulės, į bunkerį panašios koplyčios ir dirstelėjo pro raktą skylutę, - košmaras! Žinai, kas ten viduj - kibirai, lopetos ir grėbliai! - Vika atsisuko, o jos veide tvyrojo baisiausias nusivylimas, išplėstos akys maldautė maldavo ko nors paguodžiama...

- Eime toliau, - pasakiau, vėl imdamas ją už rankos.

- Oho - Kipras Petrauskas! O, koks antkapis gražus! Juodo marmuro užuolaidos! O gal čia granitas? - ji klausiamai dirstelėjo į mane, aš tik gūžtelėjau pečiais. - Oi, tik tu pažiūrėk - Kazys Boruta: „Laisvo vėjo valia drumstis, žalio šilo - gausti!“ Graži epitafija, ar ne? O čia - Mykolaitis-Putinas. Žinai, man atrodo, jis galėtų mane ČIA sulaikyt kaip kad tave Čiurlionis, - ir ji pasilenkus padėjo pluoštą violetinių katilėlių ant kapo.

Paskui ji staiga sustojo ir skubėdama, virpančiom rankom išsiėmė iš ausų kaukolytes, nusinarpliojo nuo riešų ir kaklo lenciūgus ir nusirišus nuo galvos raištį, perskyrus plaukus tiesiu skyriumi, kiek begalėdama prigludino juos prie pakaušio.

- Cvirka... Sruoga, - ji svajingai ir liūdnai skaitė pavardes ant antkapių, - Lelevelis. Nežinai, kas tas Lelevelis? kažkas labai girdėtas...

Aš nežinojau, kas yra Lelevelis.

- Gal kas nors, susijęs su Universitetu, - suabejojau ir nusitempiau Viką priešingon pusėn.

- Daktaras Jonas Basanavičius. Tautos atgaivintojas, - Vikos balse atsirado kažkokios pusiau pamaldžios, pusiau - palaimingos gaidelės: - „Kada mes jau in dulkes pavirsim, jei Lietuviška kalba bus tvirta pastojus, jei per mūsų darbus Lietuvos dvasia atsikvošės, tai mums ir kapuose bus smagiau lengviau ilsėtis“, - perskaitė ji užrašą ant kapo ir pridūrė: - Ar žinai, kad jau antrą kartą mane išgelbėjai?

Ėjom toliau. Kilom į kalną.

- Oho, tik paklausk, - džiugiai, kaip tik maži vaikai temoka, sučiauskėjo Viktorija: - *Marek Sokołovsky, Słynny Europejski, gitarzysta, 25 Grudnia 1883 w wieku lat 65...*

Užlipom laipteliais.

- Čiurlionis, - sušnibždėjo Vika, - Čiurlionis...

Ji ėmė smeigt savo katilėlius į Čiurlionio kapo žemę. Vieną gėlę pasiliko sau, kitą padavė man. Akinanti saulė tvyks-telėjo staiga - lyg džiaugsmingas nuostabos šūksnis. Nuo senų, apkerpėjusių, rauplėta žieve apsišarvavusių, masyvių tarsi iš akmens skaptuotų medžių ir pažaliavusių, samanom, žolelėm, net pirmamečiais kleveliais sužėlusių, į medžius pa-

našių antkapių varvėjo ką tik praūžusios liūtės lašai. Visas oras buvo kupinas paslaptingo raibuliuojančio šnaresio, sučireno kažkokie paukšteliai, bet virš kapinių išskleidus perregimus sparnus tvyrojo tyla. Papūtė vėjas, suošė medžiai, pažerdami vaivorykštinius lašų spiečius; katilėliai ant Čiurlionio kapo ėmė siūbuot. Pasigirdo tylus varpų skambesys. Maniau, kad vėjas jį atnešė iš netoli esančio pravoslavų vienuolyno. Bet tas skambesys buvo visai kitoks, ne metalinis, o švelnus, minkštas, čiulbantis. Vika įspraudė savo rankutę man į delną. Aš dar sykį pažvelgiau į Čiurlionio kapą ir apstulbau. Varpeliai stiebėsi, tįso, augo į viršų, jų žiedai pasidarė didumo sulig kumščiu ir skambėjo skambėjo, tilindžiavo baltais, melsvais, violetiniais balseliais...

Užvertę galvas žiūrėjom, kaip tų skambančių gėlių viršūnės pranyksta už geltonų saulėlydžio debesiukų, ir staiga pajutom, kad patys kylam vis aukščiau, aukščiau, aukščiau ir sklendžiam balto, melsvo, violetinio skambesio sūpuojami... Vėjo nuplėšti ir pagauti, tilindžiuodami pro šalį praskriejo neįtikėtina dideli katilėlių žiedai. Niekas nė nepastebėjo, kaip mudu pakilom virš šimtamečių medžių, nes akmeniniai angelai laiko išėstas akis buvo įspyrę į žemę; Sopulingosios sudaužytus veidus apsigobė samanotom skraistėm, o kelios moterėlės sodino pirmuosius astrus savo mirusiems keliaklupsčios... Štai mes jau skridom virš nuprausto, saulėlydy švytinčio miesto, rankomis pačiupinėjom Misionierių bažnyčios bokštus, mėtėme skambančius žiedus į Užupį, Pilies gatvę, Universiteto kiemus, Katedros aikštę... Bet ir vėl - niekas mūsų nematė, niekas nepakėlė galvos net pažiūrėti į vaivorykštę... Ir tada Vika pasakė:

- Mes tuoj pradėsime krist - juk skrydis negali būti amžinas!..

Mes pradėjome kristi. Miestas staiga sutvuliavo dangaus vietoj, auksiniai debesys ir saulė žaižaravo po mumis, viskas apsigrindė dar ir dar syki, užsimerkiau, tiesiai po savimi išvydęs tingiai gelsvus Nerio vandenis...

Atsipeikėjau - prieblandoje. Netoliese čiurleno vanduo ir kvėpėjo dumbliu. Gulėjau veidu į žemę, net burnoje jaučiau jos grikšintą prėską skonį. Prietemoj regėjau, kaip prieš pat mano akis geltonas lyg kanarėlė žiedas sprogdina pumpurą kaip skaisčiai žalią kiaušinio lukštą. Mažytis žemės lopinėlis knibždėte knibždėjo gyvybės: nežinia kokios jėgos šokdinamų žolelių, daigelių, lapelių, vorelių, kirminėlių, vabaliukų, sraigčių... Giliai suleidau pirštus į žemę ir pajutau, kaip visą kūną bangom užplūsta džiaugsmas ir liūdesys, džiaugsmas ir liūdesys. Apsiverčiau aukštiekninkas. Šalta gaivi mėnesiena šliūkstelėjo man į veidą, ir aš supratau, kaip beprotiškai viską *myliu!*

1984-1985
Vilnius

Turinys

Pirma dalis	5
Antra dalis	123

Ivanauskaitė, Jurga

Iv-12 Mėnulio vaikai : romanas / Jurga Ivanauskaitė. - 2-asis leid. –

Vilnius: Tyto alba, 2004. - 233 [7] p.

ISBN 9986-16-342-0

Tai antroji Jurgos Ivanauskaitės knyga (1988), kurioje įtaigiai atskleidžiama jaunimo mąstysena, gyvenimo būdas, dvasios kompleksai, vertybių krizė.

UDK 888.2-3

JURGA IVANAUSKAITĖ
MĖNULIO VAIKAI

Romanas

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

SL1686.2004 03 10.9,61 apsk. 1.1. Užsakymas 342
Išleido „Tyto alba“, J.Jasinskio 10, LT-2600 Vilnius, tel./faks. 2498602, tytoalba@taide.lt
Spausdino Standartų spaustuvė, S.Dariaus ir S.Girėno g.39, LT-2038 Vilnius